

Borger = Bennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

for

Det foreenede Understøttelses-
Selskab.

Syv og tredivte Aargang.

Kjøbenhavn, 1825.

Drykt hos J. Dalberg.

05.6
Bo 66

1825
Aug. 37

17521

Register

over

Indholdet af Borgervens-Bladet

Syv og tredivte Aargang.

No.		Side
1.	Intet Nyt under Eolen	1:8
2.	Fortsættelse af samme	9:16
3.	Slutning af samme	17:24
4.	Følger af Sværmerie og Fanatisme	25:32
5.	Fortsættelse af samme	33:40
6.	Fortsættelse af samme og Forslag .	41:48
7.	Anmeldelse fra Administrationen om de bevilgede Laan, Pension og Gratifi- kationer, og Vanskelighed for Avis- Væsenet i Sverrig	49:64

IV

No.	Side
8.	Fortsættelse af sidstmeldte, Anmeldelse fra Administrationen, og om den uplandste Mirakelpiges Omvendelse 65:72
9.	Ergetale over Lord Byron 73:80
10.	Slutning af samme og komisk Ulykke 81:88
11.	Fortsættelse af samme og Regnskab fra Administrationen 89:92
12.	Fortsættelse af komisk Ulykke 93:100
13.	Slutning af samme og en jødisk Gudstjeneste i Calcutta 101:108
14.	Slutning af sidstmeldte, og hjemmelige Forholdsregler for Jesu-Selskabet 109:116
15.	Exempel paa Dronning Elisabeth af Englands muntre Tone imod sine Beileres Gesandter 117:124
16.	Slutning af samme og Mainotterne 125:132
17.	Fortsættelse af sidstmeldte, og Anmeldelse fra Administrationen om reserve Bud 133:140
18.	Fortsættelse af Mainotterne 141:148
19.	Slutning af samme 149:156
20.	Den Christne og Muhamedaneren 157:164
21.	Fortsættelse af samme 165:172

No.	Side
22. Tale ved de maassmanske Skolers Høitideligheder	173-188
23. Anmeldelse fra Administrationen om Regnskab, og Fortsættelse af den Christne og Muhamedaneren . . .	189-196
24. Slutning af samme, og Anecdote .	197-204
25. Anmeldelse fra Administrationen om reserve Bud, og Bidrag til Kundskab om Taxter, Sportler og Diætpenge i det 17de Aarhundrede .	205-212
26. Samme Anmeldelse fra Administrationen, og Fortsættelse af Bidrag etc.	213-220
27. Lysten at glimre	221-228
28. Fortsættelse af samme	229-236
29. Anmeldelse fra Administrationen om Regnskab, og at 2 reserve Budde ere antagne, samt Fortsættelse af Lysten at glimre	237-244
30. En troe Beretning om Dr. M. Luthers Opbringelse og Bortførelse til Warburg, samt Dnsker angaaende Reformation	245-252
31. Fortsættelse af sidstnævnte	253-260
32. Anmeldelse fra Administrationen, og	

No.	Side
	Slutning af Dnsker 2c., samt Dvers- tro forbunden med Lægekunsten . . 261:268
33.	Slutning af sidstmeldte, og de af- rikanske Slavers Skjebne ombord, samt Sarkasmer af L. H. Friederich 269:276
34.	Arcachon og la Taste, samt Sar- kasmer 277:284
35.	Anmeldelse fra Administrationen om Repræsentant=Valg, og et Fruen- timmer uden Syn og Hørelse . . 285:292
36.	Fortsættelse af sidstmeldte og An- meldelse fra Administrationen om Regnskab 293:300
37.	Meine von Peines Drab ved Hen- ning von Etofe 301:308
38.	Fortsættelse af samme 309:316
39.	Slutning af samme 317:324
40.	Exempel paa to Rotters Omsorg for en blind Rotte, og nogle besynder- delige Inscripttoner i forrige Tider 325:332
41.	Nogle Træk af Joseph Lancasters Liv og Character 333:340
42.	Fortsættelse af samme 341:348
43.	Fortsættelse af samme og Anmel-

No.

Side

- delse fra Administrationen om de
 Ansøgende 349:356
44. Samme Indhold 357:364
45. Samme Anmeldelse fra Administra-
 tionen, og Slutning af Nogle Træk
 om Lancasters ic., og Joseph Lan-
 caster i Caraccas i Sydamerika 365:372
46. Samme Anmeldelse fra Administra-
 tionen, og Fortsættelse af Joseph
 Lancaster i Sydamerika 373:380
47. Slutning af sidstmeldte, og Wigo
 Wadskjær bliver Lærer ved J. Lan-
 casters Skole i Caraccas 381:388
48. Slutning af sidstmeldte 389:396
49. Opdragelses-Frugter 397:404
50. Fortsættelse af samme 405:412
51. Slutning af samme, og Notarius
 Fungles 413:420
52. Fortsættelse af sidstmeldte, og An-
 meldelse om nye Administrator, samt
 Regnskab 421:428
53. Slutning af Notarius Fungles,
 den underfulde Reddelse, og Unec-
 doter 429:436

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 1.

Løverdagen den 1 Januar 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Pilestræde Nr. 105.

Intet Nytt under Solen.

(Fortsættelse.)

Neppe saa snart vare disse komne tilbage til deres Fødebye, førend de underhaanden arbejdede paa at skille Corcyra ved Forbundet med Athenen og igjen at fornye det gamle Forhold med Corinth. Flere Borgere bleve overtalte til at understøtte dette Forslag i Folkeforsamlingen.

Høvdingerne for Folkepartiet, foruroligede derover, sendte Tilbud til Athenen, for at det kunde være aarvaagent for sin Interesse i Corcyra. Hændelsesviis kom paa samme Tid, som Gesandtere fra Athenen, ogsaa andre fra Corinth. I begges Overtørelse blev der holdt en Folkeforsamling, hvori Spørgsmaalet skulde drøstes. Endskjøndt

Folkets Stemme var for Vedligeholdelsen af Forbundet med Athenen, udvirkede Corinthierne og deres Tilhængere dog den Clausul, "at der ikke desto mindre skulde holdes Fred med Peloponesierne."

Begge Partierne stode endnu i Ligevægt, intet havde naaet Fordele fremfor det andet. Men de Fornemmes Partie kunde ikke holde Maade. For at erholde Magten og deres forrige Herredømme igjen, maatte fremfor alt Høvdingen for det demokratiske Partie, Peithias, en af de rigeste og mægtigste Borgere paa Den og Athenernes store Ven, styrtes. Man beskyldte ham for: at han havde underkastet eller stræbet efter at underkaste Corcyra Athenen; men Aristokraterne havde beregnet deres Kræfter falsk, han blev i en offentlig Forsamling frikjendt for denne Beskyldning. Da Peithias heraf nok kunde forudsee hvad han havde at vente sig af Modpartiet, vendte han, for at forekomme sit Fald, lige Vaaben imod dette. Han tog sin Tilflugt til Overtroe, der, som vi endnu dagligen see i det saakaldte cultiverede Europa, har større Magt over Pøblen, end

de mægtigste Fornuftgrunde; han anlagte Sag imod fem af de fornemste Aristokrater: "at de i Jupiters hellige Lunde havde ladet fælde Træer." Paa denne Forbrydelse stod, ligesom paa Kirkeran, svær Straf. Overtroen var Klageren, Partie-Anden Dommeren. De Anklagede bleve derfor dømt til en saa haard Mult, at de ikke kunde udrede samme. De havde ikkun at vælge imellem Betaling paa Stedet eller Fængslet; undgaae det for det første kunde de ikkun ved at tage deres Tilflugt til hellige Steder eller Altene. Dette Middel greb de til.

Imidlertid udvirkede Peithias i det nyperste Raad den Beslutning, at foreslaae Folket et Angrebs- og Forsvars-Forbund med Athenen.

Dette erfarede de Flygtede, og, da de nu ingen Hjælp mere havde at vente af deres Venner, forlode de, fortvivlede, Altene, samlede nogle Tilhængere, styrtede midt i Forsamlingen paa Raadstuen og nedborede med deres Dolke tridsindstøve i selve Forsamlingen; iblandt disse var og Peithias. De øvrige demokratist fandede Raader, som und-

gik Mordet, flygtede til et atheniensisk Krigs-
skib, som laae i Havnen. Dermed var
Borgerkrigen udbrudt.

Efter fuldbragt Gjerning kaldte de Fem
Folket sammen, roeste deres Daad som for-
tjenstfuld og det eneste Middel til at befrie
Republikken fra Athenens Herredømme. Til-
lige foreslog de at holde den strengeste Neu-
tralitet, ikke at tillade de Krigsførende Stater
at have mere end eet Skib i deres Havn
o. s. v. Dette beviste Maadehold, tilliges
med Frygten for dem, bevirkede, at Folket
uden Vanskelighed bifaldt Forslaget. Nu
sendtes Gesandtere til Athenen for at und-
skylde det Forefaldne, som et Diebligs ulykke-
lige Skribt, for at bevirke en Udsoning med de
flygtede Medborgere og at forebygge Athenens
Iblanding i deres Anliggender. Smidlertid bleve
de Affendte i Athenen ei erkjendte for retmæs-
sige, men som Oprørere bragte i Forvaring.

Ikke var Statsroret endnu sikkert i Ari-
stokraternes Hænder. Ankomsten af et Skib
med Corinthiske Gesandtere indgjød dem Mod
til at fuldende deres Seier. De angrebe
pludselig deres Modpartie og nødte det til at

flgte paa Borgen og Byens høiere Gader. Der samlede sig flere og de bemægtede dem en af Byens Havne, den hyllaiske, imedens Torvet og Hovedhavnen bleve i Aristokraterens Hænder.

Dagen derpaa udsendte begge Parterne Folk paa Landet, for, under Frihedsløfter, at bringe Slaverne paa deres Side. Vare end Demokraterne heri lykkeligere: saa erholdt dog Aristokraterne 800 Epiroter fra det faste Land til Hjælp. Dog foresaldt samme Dag ikkun smaae Fægtninger.

Demokraterne havde imidlertid bragt deres Sager igjen i Orden, og de myrdede Anføreres Pladse vare indtagne af andre. De vare i Antal Modpartiet overlegne og i Besiddelsen af Stadens Hovedpladser. Fra disse Pladser angreb de derfor Dagen efter deres Modstandere og Partie-Ånd og Had virkede saa stærk, at selv Qvinderne blandede dem i Striden ved, ned fra deres flade Huse, at kaste Tagsteen paa Fienderne. Fægtningen var heftig hele Dagen igjennem, indtil silbige om Aftenen Aristokraterne maatte vige. Af Frygt for at Modpartiet skulde bemægtige sig

deres sidste Tilflugtssted, Skibsarsenalet og Havnen, satte de Ild paa alle Bygninger paa Torvet uden endog at skaane deres egne. Med Husene bleve tillige en Mængde, med kostbare Varer fyldte, Pakhuse lagt i Aske. Dette frelste Aristokraterne fra et fuldkomment Nederlag. Skjøndt nu frelste, kom de dog endnu samme Nat i stor Nød; thi ikke blot forlode den største Deel af de epirotiske Hjælpetropper dem, men endog Ansøreren paa det Corinthiske Krigsskib holdt det raadeligt at seile bort.

Strax efter Slaget var forbi, havde det seirende Partie sendt Bud til den Atheniensiske General, Nikostratus, som laae med en Flaade ved Naupactus, nu Cepanto, og var udsendt for at hjælpe Demokraterne paa Corcyra. Han kom endnu samme Dag med tolv Krigsskibe og fem hundrede Krigere, til større Glæde for de ængstigede Aristokrater, som maatte vente en grændseløs Hævn af deres Medborgere, end for disse selv.

Haabet havde ikke skuffet dem. Da den menneskelig findede Nikostratus saae de Overvundnes fortviplede Tilstand, følte han

Medlidenshed og var saa heldig at stifte et Forlig, ifølge hvilket ikkun 10 af Aristokraterne, der bleve udpegede som de meest Skyldige, skulde stilles for Retten, men alle øvrige beholde deres Rettigheder, som Borgere i en demokratisk Republik. Nikostratus sørgede endog for at de Ti ikke manglede Veilighed til Flugten. Det før allerede gjorde Forslag om et Angrebs- og Forsvars-Forbund med Athenen, gif nu naturligviis uden ringeste Modstand igjennem.

Allerede syntes Roligheden ganske at være opreist igjen, allerede stod Nikostratus i Begreb med at affeile med sin Flaade, da bade de demokratiske Anførere ham, til deres Sikkerhed at ville lade fem af sine Skibe tilbage i Havnen, hvorimod de vilde overlade ham fem af deres egne igjen. Denne Begjæring tilstod Nikostratus. Øvrigheden, som bestemte hvilken Borger der skulde tiene paa Flaaden, satte nu et stort Antal aristokratisk findede Borgere paa Listen, for at formindstke de indvortes Fienders Antal. Dette opvakte den Mistanke hos dem, som om det ikkun skete for under dette Paaskud at føre dem til

Athenen, ihvormeget end Nikostratus forsikrede dem om det Modsatte. Af Frygt flygtede de til Kastor og Pollux's Tempel, som intet kunde formaae dem til at forlade. Denne Mistillid opvakte igjen Mistanke hos Demokraterne, som om hiine havde noget Ondt i Sinde. De bevæbnede dem derfor, brød ind i Aristokraternes Huse for at borttage deres Vaaben, og det vilde formodentlig være kommet til blodige Dyrin, hvis Nikostratus ikke havde lagt sig derimellem. Smidlertid var Partiernes Mistillid til hverandre og især Aristokraternes Frygt bleven saa stor, at fire hundrede af dem søgte Beskyttelse i Junos Tempel, og alle Nikostratus's Bestræbelser for at tilveiebringe en Forsoning, vare forgiæves. De Flygtede frygtede for at myrdes, naar de forlode Templet, og det andet Partie, at hiine maatte tænke paa en uformodet Streg. Endelig blev dog et Forlig sluttet, som Aristokraterne indgik for ikke at døe af Sult i Templet: de indvilgede nemlig at bringes paa en De, hvorimod man lovede dem Sikkerhed og Forsynelse med Levnetsmidler.

(Fortsættes.)

H. Behrmann.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 2.

Løverdagen den 8 Januar 1825.

Forlagt af Understøttelses Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Pilestræde Nr 105

Intet Nytt under Solen.

(Fortsættelse.)

Saaledes var Sagernes Stilling i nogle Dage, da der lod sig see en peloponnesisk Flaade, anført af General Ancidas. Denne den fiendlige Flaades pludselige Ankomst udbredte Forsærdelse og Uoer i Byen; man vidste ikke, enten man mere skulde frygte de udvortes eller indvortes Fiender. Nikostratus beroligede Demokraterne nogenledes igjen, opsogte Fienden og forlangte at Corcyraerne skulde med deres Søemagt støde til ham. De lode 60 Krigsskibe løbe i Søen, men her herskede den samme Uenighed, som i Staden, og de maatte holde dem for lykkelige at de, med et Tab af 13 Skibe, under Nikostratus's Bedækning, igjen naaede Havnen. Skræk

og Angst tiltog i Byen; man maatte strax vente et fiendligt Angreb paa Byen og Den, som dog Alcidas's Frygtsomhed ei vovede. Om Natten bleve de Ulykkelige, som vare bragte paa Den, igjen førte tilbage til Junos Tempel, for at være i større Sikkerhed, og til Stadens Forsvar gjorde man alle Foranstaltninger, som for Diebliffet syntes nødvendige. Skjøndt det ventede Angreb den næste Morgen udeblev, formindskedes dog ikke Frygten for samme. Denne ængstlige Stilling bevægede det herskende Partie til at forsøge paa en ny Forening med det undertrykte, men Aristokraterne kunde ei endnu fatte Tillid til deres Modstandere; ifkun enkelte gif over til dem og forpligtede dem til Tjenesten paa Flaaden. De bleve fordeelte paa Skibene imellem Demokraterne. Imod Aftenen saae man Ildsignale paa det faste Land og Alcidas at lette Anker. Signalerne havde været Tegn paa at der var en atheniensisk Flaade i Sigte, som Alcidas ved Flugten søgte at undgaae.

Som Nød og Frygt lede til Forsonlighed, lede Sikkerhed og Dvermod til Grusom-

heb. Saaledes ogsaa her. Neppe havde det
 corcyraiske Folk erholdt Bished om den pelo-
 ponesiske Flaades Flugt og den atheniensiske
 Flaades Ankomst, førend det med fuld Over-
 læg fattede den umenneskelige Plan at opoffre
 alle Aristokrater. De Tropper, som laae
 udenfor Byen for at forsvare Den imod et
 fiendligt Angreb, bleve trukne ind i Byen og
 Flaaden erholdt Befaling at begive sig fra
 Byens Havn til den Hyllaiske. Underveis
 bleve alle aristokratisk findede Søefolk kastede
 over Bord og paa samme Tid begyndte Blods-
 badet i Byen selv; ikkun de ulykkelige Slagt-
 ofre i Juno's Tempel bleve forskaanede, fordi
 den almindelige Overtroe frygtede Gudernes
 Hævn for Forbrydelser paa slige hellige Ste-
 der. Dog bevægede Frygten for Hungerdø-
 den, paa Modstandernes Opmuntring, 50 til at
 forlade Templet og stille sig for Retten. De
 bleve strax dømt til døde og paa Stedet hen-
 rettede. Deres ulykkelige Benner, som vare
 bleve tilbage i Templet, kom ved Efterret-
 ningen om disses Skjebne, i Fortvivlelse,
 nogle dræbte hinanden, nogle hængte dem i
 Træerne af den hellige Lund, som stødte til

Templet, andre gjorde paa andre Maader
Ende paa deres Glendighed.

Saa mange Aristokrater der end vare myrdede denne Dag, var Demokraternes Mordlyst dog ei endnu mættet. I syv Dage udspædede de deres Modstanderes skulte Op- holdssteder og myrdede dem, hvor de fandtes. En Deel af de Forfulgte havde søgt et Til- flugtssted i et Bachustempel. Religionen, eller rigtigere her, som saa ofte, Dvertroe, forbød hver Voldsomhed mod dem paa dette hellige Sted selv. Men Dvertroen, som al- drig mangler Udflugter, udfandt snart et Mid- del til at tilfredsstille Blodtørstigheden og dog at sikke sig mod Gudernes Vrede og bevare Samvittigheden reen. Man opførte en Muur rundt omkring Templet og lod dem sulte ihjel. Men ei alene Forstjælligheden i politiske Grund- sætninger og Forhold, ogsaa Privathavn og Havesyge spillede en Rolle i denne gru- somme Tragødie; Debitorer betalte deres Gjeld ved at dræbe deres Creditorer; de nærmeste Slægtninger myrdede hinanden; ja, hvad der var den største Ekjændsel i en Grækers Dine, man rev enkelte ud af Templerne for at dræbe

dem, eller dræbte dem vel endogsaa i samme. Dette er Borgerkrig!

Ved alle disse Rædsels-scener laae den nys ankomne atheniensiske General, Curymedon, med sin mægtige Flaade rolig paa Røden, som om han bifaldt denne Dræben og Myrden. Hans Tænkemaade var den modsatte af Nifostratus's og han saae i de corcyraiske Aristokrater intet end sin Republiks Fiender. Et Ord af ham vilde have forebygget Mord-scenen. Saasnart han vidste Demokraterne i fuld Besiddelse af Overmagten, lettede han Anker og seilede til en anden Bestemmelse.

Uagtet al Demokraternes Forsigtighed vare dog omtrent 500 Aristokrater undgaaede deres Speiderblikke og komne over til det lige overfor liggende faste Land. Her toge disse nogle faste Pladse og de Landeiendomme i Besiddelse, som hørte Corcyraerne til, og udøvede derfra bestandig Fiendskaber imod deres Fødeland med al den Anstrængelse og Iver, Hævngjærrighed, Plyndrelyst og det snævre engang at laae deres misfede Eiendomme igjen, kunde opvække. Da deres Modstanderes Svaghed uden fremmed Bistand var dem

bekjendt, forsøgte de endogsaa paa at erobre
 Den. Efterat de forgjæves havde anmodet
 Pacedæmonierne og Corintherne om Understøt-
 telse, landede de selv paa Den med nogle faae
 Hjelpetropper, ialt 600 Mand. Misledede
 ved heftige Lidenskaber besluttede disse Tap-
 pre, saasnart de havde fæstet fast Fod paa
 Corchra, enten at holde sig der eller at døe.
 I deres Iver satte de Ild paa de Fartøier,
 som hidtil havde udgjort deres Lykke og deres
 Magt. For at sikke dem imod Borgernes
 Anfald fra Byen befæstede de Bierget Istone,
 herfra gjorde de, naar en fordeelagtig Anled-
 ning viiste sig, Streiftog og tvang derved
 deres Modstandere at give Landet til Pries
 og holde dem indenfor Muuren. Vi ville
 her i Forbigaaende ikke forholde Borger Ven-
 nens Læsere en Bemærkning, som en ind-
 født Græker gjorde om sine Landsmænd, da
 de allerede stode under Romernes Jernscepter,
 siden den endnu ganske gjelder om de nuværende
 Grækere. "Deres hidfige Temperament," siger
 Strabo, "indviklede dem bestandig i smaae Træt-
 terier og partiiske Stridigheder og gjorde dem
 derved uskikkede til store Foretagender; de

øbte deres store Talenter og deres Mod stedse paa gjensidigen at tilintetgjøre hinanden, uden at betænke, at de, under større politisk Enighed, ved de samme Talenter og ved det samme Mod, stedse kunde have hævdet deres Uafhængighed imod Rom og imod hele Verden.”

Efter denne Bemærkning vende vi os igjen til vore Eventyrer, thi eventyrligt var deres Foretagende.

Om trent halvanden Aar derefter landede Eurymedon, efter Republikens Ordre, paa Den Corchra, for, i Forening med Borgene i Staden, at bemægtige sig Biergfæstningen Istone og fordrive Aristokraterne. Fæstningen blev taget med Storm; dog flygtede en stor Deel paa en nærliggende Hvi, som ved dens vanskelige Afgang næsten var uindtagelig. Dog tvang Manglen paa Levnetsmidler dem snart til at overgive dem, Hjælpetropperne overgave de til den beleirende Armee, dem selv til Athenienserne paa Naade og Unaade.

Eurymedon vilde sikke sig sit rige Bytte, for end mere at sætte sig fast i Athenens

Folkegunst; han lod Fangerne derfor bringe paa en liden De, indtil han kunde tage dem om Bord, dog under den udtrykkelige Betingelse: at, hvis een af dem, mod sit givet Ord, forsøgte at undsnye, skulde de alle miste Capitulationens Fordeel.

(Fortsættes.)

H. Behrmann.

Hr. Professor Nyerups Bidrag indkommer Søndagen den 16 Januar.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

N. 3.

Løverdagen den 15 Januar 1825.

Forklagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos G. M. Cohens Enke,

Pilestræde Nr. 105

Intet Nytt under Solen.

(Slutning.)

Dette var ikke efter Demokraternes Sind. De frygtede for, at, hvis det atheniensiske Folk skulde affige en Dom over dem, de ei maatte blive dømt til Døde, skjøndt dette Folk dog just ei var bekjendt for sin Uedelmodighed. De pønsede derfor paa hvorledes de med List skulde føre dem deres sikke Tilintetgjørelse imøde og udfandt et Middel. De sendte nemlig nogle af deres gamle Medborgere, til hvis Retsskaffenhed Aristokraterne ikke havde nogen Grund til at sætte Mistillid, til dem og lode dem indbilde, at den atheniensiske General havde i Sinde at overlevere dem til det corcyraiske Folk; de foreslog dem tillige et Middel til at undgaae denne Skjebne, som de gruede mere for end for nogen anden og

lovede, - at de selv vilde besørge et Skib for dem, hvorpaa de kunde flygte bort. Angsten jagede dem lige ind i Snaren, de bleve grebne paa Skibet og af Eurymedon overladte til de corcyræiske Demokraters Egenraadighed.

Alle Ulykkelige bleve bragte til Byen og indspærrede i en stor Bygning. Corcyras Pøbel besatte i fuld Rustning Døren og dannede en Gade. Derpaa bleve de Fangne, 20 ad Gangen, sammenbundne, førte ud, og, imedens Folk med Riis drev de Rølende frem, udsøgte de bevæbnede Borgere dem til Slagtoffre, imod hvilke de nærrede et særdeles Had, og sønderstjær, stak eller huggede dem ned, enhver efter sin Videnskab.

Da der paa denne Maade var blevet dræbt tre Sæt, d. e. 60, mærkede de Dørrige Uraad. De opfordrede Athenerne høit til at give dem Banesaaret, hvis det var deres Villie at de skulde døe, men erklærede tillige, hverken at ville gaae ud af Bygningen eller lade nogen komme ind. For ei at komme de Fortvivlede for nær, tog Folket Taget af og kastede, uden egen Fare, oven fra Spyde ned paa dem. I Førstningen søgte de Fangne at forsvare dem, men da Natten brød ind og Folkets Mordlyst endnu vedblev, saa besluttede de selv at gjøre Ende

paa deres ullyksalige Liv. Nogle qualte dem selv med Strikke, andre med Klædningsstykker, andre dræbte dem med de nedkastede Baaben. Om Morgenen var ingen mere i Live. Deres Liig bleve i Pæsseviis kjørte uden for Byen og uden de Grækerne saa hellige, Begravelses-Ceremonier, kastede hen som Kadzler for Hunde og Rovdyr.

Eigeover for den atheniensiske Havn Piræus, dog nærmere Kysten af Morea, laae en Klippeø, Aegina, hvis Indbyggere næsten ene levede af Handel og Skibsfart. De havde i Grækenlands store Friehedskrig imod Perserne, baade efter Draflets Erklæring og Grækernes egen Tilstaaelse, ved deres Bedrifter som raske Søefolk, erhvervet dem udsødelige Fortjenester. Da den største Fare var forbi, hørte de til de mangfoldige Sæstater, som det paalaae under Athenens Anførsel at holde Søen ryddelig for Perserne. Vi vide allerede, hvorledes Athenens Politik forstod Kunsten at benytte sig af dette som Middel til at gjøre alle disse Stater afhængige af sin despotiske Villie, i det samme, paa deres Bekostning, havde tillagt sig en næsten uovervindelig Flaade, som det endogsaa siden underholdt paa deres Bekostning, og hvilken Stat, der vægrede sig

ved at betale sit Bidrag, blev af Athenen behandlet som oprørsik. Saaledes var, iblandt andre, Republiken Megina anseet og havde maattet modtage en atheniensisk Besætning.

I Begyndelsen af denne Krig imellem Aristokratiet og Demokratiet, havde Athenerne ei længere holdt det for raadeligt, at taale et Folk med ligesaa megen Kjæthed som indgroet Had til dem ligesom deres Dine. Under det Paaskud at Den var for folkerig, fordrev man Indbyggerne med Magt fra deres Eiendom, som man skjænfede til en Deel atheniensiske Dagdrivere. Hvor og hvorledes de Fordrevne skulde finde Ly og Lee og deres Fremkomme, det overlod man til dem selv og de maatte endnu ansee det for en Naade at deres formeentlige Herrer, det despotiske Folk i Athenen forundte dem deres Liv og Frie-hed. Ved deres udbredte Handelsforbindelser fandt flere Udvandrede hist og her i andre græske Stater en kjærlig Modtagelse og nye Boepæl. Endeel havde imidlertid forenet henvendt sig til Pacedæmonierne og sik en Egn anvist i Pelopones — Morea — til at nedsætte dem; Thyreatis hedte Landskabet. Da Staden Thyrea, som var anvist de Fordrevne til Hovedsæde, laae en Miils Wei fra Søen: saa begyndte disse at anlagge et Fort ved Strandbredden for at be-

flutte deres Skibværfter, thi til Agerdyrking vare de ikke flikkede. Dette nye Anlæg behagede Athenen ei, mindst af disse Folk. En atheniensisk Flaade satte en overlegen Armee i Land, ei alene det nye Anlæg blev ødelagt, men ogsaa det gamle, ikkun svagt befæstede, Thyrea, indtaget med Storm og, hvad Sværdet og Landsfen ei aad, paa Raade og Unaade ført til Athenen. Thyrea blev lagt i Aske, Kostbarhederne vare et retmæssig Bytte.

Efter Ankomsten i Athenen maatte Folket i en offentlig Forsamling fortolke sin Raade og Dommen var: 'at Aegineterne samtligen skulde henrettes.' Saaledes lønnedes et heelt Folk, Børn og Børnebørn af de kjække Søsmænd, som havde vovet Alt for Grækenlands fælleds Frihed, saaledes lønnedes de af netop dem iblandt deres Landsmænd, hvis Navn uden deres og andres ligesaa broderlige som modige Bistand muligen vilde være blevet udsløttet blandt Grækenlands Stater! Hvad tør vel Hydrioterne, Spezzioterne o. a. fl. af deres Heltebedrivter haabe for Belønninger for deres Børn eller Børnebørn? Eller ere Grækerne nu ædlere end de vare for 2200 Aar siden? Er Døvertroen ringere? eller er maasse Politiken bleven mennefskeligere? Dog i Henseende til flige

Spørgsmaal, der saa uvilkaarligen paatrænge sig en, maae Fremtiden haabe= og tillids= fulde kaste sit Blik paa den hellige Alliances ædle og rene Hensigter, som vist ikke vil tillade, at deslige Scener, som forefaldt imellem dannede Hedninger, igjen skulde vorde fornyede imellem, skjøndt udannede, Christine.

Dog, vi kunde nu gjerne nøies med disse Exempler paa de saa høit dannede Grækernes Menneffelighed, hvis der ikke var endnu tre Sider hvidt Papiir, som Læseren vil have udfyldt. Utsaa endnu en lille Prøve.

Den Melos, ingen af de mindste i det græske Archipelagus, havde i Krigens siette Aar maattet udholde et haardt Angreb af Athenen, som med Magt vilde tvinge samme til sit Partie, men Forsøget mislykkedes. Opbragte herover vare Melierne siden, i fiendlige Foretagender imod Athenen ei de seneste, uden noget synderligt Tab, indtil efter en 15 Aars Kamp begge Krigførende Parter, Aristokraterne med Lacedæmon, og Demokraterne, med Athenen i Spidsen, sluttede Fred, hvori, som alle Bundsforvandre, ogsaa Melos var indbefattet og det havde siden aldrig udøvet noget Fiendligt imod Athenen. Smidlertid vødd blev Jlden at ulme under

Kæften og Freden var i Grunden kun en Hvi-
 letid, i hvilken man søgte at vinde nye Kræf-
 ter. Især var der i det overdaadige Athenen
 visse Mennesker, som, om ikke ligefrem, dog
 ved Afveie, søgte at bringe Krigen igjen i
 fuld Flamme; til disse hørte især den bekjendte
 Alcibiades, som netop nu begyndte sin Rolle.
 Melos skulde underkues, dette besluttede nu,
 midt under Freden, Athener-Pøbelen. En
 Flaade, med en betydelig Landmagt om Bord,
 blev affendt, for at fuldføre Beslutningen. Man
 landede uden Modstand og lod strax opfordre
 Byen til at overgive sig og Den. Det blev
 afflaaet, fordi Melierne stode paa Hjælp fra
 Lacedæmon. Staden blev altsaa indesluttet til
 Lands og til Vands. De Beleirede for-
 svarede Byen ei alene tappert, men gjorde
 endogsaa, endnu om Sommeren, et Udfald
 og fratog Fienden en betydelig Mængde
 Levnetsmidler, hvorved de sattes istand til at
 udholde Beleiringen Vinteren over. Endog paa
 denne Aarstid gjorde de et lykkeligt Udfald,
 men som havde en Forstærkning af den belei-
 rende Armee til Følge. Lacedæmon var ligesom
 faldet i Dvale, det beskyttede neppe sine
 Bundsforvandte, som vare kun nogle Mile
 borte fra det. Byen kom i Nød; Utilfreds-

hed bemægtigede sig Folket; Høvdingerne bes-
 frygtede en Opstand og Stadens Overgivelse
 ved Forræderie og holdt det derfor for raades-
 ligere at overgive Staden og Den til Atheni-
 enserne paa Naade og Unaade. Melierne kunde
 gjøre dette Skridt des tryggere, da de aldrig
 havde havt noget udstaaende med Athenienser-
 ne, førend disse selv havde nødt dem til, til deres
 eget Forsvar, at blive deres Fiender; de havde
 aldrig staaet under Athenen, aldrig været i
 Forbund med samme, men vare derimod ved
 Slægtsskab, Sæder og Forsfatning nøie forenede
 med Lacedæmonierne. Dog Athenerne vilde
 blot Hævn, saa ugrundet den end var, vilde blot
 opirre Lacedæmonierne, skulde det end skee med
 Opoffrelsen af deres egen Ære, saa ubetydelig
 den ogsaa var. Den blev derfor gjort ryddelig,
 alle vorne Mandfolk bleve henrettede, og alle Qvin-
 der og Børn solgte som Slaver, uden Forskjel
 hvad Stand de vare af. Femhundrede athe-
 niensiske Familier indtog i deres Sted Den og
 Byen og de Slagtedes Eiendomme.

H. Behrmann.

Hr. Professor Nyerups Bidrag ind-
 kommer Søndagen den 16 Januar.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 4.

Løverdagen den 22 Januar 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Pilestræde Nr. 105.

Følger af Sværmeri og Fanatisme,

eller af

Religionsfølelse uluttret ved Fornuften.

Til hvilke Afveje Fanatisme leder, og hvilke rædsomme Følger den kan have og har havt, derom vidner hvert Blad i Menneſkehedens Aarbøger. Nogle, dette Ÿmne angaaende og særdeles passende Betragtninger, af Phi- losophen Krug, læste man i Skilderiet No. 1 for indeværende Aar.

En af vore Dages grueligſte Exempler paa religiøſt Galſkab, er den Begivenhed for ſaa Aar ſiden i Schweiz, da tvende Qvind- menneſker troede at gaae i Jeſu Spor, ved frivillig at udgyde deres Blod og opofre deres Liv for Verdens Frelſe.

Dette forfækkelige Dytrin læste man om i Tidningerne, og nu har en Præst, J. E. Meyer, i Zurich, udgivet en, paa Criminals-acter grundet Beretning om det hele Uvæsen og sammes tragiske Ende. Bogens Titel er:

Schwärmerische Gräuelszenen, oder Kreuzigungsgeschichte einer religiösen Schwärmerin in Wildenspuch, Cantons Zürich.

I Anledning af dette Skrift er i Pitararische Conversationsblatt 1824 No. 215 indført en Afhandling, som her leveres i dansk Oversættelse. Den der haver Øren at høre med, han høre!

Den uordentlige Tilstand, saavel i den moralske, som i den physiske Verden, maa altid først have opnaaet en vis Grad af Højde, førend Man erkjender den som en Sygdom og anvender Middel derimod. Og ofte kommer da alligevel et saadant Middel for sildig. Sygdommen har nemlig ofte allerede flaaet saa dybe Rødder, opnaaet en saadan Styrke og angrebet saa ædle Dele, at det bliver umueligt, at tvinge Naturen til, atter at vende tilbage til Livskrafternes regelmæssige Gang,

og just derved helbrede det Onde selv. Saaledes vilde det f. Ex. være en meget besværlig Post, at undertrykke den religiøse Fanatisme, naar samme først har bemestret sig en Mængde Menneskers Sind. Man kan sikkert antage den Regel, at samme paa denne Maade tiltager i Dybde, som den udvider sig i Bredde. Naar det ved mæssommelige og vedvarende Bestræbelser lykkes de Geistlige, at overbevise de Fleste af de Personer, som vare satte i Fængsel, og overgivne til deres Undervisning, om Bildfarelsen af deres Sværmeri, saa have de dog derved ikke udrettet Noget, end det, som de ogsaa vilde have udrettet, naar samme Personer forbleve paa fri Fod, og det var bleven overladt til deres Godtbesindende, om de vilde modtage den geistlige Tiltale eller ikke. Dyrighedens Mellemkomst er derfor i saadanne Tilfælde uundgaaelig nødvendig; men samme fordrer megen Betænsomhed og Sindighed, for at den ikke, ved de tagne Forholdsregler, skal bevirke det Modsatte af Hensigten, fordi Sværmerne ere altfor tilbøjelige til, at ansee enhver Ubehagelighed for en Martyrdom, med Glæde at paatage sig en saadan,

og derved at lade sig bestyrke i deres Tro; ogsaa for at der overhovedet ikke skal blive fejlet imod Samvittighedsfrihedens og Toleransens Uantastelighed. Men hvor er Grænsen for de tilladelige Frugter af Samvittighedsfriheden og de utilladelige af Sværmeriet? Grunder den sidste sig ikke ogsaa paa Forstandens Bildfarelser? Vilde Samvittighedsfrihed, i Almindelighed, være tænkelig, naar en eller anden Bedkommende var besøjet til at affige Dom over, hvilken Indsigt, der var den rigtige, og hvilken den urigtige? Her kan det ikke være Opgaven at afhandle denne overmaade vanskelige Materie, at bringe den paa det Rene, og at hense den til almindelige Grundsætninger. Men dersom nogensinde et Tilfælde er indtruffet, som kunde give Anledning hertil, saa er det dette nærværende.

Allerede ved Tidender er det bleven bekjendt, at to Søstre, Margaretha og Elisabeth Peter, havde frivilligen ladet sig ombringe i Bildenspuch af deres nærmeste Venner og Slægtninge, i den Overbevisning, at de derved fuldbrogede et Gud velbehageligt Værk, og efterlignede Kristus. Denne affindige Sjæ-

ning er intet Nyt. Allerede oftere har samme Idee med samme Følge vist sig. Det er den samme, som i den romersk-catholske Kirke har fremvirket Bodsvælsker, Legemet's Pinsler, og Fasten. Den dunkle Forestilling om den fornuftige Willies Strid med Sandselighedens Tilskyndelser, altsaa om Kampen imellem Aanden og Legemet, og den Nødvendighed ligger herved aabenbarligen til Grund, at hin skal besejre disse, og tilintetgjøre dennes Forsørelser. Kun bliver denne Idee selv mystisk forklaret og anvendt, det er: de deri indeholdte Begreber blive bogstavelig forstaaede, de blive forstaaede paa en sandselig Maade, og bag denne sandselige Forestilling ahner Man en billedlig, men udforskelig Hemmelighed. Med denne Idee forbinder sig hyppig endnu en anden, vel ligesaa rigtig, men ved Mystification ligesaa meget forvendt Idee, den nemlig, at Sjelen, jo mere den bestjaftiger sig med en Gjenstand, og umager sig med at betragte den, desto klarere og tydeligere lærer den at kjende den. Men ogsaa dette bliver sandseligen forstaaet; det bliver tilfidesat at Erkjendelsens Tydelighed beroer paa den

fortskribende Adskillelse af Kjendtegnene og paa Oversigten over deres Forbindelse til en total Fremstilling, i modsat Tilfælde opnaaes en mere nøjsom og sparsom Følge.

Andens Erkjendelse skal være en umiddelbar Skuen af det aandelige Dje, ligesom det legemlige Dje seer, ikke Frugten af dets Activitet, men en passiv Dmgivelse, som, fordi den modsiger Andens Natur, just derfor maa være mirakuløs. Af den Aarsag er det noget Sædvanligt, at de i en høj Grad af Sværmeri Betagede indbilde sig, at have Syner, at de formeene, at der var undertiden et naturligt Baand imellem Anden og Legemet, om ogsaa ikke ganske sonderreven, dog saaledes indkneben, at Legemet maatte befinde sig i en unaturlig Tilstand, at de tvang dette til Konvulsioner, og at de troede at lette Andens Sejr over Legemet ved det sidste Mishandling, ja til den Ende holdt de dets Tilintetgjørelse for det eneste Middel til, at blive frie aandelige, eller salige, eller gudindpodede, hvilket Alt er det samme, og derved at slippe fra Djævelen. Saaledes eksisterede i Paris i Midten af forrige Aarhundrede en

Sect, som havde tillagt sig selv Wresnavnet Konvulsionairer, fordi Maalet for den Færdighed at falde i Konvulsioner, skulde betegne Graden af deres aandelige Fuldkommengjørelse. Saaledes troede Pöschlianerne for faa Aar siden, at Synden allene ved Blod kunde blive afvasket, og de ihjelsloge ikke allene 2 Mennesker i deres Selskab, som undroge sig deres Conventikler, men kastede ogsaa indbyrdes Lod om, hvem der var udseet til Offer for de Dvorige; og den uheldige Pige paa 18 Aar som Loddet bestemte, priste sig lykkelig ved, at det blev Hende tilladt at taale Kristi Marter for Brødre og Søstre under disses morderiske Slag. Paa samme Maade havde den Tanke sat sig fast i Hovederne paa begge Søstrene, at de vare udsecte til at fuldende Kristi Bærk og ved en gjentagen Korsfæstelsesbød at fuldkommengjøre det Forsoningsværk, som ikke mere var fyldestgørende for Syndemassen. Denne ligesaa afskyelige, som ikke destomindre almindelig udbredte Mening, at Guds Brede kun ved frivillig ofret Blod kunde blive forsonet, er Grundvolden til dette Sværmeri. Hertil kom

den Ære: Kristus i os; hvilken ligeledes blev tagen bogstavelig, og den falske Formening hos de Exalterede blandt hine Sværmere, at have bragt det saavidt ved deres Hellighed at Kristus boede i dem. Deraf fremkom da meget let den Forestilling, at deres egen Korsfæstelse var kun en Gjentakelse af Kristi sande Korsfæstelse i et nyt Legeme, som han havde antaget, hvilken blev til faste Tanker og til uimodstaaelig Længsel.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 5.

Løverdagen den 29 Januar 1825.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.
Trykt hos E. M. Cohens Enke,
Pilestræde Nr. 105.

U n m e l d e l s e.

Mandagen den 3ite denne Maaned om
Eftermiddagen Klokken $4\frac{1}{2}$ holdes General-
Forsamling paa Prindsens Palai bag Slot-
tet; til hvilken Tid De Herrer Repræ-
santantere ville behage at møde.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses = Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Koble.

Følger af Sværmeri og Fanatisme
eller af
Religionsfølelse uluttret ved Fornuften.

(Fortsættelse.)

Bearbejdelsen af dette Criminaltilfælde af Herr Meyer er meget fortræffelig, fordi man deraf Skridt for Skridt kan følge den Vej, som de dræbte Søstre og deres Tilhængere ere gangne frem paa til denne Uffindighed, som ogsaa den Vej, der da igjen førte tilbage til Fornuften. Forbindelse med Hernhuterne, og den derved befordrede Tilbøjelighed til Forestillingen om aandelig Erkjendelse under Billeder, til bogstavelig Forklaring af Bibelen, og til Frelserens Dfferdøds og hans Korfoningsværks Fremhævelse, har været det første Skridt. Uffty for Arbejde, og Hovmød, som ansaae

sig for at være kaldede til noget Højere, frem-
 skyndede meest til at gaae videre frem paa
 denne Bane. Just derfor bleve de hernbitiske
 Forsamlinger igjen forladte, fordi den deri
 indførte Orden endnu stedsse var for toungen,
 og for meget hindrede Sværmeriet at overlade
 sig ganske til sig selv. Da kom uhykkeligvis
 Fru Krüdener til Schweiz og forrykte en
 Mængde Hoveder, hvilke hun indbildte, at
 man ikke behøvede Theologer for at forklare
 Bibelen, at ethvert Menneske var dueligt til
 at forstaae den rigtigen, naar det kun ikke
 modstod Guds Aand, som paa en overnaturlig
 Maade vilde lede det deril, og naar det kun
 blev staaende ved Ordnes egentlige Betydning
 af de bibelske Steder, og ikke vilde være klogere
 end de, som i disse Ord aabenbarede det Hel-
 lige. Den umiddelbar derpaa følgende Udbre-
 delse af en Mængde mystiske Skrifter og smaa
 Tractater, som begjerligen bleve læste af dem,
 som vare stemte derfor, gav denne Drift for-
 trinlig Næring. Men blandt disse var In-
 tet saa frugtbart, som den berøgtede Dia-
 conus Gans's skriftlige og mundtlige foredragne
 Lære: Kristus i os! Læren om den gamle

Adams Korsfæstelse i Menneskets Kjød var dermed nøje forbunden. Med denne Gans stod Margretha Peter nøje i Forbindelse. Det kan ikke fejle, at, hvor cengang den Tro hersker at Bibelens Forstaaelse er en Følge af Indskydelse, maa altid de komme i Orde for en fortrinlig Guds Naade, hvilke formedst deres overvejende Forstand, deres levende Indbildningskraft, og deres naturlige Beltaalenhed have en Overvægt over de Andre. Saaledes kom ogsaa Margretha Peter i Orde for en udmærket Hellighed og førte Navn af den Hellige iblandt sine Troesforvandre, af hvilke hun allevegne fra Fornemme og Ringe erholdt ærefrygtsfulde Besøg, for at lade sig opbygge af hendes Foredrag, og for at lade sig begeistre af hende. At hun derved smigredes, og fandt sig bestyrket i sin Forsængelighed, at hun ansaae sig selv for en Udvalgt, og at det smigrede denne Forsængelighed, at fremstille sig som det højeste Ideal, at blive Menneskenes Mæglerinde hos Gud, ligesom Jesus, det er sandeligen ingen Under. Men mærkværdigt er det, hvorledes hun forberedede Gjærningens Udførelse, og hvor sikkert hun

lagde Planen dertil med en Snedighed, ved hvilken Man geraader i Forlegenhed, om Man mere skal beundre det uhyre Selvbedrag, eller den bedragne Forstands Consequenz. Endskjøndt alle hendes Tilhængere vare hende blindt hengivne, holdt hende for Guds Sendebud, og hængte fastere ved hendes Ord end ved Evangeliet, saa kunde hun dog ikke forfølge at det var en altfor stor Prøve paa deres Tro, uden Videre at formaae dem til at myrde hende, eller at indvie sig med hende til Døden. Hendes Søster Elisabeth var imidlertid endnu stedse lettere at bringe til det Sidste end hine til det Første, fordi hun, indviet i Læren om Forsonings-Døden, snart kunde blive begejstret af den Tanke, at vorde deelagtig i det ny Forsoningsværks Ære; men det var betænkligere, om de Dvrige, der kun skulde være Værktøj, ikke i Udsørelsens Djæblif maatte bæve tilbage for det Græselige i Handlingen og den derved fortjente Straf. Hele Aar bleve de derfor ved hyppig Gjentakelse vante til de to Forestillinger: der maatte flyde Blod for Salighedens Erhvervelse; og: de to Søstre Peter maatte være

udvalgte til noget Overordentligt. Dog vog-
 tede de sig vel for, at sætte disse to Tanker
 selv i Forbindelse, men de overlode denne For-
 retning til deres Tilhøreres egen Sjælevirk-
 somhed, hvorved det Usskrækkende i Tanken
 blev undgaaet. Derimod blev dem givet
 uafbrudte Forsikringer om Visioner, i hvilke
 Gud, Kristus, og Djævelen skulde have vist
 sig som personlig tilstedeværende og fiendelige
 ved Minerne. Da nu Dagen til Udførelsen
 af deres Forehavende var kommen, bleve de
 Fortroligste forsamlede. Der blev dem sagt,
 at en vigtig Tid begyndte, i hvilken Djæve-
 len samlede alle sine Kræfter, for at overvinde
 Eysets Børn, som derfor maatte kæmpe imod
 ham af alle Kræfter. Der blev samlet en
 Mængde Værktøj og de Troende maatte her-
 med slaae saaledes omkring sig, at en Deel
 af Huset styrtede sammen. Under alt dette
 vedblev Visionerne. Først da Gemytterne ved
 den hele Dags fortsatte Anstrængelse vare
 ophidsede til det Yderste, blev der erklæret,
 at der uundgaaeligen maatte flyde Blod, ved
 hvilken Leilighed Margaretha gav Exempel
 ved at slaae løs paa sin Broder, sin Søster

og en Beninde, og befalede sine Staldbrodre at følge hendes Exempel i det hun ansporede dem til den galeste Iver ved den fortsatte Velsignelse: „Gud styrke Eders Aand!“ Efterat hendes Søster Elisabeth paa denne Maade var bleven dræbt, erklærede Margaretha sig selv for Hovedofferet, som maatte lide Korsets Død, lod tilvejebringe Nagler, lod under glædelig Jubel disse slaae igjennem Haandled og Bryst, og endeligen Hovedet sønderknuse. 3 Dage ventede derpaa Forsamlingen ved Sige- gene i Overbevisning om deres Opstandelse. Først da denne Forventning var bleven skuffet, bleve begge Søstrenes Død meldet i Draxte- gaarden, hvorpaa alle Deeltagere bleve hæftede, førte til Criminalundersøgelsen og under samme overgivne til de evangeliske Geistliges Under- visning i Zürich, hvilke ikke sparede nogen Møje for først at bringe de Anklagede til aabenbare Tilstaaelser og til Erkjendelse af deres store Wildfarelser. Ved mild Behandling vandt disse deres Lærlingers Tillid, ved utrættelig Tac- tidighed og især ved Sammenligning af flere Bibelsteder, med hvilke de af Mystikerne gjorde Udtydninger aldeles ej kunde bestaae,

og ved tydelig Fremstilling af deres Grundreglers Taabelighed lykkedes det virkelig at bevæge de Fleste til Tilstaaelse af deres Bidsfarelser og til Erkjendelse af en bedre Fortolkning. De østerrigiske Retscollegier havde nogle Aar før erklæret Pöschlianerne for ganske straffri, fordi der ingen Tilregnelser kunde finde Sted. Criminalretten i Zürich antog, ganske rigtig som vi troe, ikke denne Grundfætning, men dømte Søstrene Peters Mordere til Tugthusstraf efter deres større eller mindre Deeltagelse i Handlingen; Hovedgjærningsmanden til 16 aarig Fængselsstraf med Forbeholdelse af Benaadning efter den halve Tids Forløb.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 6.

Løverdagen den 5 Februar 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Pilestræde Nr. 105.

F o r s l a g.

(Indsendt.)

De stærke Storme og Orkaner, hvoraf vi især i de to sidste Aar hyppigen have været plagede, og den store Skade, disse have tilbragt saavel Husejere, som Beboere og Forsbigaaende, have vakt hos Indsenderen, en gammel sagkyndig Borger, Tanken om et Middel, hvorved Skaden muligen vilde kunne forringes, eller hæves, og han fremsætter her korteligen sin Mening om Maaden, hvorpaa dette kunde bringes tilveje, nemlig ved en Forandring i Tagbedækningerne. — De nu brugelige Tagbedækninger ere enten med Tagsteen, eller med Metalplader.

1) Hvad de første angaaer, kunde vel Tagstenene indrettes paa en anden, maaskee bedre, Maade; saaledes nemlig: at først Nakkene bleve saa store, at de traadte $1\frac{1}{2}$ Tomme ind paa Lægten og vare skarplante paa den indtrædende Side, — dernæst, at hele Stenen blev gjort $\frac{1}{2}$ Gang saa tyk, saa at den, isædetfor sin nuværende Bægt, 5 $\%$ og 4 Lod, kom til at veie henved 8 $\%$. Saavel Nakkens Størrelse, som Stenens Tyngde, vilde hindre Stormen i at afvippe Stenen og saaledes ruinere Taget. —

Tagstenens Form skulde være den samme som den nuværende, for Reparationers Skyld. Vel vilde en Tagsten blive dyrere end den nuværende; men enhver Ejer, og Enhver, der bygger, bør vistnok snarere see paa Godheden af Materialier, end paa Prisen. — Desuden vilde saadanne Tagstene spare betydelige aarlige Reparationer, da Understrøgningsen af Kalk naturligvis ikke saa let vilde falde af. —

2) Hvad Bedækningen af Bly, Zern, Kobber &c. angaaer, troer Indsenderen, at derved bliver begaaet en væsenligt Fejl,

i det man nemlig bruger Bræder til Bedækning over Spærerne. — Som bekjendt virker Sommerheden meget betydeligen paa Metalpladerne, og Varmen gjør atter, at Bræderne, under Pladerne, indtørres, saaledes, at Sømmene, hvormed Pladerne ere fastgjorte, gaae løs og letteligen afrides af Binden. — Indsenderen foreslæaer derfor, at man istedetfor Bræder, skulde bruge Lægter til Bedækning over Spærerne. — Disse Lægter maatte være $1\frac{1}{2}$ à 2 Tommer tykke, brede, og ikke lægges tæt ved Eiden af hinanden, men fastgjøres i en Tommes Afstand fra hinanden hvorved Varmens Magt betydeligen vilde indskrænkes. —

Årsagen, hvorfor dette Forslag just gøres paa denne Tid, er: at Teglbænderne i Provindserne, hvis Forslaget skulde vinde Bifald, kunde underrettes herom, før deres Arbejde begynder. —

Følger af Sværmeri og Fanatisme

eller af

Religionsfølelse uluttret ved Fornusten.

(Slutning.)

Mærkværdigt er det ved denne Leilighed, at Fruentimre i denne Historie viste sig ej allene som de ibrigste Sværmere, men ogsaa som de villigste Udførere af de blodige Anordninger. Virkeligen er det sandt og vist om alle disse Fruentimmer (undtagen om een eneste, Ursula Kündey, den, Margaretha Peter ibrigst hen- givne og det virksomste Redskab til hendes Mord, som af medfødt Tungfindighed, og af en virkelig om endogsaa vildledt Fromhed, forfaldt til denne høje Grad af Sværmerie) at de enten forhen havde ført et udsvævende Liv og derfor straffede sig, eller at de endog ved Styrken af deres phantastisk-religieuse Leve- maade bleve førte i Sandselighedens Arme, Ligesom Prima Donnaen for Conventikelen i Thurgau, Elisabeth Hofer, levede i Egteskabs-

brud med den geistlige Fader for denne Sect; ligesaa havde ogsaa Margaretha Peter bedrevet Utugt med een af de ivrigste Tilhængere af det zürichske Selskab, paa den Tid, da hun allerede havde sin Korsfæstelsesdød i Tanke. I let Morgendragt var hun selv gaaet til Skomageren Borch om Morgenens paa Sengen, og havde ikke vægret sig, da denne trak hende til sig i Sengen. Det er ikke bevist, men høist sandsynligt, at lignende Scener ogsaa ere forefaldne med andre andægtige Tilhængere af hende. Men ved hin Smarmelse blev hun frugtsommelig, og Forfatteren mener, at Skam over denne Handling maa have været een af Hovedbevæggrundene til hendes Beslutning at døe. Det er imidlertid meget at betvivle. Efter disse Guds-Børns Anskuelse og actmæssige Død, kan jo ingen Synd mere bringe Fare for den Opvakte hos hvem det eengang er kommen til Gjennembrud. Naar en Opvakt føler en Drift i sit Hjerte, maa han følge den. Gud har forløst ham fra alle Synder og Lyster, han kan og vil altsaa ikke mere synde. Gud selv styrer det saaledes, og det er hans Villie, hvis en From begaaer Noget som hos

Andre er Synd! Ja det hele Selskab i Thurgau erklærede frank og for Retten, at Skolemeesteren og Elisabeth, som vare overbeviste om Egtteskabsbrud vare forbundne som ved den Helligaand, og at intet Menneſke ſkulde adſkilte, hvad Gud havde tilſammenſøjet, Jeſus havde adſkilt Skolemeesteren og hans Kone, og forenet hin med Elisabeth, og ſaaledes ſkulde og maatte Guds Rige begynde, og det var, efter Guds og Jeſu Krifti Lov, intet Egtteskabsbrud. Naar dette er ſaaledes, ſaa behøvede Margaretha heller ikke at være bange for at tabe Noget i ſit Helgenrygte, fordi hun af ſin Drift lod ſig føre i Skomagerens Seng.

Uden for al Tvivl er det, at alle diſſe Forkeertheber ere en Folge af Bibelens overdrevne og uforſtandige Læsning. Ikke deſtomindre vilde det dog derved paa ingen Maade være forſvarligt at fratage Laſfolk Bibelen. Thi ingen Misbrug ophæver Brugen. Men meget ſande og ſom burde lægges alle Bibelſelſkaber paa Hjertet, ere diſſe Forfatterens Ord: „Udbreder ikke blot Bibelen, men ſorger ogſaa for at den bliver læſt med Fornuft!“

Dertil udfordres i Særdeleshed 3 Ting. 1) Udelabelse af de apocryphiske Bøger, som blot ere skrevne billedlige. 2) En rigtigere Oversættelse end den som nu almindeligen bruges. Endeligen for det 3die En Indledning som ikke saameget fremsætter den rigtige Forklaring af den hele Bibel, men derimod snarere gjør opmærksom paa det Vanskelige i samme, og derved afværger, at Ingen bilder sig ind, at det er noget let, at forstaae Bibelen rigtig. Amen! Amen!

Saavidt af det tydske litteraire Conversationsblad.

Man kan ikke antage, at Noget, som giver agt paa Tidernes Tegn, herved vil spørge: hvad angaae disse schweigeriske Forbrydelser og denne Galsskab os i Danmark? — Til saadan et Spørgsmaal, hvis det gjortes, vilde Oversættelsen omtrent svare, at den yderlige Grad af Vanvid, som her skildres, vistnok, (Gud skee Tak!) umulig kan befrygtes i vort Fædreland; men, dette tilstaaet, kunde det maaskee dog ikke være afvejen, at paatale Mysticisme og religiøs Dørvro, samt at advare imod Mandforvildelser, om disse end ikke her, som i Schweiz, føre lige til Daarefiser.

Ogsaa de første Skridt paa Sværmeriets og Fanatismens Bane har man skjellig Grund til at indslutte i Vitaniets, og bede: fra dem fri os kjære Herre Gud! Men skulde der hos os vel mangle Spor af disse Skridt? Neppes. Vi har jo en Kjærteminde-Sect i Fyn, og i Sjælland Smaatractater efter baselft Tilsnit; Hernhutisme og Blodtheologien gribe om sig; og i Kjøbenhavn gives der Præster, som, af Mangel paa exegetiske og kritiske Kundskaber, tage hvert Ord i den danske Bibel i bogstavelig Forstand. Hvor alt Det fører hen, kan sees i Kjøbenhavns Skilderie og andre Dagens Blade.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 7.

Løverbagen den 12 Februar 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Pilestræde Nr. 105

Anmeldelse.

Efter den i Selskabets General-Forsamling den 31de forrige Maaned, fremlagte Beregning, over Indtægter og Udgifter, tiligemed Renterne for forrige Aar, var at anvende til Laan 3900 Daler rede Sølv, samt til Pension og Gratifikation 2325 Rgbdlr. i Sedler. Disse til Laan anvendelige 3900 Sølvdlr. blev, iblandt de dersom Ansøgende, bevilget 33 Medlemmer, og af foransførte til Pension og Gratifikation anvendelige 2325 Rgbdlr. i Sedler, besluttede Repræsentanterne, at 150 Rgbdlr. i Sedler

Skulde forbruges til Pension saaledes: at 10 nye Pensionister ansættes, hver med 10 Rgbdlr. i Sedler aarlig, og 50 Rgbdlr. i Sedler at fordeles som aarligt Tillæg paa 10 af Selskabets allerede værende Pensionister hver med 5 Rgbdlr. i Sedler aarlig, og de øvrige 2175 Rgbdlr. i Sedler at uddeles som Gratifikation. Den aarlige Pension, som Selskabet for Tiden afgiver, udgjør altsaa 2214 Rgbdlr i Sedler.

Som nye Pensionister bleve ansatte:

1.	Captain og Urtekraemmer Petersens Enke	3 Sedler 10 Rgbdlr.
2.	Captain og Hattemager Petersen	10
3.	Brygger Selstrups Enke . .	10
4.	Bogholder Strandgaard's Enke	10
5.	Inspektør Clemens Enke . .	10
6.	Over-Auditeur Petersens Enke	10
7.	Assistent Bagger	10
8.	Bødker Hansens Enke . .	10
9.	Controleur Fabricius . . .	10
10.	Jomfrue Lintrup	10

Følgende forhen paa Pension ansatte
erholdt Tillæg.

	3 Sedler.
1. Uhrmager Studsgaards Enke	5 Rgbdlr.
2. Riibmand Mejers Enke . . .	5
3. Handffemager Reizels Enke . .	5
4. Skræder Møller	5
5. Skomager Borup	5
6. Guldsmed Wærums Enke . . .	5
7. Prokurator Hansens Enke . . .	5
8. Snedker Koedts Enke	5
9. Sergeant Freeses Enke	5
10. Provstinde Wellejus	5

De til Gratifikation anvendelige 2175 Rbdlr.
i Sedler bleve uddeelte saaledes :

	3 Sedler.
1. Capt. og Urtekræmmer Pefersens Enke	8 Rgbdlr.
2. Archivarius Smiths Enke . . .	10
3. Budet Mourisens Enke	10
4. Lysestøber Lynges Enke	10
5. Grønhandler Sandbergs Enke . .	8
6. Episevært Gisbels Enke	8
7. Ankersmed Kaspersens Enke . .	12
8. Riibmand Rubens Enke	8
9. Captain og Hattemager Petersen	8

10.	Skolelærer Poulsens Enke . . .	5 Rgbdlr.
11.	Søglugsfabrikur Brennøe . . .	12
12.	Bygger Selstrups Enke . . .	6
13.	Politiebetjent Lohmans Enke . . .	8
14.	Wobel Bentsens Enke . . .	10
15.	Wærthusholder Carstensen's Kone	8
16.	Skøemager Hoiers Enke . . .	8
17.	Parfymager Wejdemans Enke . . .	5
18.	Parfymager Sundels Enke . . .	6
19.	Skæder Krone	16
20.	Bogholder Heilbuth	14
21.	Nagelsmed Mortensens Enke . . .	8
22.	Præsten Ryndes Enke	15
23.	Bogholder Strandgaard's Enke . . .	6
24.	Lærer Duffens Enke	12
25.	Wandmester Hiorts Enke	15
26.	Laugsbud Didrichsens Enke . . .	10
27.	Inspektur Clemens Enke	10
28.	Grosserer Selboes Enke	20
29.	Laquai Smiths Enke	8
30.	Skøemager Branting	8
31.	Kobbersmed Erane	10
32.	Friseur Knudsens Enke	8
33.	Kammerfurer Ibsens Enke	8
34.	Overt. Auditeur Petersens Enke . . .	6
35.	Fiskehandler Larsens Enke	12

3 Sebler.

36.	Kandibat Medens Enke . . .	20 Rgbdr.
37.	Lømmermester Robbertsons Enke	10
38.	Parykmager Buschs Enke . . .	8
39.	Fuldmægtig Svenstrups Enke . . .	8
40.	Somfrue Fürst	12
41.	Mægler Horups Enke	12
42.	Klokker Ferndorffs Enke	10
43.	Assistent Bagger	8
44.	Dreier Meier	8
45.	Snedker Buschs Enke	10
46.	Putsemeuntmager Meers Rom	15
47.	Kattunfabrikør Würdt	15
48.	Sergeant Hansen	12
49.	Administrator Fortlings Enke	15
50.	Urtekrammer Jensens Enke	12
51.	Bødker Hansens Enke	6
52.	Graver Quists Enke	15
53.	Glashandler Berniges Enke	12
54.	Forvalter Clemensens Enke	10
55.	Broemand Smiths Enke	10
56.	Urtekrammer Hansen	10
57.	Somfrue Peterman	10
58.	Birkefriver Gothjes Enke	15
59.	Urtekrammer Brochs Enke	15
60.	Guldsmed Andersen	10
61.	Raadmand Lunds Enke	10

62.	Bogholder Hofgaard . . .	10	Rgbdlr.
63.	Kommissionair Sorterups Enke	12	
64.	Sukker-Rafinabeur Meiers Enke	8	
65.	Bogbinder Anthons Enke . . .	8	
66.	Handelsbetjent Kroll . . .	10	
67.	Guldmægtig Hermes Enke . . .	10	
68.	Reebflager Mahns Enke . . .	10	
69.	Grosserer Beyers Enke . . .	18	
70.	Oberstleutenant Hansons Enke	16	
71.	Klædefabrikur Hoppes Enke . . .	10	
72.	Kammeraad Pallubans Enke . . .	10	
73.	Vinhandler Lynges Enke . . .	10	
74.	Skraeber Rasmussen	8	
75.	Skriver Beckers Enke	8	
76.	Klædekraemmer Thune	15	
77.	Faktor Rosenbergs Enke	8	
78.	Oltapper Weiners Enke	8	
79.	Consumtionsfkriver Holsts Enke	10	
80.	Stoemager Olsens Enke	8	
81.	Maler Olsens Enke	10	
82.	Stoelaelærer Lyders Enke	8	
83.	Seminarielærer Clausens Enke	10	
84.	Skraeber Møller	10	
85.	Graver Muths Enke	10	
86.	Tomfrue S. Weydenhaupt	10	
87.	Limsfabrikur Westerbergs Enke	8	

3 Sedler.

88.	Cantor Topps Enke . . .	15 Rgbdlr.
89.	Tomfrue Kock . . .	8
90.	Controleur Fabricius . . .	6
91.	Controleur Benzons Enke .	8
92.	Garver Røeds Enke , . .	15
93.	Kammerlakai Hielses Enke .	10
94.	Klædekammer Hinrichsens Enke	15
95.	Pensionist Biering . . .	10
96.	Bandmester Sorensens Enke .	15
97.	Tomfrue Rasmussen . . .	5
98.	Brændevinsbrænder Lund .	10
99.	Frue Steenberg	8
100.	Tomfrue Lintrup	6
1.	Frue Lyders	15
2.	Graver Birchs Enke . . .	10
3.	Sadelmager Lunds Enke . .	12
4.	Opfigtsbeijent Aagaards Enke .	8
5.	Superkarge Bangs Enke . .	8
6.	Bogholder Krøymans Enke .	8
7.	Assistent Møllers Enke . .	12
8.	Professor Smiths Enke . .	15
9.	Uhrmager Studsgaards Enke .	6
10.	Skibsbygmester Humbles Enke	12
11.	Skomager Rings Enke . .	15
12.	Guldsmed Nielsens Enke . .	8
13.	Skoelholder Bechs Enke . .	8

114.	Brændevinsbrænder Weises Enke	8 Rgbdlr.
15.	Forvalter Juels Enke	8
16.	Klædefræmmer Horndrups Enke	10
17.	Bogholder Hvids Enke	30
18.	Kirkesanger Graulunds Enke	8
19.	Maler Svanefiers Enke	10
20.	Forgylde Bergstrom	10
21.	Stræder Bahs Enke	10
22.	Guldsmed Lydervals Enke	8
23.	Præsten Kochs Enke	15
24.	Bognmand Andersens Enke	10
25.	Assistent Brandts Enke	20
26.	Klokker Lysters Enke	10
27.	Handstremager Reitzels Enke	8
28.	Jomfrue Edelman	10
29.	Stræder Wøller	6
30.	Enedker Biedts Enke	10
31.	Klokker Sylkes Enke	10
32.	Rægler D'Andrades Enke	12
33.	Captain Havns Enke	15
34.	Riobmand Mejers Enke	15
35.	Instituttæler Birchhorst	20
36.	Buddet Hollinghausers Enke	10
37.	Wibgebrygger Halls Enke	10
38.	Toldbetjent Graithers Enke	8
39.	Jomfrue Tofte	10

J Sebler.

140.	Jomfrue C. Weydenhaupt	10 Rgddlr.
41.	Skraeber Lunds Enke	8
42.	Bundtmager Bremers Enke	15
43.	Jomfrue Koch	10
44.	Hovmester Sorterup	12
45.	Staldkarl Truelsen's Enke	10
46.	Dorselainshandler Thomsens Enke	10
47.	Sproglaerer Dags Enke	12
48.	Præsten Mariagers Enke	15
49.	Slagter Smiths Enke	10
50.	Snedker Walters Enke	10
51.	Slagter Niedel	10
52.	Guldsmed Wærums Enke	6
53.	Skomager Borup	6
54.	Politie Adjutant Møllers Enke	10
55.	Guldsmed Eastensens Enke	10
56.	Skomager Fransveds Enke	6
57.	Prokurator Hansens Enke	6
58.	Snedker Harrsens Enke	10
59.	Maler Blaumüller	10
60.	Bogtrykker Sebbelovs Koene	10
61.	Skraeber Hostrups Enke	8
62.	Mægler Høvijs Enke	10
63.	Fuldmægtig Lassens Enke	10
64.	Hørkammer Langes Enke	10
65.	Jomfrue Schulz	10

	3 Sedler.
166. Snekker Koedts Enke	6 Rgbdlr.
67. Maler Holms Enke	8
68. Bogtrykker Christensens Enke .	15
69. Bogbinder Graaes Enke . . .	10
70. Havnefoged Nissens Enke . .	15
71. Lpsestøber Johnsen	8
72. Sergeant Freeses Enke . . .	6
73. Provstinde Wellejus	10
74. Revisor Webers Enke	12
75. Hattemager Jansens Enke . .	15
76. Bager Breslovs Enke	8
77. Skræder Rubelbachs Enke . .	10
78. Bogholder Ambergss Enke . .	12
79. Trakteur Thausens Enke . . .	8
80. Sergeant Flyngenrings Enke .	10
81. Præsten Justs Enke	10
82. Skomager Weinbachs Enke . .	8
83. Bødker Meilbye	10
84. Buddet Ditleffsens Enke . . .	8
85. Viinhandler Schous Enke . . .	10
86. Cantor Murols Enke	10
87. Sergeant Rennings Enke . . .	10
88. Dreier Rihmes Enke	10
89. Maler Lundbergs Enke	8
90. Steenhugger Karlebyes Enke .	20
91. Buddet Bings Enke	5

3 Sedler.

192. Isenkrammer Proms Enke . . .	10 Rgbdlr.
93. Degnen Thaulovs Enke . . .	10
94. Parykmager Bernharts Enke	10
95. Parykmager Hansens Enke . . .	10
96. Skoemager Grænzman . . .	8
97. Instrumentmager Fastings Enke	10
98. Forvalter Bruns Enke . . .	12
99. Præsten Dischers Enke . . .	12
200. Capt. og Sværdfejer Mejers Enke	15
1. Bæver Seegers Enke	10
2. Skræder Meier	10
3. Knapmager Krags Enke	8
4. Prokurator Nabys Enke	10
5. Skoemager Sylwechs Enke	10
6. Captain og Farver Staals Enke	10
7. Parykmager Krygers Enke	8
8. Slagter Petersen	10
9. Skræder Kolbech	10
10. Starmester Ewigers Enke	10

Derefter blev fremlagt General. Regnskabet for Aaret 1823, som var tilbagekommet fra De Herrer Revisorres, hvorefter var udsat Kassereeren til Ansvar 14 p. Tegns, som ere tagne til Indtægt i sidste afvigte Aars Regnskab; og i Undledning

af Revisorers Bemærkning om Leve-Attest og Underskrift paa Pensions-Quitteringerne, havde Kasseren afgivet sin skriftlige Erklæring, som blev anseet fyldestgørende, hvorhos Repræsentanterne besluttede som Regel for Eftertiden: At i det Tilfælde, at Pensionisterne ikke selv kunne møde hos Kasseren, for at modtage deres Pension, eller ikke kunne skrive deres Navne under Quittingen, skal en bekjendt Mand baade attestere at de leve og qvittere derfor, eller ogsaa en bekjendt Mand befuldmægtiges, til at hæve og qvittere paa anførte Raade for Pensionen, i hvilket sidste Tilfælde saadan Fuldmagt, naar Pensionisten ei selv kan underskrive, ogsaa maa være underskrevet af tvende paalidelige Bitterligheds-Vidner.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

Banfeligheder

for

Avis - Væsenet i Sverrig,
i Sammenligning med andre Stater.

(Af den svenske Tidende "Journalen." 1825.)

Den Afhandling, hvoraf Noget her er extraheret, er fordelt i Journalens No. 18, 19, 20, og har til Overskrift. Något om Tidningsstämpling och Tidningspris.

Forf. begynder med at vise, hvor tung den Byrde er, som den i Sverrig anordnede Avisstempling paalægger Tidende-udgivere; han godtgjør, at Prisen, de svenske Tidender sælges for, ikke er for høj; og han omtaler det urimelige Krav, som mangengang gjøres, med Hensyn til saadanne Blades Indhold.

Man fordrer — siger Forf. — at Avis-udgivere skal have Mod til at stille sig blot, ikke allene for den directe Pressetvang, men ogsaa for den indirecte. Avisfriverne staa imellem Publicum, som visselig ikke skulde holde dem skadesløse, for den allermindste Bøde, de maatte kunne blive dømt til at erlægge, endnu mindre for den Skade, som Tabet af Frihed i en længere eller kortere Tid vilde foraarsage — og Regjeringen, som har alle Midler i sine Hænder, ikke allene til at confisquere deres Blade, men og til paa andre Maader at kunne skade dem og det for hele deres Livstid; og dog vil man forlange, at de skulle være døve ved den sidste Advarsel og Trussel, og blot lytte til hans ofte meget ubetænksomme Krav.

I Anledning af den Indvending, at i Engelland, Frankrig, og Tydskland blive Aviser stemplede, og de sølgelig ogsaa i Sverrig kunde taale at betynges med Stempelafgiften, svarer Forf. saaledes: Sverrige er hverken Tydskland, Frankrig, eller Engelland. Det tydske Sprog er Modersmaal for 20 Millioner Mennesker, og endda flere, naar

man til deres Sprogflægtninger regner en Del af Rusland; det franske, for lige saa mange, da det, udenfor Frankrig, tales i en Del af Nederlandene, Schweiz, og Savoien; det engelske, for 18 Millioner i Europa, og 10 Millioner i de forenede Stater i America, for ikke at tale om egne Besiddelser i denne Verdensdel og i Indien, hvor det blandt 40 Millioner Mennesker vel kunde regnes at have en fjerde Part Læsere. De nysnævnte Sprogs Publicum indskrænker sig desuden ikke ene til Lande, hvor de tales som Modersmaal; de læses af alle dannede Personer i alle Dele af den kjendte Verden. Vort Sprogs Publicum derimod er indskrænket til den østlige Del af den skandinaviske Halvø, og læses og tales ikke af flere end i det højeste 3 Millioner Mennesker, alle dets Sprogforvante iberegne. Allerede heraf maa man kunne indsee, hvor himmelhvid Forskjellen er imellem vort Avispublicum og det engelske, franske, og tydske; og at følgelig en Afgift som i hine Lande meget passende kan paalægges, her forvandler sig til en ubillig og høist tryk-kende. Da man kom ihu, at de engelske

Tidender ere stemplede, hvorfor erindrede man sig ikke da tillige at the Times allene betaler i Stempelafgift ligesaameget som hele Sverrig i Skatter? Men, fremfor alt, hvorfor glemte man, at af denne Tidende engang folgtes 64,000 Exemplarer, og at Udgiveren af Morning Chronicle, Hr. Percy, da han fragit sammes Redaction, havde samlet sig en Formue af 200,000 P. Sterl.?

Vi gjør forresten nok bedst, ved Spørgsmaal om Tidende-Litteraturen at afholde os fra alle Hensyn paa Engelland, der i dette, som næsten i Alt, ikke taaler Sammenligning. Selv Jetten blandt vore Dagblade, Stockholms Dagblad, bliver altid kun en Dverg ved Siden af sine engelske Brødre, the Times og Morning-chronicle, som med deres 20 Spalter i Perlestil kan bedække et maadeligt Spisebord, udkræve lige saa lang Tid til at læses som en sædvanlig Bog, og koste nummervis i Proportion derafter, nemlig 4s 6. Banco.

(Fortsattes.)

Hr. Pastor Michelsen's Bidrag indkommer Søndagen den 13 Februar.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 8.

Løverdagen den 19 Februar 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos E. M. Cohens Enke,

Pilestræde Nr. 105.

Anmeldelse.

I General-Forsamlingen den 31te forrige Maaned bleve antagne som Selskabets nye Medlemmer:

Hr. Povelsen, Fuldmægtig i det Kongelige Rentekammer

— Weilandt, Undergraver

— Fred, Kunstbreier

— E. S. Schou, Kasserer ved Søe-Asse-
rance-Compagniet

— W. E. Evers, Snekermester

Somfrue E. L. E. Evers

Hr. Knoblov, Captain ved det borgerlige Artillerie og Sabelmaget

— Bruun, Captain ved det borgerlige Artillerie og Vognmand

- Hr. H. Nielsen, Bærtshusholber
 — A. Borgen, Forpagter
 — v. Fibiger, Captain ved det militaire Infanterie
 Somfrue A. M. Kleitrup
 Hr. J. C. Wiberg, Skærdmester
 — E. F. Breinning, Urtekræmmer
 — H. H. Thomsen, Urtekræmmer
 — E. Andersen, Møllermester
 — J. C. Elmquist, Bogtrykker
 — Holm, Skomagermester
 — Thomsen, Bærtshusholber
 — M. F. Hansteen, Lands Ober-Rets samt Hof og Stads-Rets Procurator
 — J. C. Bytzov, Berelmægler
 — H. Marcusen, Captain og Brænde-
 viinsbrænder
 — Glahn, Præst ved Garnisons Meenighed
 — v. Blicher, Artell-riemager
 — Jørgensen, Handelsbogholder
 — A. M. Westrup, Guldsmed
 — L. N. Børn, Kongelig Skibsbygger
 Quartermand
 — S. P. Rothmann, Sabelmagermester
 — E. Nielsen, Brygger
 — J. Borchsenius, Urtekræmmer
 — E. C. Lund, Institutbestyrer

- Hr. N. S. David, Mægler
 — B. M. Bendixen, Løifabrikør
 — L. Nielsen, Snedkermester
 — J. F. Magnus, Grosserer
 — J. Ravn, Hofstrømmer
 — D. Schou, Meelhandler

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Koble.

Banſkeligheder

for

Uviſ - Væſenet i Sverrig,
i Sammenligning med andre Stater.

(Slutning.)

Hvad de franſke Tidender angaaer, da tælle de viſnok ikke ſaa mange Læſere, ſom de engeliſke, men de ſtaaer dog i denne Henſeende ſaa langt over de meeſt læſte hos os, at der ingen Sammenligning finder Sted.

Journal de l'empire, nu Journal des debats, havde i Napolcons Tid 20,000 Subſcribentere. Den anſees nu, lige ſom og de øvrige, ſaaſom le Moniteur, Journal du Commerce, le Conſtitutionel, Journal de Paris, la Quotidienne &c. at have et Middeltal mellem fra 14,000 — 6000 Abbonnentere.

I Henſeende til de tydiſke Tidningers Uffætnings Omfang mangler Forfatteren tilſorladelige Data. Han har dog etſteds ſeet an-

ført, at der af Allgemeine Zeitung trykkes 10,000 Exemplarer, hvilket vel og kan være Tilfældet med Hamburger Correspondent.

Efter denne Oversigt komme vi nu til at omtale Prisen for vore Tidninger, den man har fundet at være for høj.

De udenlandskke Dagblade, som i Format, Papir, og Tryk nærmest kan lignedes med vore, koste paa selve Stedet hvor de udkomme, 4 à 5 ja indtil 7 Gange mere end vore. Journal des débats og le Constitutionnel koste ongefær 36 Rdlr. Banco efter vore Penge. for Avertissementer lade de sig betale Linien med 12 fl. Banco. Liste der Børsenhalle koster 10 Rdlr. Hamb. Courant, og Algem. Zeitung omtrent 25 = 30 Rdlr. Banco.

Dg nu sammenligne man Redactionsløjen!

En engelsk, fransk, og tydsk Avisredacteur behøver ikke at kjende mere end sit Modersmaal for at redigere et ganske interessant Blad. Han har i Aviserne i de respective Sprog som han holder, ligesaa mange Medarbejdere og Correspondenter, ikke allene i Europa, men ogsaa i andre Verdensdele. Er han f. Ex. en Franskmand, saa udkomme til hans Tjeneste

franske Blade i Engelland (f. Ex. Courrier de Londres) i Tydskland (f. E. Journal de Francfort) i Rusland (f. Ex. Conservateur impartial) ja selv endog i Tyrkiet (f. Ex. le Smyrnaeen) undertiden ogsaa i Stokholm, Kjøbenhavn, Altona eller Hamborg. Er han Tydsker eller Engelskmand, saa er Forholdet noget nær det samme. I det sidstnævnte Tilfælde har han desuden den Fordel, at kunne betjene sig af en Mængde Tidninger fra alle de andre Verdensdele, end ikke Polynesian undtagen. At gjennemlæse dem, og at vælge de Artikler han deraf vil meddele, dertil indskrænker sig hele hans Nøje. Resten gjør hans Papirsax; thi saa fage han har læst og valgt, har han strax Manuscript færdigt til Sætteren, i hvis Hænder han blot behøver at levere de afklippede Stumper til Sætning. Han kan paa denne Maade fylde en hel Aargang af sit Blad, uden en eneste Gang at have nødig at byppe sin Pen.

Saadanne Fordele har ingen svensk Avisudgiver. o. s. v.

Om den uplandste Mirakelpiges Omvendelse.

(Af det svenske Tidsskrift Journalen, No. 30, den
7 Februar 1825.)

Troen paa denne Piges Undercurer taber sig nu efterhaanden hos Mængden, især fra den Tid hun blev sat fast. Naaden, hvorpaa hun blev omvendt og istedetfor et Belials Barn blev et Guds, har hun selv opgivet, og lyder hendes Beretning derom saaledes. Indtil sit 16 Aar var hun ligesaa forsænge- lig og uforstandig som nogen Anden af hendes Kjon. En høist overordentlig Begiven- hed vakte hos hende en ganske modsat Tæn- kemaade. Da hun, nemlig om Morgen- den Dag, da hun første Gang skulde gaae til Alters, var ivrig isærd med at rede og flette sit Haar, for siden at sætte det op med en ny Krumkam, fandt hun det usædvanlig sliot og ikke godt at komme tilrette med. Her- over blev hun saa bister, at hun udbrød i Eder

og Forbandelser. Ganske uformodet, om end ikke upaakaldet, indfandt sig nu Djævelen selv i egen Person, som med en Jernkam i Haanden paatog sig Haarets Frisering, men gjorde det saa haardt, at de Saar hun deraf skal have faaet i sit Hoved endnu ikke ere lægte.

Fra den Dag af tænkte hun paa Intet mindre end paa at pynte sit Haar. Denne Forsængelighed havde Satan helbredet hende for; saa sært det end maa forekomme dem, der ellers kjende Personens Fremgangsmaade. Hurtig slog sig ganske fra Verden, og arbejdede nu i Stilhed paa sin Sjæls Forbedring. I en Kirke fik hun hændelsesvis en stor Bog, indbundet i sort Pergament; med den under Armen foretog hun sig, sortklædt, ensomme Vandringer i Mark og Skov; og ved at læse i Bogen, stødte hun hist og her paa tydelige Bink om, at hun af Himlen var bestemt til at prædike og gjøre Mirakler. Dette Kald fulgte hun, saa længe Dødsrigheden taalte dette Uvæsen.

R. R.

Borger = Bennen.

Gyld og tredjvte Aargang.

Nr 9.

Løverdagen den 26 Februar 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Copenhavnske Officin,
Pilestræde Nr. 105.

Sørgetale

over

Lord Byron,

holden

af

Spiridion Erikupi.

(oversat af det Nygræske og det Tydske.)

Byrons Navn i Litteraturen og i Menneskeheden, om end ikke hans Deeltagelse i de græske Anliggender, hvorpaa En og Anden blandt Nutidens Mennesker maaskee ikke vil sætte saa høj Pris, som undertegnede, der ej kan dølge sin hjerteligste Deeltagelse, forvisser mig om en god Modtagelse af efterstaaende Tale, som vidner ligemeget om Kjærlig-

hed, Taknemmelighed, og Forfatterens Gvne og Talegave; hvorvel jeg, med den tydske Oversætter, bør bemærke, at den ej er fri for Wildfarelser og Overdrivelses, hvilke bør undskyldes med Talerens første Smerte og den korte Tid — 3 Timer, hvori den maatte udfastes. Til de Første hører, at Lorden angives fød i London.

”Hvilket uventet og beklagelsesværdigt Uanheld! Kun kort Tid er henrunden, fra det Djeblig, dette haardt betrængte Lands Indvaanere med uforstilt Glæde; og aabne Arme trykkede denne berømte Mand til deres Hjerter; og i Dag, overvældede af Smerte og Fortvivlelse, bade de hans Lig med bittere Taarer og udgyde sig over dem i trosløse Klager. Paa Paaske-Søndag blev den frydelige Hilsen: Kristus er opstanden! halvudtalt, stammende paa hver Græfers Læber, og naar de mødte hinanden, saa spurgde de hinanden ængstelige, før de lode nogen lykønskning til den festlige Dags Gjenkomst høre: hvorledes besinder sig Lord Byron? Tusinde paa den vide Slette

forsamlede for vor Stads Pave, for at gaae den festlige Dag, Herrens Opstandelse imøde, syntes kun at være forsamlede for at anraabe Verdens Frelser om at gjengive Sundhed til Ham, der var kommen til os for med os at dele paa Liv eller Død vor Kamp for Friheden."

„Dg hvor skulde eet Hjerte blive urørt, een Læbe stum ved dette Dødsfald! Var Grækenland nogensinde i større Nød, end i den Tid, da den evigt begrædelige Lord Byron, med Livsfare, sejlede til Missolonghi? Da, og fra den Tid af, har han stedse og uafbrudt været med os; hans goddædige Haand har aabnet sig for vore Fornødenheder og Sorger — Sorger, hvilke vor Armod, uden denne Hjælp, ikke vilde kunne besejre. Hvor mange og store Belgjærninger havde vi end at vente af ham! Dg i Dag, af, i Dag tilintetgjør den uafvendelige Død hans Liv og vore Forhaabninger!"

„Ei havde Han hjemme i Grækenland; Han levede i Nydelsen af al den Hæder og Glæde, Europa tilbyder; Han havde, uden at komme til os, kunnet gjøre vort Anliggende

mangen materiel Tjeneste; og dette vilde have været os tilfredsstillende; thi vor Gouverneurs, Senat-Præsidentens prøvede Wiisdom og Erfaring vilde have anvendt de os paa saadan Maade tilflydende Midler til vor Frelse. Men, skjøndt dette end havde tilfredsstillt os, Lord Byron tilfredsstillede det ikke. Af Naturen kaldet til at forsvare Menneskerettighederne, hvor han end maatte see disse krænkede; fød i et frit og oplyst Land; tidligen, ved Læsning af vore store Forsædres Skrifter, underviist om hvad Mennesket er, hvad han skal og kan være, saae han det forfulgte og i Slavebaand smægtende Grækenland at rejse sig for at sprænge sine Lænker og omsmedde deres Jern til skarpe Sværd; han saae det, og, ringeagtende alle Europas Tillokkelser, ilede han til os, for at dele vore Lidelser og vore Kampe, for at staae os bi ej alene med sin Formue, hvilken han odstede paa os, ej alene med sit Hoved, hvis vise Dom allerede i saa mange Tilfælde har vlist sig velgjørende for os; men og med sit Sværd, hvilket han stod i Begreb med at drage mod vore barbariske og tyranniske Undertrykkere. Han kom, med

et Ord, efter alle Deres Vidnesbyrd, der nøde hans Fortrolighed, i det faste Forsæt, at døe i Grækenland og for Grækenland. Hvi skulde vi da ikke begræde en saadan Mand's Tab af fuldt Hjerte, som et Tab for det hele græske Folk?"

„Saaledes, mine Venner! have I seet ham gavmild, ædelmodig, tapper, som en ægte Phil-Hellener, som Eders sande Belgjører. Dette er sandeligen en tilstrækkelig Grund til Eders Taarer; men ej tilstrækkelig til hans Ære; ej tilstrækkelig til Storheden af det Forretagende, han var i Begreb med at udføre. Han, hvis Død vi nu højligen begræde, var en Mand, der, som Digter, forherligede Aarshundredet, hvori vi leve, ved sine Værker. Hans Mand's Storhed og hans Phantasies Rigdom tillode ham ikke at betræde den gamle, saare banede Vej til literær Hæder; Han brød sig en ny Bane, hvilken arvede Fordomme hos Europas Skribenter havde spærret og end forsøgte at spærre. Men saalænge Hans Værker ville leve, — og de maae leve, saa længe Verden staaer, — skal denne Bane nu blive aaben; thi det er den Bane, som fører til

Sandhed. Ej vil jeg nu opholde Eder, i det jeg udtrykker de, Følelser af Vrefrygt og Enthusiasme, hvilke hans Skrifters Bæsnings stedse have indgydet mig, og hvilke jeg nu føler mægtigere end nogensinde tilførn. De Lærde i hele Europa fejre hans Navn, og alle Aarhundreder ville fejre det; det er Navnet paa vort Aarhundredes Digter; thi Han var fød for hele Europa og for alle Tider”

„En Betragtning paatrænger sig mig, der er ligesaa hjertegribende og sand, som anvendelig paa vort Fædrelands nærværende Forsætning. Skjenker den et opmærksom Dre, m. B., og gjører Eder den egen, at den skal vorde en almindeligen erkjendt og virksom Sandhed!”

„Der gaves mange og herlige Nationer i Verden; men ej mange Epoker for deres sande Hæder. Een Synderlighed, troer jeg, mangler end i disse Nationers Historie, og det een, hvis Mulighed endog den Philosophernes Alt gjennemforskende Aand har betvivlet. Alle Jordens Nationer ere faldne fra een Herres Haand i en Aandens; Nogle

have vundet ved Omkiftningen, Andre tabt; men Historiegrandskerens Dje har endnu ikke seet noget Folk, der, fængslet i Slaveri af Barbarer, hvilke havde, gjennem Aarhundreder, fæstet Rod paa dets Bund, havde ene og uden Bistand aflastet sit Aag. Dette er det Særsyn, jeg mener: og nu førstegang i Verdenshistorien, opviser Grækenland det; ja, Grækenland alene. Philosophen betragter det langt fra, og hans Tvivl forsvinde; Historiestriverne seer det, og forbereder sig paa at fremstille det som en ny Epoke i Verdens Løb; Politikeren prøver det, og vorder forsigtigere og aarvaagnere. Saaledes er den overordentlige Tid beskaffen, i hvilken vi leve. M. B., Grækenlands Gjenfødselse er ej alene en Epoke for vort Folk, nei, for alle Nationer. Thi den er et Særsyn, som staaer der ene i Verdens politiske Historie."

„Den høitbegavede og dybtbegrædte Lord Byrons store Aand bemærkede dette Særsyn, og i Ham opsteg Driften, at knytte sit Navn til vor Hæder. Flere Revolutioner have fundet Sted i dette Aar; men han tog ikke Deel i nogen af dem; thi deres Karakter og

Tendens var ganske forskjellig fra vor. Betænkter altsaa, m. B., i hvilken Tid I leve, i hvilken Kamp I er stædte; betænkter, at Fortidens Hæder kan ikke sammenlignes med Eders! Frihedens og Menneſkehedens Venner, alle Nationers Viſe, og navnlig den ædle og oplyſte engelske Folks, ønske Eder Lykke og glæde ſig med Eder i det Fjerne; de opmuntre Eder; og vort Aarhundredes ſørſte Digter, allerede kronet med Udølighed, kom, ſtræbende efter Eders Hæder, til Eder, for tilligemed Eder at afvætte med ſit Blod Tyranniets Spor og Pletter af Eders vanhelligede Jordbund."

(Fortsættes.)

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

T r y k f e i l

i No. 8 Løverbagen 19 Februar 1825.

Første Side, tvende ſidſte Linier iſtædet for Artillerie,
læs: Artillerie

Pagina 65, iſtædet for Artilleriemager, læs: Artilleriemajor.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 10.

Lørdagen den 5 Marts 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Cohenske Officin,
Pilestræde Nr. 105.

Sørgetale

over

Lord Byron,

holden

af

Spiridion Trifupi.

(Slutning.)

Fød i den store Englands Hovedstad, af høj Byrd, saavel paa fædrene som paa mødrene Side, følede hans philhelleniske Hjerte dog den oprigtigste Glæde, da vor fattige Stad, til Tegn paa dens Taknemmelighed, indskrev hans Navn i Rækken af sine Borgere. I Dødskampen, ja, i det Djeblik, Evigheden allerede stod for hans Dine, da Han svævede paa

Randen imellem det jordiske og himmelske Liv, da den hele sandfelige Verden trindtom kun syntes ham et Punkt, en Plet i den guddommelige Almagts store Alt; i denne højtidelige Time svævede kun tvende Navne paa hans Læber, hans elskte Datters og Grækenlands. Begge disse Navne, dybt indgravne i hans Hjerte, kunde end ikke Dødens Djeblik deraf udslutte. „Min Datter!“ — udraabde han; „Grækenland!!“ — stammede han; og hans Aand var bortflygtet. Hvilket græst Hjerte skulde ikke dybt rystes, saa ofte det ihukommer dette Djeblik!

Vore Lærere, m. B., ere Takoffere for hans Maner; thi de ere en oprigtig Følelses Lærere. Men end bedre Takoffere være vore Bedrifter for vort Fædrelands Sag, hvilke Han, fjernet fra os, fra den Himmel vil betragte, hvis Porte hans Dyder vist have aabnet ham. Denne Tak fordrer Han af os for sine Velgjerninger, for sin Kjærlighed til os; denne Trøst for sine Lidelser i vor Sag; denne Erstatning for sit uskattelige Livs Forslis. Naar Eders Anstrængelser, m. B., ville have befriet os af Deres Hænder, der saa

længe holdt os i Tænker og Baand, der ud
 af vore Arme have revet Ejendom, Brødre,
 Børn — da vil hans Aand fryde sig; da ere
 hans Maner beroligede. Ja, i den indviede
 Time for vor fuldendte Befrielse, skal Erke-
 bispen udstrække sin hellige Højre og udtale
 Belsignelsen over hans højthædrede Grav;
 den unge Kriger, gjemmende i Skeden sit, af
 vore tyranniske Undertrykkes Blod end rødt-
 farvede, Sværd, skal strø Laurbær paa den;
 Statsmanden skal lovprise ham i værdig Ta-
 le, og Digteren, lænet til Marmor, skal
 føle dobbelt Begejstring. Grækenlands Piger,
 hvis Skjønhed den Førevigede har priset i
 mange Sange, ej meer frygtende nogen Be-
 skæmmelse af vore Undertrykkes røverste
 Hænder, skulle smykke deres Hoveder med
 Krands, og dans, og dandse om hans Gravhøj, syn-
 gende om vort Lands Herligheder, hvilke In-
 gen har skildret sandere og mere glimrende,
 end Han, Frihedens Digter. Dog, af! hvils-
 ken sørgelig Tanke bemestrer sig min Aand!
 Min Phantasie har ledet mig vild; jeg har
 bedraget mig selv, i det jeg skildrede Eder
 Det, mit Hjerte ønskede. Jeg stillede Eder

for Dine Erkebispens Betsignelse, Vigernes Hymner, Laurbærkrands, Danse om vor Betsgjørers Grav — men, af! denne Grav vil blive tom; den vil ej indslutte hans dyrebare Levninger! Kun faa Dage vil hans hellige Lig end hvile paa vor Jord, paa hans nye, selvvalgte Fædrelands Jord. Han vil ikke af os vorde baaren til Graven; det Land, der fødte ham, kræver Ham tilbage af os.

O, Datter, Du hans højtelskte Datter! Dine Arme skulle modtage ham, Dine Taarer skulle væde hans Grav. Men Grækenlands Taarer, det ved hans Død faderløse Grækenlands, skulle falde paa den Urne, der indeslutter hans Hjerte, hans store Hjerte, og nedrinde over hele Hellas; thi hele Hellas er hans Grav. Da, i hans Livs sidste Øjeblikke, Grækenlands Navn svævede, tilligemed Dit, paa hans Læber; saa er det vel billigt, at Grækenland og beholder en Deel af hans dyrebare Levninger. Misfolunghi, hans nye Hjem, skal stedse vaage over den Skat, Urnen bevarer, over den Skat: hans højtagede Hjerte, Symbolet paa hans Kjærlighed til os. Hele Grækenland, iført Sørgekæder

og utrøstelig, ledsager Fæsttoget, som bærer det; alle geistlige, borgerlige og militære Kresbedisninger vorde det til Deel; alle hans Medborgere fra Misfolunghi følge efter det, hylende det med deres taknemmelige Bønner, og med fromme Taarer; det skal indvies ved vor Erkebiskops, Biskops og den hele Geistligheds Velsignelse. Viid, ædle Datter! viid, at vore Hovedsmænd bare Urnen paa deres Skuldre og nedsatte den i vor Kirke. Tusinde af Grækenlands Krigere toge den Vej, gjennem hvilken Toget gik, vendende Mundingen af deres Bøsser, der have givet saa mange Tyranner deres Død, imod Jorden, som om de vilde bekrige den Jordbund, der skulde røve dem Synet af deres Velgjører, den sidste Levning af hans Legeme. Denne hele Skare, beredt i dette Djeblik til at drage i Marken imod Christi og Mennekeshedens uforsønlige Fjende, omgav Urnen og besvor med hellig Ed, aldrig at forglemme de Dffere, hvilke Han, vor Fader, har bragt os, og aldrig at tillade, at det Sted, under hvilket hans Hjerte ligger, nogensinde skulde vorde betraadt af en Barbaris og Tyrans Fod-

der. Tusende Christen-Stemmer bleve i eet
 Djeblik lydelige, og den Almægtiges Tempel
 gjenløb af Bønner og Vøster om, at Hans
 ærværdige Levninger skulde velbeholdne naae
 hans Fædreland, og at hans Sjæl maatte
 hvile der, hvor den Retfærdige ene finder
 Fred.

K o m i s k U l y k k e .

(Af Langbein.)

Hr. Arnold, en Mand paa nogle og tredive Aar, ejede, i en folkerig Stad, et smukt Huus, hvilket vi ville sammenligne med en Symphoni af Mozart eller en anden berømt Tonekunstner; saasom vi i troende Ydmyghed antage den nyligen forkyndte Lære, at Bygningskunsten er frossen Musik. — Arnolds stenige Musik var et Værk af saadant Omfang, at ti Familier havde havt Plads deri. Men han udbredte sig ganske ene i det vide Rum og viste sig fordetmeste hele Dagen for Bindvet med en Bog i Haanden.

Med Slaget Tolv om Middagen gik han, meget pent klædt, hen paa et offentligt Gjestgiversted, tog der, isoleret fra de øvrige Gjester, sit Middagsmaaltid i et eensomt Bærelse, og ilede derpaa, uden at have verlet et Ord med Nogen, tilbage til sit Kloster.

Af alt Dette er det klart, at han var en usælskabelig Særling. Han holdt ingen Omgang, uden med sine Paarørende; og selv med Disse kom han ene og alene sammen paa de høje Feste, Vaaske, Pintse og Suul, ved et lidet, kun af tre Personer bestaaende Familie-Bord. Hver første Festdag spillede hans kjære Moster, Ulrikke Rebhuhn Bertinde; den følgende Dag gav Fætter Kielsing et Gjestebud paa tre Spdækninger, og den tredie Festdag gjengjeldte Arnold Lige med Lige. Dog ved denne sidste Smaus blev mere gabet end talet, fordi Bert og Gjester allerede i de foregaaende Dage havde udtømt den tørre Kilde til deres Underholdning.

Ulrikke var en fyrgetyveaarig Tomfrue, der alligevel ingenlunde havde gjort Løftet om at leve ugift. Der bejlede endog ideligen alleflags Lykkeriddere, loffede ved hendes ubety-

delige Formue, til hendes Haand; men Hun vogtede sig for, at omsætte sine gode Penge imod Kjerlighedens-Hyfleriets falske Mynt. Tvertimod vilde Hun selv ved Giftermaal vinde en anselig Lagie. I dette Djiemed saae hun den rige Arnold skarpt paa Fingre, og lagde i mange Aar an paa, at Han skulde bringe hende sig selv og sine Eiendomme til Tulegave. Men den kolde Mand blev stedse utilbøjelig til at glæde hende ved denne Foræring. Han bestræbde sig meget mere for at bruge den fjære Fætter Kielsling til Afleder for hendes Umbed. Men denne gjerrige Cyniker, der endog sparede Bassevandet, var en Torn i Djinene paa den pene Ulrikke. Han slændrede altid, til Skam for sine Paarørende, omkring i smagløse og smudsige Klæder, kjøbde ved offentlige Auctioner, hvilke han dagligen besøgte, alt gammelt Skrimmelstrammel, han kunde faae for godt Kjøb, og skammede sig ikke ved selv at hjembære en erobret Skrubbekost eller en Gldgaffel.

(Fortsættes.)

Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed.

Borger = Bennen.

Syn og tredivte Aargang.

Nr II.

Lørdagen den 12 Marts 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Cohenske Officin,

Pilestræde Nr. 105.

Anmeldelse.

Hermed følger Extrakten af forrige Aars
4de Quartals Regnskab.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Koble.

R o m i s k U l y k k e .

(Fortsættelse.)

Engang henimod Paaske, da Ulrikke allerede gjorde de fornødne Tilberedelser til Gjestebudet, forsvandt Hr. Arnold. Man saae Ham hverken ved Vinduet, eller paa Gaden og hans Dør var ganske tilluft. Naboerne, hvilke Han, der dagligen gik ud med Slaget Tolv, havde tjent som Soelviser og Mid-dagsklokke, savnede Ham med Forundring. Der blev talet Meget derom; Ulrikke og Kiesling erføre det, og toge iilsomst Fod i Haand for at overtyde sig om Sandheden af Rygtet.

De bankede, til forskjellige Tider af Dagen, paa Eneboerens Port, men Ingen lukkede dem op. Hvad skulde de tænke? Hos en Anden kunde man forestille sig, at Denne havde foretaget sig en Rejse; men Arnolds,

den menneskefæki og magelige Arnolds jernfaste Levevis tillod denne Tanke ikke at opstaae. Snarere maatte man troe, at Han pludseligen var død i sin Bopæl. Denne Formodning blev stedse rimeligere, og bevægede de Paarørende til at lade Huset aabne ved Retens Hjælp. Man fandt Bærelserne i den pynteligste Orden, men intet affjælet Legeme, som Man havde ventet.

Kort derefter, paa første Paastedag, sadde Kiesling og Ulrikke sammen og nøde, under Fjedsommelige Samtaler om den saa gaadefuldt forsvundne Trediemand, det samme Højtidsmaaltid. Da kom et ilende Ulykkesbud med den Efterretning: at der ved Strømmens Bred var tilsvømmet et dødt Legeme, hvilket almindeligen holdtes for Arnolds Lig.

Ulrikke havde strax en sømmelig Afsmagt paa rede Haand. Hr. Kiesling hindrede hende ikke det ringeste, at iagttage denne Decens. Han tog langsomt sin Skrivertavle ud af Lommen og beregnede, med den største Sindsrolighed, den Ham tilfaldende Deel af Arven. Smidlertid levede Damen op af sin theatralste Bevidstløshed, og hendes Selskabs-

broder, som gjerne vilde være fuldkomment vis om den glædelige Død, indbød hende til, med sig at begive sig til Strømmen.

Der laae da virkelig en et af Båndet opdraget Pig, hvilket Begge erkjendte for deres Fætter. Forraadnelsen havde vel allerede angrebet Ansigtet og fordærvet det noget; men den hele Skikkelse, og især Klædedragten, beviste uimodsigeligen, at Arnold var den Forulykkede. Ham omgav den samme brune Frakke, Han sædvanligen bar, hvilken, tiligemed de øvrige Klædningsstykker, Arnolds Liv. Skræder, der befandt sig iblandt det forsamlede Folk, højt erklærede for en Skabning af sin Haand. Men Hovedbeviset for, at Man ej fejlede i Henseende til den Druknedes Person, gav Skjorten, der var betegnet med Arnolds Navn.

(Fortsættes.)

Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed.

Extract

af

4de Quartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

i Quartalet fra 1ste October til ultimo

December 1824.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		R S
	Rbd.	/3	Rb
Kasse-Beholdningen fra f. D. (see Ugebladet No. 48) var	1993	43	193
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 36te Aargang fra No. 40 til No. 52 inclusive	461	9	—
B. Quartals Kontingent for 4de Quartal fra 1ste Octbr. til ult. December	702	63	—
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Quartal	—	—	85
D. Aarlige Indtægter, det Kongelige Husets Gave	20	—	10
E. Tilfældige Indtægter som, for anviste men afdøde Pensionister .	17	62	—
Rbd.	3194	81	2885

At forestaaende Extract af 4de Quartals Regnskab er overensstemmende med Administrationens Conbevidne

Konrath, Lindstorff, Friedenreich.

E. Kobl

U d g i f t.

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbb.	ß	Rbb.	ß
De aarlige staaende Udgifter, som, for Ugebladets Trykning, Papiir, Lønninger ic.	292	—	385	—
De aarlige Pensionister i dette Quartal	527	54	—	—
Eilfældige Udgifter:				
1) for diverse anviste Regninger . . . Rbb. 12. 48				
2) for Quartals Restans cer hos afdøde Med- lemmer . . . — 4. 16	16	64	—	—
albo bliver Casse-Beholdningen, inclusive Rbb. 1420 57 ß. Sed- ler og Tegn & 1403 rede Solv. for udstødte men ei betalte Laans og Quartals Quittinger . .	2358	59	2500	8
Rbb.	3194	81	2885	8

København den 31 December 1824.

P u n d,
Kasserer.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 12.

Løverdagen den 19 Marts 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Cohenske Officin,
Pilestræde Nr. 105.

R o m i s k U l r i k k e .

(Fortsættelse.)

Under disse Omstændigheder holdt Ulrikke det for en hellig Pligt, at besørge en ærefuld Begravelse. Men Kiesling, med hvem hun, efter Tilbagekomsten i hendes Bopæl, talede derom, paastod, at en mistænkt Selvmorder var ikke værd, at Man antog sig ham. Man maatte ganske fornægte ham, og henstille det til Dødsdommen, at bringe ham under Jordens. "Himmel!" raabte Ulrikke, "hvor kunde jeg have saadant Steenhjerte? Hvor kunde jeg see den Mand indspærres inden Kirkemuren, der sandsynligen af Fortvivlelse sprang i Bølgerne, for at slukke en hemmelig Lidenskabs

"Sld?" — Kiesling gloede paa hende, og spurgte, hvad hun vilde sige med disse forblommede Ord. "Det begriber rigtigt nok ei saadan Tisbjørn, som J!" svarede hun. "Men jeg veed det, desværre, kun altfor vist, at jeg, endskjøndt uden Skyld, er Arnolds Morderinde. Han elskede mig; dog — min jomfruelige Strængthed — — —". Kiesling slog en Skoggerlatter op, og betog hende dermed Lysten til videre at udvikle hendes Hjerne-spind.

Arnolds stille og sædelige Leveviis understøttede den milde Tro, at han tilfældigviis var falden i Vandet. Dyrigheden og Gejstligheden fandt derfor ingen Betænkning ved at tilstæde en højtidelig Begravelse. Urickke foranstaltede den med ødsel Pragt, og bestilte hos den berømteste Billedhugger paa Stedet en prægtig Vigsteen. Den gjerrige Medarving satte sig ikke videre derimod, siden hun højmødigen havde erklæret, ene at ville bestride Omkostningerne ved Begravelsen og Gravmindet.

Det kunde hun da og letteligen. Arnolds efterladte Formue beløb sig i det Mindste

til halvtredshundstyvetusinde Rigsbalere. I Korfningen blev den belagt med Rettens Segl; men da Riesling og Ulrikke beviste deres fælles Arveret, og ingen andre Fordringer traadde dem ivejen, saa lod Man dem strax frie Hænder til at dele Arven imellem sig.

Hertil udrustede de sig som til en Rets-
twist. Riesling udkaarede den stridbareste Advokat i Staden til sin Medhjælper i Kampen, og Ulrikke, der ej troede ene at kunne bestaae mod en saadan Helt, valgte sig en Anden, der ligeledes besad et berømt Munds-
sværd. Med disse Forbundsfæller begave de sig til Kamppladsen i den afdøde Arveladers Huus, og førte en hidsig Lungekrig om hvert enkelt Stykke af Huusgeraad og Klædeforraad. De strede fra Morgen til ud paa Natten, og vare end neppe blevne enige om den tredie Deel af Gjenstandene.

Bægteren raabte netop Ei, da de vare geraadede i den heftigste Strid om en gammel Slafrok. Riesling og hans Secundant paa-
stode, at Slafroffen var et Stykke af Hær-
geraadet, og tilkom altsaa den mandlige Ar-
ving. "Hvad er Hærgeraad?" spurgte Ul-

rikkelig Partisan. "Det er Mandens Krigs-
rustning, samt alt andet Geraad, der udfors-
dres til Krigen og dens Førelse. Altsaa passer
Slafrokken ikke i dette Tilfælde; thi Solda-
ten bruger ingen. I forrige Tider kan vel
en og anden gammel General have været fors-
synet dermed, og vel og deri befundet sig bedre
end i Harnisket; dog slige Untagelser fra
Reglen kunne her ej afgjøre."

Trods denne fornuftige Forestilling, paa-
stod Modpartiet haardnakket sin Ret, og Kies-
ling vilde med Magt sætte sig i Besiddelse
af det omtvistede Klenodie. Han kastede det
paa den Plads, hvor han havde opdyngtet sine, alle-
rede ham tilkjendte, Arvestykker; Ulrikke drog det
atter hen til sit Enemærke; Hiin lod Byttet
ikke fare; og saaledes stode de med forbittrede
Miner og sunklende Dine ligesover for hinanden,
og reve og fløde i den mørre Slafrok saa længe,
til den revnede midt ad, og Begge, hver med
sin Halvpart i Haanden, faldt baglæns om-
kuld.

De Retslærde udbrøde uden Ophold i Pat-
ter, og Hver af dem hjalp sin Part igjen paa
Fode. "Lad De mig gjøre et Forslag til det

Gode!" sagde den Ene. "Fred nærer, Ufred tærer!" derpaa saae vi i denne ulykkelige Elafrof et sørgeligt Exempel. Hvorledes vilde det da staae til, naar De ved en om Forening gjorde en Ende paa al Tvist? De ere endnu Begge ugifte, Begge hverken for unge eller for gamle til at indtræde i Ægtestanden; hvad afholder Dem fra at forbinde sig med hinanden og paa denne Maade at nyde det skønne Arvegods uadskilt?" —

"Et herligt Indfald, paa min Sjæl!" raabte Kiesling.

"Det troer jeg nok!" sagde Ulrikke i en spodsk Tone. "Hvor Fætter kunde uden Betænkning lade sig dette Forsøg behage!"

"Ho, Ho!" — foer hiin op. "Det er endnu Spørgsmaalet, hoo derved vilde vinde eller tabe. Men jeg vover det!"

Med disse smigeragtige Ord bød han hende sin lange, tørre Haand. Hun vendte sig og rystede sig, som om Døden greb efter hende. Men Advokaten, der havde orkasted sig til Ægtefælskabstifter, foreskillede hende den Fordeel, at ægte det hele udeelte Efterladenskab med saa paatrængende Beltalenhed, at derved hendes

Hjertes ufølsomme Steen blev bevæget. Hun forbedrede lidt efter lidt den uartige Stilling, hvori hun vendte den forhadte Frier Ryggen; og da hun saaledes langsomt havde omdrejet sin Forside, sagde hun med en høitidelig Tone: "Jeg veed, Hr. Fætter, at jeg i Dem ej gienfinder den fine, ømtfølsomme Sjæl, der elskede mig. De er en usleben — Diamant; thi Deres Sindelag er i Grunden ikke ondt; og blot med Hensyn hertil vil jeg bestemme mig til det hellige Baand, der hæver al videre Strid imellem os. Dog betinger jeg mig, at De bortkaster den røde Bark, som omgiver Dem og at de især afholder Sig fra at gaae ud og ind i de smudsige Huler, hvor offentlige Auctioner holdes. Bov for Alting ikke, naar vi ere forbundne med hinanden, at fortsætte deres forrige Skæferliv, og at bære Ildgasser eller andet saadant Skramleri i egen høje Person over Gaden! Gjør De det kun een eneste Gang, saa lader jeg mig strax skille fra Dem!" —

Riesling hørte rolig paa denne Advarsel, lovede med Haand og Mund at forfine sig, og saaledes kom det ædle Pares Forlovelse

paa Stedet istand. Der blev skiftet Ringe og alle allerede delte Arvestykker, til Tegn paa den nuværende fælleds Besiddelse, fastede mellem hverandre.

Under denne lystige Tummel mærkede Man ikke, at en Bogn kjørde frem for Husset. Der kom Folk op ad Trappen; Stuedøren blev, uden Bankning, aabnet, og — indtraadde — Hr. Arnold, ledsaget af et ungt Fruentimmer. —

Med et Skrig sank Ulrikke paa Sofaen; hendes Brudgom krøb under Bordet; begge Advokaterne grebe, som frygtsomme Børn, fat paa hinanden, og droge sig baglæns tilbage i en Krog.

Det formeente Spøgelse saae nogle Minuter stum og ubevægelig paa de uventede Gjester og forlod derpaa først Dørtærskelen for at hilse paa sine Paarørende. Men Ulrikke laae der som affjælet, med lukt Dine, og Kiesling, til hvem hun bukkede sig under Bordet, stampede med Benene, som en Besat og frabad sig hermed al Samtale. Saaledes overalt afviist, gik han Sagførerne ind paa Livet

og spurgde: Hvorledes Han var kommen til den Kere, at finde dem i sin Bolig?

Den Nødigste af dem svarede: Den hele Stad troede, Han ad den vaade Vej var gaaen til Evigheden, og hans Paarørende havde derfor begivet sig hid for at dele hans Løse.

”Det er lystigt!” — raabde Arnold — ”Man holdt mig for død, og jeg vil nu først begynde at leve.”

Idet Han saaledes talede som et frisk og sundt Menneske, rejste sig Ulrikke langsomt op bag hans Ryg, og hendes Brudgom krøb sagte frem under Bordet. Arnold førte nu sin Pedsagerinde hen til dem og sagde, ”Mine Dyrebare! jeg har den Fornøjelse her at foreskille Dem min Huustro.”

(Fortsattes.)

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Hr. Professor Degens Bidrag indkommer til den 27 Marts.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 13.

Løverdagen den 26 Marts 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Cohenske Officin,
Pilestræde Nr. 105.

R o m i s k U l y k k e .

(Slutning.)

Ulrikke sprang op som en Furie: „Hvad er det for Blændværk, som forvirrer min Aand? De drukner, min Herre! bliver opdraget af Vandet i deres gamle brune Frakke, begravet med muligste Pragt og en Ligprædiken, og holder derpaa Bryllup?“

„Hvad?“ raabde Arnold: „Drukner? I min brune Frakke? — O, den stakkels ulykkelige Mand!“ — —

Der var nemlig, som han nu fortalte, for nogen Tid siden en trængende, for alle Livets Fornødenheder blottet, for en rejsende Kunstner sig udgivende, Fremmed kommen til ham, havde bedet ham om Understøttelse

og, iblandt andre Gaver, af ham faaet en fuldstændig Klædning. Men strax derefter maatte han, som det nu viste sig, af Kjæde til Livet, være sprungen i Strømmen, eller ved et ulykkelig Tilfælde geraadet deri; og saaledes var, imedens Arnold, efter mangeaarige Indbydelsler, besøgte en fjerntboende Ven, forelskede sig i dennes Broderdatter, og holdt Bryllup, den forunderlige Bildfarelse opstaaen.

Ulrikke blev, ved denne Udvikling, ganske ude af sig, og hendes Stilling var virkelig ikke misundelsesværdig. Hun havde ladet et vildfremmet Menneske med stor Bekostning begrave, havde, formedelst en Ære, der nu forsvandt som en Drøm, forlovet sig med en ulidelig Krabat, og den Mand, der af Kjærlighed til hende skulde have ombragt sig selv, traadde hende under Dignene med en ung og smuk lille Kone. Var dette Syn blevet hende alene aabenbart, saa havde hun i alle Tilfælde beroliget sig derover; men hun blev nu til Spot for hele Staden, da hun allevegne rundt omkring havde pralet med, at Arnold havde været dødeligen forelsket i hende, og hendes

Rnipstthed jaget ham i Bølgerne. Forestillingen om denne offentlige og uudslettelige Skamp let greb hende saa heftigt, at hun sank i en ny Afmagt med de Ord, hvilke hun sukkende udtalede: „O, hvilken Ulykke!“ —

Vi forlade hende i den uden Beflagelse, fordi hun selv havde paadraget sig sin komiske Ulykke.

Efterstaaende trende forskjellige Gudstjenester bivaanedes og nedskrevne af en tænksom Rejsende, ville — saa haaber Oversætteren — haade interessere Læserne, og tillige give Anledning til en Sammenligning, der usejlbart vil falde ud ej alene til Kristendommens, men — og dette ønsker inderligt Oversætteren — især til den renere Protestantismes Hæder og Fordeel: *)

*) I den arm: Gudstjeneste, det arm: Tempel er og Noget til Dem, der maatte ønske mere udvortes Glæmmer, mere Synderligt, end vor

En armenisk-kristelig Gudstjeneste.

(Af det Tydske.)

Under mit Ophold i Calcutta — saa fortæller den Rejsende — besøgte jeg en armenisk Kirke, for med egne Øine, at see den Form i kristelig Gudstjeneste, hvilken jeg kun af Beskrivelser kjendte.

Kirken var gammel og lille, men bygget i en simpel Stil af rolig Karakter. Gaarden var brolagt med Ligstene af hvidt Marmor, eller Granit, og deres Indskrifter og Prydelser vare end tydeligen vedligeholdte, skjøndt nogle kunde være henved 150 Aar gamle. Det Indre af Kirken var i Midten deelt ved et Jerngitter med forgyldte Spidser. Menighedens Mænd toge Plads foran Gamme; og Qvinderne sadde bag det, længere fjernede fra Alteret, end hine. Nedenfor Trinene til dette Alter sidder Patriarken paa sit Teppe i orientalsk Klædedragt. Et broderet Teppe hænger ned for Alteret, og Malerier bedække hele Kappellets Vægge. Saasnart dette Teppe drages

simplere protestantisk-evangelisk Gudstjeneste, eller endog begynde at indføre noget Saadant deri.

bort, seer man Præsterne i prægtige Klæder, og Kirkebetjenterne med Klokker; derhos staae Staver, paa hvilke oventil hænge tynde, runde Stykker Guldblik og Røgelsebebekkener. Hele Alteret er glimrende prydet og viser en malet, Indskrift; og det Hele har et højtideligt Udseende, men Højtideligheden synes meer at svare til et Theater, end til en Kirke.

Under Gudstjenesten bære de i Procession om i hele Kirken et Malerie af Korsfæstelsen. Ved Nadverens Sacramente gave de smaa Stykker Brød til hele Menigheden. Enhver tager det med et dybt Bux, smager paa det og indsvøber det derpaa i Vinnet, for at tage det hjem med sig. Patriarken maa isorvejen indvie Brødet. Ceremonien ender med, at Præsten, der forretter Tjenesten, forelæser et Evangelium. Bogen, et lille Bind med Beslag af massivt Sølv, indsvøbt i et Klæde af Guldbrofade, bliver med stor Højtidelighed tagen frem og lagt paa en egen Bogstoel i Midten af Kirken. Naar Præsten har endt Forelæsningsen, nærme sig alle Mænd og Kvinder Bogen, kysse den med megen Andagt og drage sig atter med Ansand tilbage.

En jødiske Gudstjeneste i Calcutta.

(Af det Tydske.)

Jeg fulgte min Vejviser — saa vedbliver den Rejsende — gennem en mørk og smudsig Indgang, to Trapper ivejret, den nederste Trin af udtraadte Mursteen, de øverste of sønderbrudte og forraadnede Træstumper; derpaa til et Forværelse, der var opfyldt med Skoe og Tøfler, og endelig, efter lang Banken paa, i et elendigt, usynligt Værelse, hvis svage Dagslys, saa meget som kunde stjele sig ind, fordunkledes af det brudte, øsede Slin af nogle smaa Olie-lamper.

Trindt om i dette Værelse sadde omtrent et halvhundrede ærværdigen udseende Stikkelser, i lange hvide Klæder med Turbaner, af hvis Musselinfolder oventil de smaa Spidser af en skarlagensrød Hue kun liden synligen fremkigede. En af dem stod for en Pult, ikke langt fra Indgangen, og foran ham var i Væggen befæstet en Art Bogreol af Træ.

Af Dem, der sadde trindt om i Stuen, vare: Nogle højaldbrende, med lange sølver Skæg, Andre i en Middelalder, med sorte og

røde Skæg, krøllede eller stridde. Deres Ansigtifarve var meget forskjellig, deels olivengrøn, deels og frisk, og deres Ansigtstræk vare ialmindelighed saare skønne.

Skjøndt deres Klædedragt og deres Maade at sidde paa, foruden det, at de betjente sig af en bred, høi Bænk, var i orientalsk Stil, saa saa Man dem dog ganske forskellige, ej alene fra Mahomedanerne i Indien, men og fra dem fra Lille Asien, der besøge de her værende Havne. En lille Klokke gav Tegnet til, at Man nu begyndte at læse ved Pulten. Læseren havde et gammelt Haandskrift for sig, og hele Forsamlingens Dine vare, med ængstelig Opmærksomhed, hæstede paa de smaa skrevne eller trykte Bøger, hvormed de Alle, endog en lille Dreng iblandt Dem, vare forsynede.

Her give de selv, uden Tempel, uden Altar, i sorgelig Afsondring, Vidnesbyrd om Profetens Sandhed, hvis guddommelige Fortolker deres Fædre forskøde og naglede til Korset. Ulykkelige Folk! Ej med Foragt ville vi see ned paa Dig! I ere vore ældre Brødre, og den Arm, der i Fortørnelse har

adsprebt Eder, vil i Naade atter samle Eder. I, der forðum i Salomons Tempel tilbade den himmelske Hærskares Herre, stjele Eder nu gjennem den snevre, smudsige Indgang i det usleste Hul, fuldt af Dvalme og Dunst; og dunkle Olielamper maae erstatte Eder Lyset fra de mystiske Armsfager. Aftørrer Eders Taarer, og trykker Loven og Profeterne til Eders Bryst! Halvfjerdsjindstyve Aar før Eders andet Tempels Odelæggelse blev Grundstenen for det Tredie lagt, og den hviler paa den korsfæstede Frelzers Grav.

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Istedet for Hr. Professor Degens, indkommer nu Hr. Cancelliraad Behrmanns Bidrag.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 14.

Løverdagen den 2 April 1825.

~~~~~

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Cohenske Officin,

Pilestræde Nr. 105.

En indisk Gudstjeneste.

(Af det Indiske.)

Jeg — saaledes beskriver den Rejsende —
gik til Pagoden i Kalliaghout, et meget
besøgt Hindu-Tempel nær ved Calcutta. Det
er et elendigt Glitterværk af Bygninger, lige-
som alle de indiske Pagoder i denne Deel
af Landet. Jeg fandt den propfuld af næse-
grus liggende Bedende, hvilke bragte deres
Offere af Riis, Sukker og Pisang. Disse
Gaver laae i de nette Metal-Fade, der i In-
dien ere brugelige ved de hellige Tjenester.

Jeg gik fremad og trængde mig hen til den
Forhøjning, ad hvilken Man opstiger, naar
Afgudsbilledet begynder at skrive. Der stodte
jeg paa en stor Gruppe af Braminere. De bade
mig, at afdrage mine Skoe, men jeg vegrede

mig og gav dem at forståe, at jeg ved mit blottede Hoved bevidnede Guden den Hres frygt, der hos dem udtrykkes ved bare Fødder. Jeg var alvorlig og rolig, og de vare dermed tilfreds og viste sig høflige mod mig. De talede Engelsk, og fladdrede med mig om de sydlige Pagoder, hvorom de ej vidste Meget, og derfor vare saare nysgjerrige efter at erfare, ved mig, Noget om deres Pragt og Herlighed. De lode nu nogle stakkels Bedende, der laae mig ivejen, staae op, paa det jeg kunde see det stygge, sorte Afgudsbillede med dets gyldne Prydelse og dets Perlemoersøjne, og endeligen bade de mig om et Pengestykke til deres Gud. Jeg svarede, det var jo ikke min Gud, og de gjorde ikke Ret i at bede mig om Noget, jeg maatte holde for syndigt. Men, vedblev jeg, efter en kort Pause, da jeg saae, at de bedækkede Guden med duftende Blomster=Roste og Krands: Lugten af disse Blomster er mig behagelig, og for den, vil jeg, om Eder takkes, give en Rupi. Uden Videre reve de nu Blomsterne fra deres Gud ned til mig, og jeg bar dem i Triumph til min Palankin.

Da jeg atter drog bort fra Kalliaghant, faae jeg en Fald med flere hundrede unge Gædder, hvilke her holdtes til Brug ved Dsfringerne. Det er vel bekjendt, at Braminernes ei fuldbyrde noget Dyr-Offer, der bringes i det Djemed, at afværge Sacti's Brøde, hvilken er Gud for Kopper og Bylder. Paa min Tilbagevej kom jeg igjennem en Gade, der var beboet af lutter Afgudsbilled-Fabrikanter. De folgte de smaae Figurer, Hinduerne bruge til det Indre i deres Huse og til offentlige Fester. Nogle løbe omkring min Palakin og faldbøde mig deres Bære, med den selsomme Unbefaling: "Noget til Børnene, Herre!"

Jeg fortæller disse Hedenstæbets Daarligheder i den Hensigt, ved dem at vise, at det falder sammen i sit Indre. Og vissestgen synker det i Indien snart sammen, uden at selve Folket vil forsøge paa, at holde det oprejst.

— Gud være lovet! —

Hemmelige Forholdsregler

for

Jesu = Selskabet. *)

Undertegnede, der flere Gange i dette Blad har leveret Bidrag til nøjere at kjende hin fordærvelige Sects, Jesuiternes Uvæsen, troer, det vil være baade gavnligt og interessant, at gjøre, især de ulærde Læsere, endydermere bekjendte med ovenangivne, i Aar i tydsk Oversættelse udfomne, authentiske Skrift; og anfører nu deraf nogle enkelte, al sand Kristendom oprørende, Forskrifter:

Kap. I. §. 5. I Førstningen bør Vore afholde sig fra at kjøbe Ejendomme; men have de vidst at forskaffe sig nogle godt Beliggende, saa maa dette kun skee i nogle troe og tause Venners Navn, der vel bevare Hemmeligheden; og paa det vi end bedre beholde det udvortes Skin af Armod, saa bør de Gudsfer, som ligge i Nabolauget af vore Collegier, overføres til andre fjernere Collegier; hvorved forebygges, at Førster og Magistratspersoner nogen-

---

*) monita secreta societatis Jesu.

finde kunne faae en nøje Kundskab om vore Indkomster.

Kap. 2. §. 1. Man bør opbyde alle Kræfter for at faae fast og evig Magt over Førsternes og de Stores Sindelag, paa det Ingen tør vove at optræde mod os, men deris mod Alt være afhængigt af os.

— §. 5. Man bør Intet spare, for at vinde Førsternes Favorter og deres Bestjenteres ved Gaver eller andre Billigheder, paa det de troligen kunne bringe Vore Kundskab om deres Herrers Luner og Eidskaber og Selskabet desto lettere rette sig derefter.

— §. 7. Prindsesser ere letteliggen at vinde ved deres Kammerpiger, hvorfor Man paa alle mulige Maader bør gjøre sig Disse til Veninder; hvorved De skaffe os Udgang til de hemmeligste Familie-Anliggender.

Kap. 3. §. 8. Der, hvor Universiteterne ville være os imod og Katholiker saavel som Kjettere forhindre Stiftelserne, maa Man handle med Prælaterne, bemægtige sig Prædikestolene, hvor vi da idetmindste ved Lejlighed kunne bekjendgjøre vore Fornødenheder og Meninger.

Kap. 4. §. 3. Skriftefædre og Prædikanter maae, ved vore Benner, skaffe sig nøje Kundskab om saadanne Folk, der ere duelige til de forskjellige Statens Embeder, og gavmilde mod vort Selskab; mærke sig vel deres Navne og ved Lejlighed listigen indgive Disse til Førsterne selv eller igjennem Andre.

— §. 6. Strax efter den første Pallæ-Præfects Død maa Man drage Om-sorg for, at faae Pladsen besat med en Ben af Selskabet; men skye al Mistanke om at ville rive Regjeringens Tøyle ud af Førsternes Hænder i sine. Af den Aarsag maa Man deri ikke handle personligen, men ved sikke og mægtige Benner, hvilke kunne udholde Habet, om noget Saadant skulde finde Sted.

Kap. 7. §. 5. Man behandle ikke Fruentimmer for strengt i Skriftestolen, af Frygt for at bedrøve Dem; med mindre de skulde have skjænket en Anden deres Fortrolighed og Man tvivlede om at gjenerholde deres Yndest. Dette maa, formedelst Qvindeskjønnets naturlige Ubestandighed, blive overladt til Enhvers Skarpsyn.

Kap. 7. §. 7. Naar de maae anlægge Sorg, tillade Man dem at bære Dragter, som klæde dem godt og forbinde det Verdslige med det Aandelige, paa det de ej troe, Man søger at beherske dem. Endeligen, naar Man ingen Ubestandighed meer har at befrygte og de stedse vise sig troe og gavmilde mod Selvkabet, saa tilfredsstillende Man og, men med Maade, og uden at give Verden Forargelse, deres kjædelige Byster.

Kap. 8. §. 1. Mødrene maa behandle deres Børn med Strænghed; vi maae behandle Disse med Godhed og Mildhed, at Djemedet kan naaes. Derfor overtale Man Hine til at bedrøve deres Børn fra spædeste Alder af ved Straf og Dabel, især de ældre Døttre; til at nægte dem hver Punt; til oftere at yttre det Onske, at de vilde indtræde i den geistlige Stand og love dem dertil et rigt Udstyr. De bør ofte foreville dem Ugtestandens Besværligheder og Ubehageligheder; og af egen Erfaring angre, at de selv ej have i deres Ungdom givet Elisabet Fortrin for Ugtestab; endeligen at behandle Døttrene saaledes, at Disse, kjede af et saa

møjsommeligt Liv hos deres Mødre, fatte den Beslutning, at gaae i Kloster.

Kap. 8. §. II. For at overtøye Verden end øjensynligere om vor Armod, maae de Foresatte laane Penge af de os velvillige Rige mod Gjeldsforfkrivninger, hvis Betaling Man drager i lang. Ved foresaldende svær Sygdom, maa Man da flittigen besøge saadanne Personer og overtale dem til Gjeldsbrevets Tilbagelevering; thi paa denne Maade drage vi vore Fordele, uden at være bekjendte i Testamentet, hvilket vilde tilvende os de retmæssige Arvingers Had.

— — — —

Ohe, jam satis est!

Neer end Nos!

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 15.

Løverdagen den 9 April 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt i det Københavnske Officin,
Pilestrøde Nr. 105.

Et Exempel paa Dronning Elisabeth af Englands muntre Tone imod sine Beileres Gesandter.

At Dronning Elisabeth af England havde mange Friere, og iblandt disse Kong Philipp II af Spanien og Erik XIV af Sverrig, er bekjendt nok. Paa samme Tid, da disse to beilede til hendes Haand, eller vel rettere, til hendes Kongeriger, lod og en Hertug, ved en Gesandt, erklære hende sin uovervindelige Kjærlighed og bede om hendes Hjerte. Det var Aaret 1560. Han havde selv været Aaret i Forveien i England, seet Dronningen og, som hans Gesandt forsikkrede, dødelig forelsket sig i hende, ei uden Haab; og man kan ikke

fortænte Hertugen deri, thi der gives ikkun faae Frøkenner i Verden af den Sort, som Dronning Elisabeth var. Manden var Hertug Adolph af Holsteen Gottorp, han havde tjent Kong Philipp II, sin egen Medbeiler, som før havde været gift med Elisabeths Søster, Englands Dronning, Maria; havde, under Grev Egmonds Anførsel, hjulpet sin Herre, Kongen af Spanien, til at vinde Slaget ved St. Quintin, imepens denne laae paa Knæ imellem to Franciskaner-Munke for at bede om Seier.

Kongens første Gemalinde, Dronning Maria, døde strax efter og hendes Søster Elisabeth, blev af Nationen sat paa Thronen. At hun, med en Brudegave af to Kongeriger, ikke var i Forlegenhed med sin Haand, kan man let begribe. Men mindre bekjendt er den Maade, hvorpaa hun saa pænt forstod sig at flette en Kurv til sine Beilere. Her er et Exempel.

Hertugen havde ved sit Besøg vundet Elisabeths Yndest i den Grad, at hun udnævnte ham til Ridder af Hosebbaands-Orden. Under Paaskud at modtage dette Hæderstegn

paa sin Herres Begne, blev derfor en Gesandt, med tilbørlige Instructioner, assendt til London, men hans Hovedhvers, det hemmelige, var ikke om Baandet, men Haanden.

Vi ville forbigaae, hvor mange Ministre, Generaler, Admiraler 2c, som før havde lovet Hertugen Assistance, Gesandten først maatte besøge og tale med, for at faae Dronningen selv i Tale, men blot høre hende selv tale. Vi ville deraf tillige see hvor simple endnu i de Tider Sæderne, og hvor galante alligevel Levemaaden var.

Allerede før havde Gesandten, baade i Brabant og Flandern og især i England selv, fornummet et og andet om Dronningen som, paa hans Herres Begne, ikke gav ham stort Haab om et lykkeligt Udsald paa hans Hvers. Efterat en af Ministrene havde meldt hans Ankomst og Grinde, erholdt han Audients og forelagte sit Creditiv og en Skrivelse til Dronningen. Efter de første Taksigelser og Complimenter, hun havde gjort Hertugen, begyndte en Samtale, som vi ville fortælle med Gesandten's egne Ord. "Dronningen spurgte mig derpaa, hvorledes det stod til med Eder

fyrstelige Naades Helsen, om de endnu var frisk og sund? Derpaa svarede, jeg, at da jeg havde taget Afsked med E. f. N., havde samme endnu befundet sig ved god Helsen. Dette, sagde Dronningen, var hende kjær at erfare, og, siden hun af Skrivelsen havde formærket, at jeg endnu havde andre Hverv til hende: saa vilde hun med Naade høre paa dem. Herpaa foredrog jeg Hendes Majestæt E. f. N. Befaling paa Vatn. Efter endt Tale gjentog Dronningen: det gjorde hende ondt, at E. f. N. var saaledes opflammet af Kjærlighed til hende, saasom hverken Skjønhed eller Dyd var saa herlig og stor hos hende, som E. f. N. havde sat sig i Hovedet, men det maatte hun tilstaae, at, var der nogen Frøken paa Jorden, hos hvilken den Skjønhed og den Dyd fandtes, saa var E. f. N. nok værdig at eie samme som Gemalinde; thi der kunde ikke gives noget saa smukt og saa dydigt Fruentimmer, som E. f. N. jo skulde være værd; men hos hende var ingen af disse roste Dele uden det kongelige Navn; hun havde flere Gange sagt E. f. N. selv, dersom E. f. N. fik hende: saa vilde E. f. N. have

en Kantlippe i hende. Det var et almindeligt Ordsprog, at Kjærlighed gjør blind, dette sporede hun nu vel hos E. f. N., thi ellers vilde E. f. N. ikke have tillagt hende den store Skjønhed og Dyd, men hun ønskede af Hjertet, at Elskovs-Magten ikke saaledes maatte have bemægtiget sig E. f. N."

"Da hun dermed hørte et Nieblik op, saaa tog jeg deraf Anledning til med saae Ord at sige hende: at det havde været mig umuligt ved Ord at affkildre for H. Maj. E. f. N. Gemyt saaa reent og fuldkomment, som det i sand og hjertelig Venkskab imod H. M. virkelig befandtes, men at jeg var overbevist om, at E. f. N. ikke uoverlagt eller af blind Kjærlighed, men med velbetænkt Hu, og af den for af mig anførte Årsag havde ladet sig bevæge til denne Tilbøielighed og Kjærlighed og den deraf følgende Ansøgning. Omvendt kjøndt jeg gjerne vilde sagt mere, tog hun dog strax Ordet igjen og sagde: Hvad Hovedårsagen af min Sendelse angik, saaa var det rigtig nok sandt at hendes Raader og Undersaattere steds anmodede hende om at formæle sig og at be derved endog havde gjort hende saaa frygtfom,

at hun neppe turde forlade sit Bærelse. Nu var hun vel nødt til at gjøre det, saa nødig en hun ogsaa vilde, til Gavn for Riget, hvis Lard nødvendigens krævede dette Offer; hun onskede af Hjertet, hun havde en Broder eller Søster som forstod at regjere Riget vel: saa vilde hun gjerne være frie for denne Byrde; blot Klosternes ugudelige Bæsen havde været hende anstødeligt, ellers havde hun for længe siden ladet sig indvie, da hun af Natur havde megen Tilbøielighed dertil. Men nu mærkede hun nok, at hun engang maatte skride til Høgtænkning, dog saa meget kunde hun helligen forsikre, at hun ei endnu havde taget en Beslutning om med hvem hun skulde formæle sig, og at der ikke levede nogen Mandsperson paa Jorden, (mod sine Fruentimre kunde hun maaske i Skjemt ladet et Ord falde derom,) det være end hvem det vilde, som hun havde aabenbaret sig for i saa Henseende. Hun havde vel erfaret, at der af den almindelige Mand udbredtes og førtes allehaand Tale, men det maatte hun lade beroe paa sig selv, og lagde hun til: Secretum meum mihi, min Hemmelighed er kun for mig. Der gaves rigtig mange,

kom anholdt om hendes Haand, men hun maatte troe, at nogle af dem mere gjorde det for hendes Riges end for hendes Person's Skyld.

Strax derpaa spurgte hun, hvorledes det stod til med E. f. N. Moder, og, paa mit Svar, at Høifsamme ved min Afreise havde været ved god Helsen, spurgte hun atter: om hun tidt og ofte pleiede at opholde sig hos E. f. N. Ja, sagde jeg, siden H. f. N. er kommen tilbage igjen fra England, har hun næsten hele Tiden igjennem været hos H. f. N. Paa Spørgsmaalet: hvorfor? om hun maatte var af den Formening, at E. f. N. snart igjen vilde komme hertil og at hun da ei saa tidt vilde faae E. f. N. igjen at see, gjentog jeg, at jeg ikke kunde troe det, thi E. f. N. holdt denne Formælings-Handel meget hemmelig, men saa meget var sandt, at siden E. f. N. Tilbagekomst fra England havde E. f. N. mistet meget af det forrige, muntre Bæsen. Det kunde vel være, at E. f. N. Frue Moder havde mærket det og derfor af moderlig Omsorg gjerne ved sin Nærværelse villet opmuntre E. f. N. Jeg havde engang ubetæn-

som spurgt E. f. N. om deres Frue Moder havde erfaret noget om E. f. N. store Kjærlighed og Hjertes-Anliggende, men havde erholdt til Svar, derom vilde E. f. N. nødigent at nogen skulde vide noget, men E. f. N. var selv i Frygt for, at deres Frue Moder skulde selv have sat sig Tanker i Hovedet, og endskjøndt E. f. N. gjerne vilde betage hende dem og være munter, som tilforn, saa laae dog dette Anliggendes Byrde E. f. N. stedse saaledes paa Hjertet, at De, saa meget De end vilde tvinge Dem, ei kunde finde Dem i den forrige Munterhed.

I det jeg talte disse Ord, skjenkede Dronningen mig et Suk, som jeg herved underdanigen igjen forærer E. f. N. og sagde derpaa: hun ønskede af Hjertet, at E. f. N. ei saaledes maatte være indtaget af Kjærlighed og hun erkjendte sig selv for uværdig til en saadan stor Tilbøielighed.

(Sluttes i næste No.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 16.

Løverdagen den 16 April 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Kjøbnske Officin,

Pilestræde Nr. 105.

Et Exempel paa Dronning Elisabet
af Englands muntre Tone imod
sine Beileres Gesandter.

(Slutning.)

Saa vidt Dronningens Tale.

Derpaa spurgte hun Gesandten om Kongen af Danmark, og om Hertugen nyligen havde været samlet med ham, som Gesandten bejaede. —

Besynnderlig var hendes Udelabelse om Hertugens anden Broder, Hertug Hans, idet hun spurgte Gesandten, om han endnu flittigen skrabede Penge sammen; hun havde pleiet at sige Hertug Adolph, at han skulde raade sin Broder, kun brav at samle paa Penge, da

Kunde han, som hans Arving, siden store sin
 Enst ved at føre Krig med hans Skatte ic.
 Nu meldte Dronningen Gesandten, at hun
 var meget mat — thi hun havde haft Feber
 og var nyligen bleven aareladt — og dimitte-
 rede ham dermed, idet hun tillige, i Alt hvad
 han maatte ønske til sin Fornødenhed eller
 Bequemmelighed, henviiste ham til en Herr
 von Honsdon, som allerede fra Begyndelsen
 af havde været indviet i Hemmeligheden.

Gesandten, som endnu nærede godt Haab
 om Udfaldet af sin Sendelse, henvendte sig
 nu besangaaende til flere Ministre, som Her-
 tugen af Northampton, Admiral Howard,
 Statssecretær Cecilius o. a. fl., for ved de-
 res Hjælp at fremskynde sit Erinde, men især
 til Herr von Honsdon. Denne fortalte
 han tillige Samtalen med Dronningen, og
 gjentog dennes Uttring: "at nogle vel mere
 beilede til hendes Kongerige end til hende
 selv", for deraf at tage Anledning til at und-
 skyldte sin Herre i denne Henseende. Iblandt
 andet ansførte han, at han selv havde gjort
 sin Herre opmærksom paa de Vanstuelighe-
 der, som vare denne Formæling i Wien,

men faaet til Svar: at, hvis han ogsaa skulde tage det lange Spyd paa Nakken og ernære sig ved Krig: saa vilde han være vel tilmode, naar bare Dronningen blev hans Gemalinde, og, isald det kom dertil, skule baade Dronningen og alle Herrer finde, at han ikke havde ønsket denne Forbindelse af Egennytte.

Ved alt dette blev Hertugens Hæreste Dnske ikke opfyldt, fordi Dronningen var altfor meget indtaget for det jomfruelige Liv, som Ministrene stedse kaldte det.

Gesandten forblev endnu nogen Tid i London, uden at naae Hovedhensigten af sin Sendelse, men blev i sin Herres Sted og Navn installeret som Ridder af Hosebæands-Ordenen, som han bragte hjem til Hertugen.

Mainotterne.

(Af Miniaturgemælde 2c Bb. 43.)

I den sydlige Deel af Halvøen Morea ligger det lille Landskab Maina, Hjemmet for hine berøgtede Mainotter, et eget, stærkt og frøgteligt Folk, som igjennem Aarhundrede, baade imod Tyrker og europæiske Magter, har vidst at hævde sin Uafhængighed. Landskabet har flere Høvdinger, under Titel af Capitæner, som forene imod hver fremmed Magt, der truer deres Uafhængighed, deres Vaaben, imedens de i Fredstider ligge i bestandige Fejder indbyrdes. Man antager, at de stamme fra de gamle Spartaner, hvis eneste Dyd var Tapperhed, og hvis Raahed og barbariske Sæder de synes at have arvet. Dog ere de gjæstefrie mod en Fremmed, som, enten forsynet med anbefalinger af deres Venner, betroer sig deres Beskyttelse, eller tilkjøber sig den. Høvdingerne, de saakaldte Capitæner, boe i et Slags Taarne, som tillige udgjøre en Fæstning, der er stærk nok imod en Naboe-Capi-

ræns Angreb. Disse Taarne ligge adspredte, ethvert omtrent i Midten af det dertil hørende Gebet. De have ikkun en lav og smal Port og ingen Vinduer i Jord. Etagen, som alene tjener til Kielder, men dog i nogle er forsynet med Skybehuller. I det øverste Stokværk har Familien sit Solsig og sidder der, ligesom paa Udkit, bag ved de smaa Vinduer med Gitterværk. Disse Taarne indeflutte sædvanlig et temmelig stort Gaardsrum. Ligesom denne Bjergegn med sine gamle faste Borge ligner Høiflotlands Ehlands, som ere noksom bekendte af Walter Scotts Romaner: saaledes ligner ogsaa Beboerne hine Høiflotter og deres Hovdinger. En engelsk Rejsende, som under Capitænerens Beskyttelse gennemreiste Landstabet, meddelede følgende Fortælling om et Besøg, han aflagde hos en af Capitænerne, Zanetachi, idens Residents Kitris.

'Kapitænenes Boepæl,' fortæller den Rejsende, "bestod i to Taarne af Steen, ligedem man finder paa Grændsen af England og Skotland og i en Række af Gemakker, Kamre 2c. for Huusfolkene, og i Stalde, som

indeslutte en Gaardsplads, hvortil man kom
 mer igjennem en ved Bastioner dækket Port.
 Da vi nærmede os Borgen, skred et bevæb-
 net Knekket os imøde og talte med vor Lei-
 viser, som havde ledsaget os derhen. Begge
 gik ind i Borgen, for at medde Chefen vor
 Ankomst, og denne ilede til Porten for at
 modtage os, ledsaget af en talrig Hob, som
 over dette nye Syn af engelske Gæster var
 ganske forbauset. I midlertid bleve vi meget
 venstabelig og ret hjertelig modtagne og førte
 ind i et ret bequemt Bærelse i Hovedtaarnet,
 som Chefen selv beboede med sin Familie, thi
 det andet Taarn var Baaningen for hans
 Broderdatter, som egentlig var og førte Tite-
 len af Capitaninde.

Zanetachi var en Mand af ærværdig
 Udseende, omtrent 56 Aar gammel. Hans
 Familie bestod af hans Kone og fire Døt-
 tre, af hvilke de to endnu vare meget unge.
 Disse bleve os strax efter Ankomsten fore-
 stillede. Den Gamle havde tidlig taget sit
 Middagsmaaltid, men satte sig alligevel, ifølge
 dette Lands Gæstfrihed, til Bords med os,
 imedens, efter Etiketten, hans Kone og de

to yngre Døttre, uagtet alle vore Indvendinger, en tidlang vare vore Spvarterster, men derpaa gik bort, efterladende sig til vor Spvartning en gammel Pige.”

”Om Aftenen bragte man os Sengedyner og Madratter, som bleve udbredte paa Flisegulvet og derpaa Dverdyner og Hovedpunder, som vare sammensyede af Musselin- og Silkestriber.”

”Dagen efter vor Ankomst i Kitris var Paaskeføndagen, hvor vi havde Leilighed til at være baade Vidner og Deeltagere i den almindelige Fornøielse, som ei alene yttrede sig i Slottet, men ogsaa i de nær liggende Landsbyer. I ethvert græst Huus slagter man til denne Fest et Lam og al og enhver er glad og vel tilmode, det er det samme som i Norden Julefesten.”

”Den anden Dag holdt vi med Zanetachi og hans Familie, i deres sædvanlige Spisetid, Middagsmaaltid Klokken 11½. Derefter havde vi en høitidelig Audients hos Kapitanens Broderdatter, Helene, i hendes egne Gemakker. Det var hende, som egentlig var Eierinde af Slottet og den omliggende Egn, som hun har

arvet efter sin Fader. Hun var en ung, smuk Enke, i hvis Udfærd Unde forenede sig med Bærdighed. En høitidelig Audients hos et ungt Fruentimmer, som ikke havde nogen hos sig uden sin Søster og sit quindelige Tjende, satte naturligtviis vor Indbildningskraft i Bevægelse og nu kom Raden til os at overraskes."

"Ved Indtrædelsen antraf vi Capitæininden alene, sidde, men efterat hun havde bedt os om at sidde ned, lod hun sin Søster sætte sig ved Siden af sig og befalede derpaa sine Fruentimre, som nu ogsaa fremkom i kostbare Dragter, at præsentere os Kaffe og Forfriskninger. Naasaldende hos os var alle disse Fruentimres Smukhed, men vi have siden overbevist os om, at denne Smukhed hos det smukke Køn ei alene hersker i Kitris, men er almindelig hos de fleste mainottiske Fruentimre, en henrivende Skjønhed, som man efter deres Levmaade ei skulde vente."

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 17.

Løverdagen den 23 April 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos S. Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

Ved et af Buddenes Fald blev han sat ud af Stand til at vedblive Dmbærelsen af Ugebladet No. 14, og indtrufne Sygdoms Omstændigheder have ligeledes hindret Reserve-Buddet og 2 andre fra, at fortsætte dette Arbeide.

Administrationen maae derfor anmode dem af Selskabets Medlemmer, som ikke have erholdt Ugebladet No. 14 og paa følgende Nummere, behageligen at anmelde

saadant for Bogholder Koble, boende i
Fredriksberggade No. 26.

Administrationen for det foreenebe Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Koble.

Mainotterne.

(Fortsættelse.)

”Med en Italienerindes eller Sicilianerindes smukke Ansigtstræk forbinde Mainottinderne en overordentlig fiin og blød Hud og kastanienbrunt Haar, som man for vilde søge under de kolde Himmelstrøg. Men Havet og Bjergluftten formilde Sommerens Hede og til Vinteren kjender man ikkun lidt. Desaa Mændene ere velproportionerede, og, skjøndt kun af Middelvæxt og ranke, dog af muskuløs Lægemsbygning.”

Kapitæninden bar en Kjole af blaa, guldbroderet, Kasemir, som holdtes sammen ved et Livbaand; et Snørliv af, ligeledes broderet, karmoisinrød Fløiel, og derover et Bevand af mørkegrøn Fløiel efter polnisk Snit med vide Ermer og rigt Broderie. Hendes Hovedpynt bestod i en grøn, guldbroderet, Fløies Hue i Form af en

Krone, hvorved her var befæstet et, ligeledes guldbroderet, hvidt Slør, som hængte ned over Brysterne, gik derpaa under den venstre Arm og faldt ned ad Ryggen."

"Hendes Dnkels Paaklædning var ei mindre prægtig. Han havde Pantalons paa af luseblaat Klæde, en hvid guldbroderet Vest, et med Gulb igjennemvævet Belte, hvori der hængte to Pistoler og en Dolk ic. og over alt dette en sort Fløiels Dolman, hvis Ermer vare besatte med Pelsværk. Hans Turban var grøn, igjennemvirket med Gulb. Naar han gik ud, kastede han endnu en Kappe over Skuldrene af blaat Klæde, som foran og langs med Ermerne var besat med Guldborder. De ringere Stænder have samme Skik at klæde sig paa, kun at Tøiet er af ringere Værd og uden Stabs." Saavidt den engelske Rejsende.

Mainotterne øve dem fra Barnsbeen af i at bruge Baaben, især i at skyde, hvori selv Fruentimre tage Deel; Mændenes frigerste Land meddeler sig som oftest det andet Kjøn og man har ofte seet Qvinderne udvise den samme Forvovenhed, det samme Raserie og den samme Grusomhed, som deres Mænd eller

Brødre. Ogsaa nyde Mainottinderne mere Frihed og staae i større Anseelse end Fruentimrene i det øvrige Grækenland, og dette er maaske Aarsag til deres rene Sæder og ægteskabelige Trostøb. Hvor der ingen Børn af Mand, Hønnet er, arve Døttrene et alene Faderens Eiendomme, men ogsaa dens Herredom, som det var Tilfældet med den omtalte Kapitæns inde. I Landsbyerne forrette Fruentimrene Markarbejderne og ere, uagtet alle Besværligheder, stedse munne og lystige.

Mainotterne bekjende dem til den græske Troe, men et endnu saa barbarisk Folk er ei istand til at fatte Christendommens sande Aand; deres hele Religion bestaaer derfor, som alle raas Folks, i Andagtsøvelser og Døvertroe, hvori de end mere bestyrkes af deres ligesaa uvidende Poper. De have en Mængde smaae Kirker, som de ei forglemme at besøge, selv i det Dieblif, de komme tilbage fra et Streiftog paa Rov. Den hellige Elias er deres Skjtspatron. I Klippehulerne ved Søen opholde sig Eneboere, Aalalger kaldet. Dis se hellige Mænd, som havde affondret dem fra denne Verden for i Eensomheden ganske at leve for den

anden, vare for halvandet Aarhundrede siden endnu Kystbevogterne, og saasnart et fremmed Skib lod sig see, meldte de det til de nærmest liggende Steder, hvis Indvaanere derpaa strax bevæbnede bestege deres Chalupper, for, naar det havde fiendtlige Hensigter, at forsvare Landflaabet, og, hvis det var et Koffardieskib, at overfalde og plyndre samme.

Mainotter ere tilføes ligesaa frygtelige som tillands. Trues de med et Angreb, saa trække de dem tilbage i Bjergene, hvor de kjende hvert Smuthul og drille og ødelægge derfra Fienden i smaae Fægtninger. I Fjordene og Vigene paa deres Kyster holde de en Mængde langagtige Fartøier, som kunne fatte 12 — 20 Mand og med disse vover de dem langt ud i den aabne Sø, naar der er Udsigt til Bytte. Her leire de dem, lurende paa Rov, ligesom det vilde Dyr i sin Hule, og vee! den uforsigtige Fremmed, som uden tilstrækkelige Forsvarsmidler nærmer sig eller ved Storm bliver drevet hen i Nærheden af deres Kyst. Saaledes overfaldt de, for en Deel Aar siden, H. von Stachelberg, indspærrede ham i en Hule og truede ham med Døden,

dersom han ikke kjøbte sig frie for 20000 Pia-
stre. Ikkun med megen Umage fik hans Reises-
kammerater ham fritkjøbt for 12000 Piastre,
dog ikke sørend de, til Beviis paa deres Venskab,
havde spist i Nie dnyppede Løg med ham og
ved Afskeden med inderlig Hjertelighed trykket
ham Haanden.

Uafhængige Bjergbeboeres Tapperhed er
ellers sædvanlig forenet med Aabenhjertethed
og Eigefremhed, men dette gjælder, efter de
fleste Reisendes Erfaringer, ikke om Mainotterne,
de ere et lastefuldt Folk, hedder det almindeligt,
søm ei er istand til at gjøre Grækenland Cre.
"Mainotten," siger en fransk Reisebeskriver,
Pouxurville, "er den samme mørke, ondskabs-
fulde, snue Skurk, som en Fordums Eacedæ-
monier. Ingen forstaaer sig bedre paa sin
Fordeel end Mainotten og han forfølger samme
med des større Stædighed, jo mindre han ad-
spredes ved Tanker, som ikkun opkomme i
ædle Menneffers Bryst. Han er aldeles
Egoist og lever blot for sig og ved sig selv.
At man foragter ham, er ham ligegyldigt; ja
han seer endog gjerne, at man holder ham for
avidende og enfoldig, for under Masken af et

Kalehoved, hvorved han skjuler sin Snuehed, des bedre at kunne bedrage. Aldrig begynder han paa noget Foretagende, uden at være sikker paa et lykkeligt Udfald, hvis ikke Gjerrighed forleder ham. Ligesaa troløs som feig udfører han sine Gjerninger i Mørke, og strider han om Dagen: saa er han tapper, naar han har mistet noget, og feig, saasnart han har faaet det igjen eller intet mere at vinde, thi Bytte er Hovedhensigten, hvorfor han slaes. Han leirer sig næsten altid forskanset imellem Klipper eller i et Baghold, hvor han troer at have Ryggen fri. Mainotten er, uagtet sin dyriske Natur, ædrulig, men blot af Gjerrighed eller Nødvendighed; imod det svagere Køn er han haard, overtroisk og bigot, dog uden religiøse Grundsætninger, da han ei kjender andre end Ceremonie-Religionen."

(Fortsattes.)

Borger = Pennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 18.

Løverdagen den 30 April 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gorbersgaden Nr. 334.

Mainotterne.

(Fortsættelse.)

Pouqueville har, som vi see, ført Pennen med en streng Haand og til Trøst for Menneskeheden ville vi troe, at hans Skildring ikke treffer alle Mainotter. Dog, saa meget er vist, at Søerøverne af Maina i flere Aarhundrede have været Grækenlands Svøbe og at de ikke ere et Haar bedre end de nordafrikaniske Korsarer. Til Tyrkerne sælge de Christne og til disse Tyrker, eftersom de kunne faae fat enten paa den Ene eller den anden. Beløbte Børn ere for de i Nærheden af Maina levende Familier vanskelige at bevogte, til en saadan Færdighed i Menneskerov have disse Barbarer bragt det.

En Reifende, fom ved fit Ophold imellem dem noie havde lært at kjende deres Sæder og Handlingsmaade, fortæller følgende Anekdot om to mainottiske Søerøvere, fom ofte i Forening vare gaaet ud paa Bytte.

De havde i Fælledsftab taget en venetianifk Barke, men kom i Uenighed om Byttet. Opflammede af Hævnjerrighed pønsede hver af dem paa at hævne fig paa den anden. Theodoro, faaledes hedte den Ene, borttog hemmeligen fin Naboes og Kofammerats, Anapliotis's, Kone og bragte hende om Bord paa et Korsfarfkiib fra Malta, fom laae paa Rheden imellem Maina og Betulo for Anker. Efterat Malteferen noie havde betragtet Offret, nægtede han Røveren den forlangte Priis og befvarede hans Paatrængenhed med at hvtte, at han for to Timer fiden havde kjøbt en langt ffjønnere Quinde for den halve Priis, fom han, for at overbeviiife ham om Sandheden, lod føre frem. Hvor forbaufet og rafende blev ikke Theodoro, da han faae fin egen Kone træde frem, med hvis Rov og Salg hans Naboe var kommet ham i Forkjøb.

Det var ham nu mindre om at gjøre at faae sin egen Kone igjen end at faae sin Hævn-gjerrighed tilfredsstillt og at gjengjelde dem lidte Skam med lige Mynt. Han overlod altsaa Byttet til Maltheseren for den budne Priis. Smidlertid havde Anapliotis erfaret, at hans Kone ligeledes var bortført, før at sælges til Korsaren og stak med en bevæbnet Chaluppe i Søen for at hente hende igjen. Han mødte Theodoro, som var paa Hjemveien, men istedetfor at skjændes eller slaas, forenede begge dem til at nøde Maltheseren til at give dem deres Koner tilbage. Da ingen havde den anden at bebreide en større Skurkestreg end han selv havde begaaet, og de begge havde vundet: saa bleve de gode Venner igjen og fortsatte paa nye deres vante Nøyerier.

Da Tyrkerne, for omtrent hundrede Aar siden, erobrede Pelopones eller Morea og de omkringliggende Der, leed de i Førstningen overordentlig af de mainottiske Søerøvere, som, ved given Leilighed, overfaldt den tyrkiske Flaade, erobrede enkelte Skibe, plyndrede dem og satte dem i Brand, efterat have myrdet

Mandskabet. At afgjøre Striden med dem ved et Slag, var dengang, som endnu, umuligt, da de aldrig findes samlede, men i smaae Streiftoge og ved pludselige Overfald drille og øbelægge Fienden, og, naar de finde Modstand, ligesaa hastig trække dem tilbage til deres næsten utilgængelige Smuthuller, som de pludseligen komme frem. Rigtignok bleve de, som faldt i Tyrkernes Hænder, satte paa Spyd, men denne Grusomhed tjente ifkun til at gjengjelde samme Hævn med samme Munt imod deres-Fanger.

Tyrkerne udsendte tilsidst imod dette utammelige Folk en, i den Tid meget berygtet, Røverkaptajn, med Navn Hassan Baba, for at byde lige for lige. Denne lagde sig med sin Escadre paa Kysten af Maina, og forudsæende, at Magten ei vilde nytte, tog han sin Tilflugt til Luff. Han offentliggjorde Amnestie og lod de Fornemste iblandt Mainotterne kalde til sig til en venfabelig Samtale. Men disse, som igjennemskuede hans Handle og Tænkemaade, fordi de i hans Sted ganske ville have handlet i samme Aand, forlod Strandbredden og trak dem med deres Familier og

Duæg tilbage i Biergegnene. Her samlede Mændene sig, efterat de havde bragt alting i Sikkerhed og drog ud til at forsvare Kysten, ophidsede dertil, foruden af deres egen Drist, af Konernes Skrig og Jamren. Hassan Baba fandt det ikke raadeligt at gjøre Landgang, men blev nær ved Kysten liggende for Anker. En Nat svømmede nogle af de dygtigste mainottiske Svømmere og Dukkere til den fiendlige Eskadre og kappede Ankertougene. To af disse Skibe bleve fastede paa Stranden og bleve et Kov for Mainotterne, med de øvrige maatte Hassan Baba søge den aabne Sæ og ønske sig til Lykke at være undgaaet deres Hævn.

Tyrkerne maatte altsaa gribe til andre Midler for at bringe dette Folk under deres Herredømme. De havde faaet nogle Mainotter af de første Familier i deres Magt; disse bleve vundne ved Penge og sendte tilbage til deres Fædreneland, for at gjøre Folket tilbøieligt til at underkaste sig det fremmede Herredømme. Disse holdt troligen deres forræderiske Løfte; de vidste ei alene at svække den Afstye, Mainotterne havde imod

Tyrkerne, men Hovedmanden for dette Korræderie, Sybiracis, vidste endog at bemægtige sig Opsyndet over en begyndt Besæftning af Kyften paa to forskjellige Steder. I medens Arbejdet til Landets Forsvar, som man troede, gik for sig, vandt Sybiracis et Partie for Tyrkerne og da Værkerne vare færdige, indlob han hemmelig tyrkiske Besætninger. Tillige greb man de ivrigste Frihedsforsvarere og nogle af dem bleve dømte til at stranguleres.

Det svagere Modpartie, af Formanden Giracaris kaldet, fandt Livet utaaaleligt i et Land, hvor Korræderiet seirede og hvor Friheden for bestandig syntes at være tabt. De søgte andre Boepæle og saac, efterat de forgjæves havde henvendt dem til Paven og til Hertugen af Toskana, fordi disse ikke skjottede om slige Undersaatter, deres Dasse opfyldt af Venetianerne, som anviste dem en Plads paa Den Korsika, maaffee for at tæmme det ene raae Folk ved et andet. Flere Familier indskibede dem derfor og anlagte en Landsbye paa Korsika, som deres Afkom endnu er i Besiddelse af denne Dag i Dag.

Ganske underkastede Tyrkerne sig imidlertid aldrig dette Landskab. Ved Musfernis Land-

gang paa Morea 1770 reise ogsaa Mainotternes Frihedsfanen. Vel angreb Tyrkerne dem baade tillands og tilvands, for at berøve dem alt Haab om Frelse, men de Tropper, Capudan Pascha havde sat i Land, bleve overraslede og nedsablede, imedens Landtropperne, som faldt dem i Ryggen og ødelagte nogle Landebyer, bleve saalange drillede og svækkede i smaae Trefninger, til Mainotterne jagede dem op ad Dalen ved Eurotasfloden lige til Staden Mistra (det gamle Sparta), som de til Gjengjæld lagte i Aske.

Under den franske Expedition imod Ægypten sendte Bonaparte to Mainotter fra Colonien paa Korsika til Maina, for at opmuntre Indbyggerne til at forene sig med det republikanske Frankerig imod Tyrkerne. Men Brevet, som den franske General skrev til Beyen, var affattet i alfor ubestemte Udtryk til at man skulde holdt hans Anmodninger og Tilbud for Alvor. Begge Commissærerne udrettede derfor intet, saa romanagtig en Beretning de end meddelte Europa om deres Sendelse.

Maina var i Begyndelsen, da det kom under tyrkisk Herredømme, et Paschalik af Morea, men erholdt snart en egen Bey under Navn

Bachbagn, - og stod hverken med de øvrige Grækere eller med Tyrkerne i nogen anden Forbindelse, end at de betalte Skat til de Sidste, mere eller mindre regelmæssigen, eftersom deres Lune bød eller en tyrkisk Militær-Magt lærte dem Føielighed. Dog har det ikke manglet paa Capitæner, som først udholdt en formelig Beleiring i deres Taarne, førend de bequemme sig til at betale.

(Sluttes.)

Søndagen den 8de Mai leverer Hr. Professor Thoring sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 19.

Løverdagen den 7 Mai 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Mainotterne.

(Slutning.)

Skjøndt en saadan Bachbagu staaer i stor Anseelse og har en stor Magt og rigelige Indtægter, saa man hverken skulde troe at han behøvede eller vilde nedlade sig til at gjøre Brug af Røverier; saa tæller man dog ei færre end fire af disse Høvdinger siden denne Indretning, der, som Sø- eller Stratenrøvere, paa Galeierne i Konstantinopel ere ophængte.

En Mainotte, som vil gifte sig, tør ikke see sin Brud under fire Dine førend Bryls Tupsdagen. Hemmelige Elskovshandeler komme overhovedet hos et Folk, som i denne Punct ei forstaaer nogen Spøg, dyrt til at staae. En af Kapitænerne fortalte en Engländer,

der havde engang været en tydsk Musicus hos dem. Denne havde formaaet sig til en Dag til at gjøre en af Konerne en Kjærligheds-Erklæring, men denne følte sig derved saa fornærmet, at hun, istedet for Svar, gav ham en Kugel. Flere, ligesaa rædsomme, Træk fortælle de omtalte Korsfiste Emisjære. "Theodoro," fortælle de iblandt andet, "en ung Brudgom, som ei kunde oppebie Bryllupsdagen for at tale med sin Kjæreste, passede just det Dieblif, hun gik over Gaden, for at underholde sig et Par Minuter med hende. Gaden var paa en høi Klippe. Pigen følte sig ved denne utidige Tiltale saa vanæret og sin Ære saa skjændet, at hun strax løb til Randen og styrtede sig i Afgunden. Theodoro styrtede sig i Fortvivlelse bagefter og fandt sin Død ved Siden af Kjærestens Liig."

Bryllupperne blive høitidligholdte med Gæstgæster og give Anledning til store Festligheder. Man kaster fra Brudehusets Vinduer al Slags tørrede Frugter til de Forbigaaende og først efter en otte Dags Gilde begiver det unge Ægtepar sig igjen til Kirken, hvor Æg-

frmanden modtager sin Egtfælles Medgift. Bryllupsklæderne bestaae hos Mandfolkene i en skarlagensrød Vest, broderet paa Sømmene, i en rød Kappe med Silke-Quaster, og vide Pantalons; Fruentimrene, uden Strømper, ligesom Mandfolkene, pynte deres Hoved med en Silkekappe, indhylle Ansigtet i et Elor med Fryndser og bære over Underklædningen en skarlagensrød Overklædning med overordentlig vide Ermer.

Naar des indtræffer et Dødsfald, bliver Liget udsat i Huset med ubedækket Ansigt; Konerne istemme strax deres Klagekrig og følge tilligemed Mændene den Afdøde til Hvilestedet. Da der i Sørgehuset ei maae tændes Ild: saa bringe Slægtninger og Venner tilberedt Mad derhen^o og holde Maaltid med den Afdødes Familie; dog komme Konerne, ifølge Underdanigheds Loven, de ere underkastede, ei til Bords, førend Mændene have reist dem.

Overalt, naar man undtager de fornemste Familier, især hvor Døttrene ere Arvinger til Capitænskabet, er der det smukke Kjon i et mainottist Hus anvist en meget underordnet Rang, de maae, foruden Besty-

relsen af deres Huusvæsen, ogsaa endnu besørge de besværligste Markarbeider. Ushærbede derved har man tidt seet dem slaaes med hinanden ved Siden af deres Mænd, ei som om de vare dissees Slavinder, men som om de havde lige Rettigheder med dem. Deres sædvanlige Dragt bestaaer i en kort Bomulds-Døerkjole med en bred, rød eller hvid, Strimmel forneden, i en Camisol og en med rød Klæde omvundet Hue. De rige Mainottinder holde meget af Guld- og Sølv-Ringe.

Landskabet Maina udgjør den mellemste af de tre Halvøer af Morea, som løbe sydlig ud i Havet, og ender sig i Forbjerget Matapan.

Sætter man fra Maina lige over den Koroniske Havbugt imod Westen: saa kommer man til den sydvestlige Halvø, som fordem udgjorte Landskabet Messene. Dette Landskab er velsignet med de skønneste Frugter og Bærter. Drange- Olive og Granat-Træer blomstre og bære Frugter om Kaps, Viin, Citroner ic. findes i Overflødighed, Silke- og Tobaksavlent drives stærk og Bierne forsyne Indvaanerne med en Overflødighed af Honning og Bør; Kornmarkerne ere ei mindre frugtbare og de ny-

perligste Græsgange føde tusinde Hjorder af Quæg, især Faar. Ei mindre rig er Søen omkring Halvøen, saa at Indvaanerne med liben Møie kunne ernære dem og ved sædvanlig Arbeidsomhed erhverve Overflod og Rigdom. Men dette tillade Uvidenhed, Dvertroe, Nedkuelse og Dorstshed ikke. Skade for det skjøne Land!

Omtrent i Midten af den østlige Kyst paa denne Halvøe træffe vi den i vor Tid saa bekyndte, Fæstning Koron, som endnu er i Tyrernes Magt.

Staden Koron smiler den Rejsende venlig imøde, da den er bygget ligesom terrasseviis paa Skraaningen af et Bjerg og alle Huse have Forsiden mod Søen. Dybe paa Bjerget ligger Citadellet med den Tyrkiske Besætning. Til denne Fæstning fører en Port med Drehvælvinger, som skulde være anlagte i det østromerske Keiserdømmes Tid, men beholdt deres Prydelser af Venetianerne.

Et af de første Huse, man tilforn ved Indfarten i Havnen af Koron blev vaer, var den franske Consulats Bygning, hvis Terrasse strækker sig lige ned til Havet. Staden var beboet af omtrent 800 Tyrker og omtrent ligesaamange

Græker boede i en Forstad. Til Korons District høre omtrent 70 Landsbyer, men Indbyggernes Antal beløber sig neppe over 4000, siden Tyrkernes Grumhed har fordrevet de fleste, og mange Familier, allerede for længe siden, som Nomader, med deres talrige Hjorder, have trukket dem tilbage til Bjergegnene, hvis Huler og Kløfter tjene dem og deres Hjorder som Tilflugtssteder og hvis snevne Passer de ere Herret over.

Lige i Ryggen af Koron, paa Vestsiden af samme Halvø, ligger Modon, en anden tyrkisk Fæstning, som i vore Dage, ei mindre end Koron, har draget alle Politiserendes Blik til sig. Den har i den senere Tid alene været beboet af Tyrker, som, uagtet den usikre og for store Skibe for lave Rhed, dog hidtil drev nogen Handel. Dgsaa lagde de dem efter at dyrke Olietræer, udentviol Messeniens sande og største Rigdom. Disse Træer pryde hele Kyften og blive undertiden saa høie, at man kunde holde dem for tjenlige til Bygningstømmer. Foruden den egentlige Fæstning have Tyrkerne her endnu et Fort paa en lille Ø, som tjener til at forsvare Sundet imellem Modon og den lige

overfor samme liggende *De Sapienza*. Det er netop dette Sund, hvor, efter de nyeste Avis-Efterretninger den tyrkiske Flaade skal have lagt sig for Anker, og netop Sydkysten imellem Koron og Modon, hvor Ibrahim Pascha skal have gjort Landgang.

Vi ville, siden Rummet tillader det, endnu omtale en anden By, som i vor Tid nævnes ei mindre tidt end de forrige, Staden *Tripolitza*. Den ligger i en frugtbar og temmelig dyrket Dal imellem Høibjergene, omtrent midt i Morea, i det, ved de gamle Digteres Skilbringer af det lykkelige Hyrdelig saa berømte, *Arkadien*, i samme Egn, hvor forðum *Mantineia*, *Tegea* og flere Steder blomstrede. *Tripolitza* var før Residensen for den tyrkiske Pascha, d. e., Statsholder af Morea, og altsaa paa en vis Maade Hovedstaden. Den, i sit *Serai* indesluttede, Pascha brød sig ikkun lidt om Byens Forstjønelse; man finder derfor ei heller mere end een vel broelagt Gade, som gaaer igjennem hele Byen og indeholder temmelig smukke Bygninger, alle øvrige Gader ere snevre og smudsige og have usle Hytter, imellem hvilke nogle offentlige

Bygninger kneise frem. Midt i Byen er et Bazar, beskyttet af store Plataner. Til Moslemernes Andagtsøvelser findes her fire Moskeer, som ere prydede med antike Søiler. Fremmede foresinde her, for at kunne komme under Tag, et Khan som om Astenen bliver lukket med Jernporte og Lænker, ligesom et Fængsel. I dette, paa de herligste Prospecter ellers saa rige Landskab er netop Eanen omkring Hovedstaden den sørgeligste. Træer ere her ligesaa sjældne, som Vand, og selv Vandet i Hovedstaden er yderst slet. Om Sommeren forbrændt af Solheden og om Vinteren bedækket med Sne har Sletten omkring Tripoliza ikke at glæde sig ved nogen anden Erstatning end det af Natur frugtbare Jordmon, som frembringer Korn og afgiver gode Græsgange. Foruden hiint udføres der derfor ogsaa Ost og Uld, af den sidste aarligen henimod 10,000 Centner. Til dette District høre 75 større eller mindre Stæder, der tilsammen have en Biskop, som har sit Sæde i Hovedstaden.

I Tripoliza synes Grækerne i dette Dilektil at ville concentrere deres Magt, da det er ligesom Middelpuncten af Morea.

Behrmann.

Søndagen den 8de Mai leverer Hr. Professor Thoring sit Bidrag.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 20.

Løverdagen den 14 Mai 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøttersgaden Nr. 334.

Den Christne og Muhamedaneren.

(Af F. v. Souwald.)

Vis mig din Tro af dine Gierninger!

To Brødre, Wolfgang og Raimund, Begge fødte og opdragne i Tydskland, indskibede sig engang for at seile til Malta. Faderen havde ladet den Yngre af Hine, allerede som Barn, indskrives i Malteser-Riddernes Orden, og Ynglingens sværmeriske Andtrak ham, med uimodstaaelig Kraft, hen til denne D, forat han der kunde, som virkelig Ridder, være Ordenen til Gavn. Wolfgang elskede sin Brøder alfor inderligen til, at kunne rive sig løs fra ham. Han saalgde sine faste Besiddelser, samlede sin betydelige

Formue, ledsagede Broderen til Malta, og købde sig dersteds herlige Jord-Eiendomme. Der blev han en lykkelig Egtemand og Fader; ja, medens Broderen ofte fegtede, i Ordenens Tjeneste, tilføes mod de tyrkiske Sørøvere, skabde Wolfgang sig, ved sit Sind for Dyd og Huuslighed, et lille jordiskt Paradis. Hvergang Raimund kom tilbage fra den farefulde Kamp, nød han altid hos Broderen forfriskende Hvile. Naar da nu hiin fortalde om de overstandne Farer; naar han glædede sig over den tilkæmpete Seier; naar han lydeligen tilkiendegav sit Had til de Vantroende, og høitideligen lovede en evig Feide mod disse: da søgte ofte den blidere Wolfgang at overbevise ham om, hvorlunde man vel ogsaa kunde anvende mod dem andre Vaaben, end blot Sværdet.

Saaledes havde disse Brødre levet allerede mange Aar paa Malta, da Ordenen besluttede at vove et afgjørende Slag mod Sørøverne, der for kort Tid siden havde frataget dem adskillige Skibe. Ogsaa Raimund gik med i denne Kamp; men han vendte ikke tilbage igien. De christne Riddere tilfegtede sig rigtignok store Fordele; dog mistede de ogsaa

Meget, hvortil især det Skib, paa hvilket Raimund fegtede, kunde henregnes. Dienvi-
ner, der, paa en lille Baad, vare heldigen
undslupne de skændende Røveres Hænder, paa-
stode, at hiint Skib først, efterat alle de paa
dette fegtende Riddere var faldne, blev giort
til Bytte af Barbarerne, og at Raimund
havde tilsat Livet.

Med Beemod og inderligen begræd Wolf-
gang den elskte Broders Hedengang. Dog,
han var ikke død, men en haardere Skæbne
biede paa ham. Næppe havde nemlig Sø-
røverne mærket, at der endnu var en Gnist af
Liv tilbage hos den haardtsaarete Ridder,
førend de omhyggeligen søgde at underholde
benne, bringe ham aldeles tillive, og fuldeli-
gen helbrede ham for, med haanende Frækhed,
at fremstille ham tilsalg paa Slavetorvet i
Algier. Hans fieldne Høide og kraftfulde
Legems-Bygning tiltrak ham mange Lysthavere.
Ogsaa glædede man sig over, at kunne pine
En af de christne Riddere som Slave. Dog,
da Søroveren forbrede en alfor høi Priis,
maatte Raimund, i mangel for ham lang
og skrækkelig Stund, vente paa en Riiber

Endeligen kom en ung, fornem Tyrk, af Navn Muley, besaa og prøvede, ligesom man før Kiøbslutning pleier at undersøge et East-dyr, den Ulykkelige's Legems-Beskaffenhed, og betalde endeligen den af Sælgeren fordrete høie Sum.

”Du skal komme til dygtigen at arbejde for mig, christen Slave! at jeg ikke maa have forgievet udgivet en saa betydelig Sum Penge for Dig.”

Dgsaa holdt Muley ærligen det, han saa skrækkeligen havde lovet. Raimund blev overgivet til en ubarmhjertig Opsynsmændes Egenraadighed, og af ham paa det Grusomste drevet til det meest besværlige Arbeid. Hvo formaaer vel at beskrive hans Tilstand, og hvo er i Stand til at skildre det, som ved denne uværdige Behandling foregik i hans kraftige, ædle Siels Indre? — Adskillige af Raimunds Medslaver bleve, ved betydelige Løsningspenge, igien satte i Frihed; kun han alene havde derom ikke noget Haab; thi, ifølge Ordenens strænge Love, maatte ingensinde noget Ridders Frihed gienkøbes for Penge. Rigtignok havde han fast beslattet, med Hen

givenhed i Forsynets Billie at bære sin tunge Skæbne, ja med Foragt at giengicælde sine Fienders Overmod og Grusomhed; dog Mod og Kraft maatte omsider bulke under. Ved en Leilighed, da den hovmodige Muley, der kun sieldent sik sine Slaver at see, var tilstede ved disses Arbeid, kastede Raimund sig, i Fortvilelse, ned for hans Fødder og bad om Døden.

”Ikke Døden kan jeg give Dig, svarede Muley; thi dertil har jeg betalt Dig alfor dyrt; men jeg veed, man kan forlade sig paa Dig; selv mine Opsynsmænd rose Dig, som En af de Fortrinligste iblandt Slaverne. I forrige Nat har En af mine Gartnere dræbt sig selv: Jeg er nu kommen her for, at besætte hans Plads med en Anden af Jer, og mit Valg er just falden paa Dig.”

Raimund maatte adlyde, og prise sig lykkelig ved, at han ei længer skulde tilbringe Nætterne i de øvrige Slavers ussle Sovehuus, der snarere lignede en Fæstald, og at han herefter ei skulde, under umenneskelige Opsynsmænds Vidskeslag, udføre saa byrdefulde Ar-

beider; thi de Slaver, der passede Eierens Hauger, stode under hans umiddelbare Opsyn, og behandledes bedre, end de Dvrigte

Muley, en ivrig Muhamedaner og klog Mand, greb nu ofte Veiligheden til, at indlade sig i Samtale med disse Slaver. Det var ham saare magtpaaliggende, ved alle Overta- lings-Kunster, somogsaa ved Trusler og Løfter, at bevæge dem til at forandre Troesbekiendelse, og gaae over til Muhameds Lære. Hos Nogle, der vare for svage og alfor jordisttsindede til, under et gudhengivent Sind at bære Slave- riets Nag til deres Religions Forherligelse, var dette lykket ham. Med syndig Fornegtelse af sin hellige Tro tilkøbde de sig en ussel Frihed, og havde, da de, som Religions-For- negtere, troede sig fritagne fra Opfyldelsen af enhver christelig Pligt, ved mange utilladelige Midler, idet de fulgte sine nye Troesfællers Exempler, erhvervet sig store Rigdomme. Paa Raimund derimod blev ethvert saadant Forsøg frugtløst.

"Jeg er en christen Ridder, sagde Rai- mund; ogsaa i min Slavetilstand vil jeg, lige til min Død, vedblive at være dette. I

have taget Korset fra mit Bryst; men rive det ud af mit Hjerte kunne I aldrig. Ingenlunde din Veltalendheds Kraft, ikke Eders Troeslærdommes Beskaffenhed, men kun alene Eders Grusomhed, kun Eders blodtørstige Slavefogders Pidske bragde hine svage, i at lide uvante, Christne til udvortes at fornegte deres Tro; men paa den sande Christen, der i Livets stormende Hav staaer fast, som en Klippe, strande alle Eders frøgtelige Forsøg. Skulde Du kanskee endnu tvile om Sandheden af mine Ord? Velan! Seg fremstiller mig til Prøve."

Fortørnet, men ogsaa bestæmmet, vendte Muley sig bort fra ham; thi han miskiendte ei det Heltemodige i hans Tænkemaade, og erkjendte i sit Indre, at han selv næppe vilde have holdt Stand i denne Prøve. Efterhaanden opstod hos ham megen Høiagtning for Raimund, uagtet denne, der troligen og samvittighedsfuldt opfyldte sin Pligt, med Foragt giengjældte sin Beherskers Strængthed, ligesom ogsaa hans Benlighed; ja vedblev, ogsaa i Slavekittelen, at være den stolte, ubsielige Ridder.

Saaledes henløb adskillige forrigfulde Nar, i hvilke Raimund bar, som Mand og Christen,

sin tunge Skæbne. Derimod havde Hevnens og Forræderiets Aand udbredt sig iblandt de øvrige Slaver, og egget disse til Oprør. En af Opsynsmændene, et haardhjertet og samvittighedsløst Menneſke, var gaaet over til den muhammedanſke Tro. Ligesom han letsindigen havde affagt Christendommen, ſaaledes var ogsaa ei længer nogetſomhelſt andet Forhold i Livet ham helligt. Iblandt Slaverne havde han fundet adskillige Landsmænd af bekjendte, rige Familier. Lokket af den Fordeel, Hines hemmelige Løfter tilſagde ham, indlob han ſig med dem i en Sammenſværgelse, der ſigtede til at dræbe Muley, at bortrøve hans betydelige Koſtbarheder, og derefter at flygte aſted paa et Fartøi, ſom dertil laa i Beredſkab.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 21.

Løverdagen den 21 Mai 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Thorbergsgaaden Nr. 334.

Den Christne og Muhamedaneren.

(Fortsættelse.)

Naimund befandt sig enaften i en affides-
liggende Deel af Haugen, og vandede der sine
smukke Blomster, de tause Bidner til hans
Græmmelse. Ikke langt fra dette Blomster-
Parti laa, bag ved en tæt Figentræ-Hække,
omgiven af frodigen opvoorte Morbær- og Pome-
ranth-Træer, et smukt Lysthuus, der var hans
Herres kæreste Opholdsted. Netop i det Dieblif,
da Naimund længselfuld gienminde-
des sit kære Hjem, sin elskte Broder og dennes venlige
Børn, der vistnok nu fremblomstrebe langt
smukkere, end Blomsterne omkring ham, hørte
han en høitlydende Støi og angstrøbende

Samren fra Lysthuset. Raskt giennembrød han den tætte Hæffe og ilede hen til Stedet.

I Lysthuset laa den overmandete Muley, nedkastet paa Gulvet; de øvrige Sammensvorne holdt ham fast, medens Opsynsmanden laa med Knæerne ned paa hans Bryst, og vare i Færd med at kvæle ham ved Hjælp af en Strikke.

„Holdt, Forrædere!“ raabde Raimund, idet han med sin tunge Hæffe slog Opsynsmanden tildøde. Frygtelig og med Dien, der luede af Harmen, stod der den christne Ridder. „Afsted, I Forvorne! tiltalede han de andre Sammensvorne; ved Forræderi og Mord maa en christen Slave ei skaffe sig Friheden.“ Disse, med Kraft fremsagte, Ord virkede saalunde paa de forskrækkete og ubevæbnete Opsørere, at de ihast styrtede ud igiennem Døren.“

Muley, hvem Hine havde overfaldet, imedens han slumrede, var nu igien kommen til sig selv. Han skønnede Raimunds Heltedaad, hørde den blodige, haardt trufne Opsynsmand kæmpe mod Døden, og overskuede letteligen det Hele. Skælvende reisde han sig fra Gulvet, men sank, un-

der de Ord: „O Du, mit Livs høimodige Redder!“ op til sin Slaves Bryst. Denne afviisde stolt og med Kulde enhver Tak, enhver Belønning. „Gierne vilde jeg — sagde han alvorligen — have nedlagt Dig i aaben Kamp; men mod Forrædere og Forræderi beskytter den christne Ridder endog sin Fiende!“

Muley folde sig dybt bevæget ved Raimunds høimodsfulde Tænkemaade. Han førde ham ind i sit Palads, og, medens han paa den ene Side svor Oprøerne en frygtelig Hevn, søgde han paa den anden Side, med rørende Underlighed, at overtale sin ædle Redder til at blive hos ham, dele Alt med ham og vorde Muhamedaner. Muley viisde Raimund alle sine umaalelige Rigdomme, sine skønne Besiddelser; han skildrede ham med de lyseste Farver det fortryllende Liv, han vilde skaffe ham. Raimund svarede alvorligen og med Taushed: „Isandhed! Du vilde sikkerligen ei længer agte mig, ei længer have Tiltro til mig, dersom jeg opfyldte dine Ønsker. See! over hiin Troesforneget, hvem jeg slog til Jorden, idet han vilde myrde Dig, troede Du allerede at have seiret, men nær havde

Du, ved Tabet af Dit Liv, maattet erfare, at for den, der kan fornegte det Helligste, ogsaa alt Andet ikke er af nogen Betydning." — Da nu Muley stod bestæmmet og nedslagen for Raimund, saasom denne tilbageviisde enhver tilbuden Tak; da han besvor ham nu selv at forlange, hvad han ønskede til Siengicæld, og da han i Profetens Navn lovede at opfylde det, han forlangde: saa bad Raimund endeligen om Naade og Frihed for hine ulykkelige Sammensvorne, hvis pinefulde Død allerede var besluttet.

Tyrkens Afsyn mørknedes og han brælede med Svar. Dog — han havde jo svoret ved Profeten; ei heller vilde han være ringere end sin Slave, i Høimodighed, og derfor udbrød han: „Welan! saa modtag da hine Ussles Liv, som en Gave af mig, og handl med dem, som det Dig monne lyste! Du selv bør ogsaa ei længer være min Slave; det, Du er for stolt til at begiere af mig, vil jeg nu frivilligen skienke Dig — — din Frihed. Tag tillige af mine Skatte Saameget, Du maatte finde for Godt! drag hjem til dit Fædreland, og tænk paa din taknemmelige Muley!"

Med Glæde modtog Raimund den ham kienfete Frihed; men, forsmaaende alle ham tilbudne Skatte, tog han med sig blot sin Slavedragt, til Minde om hine sorgelige Aar, og indskibede sig, ledsaget af de otte Frigivne, dem hans Heltmod havde befriet fra at begaae en Forbrydelse og tilkæmpet Friheden, til sit Hjemsted, Malta

Wolfgang havde, i Raimunds Fængsels Tid, levet i Fred og Lykkeligen midt i sin talrige Families Kreds. Mindet om den elskte Broder udslettedes aldrig hos ham. Giennemtrængt af det dybeste Veemod fortalte han ofte Sinte om det faste Venskab, han og hans Broder Raimund havde næret for hinanden, og om den aldrig forstyrrete Enighed i deres virksomme Liv. Det var derfor hans Hjerte en Salighedens Glæde, naar hans to Sønner taust rakke hinanden, under Faderens Fortælling, Haanden, som lovede de hinanden et lige Broderforbund.

Ikke lettigen lader sig beskrive det højtidfulde Giensyns-Dieblif, da Raimund, hvem man havde anseet for død, traad levende ind i deres Kreds; da de to, nu aldrende,

Brødre laae, giennemtrængte af levende Ungdoms-Riærlighed, i hinandens Arme; da Wolfgang's Børn, der vare fremvorte til Ynglinger og Ungmøer, modtoges med Jubel den giengivne Tabte, og da endeligen Henrykkelsen ei meer lod sig tolke ved Ord, men yttrede sig i Taarer.

Raimund maatte nu, efterat de første Fryds-Dieblif vare henrundne, fortælle om sin Skæbne i Fængseltiden. Da han havde endt sin Fortælling, rakte Broderen ham Haanden og sagde: „salige ere de, der holde fast ved Herren; en Christens Dyd er dog meer seierriig, end hans Sværd.” Moderen og Børnene foldede i Taushed sine Hænder og sagde: „Amen!”

Ridder Raimunds Tilbagekomst gjorde megen Opsigt. Hine otte ulykkelige christne Slaver, som ved hans Edelmødighed vare satte i Frihedstilstand, aflode ikke at fortælle Sagens hele Sammenhæng, og at lovprise den, som var deres Redningsmand. Ordenen selv fattede megen Hoiagtning for Raimund, og udnævnte ham snart til at beklæde de høieste Kreposter.

Saaledes begyndte da paany de to Brødres fordoms, lykkelige Liv; saaledes henrandt Tiden uformærkt, under glædefuld Virksomhed, om Kærlighed, ubyfflersk Gudhengivenhed; saaledes vordede de to Brødre et Par livfulde, kraftige Oldinger; i sine Arme og paa sine Knæe tumlede de lysteligen Wolfgangs venlige Smaasønner.

Ridder-Ordenen fortsatte imidlertid den, som det syntes, fortienstfulde Kamp mod de Bantroende. Dog afholdt Raimunds høie Ordens-Embedet ham fra, umiddelbart at tage Deel i denne, og nødte ham til at blive tilbage paa Malta. Man begyndte igien paa nye Udrustninger; thi Tyrkerne havde tilføiet de Christne store Tab, og disse brændte af Begierlighed efter, føleligen at hevne sig paa Fienden. Dgsaa lykkedes dette saalunde, at Ridderne vendte seierrige tilbage fra Toget, og bragde to fiendlige Skibe, med mange fangne Tyrker, ind i Malta's Havn.

Nu lod Stormesteren for, end mere at høitideliggjøre sin Triumf, de lænkebundne Fanger føre, under Folkets Jubelraab, igien, nem Staden's Gader til Forgaarden ved st

Palads, hvor alle Ridderne vare forsamlete i den Hensigt, at afgjøre hine Ulykkelige's Skæbne. Raimund, nu Ordens-Comthur *), stod ved Stormesterens Side, og lod tankfuld sine Dien hvile paa de Fangne; thi Gienmindelsen af det Dieblik, da han i en Tilstand, liig disse Fangens, havde engang staaet paa Torvet i Algier, vakde nu levende Deltagen i hans Siel. Da opdagede pludseligen hans Die bekiendte Ansigtstræk hos En af Fangerne, og — han tog ikke fejl — Muley var iblandt disse. Denne forhen saa hovmodige, dierve Mand stod nu, nedbøiet af sin Skæbnes Byrde, og vovede ikke at hæve sit Blik fra Jorden. Raimund førde ihast Stormesteren hen til en Side, og lod, efter kort Samtale med ham, hente sin Broder, der, saasnart han var bleven underrettet om Alt, kjøbde af Ordenen, mod at erlægge en høi Priis, den fangne Muley som Slave.

(Fortsættes.)

---

*) En høi Ridder-Værdighed, forbunden med Indkomsterne af et Commenthurid. e. et geistligt Gods.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 22.

Løverdagen den 28 Mai 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet

Trykt hos J. Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

T a l e

ved

de massmannske Skolers Høitidelighed

den 15de Mai 1825

af

K. K. Holm.

Allernaadigste Konge!

Høie, hæderlige Forsamling!

Da vor Levetid er saa kort her paa Jorden, da vore Dage henvinde saa hastigt, men da Tiden afløses af Evigheden, og Dagene have Følger, som række over Livets snævre Grændser, saa kan det tænkende Menneske, saa kan den retsindige Christen ikke lade Tiden komme og gaae, som om han var ubekymret om, hveden den

Kommer og hvor den farer hen, som om han levede for det nærværende, snart bortvigende Dieblisk alene. Nei han standser ligesom Tiden i sin hastige Fart, han holder paa den vingede Time, at den ikke saa let skal flyve bort fra ham. Dieblikket viger, men det skal ikke aldeles være forsvunden, ikke ganske være tabt for ham. Han stirrer efter det i sin Flugt, han overveier, hvad det frembragde, og han samler deraf Lærdom og Raad, Viisdom og Erfaring, Stryke og Mod, Trost og Haab for de kommende Dage. Erindring og Haab gav den Evige det svage Menneske til sine hulde Ledsgere paa Livets den ofte saa slibrige Bane, de følge ham som tvende Himlens Skytsengle hvert Skridt, han vandrer, de ere hos ham fra Begyndelsen til Enden. De lader ham nytte det Forbigangne og det Tilkommende. De fremstille Billedet af den svundne Tid, og lade ham skimte ind i den, som forestaaer; De føre ham til den Daad, der er værd at øve, fordi den er værd at ihuskomme, de vogte ham for den Handling, der fortjener at afflyses, fordi man maa ønske at den glemmes, de lære ham den Tillid og Fortrosthing, der ikke svigter, og vise ham den Standpunkt, fra hvilken Udsigterne til Fremtiden stedse skulle værde lysere og klarere. Spørge vi, hvad

der er en af de allermest virkende Aarsager, hvorfor Mennesket stundom gaaer saa langsomt frem paa den Bane til Maalet, der vist ofte er trang og tornesuld, men dog og har sine store herlige Opmuntringer, spørge vi, hvorfor han ei vorder forstandigere, klogere, bedre, roligere, lykkeligere, hvorfor han ofte er saa raadvild, saa forsagt, saa mistroestig, vedbliver at lade sig henrive af Lidenskaberne, vedbliver at være aldeles afhængig af Omstændighederne, har ingen Beslutning, intet Mod, naar det gielder, da blive vi det vaer, at det er, fordi Erindring og Haab ikke ledsage ham stedse, fordi han ikke vil, at disse skulle være ham, hvad de kunne, ikke vil at de skulle være uadskillelige. Naar Erindringen taler til Mennesket om den forbigangne Tid, da vil han ikke stedse, at denne Ven skal være oprigtig, skal være trofast imod ham, skal fremstille ham sit hele Levnet i sin rette Skikkelse, da vil han, den skal være en falsk smigrende Hykler, lade det blive borte, der vækker Skamfuldhed, Uro og Nag, lade det træde frem, der kan give ham hvilkensomhelst Beroligelse, hvor ugrundet, hvor usikker den end monne være. Naar Haabet vil reise Menneskets Mod, da tillader han det ikke stedse at tage Erindringen til sin Bistand. Han vil stundom, naar han er

misfornoiet og b. drovet, synes at have Grund
 til at være utilfreds med sin Skjebne, ingen-
 lunde høre om det Held, han har havt, det han
 ikke stedse har anvendt, om den Glæde, ham var
 givet, den han ikke stedse har paaastjønnet, om
 de Prøver, han har havt paa en særdeles Bes-
 skjermelse i Fare, paa en uformodentlig Frelse
 af Nøden. Naar Haabet skal opklare hans
 Fremtiden, da vil han ikke stedse, at det maa
 tale til ham om Årsag og Virkning, om Gjer-
 ning og Følge, om Forbindelse, den noie uaf-
 brudte Forbindelse imell. m. det Nærværende og
 det Ti kommende. Det svage Menneske vil saa
 ofte ikke kjende sig selv. Han vil bedrage sig
 selv. Han vil lade sig daare af skuffende Blænd-
 værk, han vil holde sig til forsængelige Dromme,
 han vil i vide, hvad han har virket, og hvil-
 ken Løn han kan vente for sin Gjerning, ei vide,
 hvad han har saact, og hvorledes Hosten vel
 maa blive. Skulle derfor Erindring og Haab
 efter den Eviges vise kjerlige Villie være vore
 trofaste sikre velgiørende ledsagere paa Livets Wei,
 da maae Du fra Himlen nedstige til os i at
 Din Majestæt og Hertlighed, Du Lysets og Frea-
 dens Engel, himmelske Religion, hvis Røst
 er Sandhed, hvis Bud er Dyden, hvis Løfte er
 Salighed. Naar Du kommer og vi høre Din

Stemme, og vi mærke paa Vidnesbyrdet om Din høie Sendelse, og om Maalet, hvortil Du kalder os, Veien, ad hvilken Du fører os, da lærer Du os at kjende vore tvende trofaste Venner, Erindring og Haab, lærer os at skatte deres hele Værd, lærer at troe deres Raad, følge deres Tilskyndelse. Du siger da til Enhver af os: Menneſke! Du ſkal aldrig drikke af Forglemmelsens Flod, Mindet om Din Daad ſkal aldrig nogensinde udſlettes. Du har den Evne, Dit Væſens ſtore Fortrin, at Du kan gienſkalde Dig det Forbigangne, den Evne kan Du ſvække, den Evne kan Du til en Tid lade være ubrugt, men udrydde den, tilintetgjøre den kan Du ikke. Den kan lade ſig viſe tilbage, lade ſig paabyde Taushed, men det kommer, det alvorlige, det frygtelige Dieblik, da den gjør ſin Ret giældende, da den taler med en ſaa lydelig Stemme, Intet kan overdøve. Flye da ikke Erindringen; thi Du kan det ikke, thi hvor kan Du flye fra hans Aaſyn, ſom ſendte den, farer Du til Himlen, da er han der, ſtiuler Du Dig i Afgrunden, da er han der, kunde Du tage Morgenrødens Vinger og fare over det yderſte Hav, og der vilde hans høire Haand naae Dig. Vilde Du, Natten ſkulde omgive, Mørket ſkjule Dig, Natten er Dag, Mørket er Lys for hans Aaſyn. Vil Du

flye Dig selv, tænk da paa, at Du engang skal staae for den alvidende Dømmer, og Hjerternes Raad aabenbares, og da Enhver vederfares Lov af Gud. Hør derfor Erindringen, om den end taler bebreidende til Dig, om den end stemmer Dig til Bedrøvelse; thi den Bedrøvelse, den er efter Gud, den skal Du ikke fortryde. Naar den har vaakt Anger og et Forsæt, oprigtigt for Gud, naar den har lært Dig Narvaagenhed og Forsigtighed, naar den har lært Dig at stride med Mod og Kraft, med de Vaaben, Gud gav dig, mod din Saligheds Fiender, da kommer Haabet, opmuntrende, trøstende, med sin hulde Forjættelse: Din Synd er forladt, den som strider, han vinder, ham vil Herren give Livsens uforvisnelige Krone. Hør mit Ord, siger Religionen, jeg vil lære Dig at kiende det Haab, der aldrig skal beskjæmme. Hvad kan Du ikke haabe, Du, som er skabt i Guds Billde, Du, som staaer under Aetherrens færdles Varetægt og Beskjærmelse, Du, som her er en Tjener i hans Tjeneste, kaldet til her at udrette hans Gierning, at være et Middel til at fremme hans store Hensigt, Du, som er bestemt til et evigt Liv, til at gaae frem til Fuldkommenhed og Lyksalighed, Du, som her er fort frem paa Din Bane, til Kundskab, til Dyd, til Duelighed, undervist, beskjærmet, op-

holdt, styrket velsignet paa saa mange Maader, hvad kan Du haabe? At Din Fader, som veed Alt, hvad Du behøver, vil give Dig Alt, hvad Dig er tjenligt, at han, naar Du adspørger hans Rige og Retfærdighed, vil tillægge Dig Alt dette der er Dig nødvendigt, at han vil vaage over Dig i Farer, at han vil styrke Dig i Fristelser, at han vil giøre det, at Du kan ville og udrette efter hans Villies Velbehag, at Altning skal tjene Dig til Gode, naar Du elsker ham, at Din Sorg skal omstiftes til Glæde og Trængsel skal berede Dig til Herlighed, at Døden engang skal være Dig en Baade, og Din Bolig evig, uforkrænkelig hos ham i Himlen.

Vel den da, som hører den Bliksdom herovenfra, som lader Religionen udbrede Lys paa Livets Bei. Med ham skal Erindring og Haab vandre, og de skulle aldrig vige bort fra ham, De skulle undervise, raade, styrke og glæde ham alle sine Dage, De skulle forkynde ham Livets Hensigt, og hvortedes den skal opnaaes, saa han kan fryde sig ved sin Tilværelse, alt mere rolig se hen over de svundne og hen med de kommende Dage, de skulle lære ham at forstaae det Trostens Ord: naar vort Hierte ikke fordømmer os, da have vi Frimodighed for Gud.

Saa vil da Hver den, det kiender Livets

Bestemmelse, ønske at udrette noget Godt, den Stund han er herneden, saa vil han minde sig om Jesu Christi Ord: Jeg har kaldet Eder, sendt Eder, at I skulle bære Frugt og en Frugt, som vil blive. Det være hver Christens inderligste varigste Ønske, at kunne leve saa, at hans Navn og hans Daad ei skal døe med ham, at hans Navn kan blive i Velsignelse, at hans Daad kan gavne efter hans Bortgang, at han engang kan hvile af sit Arbeide, og hans Gierninger kunne følge ham.

Derfor leve vi ikke for os selv alene, men for Andre, derfor er vor Omfarg ei alene indskrænket til den Familie, med hvilken vi ere forbundne, derfor høre vi det hellige Krav, den tvingende uafviselige Fordring, Du, Dyrebare Fædreland har til os. Du, som gav os Ophold, Næring og Virkekreds, Du, hvis Love beskjerme os, Du, som har saa mange uforglemmelige Minder, saa mange lysende Exempler, Du, som lærde os at sætte Priis paa Borgerhædet, Du, som satte os i Forbindelse med saadanne Øvrighed, saadanne Lærere, Benner, Velsigere, Medhjelpere, Fædreland! paa Dit Altar nedlægge vi taknemmelig den Ekjerv, vi formaae at give, kun et ringe Offer, kun et svagt Bidnesbyrd om vor Følelse af vor ubeta-

telige Giæld til Dig. Men vor Willie og vor Hensigt bøde paa vor Gaves Mangel, og er Kjender Du os for Dine taknemmelige Børn, kunne vi fremme noget af Dit store Anliggende, kunne vi lægge en Steen til at forøge, til at befæste Din Bygning, der staae, beskyttet af Gud, til de fjerneste Tider! da har vi gjort vor Pligt, og vor Bevidsthed er vor Løn.

Det var i denne velmente Hensigt, at dette vort Selskab for 25 Aar siden blev stiftet. Denne Menigheds værdige Sognepræst, M a s s m a n n, hvis Navn Skolerne skulle bære til hans velfortjente Minde, forenede sig med 8 Mænd og udgav den 21 Marts 1800 sin Indbydelse til disse Skolers Oprettelse. Planen blev lagt og iværksat, flere Fædrelandets og Ungdommens Venner forenede sig med ham, og der vare strap Mange, som vilde benytte, Mange, som ædelmodigen ville understytte den nye Indretning. Den fandt fra Begyndelsen af allernaadigst Understøttelse af Kongen og Kongehuset, hvilket den har været saa lykkelig at beholde indtil denne Dag, ligesom den stedse er bleven opmuntret ved H. S. Majestæts allerhøieste Bifald, og ved den Glæde, Han med hvoie Familie har skjenket os, at bevære vore aarlige Fester med sin Nærværelse. I det første Skoleaar talte

Selskabet allerede 53 Medlemmer, havde en Understøttelse af 400 Rd. og havde givet 308 Haandværkere Undervisning. Medlemmernes Antal er steget til over 130, Understøttelsen har været forskjellig efter Tidsomstændighederne, har beløbet sig til over 3000 Rd. er nu omtrent en 1700. Der var en Tid, da Skolerne ikke kunde bestaae uden Laan, hvorfor Skolens Obligationer, dem man ikke vilde røre, maatte pantsættes. Der er betalt meget paa Laanet, og det kan snart ventes afdraget. I Skolerne ere over 6000 underviste.

Saa er Erindringen om de svundne 25 Aar i denne Henseende beroligende. Fra en ringe Begyndelse gik vor Stiftelse frem, under Guds Belsignelse selv i de farefulde Tider, ved vor dyrebare Konges Naade, ved vore ædle Medborgeres Kierlighed. Vi ofre vore Hjerters Tak til Dig, vor Fader i det Høie! der lod Bøsten, vi plantede, slaae Rod og spire, og ei knæktes af Stormen. Vi frembære vore Hjerters Tak til Landets Fader, der og lod vore Bestræbelser være værdigede sin opmuntrende Deltagelse. Vi takke alle de Trofaste, som rakte os Haanden, som bleve os troe i Trængselens Dage, dem vi skyldte, at vort Mod ikke tabtes, at vort Haab ikke svigtede. Vi erindre med

Glæde, at vore Bestræbelser ei have været frugtesløse. Vi erindre de mange agtværdige Mestere, der viste sig som Fædre mod deres Lærlinge, ved at føre dem til vore Skoler, og ved at bidrage Alt til, at de havde Gavn af Undervisningen. Vi erindre med Erkjendtlighed de mange brave Mænd, der havde deelt Arbeidet ved Dysyn med Skolerne og ved at indsamle Belgiorernes Bidrag. Vi minde og os den Duelighed, Nøiagtighed og Gavnelyst, vore Skolers værdige Lærere, og den Flid, den sædelige Opførsel, saa mange unge Mennesker have viist i Skolerne, og derved da og den Frugt, de af dem havde høstet, saa at vi see flere af dem nu hæderlige Borgere, flere af dem som Medlemmer af Selskabet for de Skoler, hvori de ere dannede. Vi see da med Haab ud mod Fremtiden, vi troe paa Gud, vi forlade os paa vor Konge, vi have Tillid til vore trofaste Medborgere. Vort Selskabs 25 Aars Fests holdes da med Glæde, og den Dag, jeg ikke lever, da den holdes igien, da have den samme Erindring, samme Haab!

* * *

I det sundne Aar gik vor Arbeide frem, og de holdte Prøver have i det Hele givet os

Årsag til at være tilfredse. De unge Mennesker, der formedelst deres Fremgang har gjort sig værdige til Belønning, eller hæderlig Dmtale, fremkalder jeg.

(Her uddeelttes Præmierne)

Unge Mennesker! jeg ønsker Eder til Lykke med den Fremgang, I have gjort, med den Opmuntring, der hædrer Eder. Stræber stedse efter at gaae frem, da vil I aldrig savne Opmuntring, da vil en god Samvittighed og et godt Rygte være Eders Løn. Grindring og Haab ledsage Eder, da gaae I frem i Alder, Viisdom og Naade hos Gud og Mennesker.

* * *

I Selskabets Navn aflægger jeg Deres Majestæt vor allerunderdanigste Tak for al Hyldest og Naade mod Skolerne i de sundne Aar, for deres Nærværelse ved Festen i Dag — og anbefale vor Stiftelse og os fremdeles til Deres Naade. Deres Kongelige Høiheder, Kronprindsesse Caroline, Prindsesse Wilhelmine, Deres Høihed, Prindsesse Juliane, Deres Høihed, Prinds Friderik Ferdinand, Deres Durchlaughtighed. Prinds

Friderich Wilhelm af Hessen Philipsthal modtage vor underdanige Tak, at de i Dag bæere vor Fæst m.d deres høie Nærværelse. Vi aflægge vor Tak til de ædle Medborgerinder og Medborgere, som i Dag har ved deres Nærværelse viist os Deeltagelse i den Sag, for hvilken vi virke. Hr. Professor Schall, Dhr. Syngemester Krossing og Zink, de ærede Kunstnere og Kunstnerinder være forsikkrede om, at vi føle, hvor meget vi skylde Dem af Dagens Fæstlighed. Fader i det Høie! vær fremdeles med os. For Dit Naavn ville vi arbejde, Du give Naade og Belsignelse. Din Baretægt over Kongen og Folket — Kirken og Skolen.

* * *

I det nu fuldendte Skoleaar ere i Skolerne underviiste:

17 Haandværkskvende,
419 Haandværksdreng,
5 Personer uden for Haandværks-
standen.

I Alt 441 Personer.

Siden Skolernes Oprettelse den 4de Mai 1800 ere deri underviiste:

50 Haandværksmestere,
 758 Haandværksvende,
 5028 Haandværksdrenge,
 221 uden for Haandværksstanden,
 72 i den i Forbedringshuset engang
 værende Skole.

Tilsammen 6129 Personer.

Læregjensstandene vare Skjenkskrivning, Retsskrivning, Tavle- og Hovedregning, Architectur-Ornament- og Frihaands-Tegning samt Fædrene-landets Historie og Geographie.

Med Concerten, den 15 Mai, blev for Tælen af det Kongelige Capel, Sangere og Sangerinder opført følgende Cantate af Hr. Pastor H. E. Michelsen, med Musik af den blinde N. P. Jensen, og efter Tælen: Psalme efter David, med Musik af Himmel.

C a n t a t e.

Chor.

Du, som Lyset fød oprinde
 for den hele, vide Jord!

Du, som lod Forladte finde
 Vej hidhen, hvor Blissdom boer!

Skue herned til os, som minde
 her Din Raades dybe Spor!

Dig vor Takkesang behage
 for de mange svundne Dage.

Aria.

Solen mild og klar oprinber,
 Nattens Skyer spredes ad;
 Mørkets Gru og Tvivl forsvinder
 fra den Barm, som ængstet bad.
 Trætte Vandrer Bejen finder;
 trygt betræder den og glad.
 Saa Forstandens Laager vige
 for det Glimt fra Lysets Rige.

Choral.

Du, som alle Hjerter kjenner!
 Du, som ynder Lid til Dig!
 Du, som Alt til Gode vender;
 altid er saa hjælperig!
 Du Din Tjener trindt udsender;
 Haand og Hjerte aabne sig;
 villigt runde Gaver ydes;
 Skolen staar og Belbaad frydes!

Anden sukkef efter Føde;
 See, den gaves kjæriligen.
 Hjertets Røst de Fromme løde;
 rakte Hjælpen villigt hen.
 Derfor nu vi festligt møde
 Dig, fra Hvem Belsignelsen;
 Dig, som vor Forening knytted;
 Dig, hvis Almagt den beskytted.

Kjærlighedens-Træet stander,
 alt i fem og tyve Aar,
 Hver dets Ben og Ynder sander,
 at det skjonne Frugter spager.
 Tro og Haab det flittigt vander,
 Stammen Kraft og Styrke naær;
 saa det kan et Bidne være,
 Lysets Fader, om Din Ære.

Slutningschor.

Subler højt i Kundskabs Skygger!
 Priser værdigt Herrens Navn!
 Paa Hans Magt og Raade bygger,
 I, hvem Kundskab tog i Favn!
 I, som Hæders-Brod alt vinde!
 Aldrig Eder gaæ af Minde:
 At i Skolen lagdes ned
 Sæd for Tid og Evighed;
 at de Frugter, som I bære,
 ere Fødelandets Ære,
 Eders Held og Fred og Gavn!
 Priser festligt Herrens Navn! —
 Ja, Din Raade, Magt og Ære,
 store Gud! — højtlovet være!

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 23.

Løverdagen den 4 Juni 1825.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

U n m e l d e l s e.

Hermed følger Extrakten af dette Aars
1ste Quartals Regnskab.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses = Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Købe.

Den Christne og Muhamedaneren.

(Fortsættelse.)

„Kisb mig ikke! sagde denne; Du vil ei finde i mig hverken en arbeidsom, eller en lydig Slave; thi jeg har været alfor riig og fornem til, at skulle have lagt Binn paa Gliid og Lydighed.”

„Du skal nok lære dette, indvendte Wolfgang; vi Christne besidde kanske endnu kraftigere Midler, end Eders ere, til at tvinge vore Slaver.”

Wolfgang kom nu med Slaven til sin Landbolig. Man førde Tyrken ind i et bekvemt Værelse; astog der hans Lænker, og bestræbde sig for, at vederkvæge ham med Spise, samt forbinde de hidtil slet pleiete Saar, han havde faaet i Søfegtningen. Wolgangs smaa Sønnesønner bragde ham Frugter og Blomster, skuede ofte saa medlidende

hen paa ham med sine udfyldte, himmelblaae Dien, ja vilde saa gierne have spurgt, hvad ham feilede, hvis han ikke havde seet saa mørkt ned for sig.

Efterat adskillige Dage vare forløbne, traad Wolfgang enmorgen ind til Muley i hans Bærelse.

„Du har nu igien samlet Kræfter, og dine Saar ere lægte; følg derfor med mig! vi ville begive os til Arbeid.“

Mørk og taus adlød Muley. Herren førde ham nu ud i sine fortryllende Anlæg, hvor de traf en Mængde allerede sysselsatte Arbeidere. Dog saaes ei der Noget smedet i Bænker; eiheller svingede der en umenneskelig Slavefoged sin Pidsk; ja, i Stedet for Suk og Klagemaal, hvortil Muleys Dre var vant, hørde man kun Spøgetale og muntre Sange.

„Vil Du nu opbinde mig denne Vinranke og hjælpe til at afplukke de modne Druer? Jagde Wolfgang venligen til Muley. Denne traad raskest til, somom han ikke fornaede at afflaae en Hjælphydning, hvorom man saa blideligen var anmodet, og han tog nu med Iver Deel i Arbeidet.

Saa snart Middagstundens hede Tid nærmede sig, førde Wolfgang Slaven tilbage til hans kislige Bærelse, sendte ham styrkende Epise, og tillod ham at hvile nogle Timer. Derpaa afhentede Herren ham igien til Arbeid, og forstod paany at sysselsætte ham, samt at vedligeholde saavel hans Virksomhed, som Arbeidslyst, lige til Dagens Ende.

„Du har idag troligen hjulpet mig ved mit Arbeid, derfor skal Du ogsaa tage Deel i de Forfriskninger, jeg nyder,“ sagde Wolfgang, og førde Muhamedaneren ind i et stort, skyggefuldt Lysthuus, hvorfra man havde uhindret Udsigt over Havet. Der satte de sig paa en blød Bænk. Imedens de nu frydede sig ved det herlige Skue af den, i Havets Skib, neddalende Sol, spurgde Wolfgang sin Slave, hvad det var, der bevægede ham til at tage Deel i Støtoget mod de Christne, saasom dog dette havde givet Anledning til hans Fangetagelse.

(Fortsættes.)

E x t r a c t

af

1ste Quartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

i Quartalet fra 1ste Januar til ultimo

Marts 1825.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		
	Rbd.	/	S
Kasse-Beholdningen fra f. U. incl. Restancer (see Ugebladet No II) var	2358	59	25
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 37te Aargang fra No. 1 til No. 13 inclusive	475	46	—
B. Quartals Kontingent for 1ste Quartal 1825 fra 1ste Januar til ult. Marts	687	59	—
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Quartal	—	—	8
D. Renter af Selskabets Kapitaler .	507	63	34
E. Aarlige Indtægter, de Overordentlige Medlemmers Contingent for 1824	126	—	—
F. Tilfældige Indtægter:			
a) for solgte Rbd. 400 rede Solv for at bestride Gratialerne à 220 pCt. . . . . Rbd 440			
b) gjort et Laan i Banken til samme Brug . — 800	1240	—	—
Rbd.	5395	35	68

At forestaaende Extract af 1ste Quartals Regnskab er overeensstemmende med Administrationens Cbevidne

Monrath. Lindstorff. Friedenreich

U d g i f t.

	Sedler og Tegn.		Rebe Sølv.		
	Rbd.	ß	Rbd.	ß	
aaarlige staaende Udgifter, som, Ugebladets Trykning, Papiir, nninger og Buddenes 2 pCt. Incassationen	357	64	421	88	
aaarlige Pensionister i dette uartal	516	2	—	—	
aaarlige Gratialer inclusive iddene	2275	—	—	—	
aan til 31 Medlemmer efter Oblie- tioner	—	—	3700	—	
ifældige Udgifter: solgt til Gratialernes Bestyrelse for diverse anviste Regninger .	31	24	400	1 81	
do bliver Casse-Beholdningen, clusive Rbd. 1271 30 ß. Sed- er og Tegn & 1303 rebe Sølv, der udstædte men ei betalte Laans & Quartals Quitteringer . . .	2215	41	2301	46	
	Rbd.	5395	35	6825	23

København den 31 Marts 1825.

L u n d,

Kassere.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 24.

Løverdagen den 11 Juni 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 33.

Den Christne og Muhamedaneren.

(Slutning.)

Strax begyndte nu Muley, mørk af Mine og med Brede i Sind, hvilke han ikke kunde skiule, med at fortælle, han havde indskibet sig for at efterrette adskillige, fra ham bortflygtete, christne Slaver, og hvorlunde han i det Dieblif, da han næsten havde naaet disse, var falden i de fiendlige Ridderes Bold. Han udbrød, ved denne Leilighed, i de bittreste Klager over de Christnes Troløshed, og over sin egen haarde Skæbne.

„Stakkels Mand! udlod sig Wolfgang; havde Du kanskee ei Noget, der med Troskab og Kiærlighed var Dig hengiven? Ikke venter hjemme noget Hjerte med Bængsel es-

ter Dig; thi for dine Slaver maatte Misseten af deres Tyran være et længe ønsket Glædes-Tilfælde."

Muley taug og vedblev at være mørk.

„See! tog Wolfgang atter tilorde, her leve Alle i Frihedstilstand; Alle i Glæde og selvvalgt Virksomhed; Alle i trofast Kierlighed."

Deres Samtale blev nu afbrudt, da Oldingens Døttre og Svigerdøttre kom til med sine Børn. De vidste, Bedstefaderen gierne opholdt sig paa dette sit Yndlingssted for, at skue Solens Nedgang, og de vare da ilte hen for der at træffe ham. En glad Brimmel af kjerlige Skabninger omgave nu snart Bedstefaderen. De unge, smukke Koner henraakde til ham sine Dielinger, der ogsaa allerede udstrakke smilende de smaa Arme imod ham, medens de øvrige Børn hængde sig jublende omkring ham paa alle Sider, og Enhver af dem vilde hvile paa den kjerlige Gamles Skød, eller ved hans Bryst. Den muntre og kraftfulde Olding, med det sølverhvide Haar og Skæg, lignede nu en, af Engle omgiven, Helgen.

Muley kunde ikke bortvende sine Blik fra dette himmelske Billed paa barnlig Rærlighed, og huustigt Held. En aldrig forhen anet Følelse giennemstrømmede hans Bryst, ja hartad drømmende fulgde han Familien ind i dens Bolig, hvorhen de unge Mænd nyliken vare komne tilbage fra Arbeidet, og den gamle venlige Bedstemoder saaes i Færd med at tilberede Aftensmaaltidet. Inderligen rørt stod Muley der, da Wolfgang tilsidst, midt i sin andægtige Familie-Kreds, fremsagde Aftenbønnen. Derpaa lagde hiin sig til at sove, med en Siels-Rolighed, der ingenfinde tilforn havde været hans Lod i Livet.

Saalunde forgik den ene Dag liig den Anden. De fuldendtes alle under Arbeid og huuslig Glæde. Med Flid undgik Wolfgang Skinnet af, at ville, enten ved Forestillinger, eller ved nogensomhelst Overtalen, formaae Muhamedaneren til at vorde Christen; thi først skulde han hos dem kiende den christelige Religions Virkninger; først føle det Held, som flyder af at følge dens Grundsætninger, og saaledes, under Længsel efter dens

Herlige Gaver, modnes til Optagelse i de Christnes Troes-Samfund.

Den gamle gudfrygtige Comthur, Raimund, havde forekrevet sin Broder denne Fremgangsmaade, og kom ofte for at erfare, hvorvidt Sagen lykkedes. Dog lod han sig ingenstunde sees af Muley; thi endnu skulde denne ikke gienkiende ham.

Den mørke Mine, Græmmelse havde udbredt over Muleys Ansigt, forsvandt efterhaanden, og Kiærlighed til Wolfgangs Familie tilintetgjorde omsider Bærgselen efter Hjemmet. Ei længer kunde han undvære Børnene, der med saa megen Underlighed hang ved ham; han glædede sig ved, naar Morgenens kom, at gaae til Arbeidet med Forældrene; ved at nyde, under oplivende Samtaler, Maaltiderne i Selskab med disse, og ved, naar Aftenen kom, at høre paa Wolfgangs Uttringer om Mennekkeward, om Mennekkhedens Bestemmelse, om Dyd og Religion. Langsomt, men omsider faldt Taagen for hans Dien; den christelige Religions Straaler begyndte at varme og fryde hans Hjerte.

Engang kom Wolfgang ubemærket til

at see, hvorlunde Muley sad i et Lysthuus med Børnene om sig, og hvorlunde den ældste Pige viisde ham et simpelt Ebenholtskors, hvilket hun paa den Dag, da det var hendes Fødselsdag, havde faaet til Foræring af Bedstemoderen.

„Du stakkels Mand! sagde Barnet, Du kender vel ikke Frelseren, som her er naglet til Korset? jeg vil fortælle Dig Noget om ham.” Derpaa begyndte Barnet sin simple, rørende Historie, hvorved de øvrige Endskende indblandede mangt et smukt og kraftfuldt Udsagn af Christus, hvilke de kunde udenad.

Muley hørde, inderligen bevæget, paa Børnernes Tale. Gierne tillod han disse at fortælle ham det, han allerede vidste; thi fra deres Mund lød det langt meer rørende og var for hans Hjerte langt trøstefuldere.

„Betragt da nu ret nøie, vedblev Barnet, den færlige, korsfæstete Frelser! See, hvorledes selve Døden ei har kunnet forvanske hans blide Ansyn! og kys endnu engang ret hjerteligen det fæere Billed! thi, siden Du holder saa meget af os, troer jeg stedse, Du maa vel ogsaa være en Christen, da Christus jo siger: derpaa, at I vise Kier-

lighed imod hverandre, skal man kiende, at I ere mine Disipler.”

„Ogsaa — faldt en Dreng hende ind i Talen — elskede Christus fremfor Alt Børn, ja sagde endogsaa engang til sine Disipler: lader Børn komme til mig, og hindrer dem ikke deraf, thi Himmelriget er Deres!”

„Ja! — ja! — udbrød M u l e y, hvem denne barnlige Simpelhed inderliggen rørde, i Eders rene Hjerter boer Guds Fred! — O, Du store hellige Mand! opslaa ogsaa i mit Bryst din Bolig!” Nu greb han Korset, Barnet endnu holdt hen for ham, og han trykkede, under en Taarestrøm, sit Ansigt op til dette.

Da traad Wolfgang pludseligen ind, nærmede sig M u l e y og sagde, somom han ikke havde hørt det Mindste af hans Samtale med Børnene: „Du har nu været hos mig eet Aar; det var min Hensigt at vise Dig, hvorledes vi behandle vore Fiender ifølge vor Religions Forskrifter; Du har seet, hvorledes en christelig Familie lever og virker: nu er Du fri og kan vende tilbage til dit Hjem, hvis det saaledes monne behage Dig.”

Den overraskete M u l e y taug beundrings-

fuld, og stirrede hen paa Korset i sin Haand. Børnene derimod hængde sig op til ham og raabde: „nei, nei, Du maa ikke forlade os! Du skal blive hos os; thi hist er dog Ingen, der har Dig saa kjær, som vi!”

Da sturtede Muley grædende i Oldingens Arme og udbrød: ja! beholder mig her! støder mig ikke igien ud i den vide Verden! Jeg vil være en Christen, ligesom Du er det!”

Med Et stod nu for hans Ansyn den gamle Comthur, Raimund. „Muley!” — raabde han, udstrækkende sine Arme hiin imøde. Da gienkiendte Muley ham. Længe holdt de, under Taushed, hinanden omfavnete; kun deres Hjerter bankede lydeligen imod hinanden.

„Du er min Skytsaand, udbrød omsider Muley; thi først har Du reddet mit Liv, og nu min Siel.”

Den ædle og gudfrygtige Comthur ryste blidt med Hovedet og sagde: „Ikke jeg! Kun Herren er mægtig i de Svage; Kristus alene er Sandheden og Livet.”

A n e k d o t.

Sandhed i Gaadedragt.

En Pige mistede, formedelst megen Hang til Ureenfærdighed, sin Tienesteplads. Da hun nu, efter Tienetidens Udløb, skulde ved sin Bortgang have Studsmaal, bad hun Huusmoderen anmode sin Mand om, at udsærdige dette saa skaansomt, muligt var.

„Godt nok, men din Tilfidesættelse af Reenlighed maa dog nødvendigen nævnes.”

„Nu ja, siden det ikke kan være anderledes, saa lad dette dog skee saa forblommet, som muligt!”

Koncn lovede hende dette, og bad derfor sin Mand, at omtale denne Mangel hos Pigen med de mildeste Udtryk.

Han udsædte da følgende Vidnesbyrd.

„Pigen Anna Regina D... har tient mig o. s. v. Ikke er jeg egenligen besøiet til nogen Anke over hendes Forhold; blot formedelst hendes Bandskyhed har jeg maattet afskedige hende af min Tieneste.”

K. K. Thoring.

Hr. Professor Nyerups Bidrag indkommer Søndagen den 12 Juni.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

№ 25.

Løverdagen den 18 Junii 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos S. Dalberg,
Gøthersgade Nr. 331.

Anmeldelse.

Da Maler Mahn har frasagt sig Reserve-Bud-Tjenesten ved Selskabet, saa ville de Medlemmer, som ønske at antages, derom indgive skriftlig Begiering til Begholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Mourath, Lindstorff, Friedenreich.

C. Koble.

Bidrag til Kundskab

om

Lærter, Sportler, og Diætpenge
i det 17de Aarhundrede.

Indledning.

Dette Bidrag bestaaer i Aftryk af et originalt, egenhændig underskrevet Document, eet Blad i Folio, som en nyere Haand har givet denne Overkrift:

Bekræftning paa Geistlighedens Privilegiens Confirmation 1664. *)

Dette Regnskab lyder, Ord for Ord, som følger:

---

*) Hvore disse Privilegier bestaae, kan læses i Pontoppidans Annales. IV. 466-69. og Rothes Rescripter tredje Part. 1 Bind. Side 194 — II.

Fortegnelse paa huis aff os Underschreffne
ere forterit oc Bdlagt Siden wi reyfte enhver
fra sit hus og til wi schiltes fra hin anden i
Kiøbenhaffn.

Huer dags fortering ordinaire og extra
ordinaire for os oc medhaffuende Tienere

Penge . . . . . 2 Sl. Dlr.

Fergeløn fra Mars til Galundborg

Penge . . . . . 2 Sl. Dlr. 2 Mk.

Bognleye fra Galundborg til Kiøbenhaffn

6 Sl. Dlr.

Privilegiebreff med behørige af Cancelliet

Penge . . . . . 18 Rd.

Den der bar Commissionen frem giffuet 3 Mk.

Forering til Secretereren i Statz Collegio

Penge . . . . . 2 Rdlr.

Forering til Fyrbøderne paa Cancelliet

Penge huer . . . . . 2 Rdlr.

Tienerne i Cancelliet Drichepenge huer

Penge . . . . . 1 Rdlr.

Fyrbøderen i Statz Collegio . . . 1 Mk.

Ellers bleff derforuden giffuen Forering
till Hr. Cancellor, Ober Secreterer, og andre
som woris Sag befordrede . . . . . 380 Rdlr.

huoraff Geisteligheden aff Aarhus forskod — 100 Rdlr. De andre som waar — 200 Rdlr, vdlagde D. Søren Benken aff Aalborg hvilche en huer efter avenant aff Geistligheden i huer Stiffs Steder schall gotgioris dog saa at de 100 Rdlr. regnis paa de 4 Graduerede Som singe sær benaadning.

Alt det som forskreffuet Staar Saa i all Sandhed at være vidne wij med Egne hender Underskreffne. Actum Kiøbenhaffn den 6 April 1664.

Søffren Hansen. Laurik Laurik Christensen
Bording. Trane.

I n s t r u k

set

Provstevisitationer og Provstemøder
i S l e l l a n d
i Midten af det 16de Aarhundrede.

Man har et Hvrdebrev til Provsterne, udstædt af Biskop Peder Palladius, og trykt i Kjøbenhavn 1555 under Titel af Formula visitationis provincialis seu præpositorum. 5 Ark i alle Detav.

Af dette Skrift, som er af den alleryderste Sjældenhed, leveres her nogle korte Extracter.

Hvad angaaer Provstevisitationerne, dem Fersf. bestandig stræber at bringe til at stemme overens med Kirkeordinantsen, vil han, at der først maa tages Hensyn til Tid, Sted, og Personer.

I Henseende til Tiden, bør Visitationer ikke foretages om Vinteren, men enten i Baaren, om Sommeren, eller i Efteraaret.

Ikke maatte det skee om Søndagen, for at Gudstjenesten ikke derved skulde forstyrres.

Saadan en Visitation skulde kun staae een Dag paa, og Provsten desaaarsag ride eller fjøre tidlig ud. Højere end to à tre Timer maatte han ikke opholde sig hos Kirkejerne, at det ikke skulde hede, at Visitationen skete for Traktementets Skyld. Beføstningen ved slige Gæstebud skulde de muge, ikke blev for høj, for at Kirkepatronerne ikke skulde deraf kunne tage Anledning at besvære sig hos Lehnsmanden.

Som de Personer, Provsterne sik at gjøre med, nævnes 1) Præster, 2) Degne, 3) Kir-

Leværgerne, 4) Fattigforstanderne, 5) Menigheden.

Visitationshandlingen begynder med, at Psalmen "Nu bede vi den hellig Aand" synges, hvorefter Præsten bestiger Prædikestolen, og holder en kort Tale, hvorpaa synges "Være være Gud Fader i Himmerig."

Med Undersøgelsen maa Provsten erklynde sig om følgende Punkter, hvad Præsten angaaer:

Om han prædiker Evangeliumt purt og reent.

Om han lærer Catechismen enfoldelig.

Om han administrerer Sacramenterne rettelig.

Om han flittig besøger de Syge.

Om hans Levnet og Wandel svarer til den evangeliske Lære.

Om han er gift eller ugift. I sidste Fald, om han da holder til med berøgtede Fruentimre; er han derimod gift, om han da har Indige Børn og Tyende, og en from dydig Hustru.

Om han, uden Persons Anseelse, revser Paster, og nægter grove Forbrydere Herrens Nadveré.

Om han i Kirkecremonier viger af fra sine Herredsbredder.

Endelig skal han afspørge Menigheden om der er Noget der fører Klage over Præsten.

Hvad Degnen angaaer skal han erkyn-
dige sig hos Menigheden:

Om han er Skolepæbling eller Sæbedegn.

Om han lærer Børnene Catechismus som det
sig bør.

Om han ringer efter Skik og Brug.

Om han fejrer Kirken, og om Sommeren pry-
der den med Maj.

Om han de 3 store Højtider synger Latin,
og forresten de sædvanlige danske Psalmer,
samt om han underviser Menigheden i
Sang.

Om han i sin Embedsførelse ganske retter sig
efter Præsternes og Menighedens Billie.

Kirkeværgerne angaaende, maa undersø-
ges, om de have Tilsyn med Taget, Vind-
verne, Kirkegaarden, og Kirkebygningen i det
Hele; om de ikke kan bestyldes for Under-
flæb, om de overhovedet opfylde alle deres
Pligter, f. Ex. med paa alle Helligdage at
gaae med Tavlen. Deres Regninger over
Indtægter og Udgifter skal han lade gaae
til Lehnsmændene.

Fattigforstanderne. Om de virkelig tage sig af de Fattiges Tarv.

Om de see til de Syge paa Dødsengen, for at faae Hjelp til de Fattige.

Om de ombære Fattigtavlerne, og om de af Fattigblokken ved Kirkedøren uddele Pengene efter den større eller mindre Trang.

De skal forklare ham, hvem der iblandt de Fattige i de til Sognet hørende Byer ere husarme Folk; Gadehusfolk; uglevede Mænd eller Koner; Verkbrudne, eller beladte med Frantsoser og andre Svageligheder; fattige Enker og Faderløse; fattige Barselkoner; fattige Viger, som gives Udstyr at de kan komme i Egteskab.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

№ 26.

Lørdagen den 25 Junii 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Sothersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

Da Maler Mahn har frasagt sig Reserven
Bud-Tjenesten ved Selskabet, saa ville de
Medlemmer, som ønske at antages, derom
indgive skriftlig Begjæring til Bogholder
Købe, boende i Frederiksberggade No. 26.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Købe.

I n s t r u k

for

Provstebisitatser og Provstemøder

i S i e l l a n d

i Midten af det 16de Aarhundrede.

(Slutning.)

Menigheden deles i tre Classer: a) De gifte Mænd. b) Gifte Fruentimre. c) Ugifte. Af hver Klasse vælges et Par som skal opremsse Parterne i Catechismus. Dertil vælges de som Præst og Degn give det Skudsmaal, at de ere de duelligste.

Derpaa erklyndiger Provsten sig hos Præsten og Degnen om Almuens Fremgang i Religionslærdommen, deres Gudsfrøgt og offentlige Wandel.

Om de flittig gaae i Kirke.

Om de hyppig gaae til Gudsbord.

Om de synge Psalmerne.

Om de iagttage de passende Kirkesikke med til rette Tid at ligge paa Knæ, staae, og sidde.

Om de møde ved Litaniet, og naar der holdes Bøn for Fred.

Om de føre sig anstændig op saavel i Kirken som ved Kirkesteene og Sognesteene.

Om deres Sind endnu hænger ved Pavedoms- met, og om de endnu have Rosenkrands- hos sig.

Om de ere forfaldne til Fylberi, eller have den slemme Vane at sværge og bande.

Om Noget tilbringe deres Liv i Horeri og Ekjorlevnet.

Om der er Troldkoner.

Om der er Gudsords Foragtere og ubodfærdige Syndere, Mordere, og de som ligge deres Børn ihjel,

Overhovedet, om Noget har et slet Rygte hos sine Naboer.

Dernæst forske han, hvorledes de ere sindede imod deres Præst og deres Degn, og hvorledes de vise dette Sindelag ved rigelig Underholdning, ved tilbørlig Tiende, ved at betænke dem i 2 stamenter.

Han skal formane dem til Lydighed imod
 Overigheden, til at sende deres Børn flittig
 i Skole, til at tage sig af Hospitaler, til
 Husflid; og en Mand maa ikke være en
 Løve i sit Hus, men omgaaes Kone,
 Lynde, og Naboer paa en god Maade.

* * *

Efterat Valladius er bleven færdig med
 sine Provstevisitationer, tager han fat paa Ma-
 terien om Præstecallenterne eller Pro-
 stemøderne, (De collatione parochorum
 seu de provinciali Synodo,) og fastsætter i
 den Henseende Følgende.

Disse Collationer skalde egentlig finde Sted
 4 Gange om Aaret, nemlig hver Kvartal;
 men da det kan være en noksom trykkende
 Byrde for mangen Præst og Degn, kan det
 herefter være nok med 10 Gange aarlig.

Dagen maa hverken være en Søndag el-
 ler Højlidsdag, for ikke at forstyrre Gudstje-
 nesten; men en af de sogne Dage. Hvad
 Timerne angaaer, da, ligesom Dagen hos Is-
 derne deltes i 4 store Timer, ligesom Natten
 i 4 Bogter, og ligesom vore Arbejdsfolk, ved

Davre, Middagsmad, Middagsmad, og Natter, hele Dagen fra Morgen til Aften i 4 flere Timer, saaledes kan Præsterne i deres Collatser bruge lignende Inddeling.

Fra Klokken 5 om Morgenen til Klokken 8 samles de til Stedet, hvor Collatsen staaer. Fra 8 til 11 afhandle de Religionsanliggender; fra Klokken 11 til 2 om Eftermiddagen nyde de et anstændigt Tractement; fra Klokken 2 til 5 forsøje de sig Hjem i Fred.

Hvad Personalet angaaer, saa kan til saadant et Gilde ingen Andre indbydes end Præster og Degne med Hustruer; undtagen at stundum Præsternes Patroner, gudsfrygtige Aadelige, Lehnsmænd, og nogle særdeles reputabelige Bønder kunde tages med.

Localet til disse Forhandlinger er dobbelt. Kirken, hvor man confererer om Religionen, Huset, hvor Gjæstebudet holdes, og hvor man ihukommer Psalmistens Ord: "ecce quam bonum, bonum et jucundum habitare fratres in uno!"

Emnet, som i Kirken skal afhandles, opgiver Provsten, derimod bestemmer Berten Gjæstebudet, som maa være et tarveligt Maal.

tid bestaaende i Saltmad, ferst Kjøb, og Steg. Spisningen maa kun vare en Time. Dertil drifkes saa meget som behøves til Nødtørst og Sindets Munterhed, ikke til Drukkenskab.

Bed dette Gilde maa ikke gjøres vidtløftige Anretninger, der maa kun være 2 à 3 Borde: et til Præsterne, et til bispes Koner, et til Degnene Tjenere og Kudske.

Til Gjæstebudet bestemmes 3 Timer; den første til Spisningen, de to, eller højt tre, til at sidde ved Bægerne fra Klokken 12 til 2 eller 3, saa at hver kan komme til sit Hjem før Solens Nedgang.

Samtalen maa gaae ud paa Religionen; blandes noget Skjemt ind imellem maa den være tækkelig, og ikke grov eller plump. Man maa ikke more Gjæsterne med Citharspillere, Liredrejere, Fløjteblæsere, eller Sjoglere.*)

---

*) Dette Sted heber i Originalen: "Non admittantur Cytharedæ, Lyrani, Tibicines aut scurræ pro exhilarandis convivis."

* * *

Som en Tilgift meddeler Palladius Underretning om de store universelle Møder eller de saa kaldte, Concilier, især de følgende fire.

- a) Det nicenske, som holdtes 325, og hvor 318 Kirkefædre beviste, imod Arius, at Christus er af samme Væsen som Faderen.
- b) Det constantinopolitanske, af Aar 383, hvor den hellig Aands Guddom blev reddet med 150 Stemmer, imod 2. (Macedonii og Eudori.)
- c) Det ephesinske, Aar 431, hvor der var 200 Fædre om at forkaste Nestorii Kjættereri, og at fastsætte, at Christus er een Person men to Naturer.
- d) Det calcidonensiske, Aar 451, da det gik ud over Manichæerne og andre Kjætttere.

Derefter nævner Forfatteren nogle senere, mindre berømte, Kirkeforsamlinger, saasom det constantinopolitanske Concilium af Aar 541, hvor man ophøjede Maria til

den Bærdighed at være Guds Moder; det
nicenſke om den hellig Lands Udgang; og
endelig det coſnitziſke, hvor man bømte
Sandhedsvidnerne Johannes Hus og Hierony-
mus fra Prag til Baalet.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

N° 27.

Lørdagen den 2 Julii 1825.

~~~~~

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

U n m e l d e l s e .

Mandagen den 4de denne Maaned om
Eftermiddagen Klokken 5 holdes General-
Forsamling paa Prindsens Palai bag Slots-
tet; til hvilken Tid De Herrer Repræs-
sentantere ville behage at møde.

Administrationen for det foreenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Købke.

Lysten at glimre.

No. 1) Kjøbmanden.

Hr. N. N. var en formuende og anseet Kjøbmand. Han havde ej erhvervet sig sin Formue paa Landets Ruin, men ved de Fragter hans Skibe indbragde, ved Landets Vare, han udførte, og ved de Fabriker og Manufacturer han havde anlagt til vore raa Produkters Forædling. Paa den Maade var hans rene Fordel just ikke stor, men den var sikker og herderlig.

Det gik saaledes i en Del Aar. Smitlertid havde nogle af Byens yngre Hantlende, hvoraf de fleste havde siddet paa han Contoir, gjort store Entrepriser, levede paa en høfod, havde fornemme Standspersoner hos sig og gave glimrende Dineer og Supeer, og var Daa med Kammerherrer. Det lagde Fol

værke til, og man syntes, det var sært, at han, om saa længe havde været foran, nu skulde lade sig segle agter ud af sine fordums Conspirbetjente. Man lod ham forstaae, at hans etænksomme Reve maade vakte Mistanke om hans Formuesomstændigheder og kunde lade hans Credit.

Det var at tage Manden fra den ømme Side. Han begyndte nu at kappes med de unge Agenter og Commertsraader, og fik snart oprindelse for dem. Da de, ligesom Frøen i abelen, ved deres Bestræbelse for at hamle op med ham, gik tilgrunde, drog han alle de s Beskjendtskaber, saa vel fornemme, som ikke fornemme, til sig. De fornemme fandt nu en saadan Mand som han, fortjente en eller anden særdeles Udmærkelse, og lode sig forstaae med, at han kunde gjøre sig Haab om ratsraads Titel.

Han indsoaa imidlertid snart, at denne store Stads krævede større Handelspeculationer end hans sædvanlige. Den Capital som lå i hans Fabriker og Landejendomme, kunde kun lidet af sig. Han regnede efter, at man kunde i sine Magaziner have østersøst

Rug og udenlandske Fabrikvare for en tredie Del lettere end hvad hans egen Rug og egne Vare kostede, og hvad var da mere naturligt end at han, som god Regnemester, solgte sit Jordegods, affædigede hundrede Familier, som han hidtil havde ernæret, lagde vind paa at lade komme fremmede Produkter, og forfrev hele Ladninger af de under Krigen contrabandvare. Men nu kom Freden; Continentalsperingen hørte op, og Engellænderne oversvømmede alle Havne med Colonialvare.

Her var nu gode Raad dyre. Af Flok Forsigtighed havde man ladet sin Magazinforraad assecurere i Engelland. En af Bogholderne, som Kjøbmanden havde Fortrolighed til, gav ham det Forslag, at lade Værelserne praktisere ud af Magazinet og siden sætte Stølpaa Bygningen. Forsætningen anhørtes det Raad med Afsky; men Værelserne indløb Da for Dog hyppigere, og Disconteringen fandt store Vanskeligheder. Bogholderens Forslagspøgede saa længe i den stakkels Mand's Hjerte at det endelig tilsidst blev antaget. Magazinet udtømtes, og realiseredes med stor Gvinst. Derpaa traf det sig en Nat at der g

Ild i Bygningen og den brændte op. Da en
 Snekker boede tæt ved, var det naturligtvis
 hans Værksted, hvorfra Ilden kom. Ikke
 mindste Mistanke oppedes om Sagen, og den
 store Assurance-summa ankom rigtig fra En-
 gelland. Smidlertid ansaaes den kun at be-
 løbe sig til en tredie Del af Magazinet's Værd,
 og man ventede derfor, at Manden vilde op-
 give sin Bo. Men han stod fast, hvorved
 hans Credit end ydermere fik en ny Fart,
 hvorhos han ret kom i Rygte for Belgjoren-
 hed, i Anledning af den Understøttelse, hvor-
 med han tog sig af Snekkerfamilien.

Han var nu bleven sat istand til, ikke blot
 at hjælpe sig udaf Djeblikkets Forlegenhed,
 men ogsaa at forisætte sin overdaadige Le-
 vemaade.

Han havde faaet sig en fornem Sviger-
 søn, en ung Baron, som egentlig ikke var
 mere end Fændrik, men ved Forslytning fra
 en Post til en anden, havde faaet Oberstlieute-
 nant's Karakter. De Unges Levemaade kunde
 ikke indrettes paa en lavere Fod end Sviger-
 forældrenes, og disse vare paa eengang blevne
 mere fornemme, da Kjobmanden tilligemed

Swigersønnen havde faaet en højere Titel. Swigerfaderen maatte nu give Dineer og Suspeer baade i sit Hus og i Baronens, og hvor lifligt Baronessens Skaal end lod i hans Dre, skulde den dog have klinget bedre, om han ikke altid Dagen derpaa havde maattet betale Lauget.

Smidlertid bleve Conjunctionerne vanskelige; den engelske Assurance-summa var sat overstør, betydelige Tab saavel, ved udenlandske som indenlandske Fallitter havde fundet Sted; og tilsidst var der ingen anden Udvej tilbage end — en Bankerot, hvorved Wenner og Befjendte, Enker og Faderløse mistede deres Ejendom.

Og hvad var Aarsagen til alle disse Forbrydelser og Uheld? Lyft til at glimre. Uden at være besængt med denne Syge, vilde han have været et Mynster paa en patriotisk Kjøbmand, en Prydelse for sin Stad, sin Egn's Velgjører, Enkers og Faderløses Støtte. Han havde maaskee hverken været pyntet med Titler eller Stjerner, men han havde været agtet og velsignet. Hans Datter var maaske ikke bleven Baronesse, men hun havde

da heller ikke maattet døje sin Mand's Slægtsningers spodske Minor eller hans Misfornøjelse med sin Mesalliance fra den Tid Faderens Penge ej fordrev Mindet derom; ibensked kunde hun maaske været bleven lykkelig gift med en Mand af et mindre fordringsfuldt Navn, men som var virkelig mere hæderværdig, og medtiden vilde have vandret i Svigerfaderens Fodspor og gaaet ind til en redegelig forhvervet Velstand.

No. 2) Landmanden.

N. N. var en tarvelig og meget flink Landmand. Han dyrkede næsten med egne Hænder sine Marker. Han tog til Kirke i en Badmelskjole, hans Agevogn var simpel som hans Klædedragt, men hans Heste vare de bedste i Sognet. Talte han om nogen Sag paa Kirkestævne, lyttede alle efter, man havde Tillid til ham, og den gode Sag seirede. Men Lyst til at glimre fik handelsvis Indpas i hans Hytte, og svunden var al hans Lykke.

Der var kommen en ny Herremand til at boe i Sognet. Han gjorde Manden den Ære at besøge ham, og for et paa saakaldte Standspersoner fattigt Sted dog at kunne have Noget at omgaaes, besluttede det ny Herskab at hædre sig selv i ham. Ved at skaffe ham en lille Karakter, gjorde de ham værdig til at komme i deres Hus og sidde ved deres Bord.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 28.

Løverdagen den 9 Julii 1825.

~~~~~

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Lysten at glimre,

(Fortsættelse.)

No. 2) Landmanden.

Nu kom Badmelskjolen ikke mere paa, og Bognen blev forvandlet til Kalesche. Fruens og Familiens Klædesmon maatte ogsaa være saaledes, at samme kunde svare til det ny Beskjendtskab og den ny Titel. Man begyndte at søle, hvad man tilførn ikke havde tagt Mærke til, — at man ikke boede synderlig godt, hvorfor da ogsaa en Bygning blev opført, som det sømmer sig for Folk udenfor Bondestanden. Da Værelserne vare blevne færdige, fandt man, at de gamle solide Møbler ej passede til de høje lyse Sale. Ny bleve da anskaffede.

Saaledes vorte Lyften til at glimre. Fruen brændte af Begjærlighed efter at kunne vise Fremmede disse stadselige Værelser, og indbød Egnens Ungdom til en lille Dands. Siden indfandt Børnenes Forældre sig, for at takke for Høflighedsbevisningen. Paa den Maade gjorde man bestandig ny Bekjendtskaber, og inden kort Tid var hele Levemaaden forandret. Det gik nu ikke an at savne Vin paa Bordet, naar der var Fremmede, og mange Gange skulde Herrerne have deres Punsch om Eftersmiddagen. Deres Karle og lejede Arbejdsfolk, som Ingen havde Tilsyn med, gav sig god No og tog sig en lang Middagslur. Pløjningstiden blev forsømt, Høet blev ikke sat i Stak, Svinene grov Kartofler op, o. s. v.: imedens Husbonden og Madmoderen maatte være hos de Fremmede som ofte havde deres Børn med.

Vel indsaae Manden, at det gik for vidt, men Fruen paastod, at man, uden at udsætte sig for Eftertale, ikke kunde gjøre nogen Forandring, eller med andre Ord: blive flog itide. Man greb da til det Raad, at laane Penge hos Creditcassen.

Det gik nu godt i Begyndelsen, saa længe Kjøbmanden i næste Kjøbsted for sin Vin, for Rum, Kaffe, Sukker o. s. v. tog Korn i Betaling, og betalte Overskuddet med rede Penge. Men da denne selv forskrev udenlandskt Korn, hvorpaa han havde større Profit, fikkede han det indenlandske tilbage.

Der fandtes i Kjøbstaden et christeligt Laane- og Hjælpe-Selskab som understøttede den Trængende med Laan imod 12 Procent, og til dem tog nu vor Landmand sin Tilflugt. Men da Creditkassen indkrævede alle sine resterende Fordringer, maatte vor Stakkels Mand rykke ud med den hele dersfra laante Summa, og der var nu ingen anden Udvej, end at gaae fra Hus og Hjem. Det skete da. Hans Ejendomme solgtes langt under deres Værd og kjøbtes af en af Medlemmerne i Hjælpe-Selskabet.

Saaledes bragde Lyst til at vise sig, denne Familie til Betlerstaven.

No. 3) Embedsmanden.

Hr. N. N. var en i sin Tid for Arbejdsomhed og Redelighed almindelig bekjendt og høilig agtet Embedsmand. Det var umuligt, at han skulde vige saa meget som et Haarsbred fra Retstafsenheds og Hæderens Forskrifter. Den, hvis Sag faldt i hans Hænder, var uden Redning forloren, dersom han havde Uret, og derimod aldeles sikker naar han havde Ret.

Hans Redelighed og Duellighed tiltrak ham Regjeringens Dymærksomhed, og han fik en meget anseelig Befordring. En rig og smuk Kone, som havde faaet en saa kaldet brillant Opdragelse og i sine Forældres Hus var vant til at omgives af en Sværm Beundrere og Tilbedere, satte, som det syntes, Kronen paa den unge Mand's Lykke.

Men nu indtraadte det farlige Øjeblik, hvor det kommer an paa at tage sig vare for den Passion at ville vise sig og glimre i Andres Dine. Hans gifte Stand gjorde det naturligtvis nødvendigt, at han maatte forandre sin forrige Levemaade; men han traf ikke det rigtige Grændsestjæl imellem hvad denne nød-

vordige Forandring og Lyften til at glimre
 Prævede. Hans unge Kone forstod saa godt
 at blande begge disse to Krav sammen, at han
 ikke mærkede det, før han allerede var gaaet
 for langt, og ej saa godt kunde vende tilbage.
 Man maatte blive ved i samme Tone. Desu-
 den bragte Fruen ham jo en meget rig Med-
 gift! Hvor ubilligt da at sætte sig mod de
 Bekostninger, som hendes fine Smag fandt
 nødvendige! Man maatte jo leve nogenlunde
 efter sin Stand; og naar man indskræn-
 kede sig til at ligne Fabrikøren ja saagar Na-
 boen, Haandverksmanden, kunde det jo umu-
 ligt siges at være for flot en Levemaade!
 Paa den Maade kom man efterhaanden fra at
 boe beqvemt til at boe superb, fra Maaltider
 en og anden Gang for Kammerader og Ven-
 ner til Dineer for Excellencer og Koresatte, fra
 Besøg af og til i Skuespilhuset til en abonne-
 ret Loge i 1ste Etage; fra et Sommerværelse
 paa Vesterbro til en egen Gaard i Ørdrup.

Alt som Manden saaledes trinvis gik frem
 i at trække Andres Dine paa sig, saaledes til-
 trak han sig ogsaa sine Koresattes, og avan-
 serede fra en Post til en anden, fik høje Lit-

ler, blev nobiliteret, samt Ridder. Ved Besørgningerne vandt han dog mere i Anseelse end i Indtægter. De ny Udgifter, de imidlertid førte med sig, indskrænkede sig ikke blot til Omgraveringen af hans Signet, til Waabenets Anbringelse paa alt Sølvtojet i Huset og Kjøkkenet lige indtil Fruens Fingerringe, til Anskaffelse af flere Domestiquer, og fremfor alt en Jæger, for at kunne skue det ny Waaben glimrende paa hans Gehængplade. Istedensfor at tage Vogn hos Hyrekudskan holdt man egen Equipage. Man maatte ogsaa kjøbe sig en Eiendom, for at give det ny Adelskab en solid Basis (uagtet den kjøbtes for laante Penge) men især for at have Anledning til, en Maanedstid om Sommeren at vise sin Pragt i en Krog paa Landet. Børnens Opdragelse maatte nu ogsaa indrettes paa en ganske anden Fod. Den unge Herre kunde nu ikke gaae ud at spadserere med sin Hofmester. Han fik sin egen Hest og en Jockey, og han fattede store Tanker om sin lille Persons Vigtighed. Den lille Frøken blev indskreven i et Frøkenkloster, for derved at skilles fra sine Eggesøstre af borgerlig Stand,

og ej længere faae Fare for, af de gammeladelige Familier, som kom der i Huset, at faae Titel af Tomfru, som ellers saa let kunde skee.

Nogle Tønder Guld maa naturligvis blive anseet for en uudsømmelig Skat, af et Fruentimmer, som aldrig har behøvet at fortjene en Rigsdaler, og som ej forestiller sig, at en Summa, den være saa stor som den være vil, naar man stændig tager fra den, og ikke i lige Forhold lægger til, omsider maa forsvinde. Det var her Tilfældet med den unge Frue. Ved sin Eyst til at glimre, (hvilken naturligvis strakte sig til hendes egen Paaklædning den hun aldrig kunde faae moderne og kostbar nok) havde hun lidt efter lidt faaet sin Mand indflettet i en Levemaade, hvorved tilsidst hele den Formue, hun havde bragt ham i Medgift, var gaaet med, og han var nu indskrænket til at leve af sin Gage. Sædvanligvis er en Embedsmands Lønning ikke tilstrækkelig til en Families Underholdning, end sige til saadan ens, der var vant til at leve saa højt, og han besad ikke Styrke til deri at gjøre nogen Forandring.

En Tidlang slog han sig dog igjennem, og det lykkedes ham at kunne fortsætte sin glimrende Levemaade ved Hjælp af Baan hos sine Venner; men denne Udvej maatte tilstødt af sig selv høre op, da den som ikke betaler, heller ikke faaer mere at laane.

(Fortsættes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 29.

Løverdagen den 16 Julii 1825.

~~~~~

Forslagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

Anneldelse.

I General-Forsamlingen den 4de denne Maaned, bleve De Herrer Captain Friborg, og Cancellieraad Schram udvalgte til at giennemgaae forrige Aars Regnskab, hvilke begge vare tilstæde, og behagede at paatage Dem Revisionen.

I Aaledning af, at Maler Mahn havde frasagt sig Reserve-Bud Tjenesten ved Selskabet, og med Hensyn til den Banstellighed, som under Buddet A. Bastians Sygdom var mødt, med at faae et Medlem til at besørge hans Forretninger, besluttede

Repræsenterne, at der for Eftertiden skulle antages 2 Reserve Budde, og iblandt de derom Ansøgende, blev forhen Trakteur Lorentzen og Guldsmed Ebbesen ved første Stremmer antagne, saaledes at Lorentzen ved første Vacance optræder som fast Bud.

Derefter blev foretaget Repræsentrantsvalg, og skal de fratrædende og valgte, i Ugebladet vorde anmeldte, naar Valget af samtlige er antaget.

Som nye Medlemmer af Selskabet bleve antagne.

Hr. A. E. Faith, Conditør

Honfrue M. E. Hoier, Institutbestyrerinde

Hr. J. E. Neundam, Værtshuusholder

— G. Braun, Trakteur

— Scheel, Skræder

Honfrue M. Bahn

Hr. J. H. Bagger, Captain og Urtekammer

— G. Schlesch, Maler

- Hr. C. Bohse, Tradslateur
 — K. D. Koftgaard, Efoemager
 — N. J. Bilgraw, Premier-Liutenant i
 See:Etaten

Fomfene M. C. E. Westergaard

- Hr. J. F. Nasmussen, Fuldmægtig
 — J. P. Malmberg, Guldsmed
 — B. Schlesinger, Bogtrykker
 — J. Petersen, Efoemager
 — N. D. Holst, Urtekrammer
 — N. Iversen, Hoker
 — Bendixen, Grosserer
 — S. Jacobsen, Marschandiser
 — I. Arboe, Coffardi. Captain
 — J. Bærndt, Baadsmand ved Asiatiske
 Compagnie.

Administrationen for det foreenede Under-
 stottelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Koble.

System af glimre.

(Slutning.)

No. 3) Embedsmanden.

Nu blev da hans Retsskaffenhed sat paa de haardeste Prøver. Den kjæmpede længe og holdt stand, men maatte dog give efter. Hans Venner, som ogsaa vare blevne hans Creditorer, kunde han ikke undlade at vise en større Grad af Belvillie end det kunde bestaae med Retvisshed, og Alt skreves paa Vennekabets Regning. Han udstrakte tilsidst sit Vennekab til Andre, paa hvis Belsærd han i en eller anden Henseende havde Indflydelse. Man begyndte med at stikke hans Domestikker Noget i Hænderne, og endte med at levere det i hans egne.

Stundom rødmede han vel ved sig selv; men, tænkte han, om ikke Alting gaaer saa rigtig til som det burde, er det saa ikke Statens egen Skyld, der lønner sine Embedsmænd saa usselt at de behøve saadanne Sportler?

For imidlertid at gjøre saa lidt Uret som muligt, underrettede han sig nøje om, hvem

der havde de mest talende Grunde eller Recommendations for sig, og for dem gjorde hans Indflydelse paa Sagernes Gang Udslaget, og paa den Maade blev hans Post ham temmelig indbringende. Men til en Levemande som hans kunde det dog ikke forslaae. Nu blev han Spiller. Men han havde ikke Lykken med sig, og som han derved kom i endnu større Trang for Penge, var det nu ikke længere de som havde Ret, der sattes i Contribution, men hellere de som havde Uret, da de naturligvis betalte bedst.

Lidsidst formaaede hans høje Bekjendtskaber, og hans store Dineer ikke at redde ham fra Publicums Foragt, der medrette rammer en Embedsmand der i hans Stilling fører saa overdaadigt et Levnet; en Saadan fortjener at ansees for at være tilfals, om han endog ikke er det. Lyngden af saadan Ringcagtelse faldt det ham saa meget des bitterere at bære, da det ikke var sjungen for hans Bugge. Hans sølsomme Sjæl bukkede under for sin Byrde, han døde i sine bedste Aar fortæret af Qual og Bebrejdelser, uden at efterlade sine ulykkede Efterle-

vende Andet end et ondt Rygte og forfordede Medborgeres Forbandelser. Og det var Frugten af Eysten til at glimre og til at vise sig stor i Andres Dine! Slige Dffere bringer man Andres Dine! *)

*) Under den Dffrift Andres Dine (Andras Dgon) er forestaaende Gryffe udførligere at læse i den Balmarske Journal for indvarende Aar No. 124 — 27.

Missionselskabers Unytte med Hensyn til Ostindien.

Man har længe anet, hvad Dubois og andre med det indiske Væsen bekjendte Rejsende tilstrækkelig har godtgjort, at Missionairernes Bestræbelser for at omvende de hedenske Indianere til Christendommen, for største Delen har været og maatte være frugtesløse. Da dette gjaldt om Missionsvæsenet i det Hele taget, kunde man ogsaa formode, at det ikke var stort bevendt med de Omvendelser, som den danske Mission nu over i hundrede Aar er bleven loyprist for at have bevirket.

Denne Formodning er bleven til Visshed. Vi har nu oplevet den vigtige Begivenhed i den danske Kirkehistorie, at Missionen i Tranquebar af Regjeringen er bleven ophævet. Kongen har allernaadigst bifaldet en i Collegialtidenden No. 37 — 38 aftrykt allerunderdanigst Indstilling besangaaende. Her bliver, blandt andet, indstillet:

’’At Missionen i Tranquebar maatte op-
 ’’høre som Omvendelses-Institut, men at deris-
 ’’mod Skoler bleve oprettede, i hvilke de for-
 ’’ethvert Menneske almennyttige Kundskaber
 ’’bleve meddelte. Omvendelsesarbejdet paa det
 ’’danske Territorium er nemlig ikke saa bety-
 ’’deligt, at det kan medtage en eller flere Om-
 ’’bedsmænds hele Tid. Det i Indien herskende
 ’’Kastesystem gjør og, at der kun i enkelte Tilfælde
 ’’udrettes noget ved Forsøg paa, at omvende til
 ’’Christendommen. Det er nemlig hyppigt, at
 ’’de, som overgaae til den christelige Religion,
 ’’kun ledes af interesseerte Motiver, enten nem-
 ’’lig for desletterere, som de troe, at erholde en
 ’’eller anden europæisk-indiansk Betjening, eller
 ’’for at blive underholdte eller lade deres Børn
 ’’underholde med Mad og Klæder i Skolerne.

”End ikke for deres Afkom er noget at vente af
 ”denne Dvergang; thi, da Udgangen af Kasterne
 ”medfører Tabet af alle borgerlige Rettigheder,
 ”vedblive de, skjøndt de kalde sig Christne, at
 ”udøve den hedenske Religion for ligesuldt at
 ”kunne forblive i Kasten, og det samme er Til-
 ”fældet med deres Afkom.”

”Gouvernementet formeente derfor, at Mis-
 ”sionen paa Tranquebar, først og fornemmelig be-
 ”tragtet som Omvendelses-Institut, ikke længere
 ”skal vedblive, og at den ikke bør frembyde Noti-
 ”ver, hentedede af Interessens, for at bevirke Anta-
 ”gelse af Christendommen; men at de derværende
 ”geistlige Embedsmænd skulle være Præster baade
 ”for den europæiske og den nu eksisterende malabar-
 ”ske Menighed; dog var der naturligvis intet
 ”imod, at de tillige underviste og til Daab antoge
 ”saadanne, som, uden dertil at ledes ved Inter-
 ”esse, attræ det, ligesom ogsaa disse geistlige
 ”Embedsmænd, foruden at kaldes dansk Præst og
 ”Klokker, tillige skulde føre Navnet Missionair,
 ”som der er ærværdigt ved Ulden.”

N. Nyerup.

Hr. Pastor Michelsens Bidrag indkom-
 mer til den 17 Julii.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 30.

Lørdagen den 23. Julii 1825.

~~~~~

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

En tro Beretning om Dr. M. Luthers Opbringelse og Bortførelse til Wartburg.

(Efter Pastor Boye.)

Efterat Han, paa Tilbagerejsen fra Worms, i Eisenach var forladt af sine tre Rejsesæller, Dr. Hieronymus Schurf, Peter von Suaven og Dr. Justus Jonas, der drog til Wittenberg, fortsatte Han, tilligemed den hos Ham tilbageblivende Nicolaj Ambsdorf, den 3die Maj 1521 Rejsen til Møra, en ikke langt fra Schwalldalen, imellem Eisenach og Salzungen, liggende Landsby, hvor Luthers Fader først havde boet, og hvor endnu Hans Bedstefader og Hans Farbreder, der Begge bare Maynet Henrik eller Heinze, tilligemed

andre Paarørende, opholdte sig. Med Flere af Disse rejste Han den 4de Maj videre fra Møra; dog skikkede Han Dem tilbage ved Skoven og beholdt paa sin Rejsevogn Ingen Andre hos sig, end Amsdorf, der havde fulgt Ham lige fra Møra. Men for at sætte Ham i Sikkerhed for Følgerne af det af Modpartiet, og især af den forbittrede Aleander, udfærdigede Edikt om hans Acterklæring, hvilket efter faa Uger skulde træde i Virksomhed, holdt Churførsten, Frederik den Tise, med sine troe Statstjenere, det for nødvendigt og raadeligt, ej at lade Luther vende tilbage til Wittenberg, men paa nogen Tid at unddrage Ham saavel Hans Forsølgeres, som Hans Benners og Tilhængeres Dje. Han gjorde til den Ende allerede i Worms den fornødne Aftale med Luther, underrettede ham om hele Planen i den Ham forestaaende voldsomme Opbringelse paa Hans Tilbagerejse og holdt sit Forehavende og dets Udførelse saa hemmelige, at kun otte Personer, Han selv med iberegnet, vidste noget Bestemt om Sagen. Efter den gjorte Aftale skulde Luther, i Følge med sine Rejsesæller, roligere fortsætte sin Rejse indtil de thüringske

Grændser, og her, under Slin af fjendlig Boldsomhed, paagræbes og bortføres. Denne upkastede og aftalte Plan blev og paa det Heldigste udført. Thi da Luther den 4de Maj rejste ud af Møra, over Altenstein og Waltershausen, en ved Thüringer-Skoven, to Mile fra Gotha i Amtet Tenneberg, beliggende Stad; blev hans Bogn imellem Schweina og Altenstein, i en bevoret Hjulvej, ved en øde Kirke, Glissbach, anfalden af fem Ryttere, blandt hvilke Slotsbøvdingen, Johan von Berlep, som Ansører, og hans Ven, Burkhard Hund von Wenckheim i Altenstein befandt sig. Luthers Broder, Jacob blev ved det blotte Syn af Rytterne saa forstrækket, at Han, uden at tage Afsted, sprang af Bognen og reddede sig ved en ilsom Flugt til Waltershausen. En Rytter nærmede sig Bognen, medens To af hans Tjenere, den Ene gribende Hestene i Tøjlen, den Anden truende Foermanden med draget Sidegevær, nødte Luther med forstilt Boldsomhed at stige ud og førte Ham, uden i mindste Maade at forurolige hans Rejsefælle, Amsdorf, hvem Man uhindret lod rejse videre, ledsaget af de øvrige 4 Ryttere, bort

med sig i det Indre af Skoven. Her maatte den foregionne Fange løbe et Stykke Vej ved Siden af Hestene; ved en gammel Bøg, sidet kaldet Luthers bøg, og holdt i Vre hos Efterslægten, tilstod Man Ham nogle Djæbliges Hvile, og efterat Han her havde ombyttet sin Munkedragt med en Ridderkjole, satte Man Ham paa en Hest og ankom med Ham Poverdagen før Rogate (5te Søndag efter Paaske) ved Midnatstid paa Slottet Wartburg eller Wartenburg. Dette Slot ligger tæt ved Eischach paa et høit Bjerg og var fra Alders Tid Landgrevens af Thüringen Sæde. Man indførte Ham her under Navn af Junker Georg. I lang Tid blev Hans Opholdssted skjult saavel for Benner, som for Fiender, og selv for Churførstens Brøder, Hering Johan af Sachsen. Mange Luthers og Reformationens Tilhængere begræbede Ham allerede som et Offer for hans Modstanderes Forfølgelses-Ånd. Almuen i Worms, da den fik Efterretning om denne Luthers voldomme Opbringelse, satte, ved sine Trusler, den pavelige Legat, Alexander, fordi de havde Ham mistænkt som Ophav dertil, i ikke ringe

Forlegenhed, og romersk Katholiske Svorede søgte ved Sandsigere og Tegnsudlæggere at opklare sig den uigjennemtrængelige Hemmelighed.

Hvor veldædig Luthers Dphold paa dette ensomme Bjergslot var for ham selv, til Dvælgelse efter saa mange og store Anstrængelser, og hvor virksom den blev for Reformationen, formedelst den af Ham her begyndte Oversættelse af Bibelen i det tydske Sprog, og formedelst Hans her udarbejdede Kirkepostil, maa være bekjendt for Enhver, hvem Luthers Liv og Levnet interesserer.

Onsker angaaende Reformationen.

Da afdøde Biskop Pawels fordem var Medarbejder i dette Blad, og Man ej var saa bange, som nu, for at høre eller læse Moral i Prædikener, var det ikke usædvanligt, at han leverede Uddrag af Sine, der flog ind i Livet og medvirkede til at gjøre Borgeren mere fortrolig med Hans Pligter i de forskjellige Forhold til Andre. Ja, jeg tør endog paastaae, at saadanne Uddrag læses med Bisald og med

Rytte. I denne Levering træder Undertegnede i Hiins Spor, og giver her Uddrag af en af Tydsklands berømteste Theologers Prædiken i en saare vigtig Anledning. Den færrste Deel af Bladets Læsere kjender den, og har Fejlighed til at anskaffe sig det svære Bind, hvoraf den udgjør en Afdeling. Det er Dr. Prof. Superintendent Tschirners Reformationens prædiken den 3te Decbr 1817, i hvilken han fremsætter "Wnsker for den evangeliske Kirke i det nittende Aarhundrede. Et af Disse er: "At den ev. Kirke i dette Aarhundrede tilbørligen maatte lære at kjende og agte Ref. Historie og dens Stifters Fortjenester." Og nu vedbliver Han: "Der gives — Hvo skulde troe det? — der gives virkeligen iblandt vore Dages Protestanter, og selv iblandt Dem, der regne sig til de Dylyste og Belæste, og der og virkeligen ere vel underrettede om mange andre Ting, Menneſker nok, der, med al deres Biden, dog ej kjende den mærkværdige og dem selv saa nære angaaende Deel af den Historie, hvorom vi i Dag mindes; blot Ordet Reformation, blot omtrent Tiden, hvori den falder, blo

Navnet paa denne eller hin Stifter og Besørdrer af den, det er næsten Alt hvad de vide derom, og derom ønske at lære; alt Dvrigt er dem saa nyt og fremmet, saa ubekjendt, som om det var en langt bortliggende Verdensdeels, eller den mørke Alderdoms, eller en ubetydelig, for længe siden undergaaet Sæls Historie. Der gives Andre, der vel have seet sig meer omkring paa denne Mark, men betragte den, som en nøgen, uyndig Egn, med stor Eiegenlydighed; der holde Kirkeforbedringen for en almindelig Begivenhed, som har intet Eynderligt ved sig; der imod dens Stiftere føle Intet af den Beundring, den Højagtelse og Taknemmelighed, der tilkommer Dem; og der neppe vilde have anordnet eller deeltaget i den, hvis den ej var bleven foreskrevet og foranstaltet af Andre, eller hvis de ikke af den, som af Alt, haabede at drage Næring for deres Sandselighed. *) Der gives endeligen

---

*) For 20 Aar siden sagde Oversætteren noget Eignende i sin Levering: Noget om Luthers Værd og Fortjeneste, i dette samme Borger-Blad.

endnu Andre, der føle og lægge for Dagen en Art af Had og fiendsk Modbydelighed mod denne Begivenhed; der udlede den af urene Kilder og tilskrive den uædle Drivfjedre; der endog gøre sig Umage med at bevise, at den ej har været saa vigtig og veldædig, som Man foregiver, og idetmindste har stiftet ligesaa megen Glæde, som Nytte; der stille de store Mænd, som have bevirket den, og især vor Buther, i et ufordelagtigt Lys; forringe, fortrædige, dable Dem, og ordenligen gaae ud paa, i Dises Karakter, i Dises Idræt, i Dises Tale og Skrifter at udspejle Fejl og Pletter, og opdigte nye, hvor ingen ere tilstæde."

(Fortsættes.)

Michelsen,

Praest ved Holmens Menighed.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

N° 31.

Lørdagen den 30 Julii 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Onsker angaaende Reformationen,

(Fortsættelse.)

”Hvor uanstændig, hvor uædel, hvor utaknemmelig og skændig en saadan Udsærd er, og hvor lidet den sømmer sig for et ikkun lidet vidbegjerligt og estertænkstomt, et ikkun noget billigt og upartist Menneſke, end ſige for et Medlem af den proteſtantiſke Kirke, derpaa behøver jeg vel ikke at ſpilde et Ord. Thi hvad, I Uvidende og Dorkke! I hedde Proteſtanter; og kjende ikke den Kirkes Oprindelse, til hvilken I høre; men ere ligesom fremmede i Eders eget Huus? I kalde Eder Lutherſke; og vide Intet om den ſtore Mand, efter hvem I bære Eders Navn? I ere komne for at fejre den Feſt, vi hellige

Mindet om Kirkeforbedringen; og kunne ej angive, hvad Forbedringen er, hvori den bestaar, hvorledes den er skeet, og hvad dette betyder? Hvad vilde I dog svare Dem, der ere uden for, om de forlangte af Eder Underretning om, hvad I i Dag foretage Eder; hvorfor I have forsamlet Eder; hvorfor I have gjort saadanne Anstalter; hvad der er Aarsag til Eders Glæde og Eders Jubel? Og I, der ere saa ligegyldige og kold-
 sindige, som om Talen var om den ubetydeligste og ringeste Sag i Verden, have I da endnu aldrig tænkt over den nærværende Dags Begivenhed? Have I endnu aldrig overvejet, hvilket stort, hvilket tungt, hvilket farefuldt, hvilket forunderligt, hvilket vigtigt, hvilket nyttigt og fortjensligt Foretagende det XVI Aarhundredes Kirkeforbedring var? Er det saa liden Sagttagelse, saa liden Opmærksomhed og Overlæg hos Eder, at I ej kunne indsee, hvilke Forandringer den har tilvejebragt; hvor meget Godt den har skaffet en stor Deel af Menneskeheden; fra hvor mange Tryk, fra hvilket haardt Slaveri den har friet den, og hvor sørgelig, uden al Tvivl, dens hele indvirk-

tes og udvortes Tilstand, end den Dag i Dag, vilde have været, hvis den ikke var paafulgt? Og maae I ikke have tabt al Sands for, al Følelse af sand Storhed; maae I ikke være faldne i en Art aandelig Svaghed og sædelig Slyghed, hvis I ej ere istand til at beundre de lærde, de arbejdsomme, de modige, de standhaftige, de uegennyttige, de fortjenstfulde, de ædle og store Mænd, af hvilke den blev foretaget og bragt istand? Men om Eder endelig, I Etsindige, I Modvillige og Frække, der foragte og forfølge Reformatio- nen og dens Stiftere; der overøse den med Eders Dabel og Spot; der troe ej anderledes at kunne vise Eders Lærdom, Eders Bittighed og Skarpsindighed, end naar I forvanske og fordreje dens Historie, end naar I paa alle mulige Maader forringe og nedfætte dens Værd og Fortjeneste, end naar I hos Mændene op- bage ret mange Ufuldkommenheder og Mang- ler, ret mange Svagheder og Fejl, og ligesom stille Disse til Skue; hvad skal Man sige om Eder? At De have gjort det og end gjøre det, der ere uden for vor Kirke, der høre til det Parti, hvorfra Luther skillede sig, hvis

Bildfarelser og Misbrug Han bestred, hvis Anseelse og Magt Han gjorde Afbræk, hvilket de end stedse føle; dette er ganske i sin Orden; det bør ej forekomme Noget fremmet. *) Men at I, der ere fødte og opdragne midt i den af Ham stiftede Kirkes Skjød, I, der selv besidde disse af Ham ethvervede Fordele og Fortrin; I, der, uden Ham, ikke engang vilde have den Lærdom, den Bittighed og den Frihed, hvilke I misbruge mod Ham og til Skade for Hans Bærk; at I, siger jeg, tillade Eder dette, og gjøre ligesom fælleds Sag med Reformationens Fjender; Hvem maa det ikke være paafaldende; Hvem ikke gjøre ondt; Hvem ikke oprøre og fylde med den meest levende Uvillie? Er det, at holde med det Parti, hvortil Man regner sig, og befordre dets Anseelse og Vel? Er det Lærlingens Agtelse for Lærerne, Efterkommernes for Forgængerne? Er det Takken for den udsødelige For-

---

*) Hvo, som haver Øren, høre! og mærke vel det Følgende! der er Noget, En og Anden kan tage sig af.

tjeneste, Luther forhvervede sig af os; for det Lys, Han skjænkede os; for den Frihed, Han tilkæmpede os; for de ædelmodige Anstrængelser og Dpoffrelser, Han gjorde? Maae I ikke skamme Eder over, at lærde og upartiske Mænd fra det andet Religionsparti lade Ham og Hans Sag vederfares en Retfærdighed, hvilken I nægte Dem; tildele Dem Lovtaler, hvilke I forvandle til Spot og Dabel; at De ligesom maae forsvare Eders egen Hjord, hvilken I forlade; antage sig den Sag, I forraade? Og hvor tør I dog, saafremt I ellers ville gjøre Fordring paa Billighed og sund Dømmekraft, hvor tør I foragte Reformationen, fordi den, som hvort andet menneskeligt Værk, ej var ganske fuldkommen, eller fordi den, som selve Evangeliet, uden dens egen Skyld, ved Menneskenes Misbrug og Forkerthed, gav Anledning til nogle Uroligheder og skadelige Følger? Hvor tør I derfor haane og dable dens Stiftere, fordi de ingen Engle vare, og havde hos sig Fejl, hvorfor intet Menneske er frit, og hvilke I derfor maaeske ikke have hos Eder, fordi I dertil ere for ringe? Nej, længe nok er Du bleven mis-

Kjendt uskyldige, ærværdige Luther; længe nok have Dine Samtidige og Modstandere bagtalet, anfægtet og forfulgt Dig og Dit store Værk; vi, Dine Efterkommere, Dine Tilhængere og Disciple, ville bedre kjende og ære Dig; vi ville være stolte af Dig; vi ville læse Dine Efterladte Skrifter og gjøre os bekendte med Dine udførte Bedrifter; med Beundring, med Ærefrygt, med Kjærlighed, med Glæde og Taknemmelighed ville vi betragte og fortælle vore Børn og Børnebørn, Hvo Du varst, Hvad Du udrettede, Hvad Du led, Hvad Du vovede, Hvad Du taalede og Hvormeget vi ere Dig skyldige; den hele Kirke, der bærer Dit Navn, være en evig Bolig for Din Hæder, som den er et blivende Minde om Din Iver og Din Storhed; den lære atter, som det sig bør, at kjende og agte Dig, dens Stifter, og Dine troe Medarbejdere og Medhjelpere, og den berømmelige veldædige Forbedring, I have tilvejebragt!"

I det tredje Ønske: "At den offentlige Gudsdyrkelse atter maa agtes højt," yttres I sig saaledes: "Vilke I vide, hvorledes det staaer til med den offentlige og fælleds Guds-

tjeneste; saa behøve I jo kun at høre de stedse lydeligere Klager, der allerede for længe siden, mundligen og skriftligen, paa store og smaa Steder, i Stæderne og paa Landet, føres over dens Forsømmelse, ej alene af Præsterne, men og af Andre; saa behøve I kun at spørge Dem, der end undertiden gaae i Kirke, ved deres Tilbagekomst, hvorledes det seer ud i den; saa behøve I kun, om I have Lust dertil, engang at træde inden dens Dørre, og betragte den øde Eensomhed i den, og den Mængde tomme Pladse, der ere forladte af Høje og Lave, Rige og Fattige, Lærde og U lærde, af Mennesker i alle Stænder, Aldere og Skjøn, og der af Mange vel aldrig mere igjen indtages; det vil næsten forekomme Eder, som om disse Bygninger hist og her maatte være til-lukte, eller anvendte til andet Brug.*)"

I det fjerde Brev: "At dens finere Sæder maatte forvandle sig til sand Sædelighed" forekommer dette sande og træffende Sted: "Er den Sædelighed og Dyd, Kristendommen

---

*) Ligesaa hos os!

fordrer af dens Bekjendere, vor Tidkalders, vor Kirkes Ejendom? Har det, Man nu kalder saaledes, alle en sand, kristelig Dyds Egenskaber og Fordringer ved sig? Er det især det adskillende Kjendemærke og den største Prøve for den Kirke, hvis Stiftelse vi i Dag fejre? Al! hvor kunde vi nægte, at der endnu stedse ved den klæber Meget af de Pletter og Rynker, af de sædelige Bræk og Mangler, over hvilke allerede Luther klagede, og hvilke Han, med saa megen Alvor, revsede?"

(Fortsættes.)

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Borger = Vennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 32.

Løverdagen den 6 August 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gotthersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

Commissionen for Ugebladet Borgervennens Udgivelse har anmodet Hr. Doktor og Professor N. L. Nissen, Rector ved Metropolitanstolen, om at indtræde som Med-Udgiver af dette Ugeblad, i aføde Professor Degens Sted, hvortil bemeldte Hr. Professor Nissen har erklæret sig villig. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Røhle.

Onsker angaaende Reformationen.

(Slutning.)

”Hvor kunde vi nægte, at mange den for-
gangne Tids Fæst og Udsøvelser ej virkelig
ere forsvundne, men synes kun at være
det; at de end vedvare under en anden Skik-
kelse; at Man kun veed snildere at skjule
dem, kunstigere at overdrage dem, med ærbare
Navne at belægge dem, med meer Anstand og
Ynde at øve dem, og i en mindre paafaldende
og tøffeliger Dragt at klæde dem? Hvor
kunde vi nægte, at vi kun have gjort et slags
Bytte og Skiftet med Fæst, som med Moder;
at, istedetfor de gamle Fordævelser, ere traadte
nye ligesaa store, og maaskee end større; at
Falskhed, Ligt, Forsikkelse, at Betjend, at Blod-
agtighed, at Uppighed, at sin Sandselighed,
at umættelig Tørst efter Rigdom, efter Forly-

stelser og Nydelser; at især en Sneverhjerthed, en Egennytte og en Selvkjærlighed, der kun indskrænker sig til sig selv, der kun sørger for sig selv, der vel endog søger at befordre sin egen Fordeel paa Andres Bekostning, fortrænge det almene Bedste; at disse ere vor Tidsalders herskende Fejl, og tillige den Kirkes, til hvilken vi bekjende os?"

§ 5. femte Klasse gaaer ud paa: "at de tvende adskilte kristelige Menigheder:" — den reformerte og lutherste — hvilke F. stedse benævner begge med det Fælledsnavn: evangeliske, — "maatte forenes og udgjøre kun Een." — Hvo istemte ikke paa Festsdagen Dnsstet med Ham af oprigtigt Hjerte! Hvilken ret Evangeliskindet istemmer det ej end! — I denne Anledning spørger F.: 'Er det sømmeligt, at Kristne, der i Forstningen hørte saa nær sammen, der arbejdede fremad til eet Maal, strede for en Sag, bekjendte og søgte at udbrede det samme Evangelium; der og endnu kun i enkelte, ubetydelige Biting adskille sig fra hinanden, og endog her kun i een eneste Troespunkt, og det end ikke engang

i Hovedsagen, afvige fra hinanden; *) at Disse, siger jeg, holde sig i en vis mistroist Afstand fra hinanden; udgjøre egne Samsfund, føre to Slags Navne; besøge forskellige Guds- huse og et andet Herrens Bord? Hvor for- delagtigt vilde det være for Begge; med hvil- ken Skærm, Mur vilde de omgive sig; hvor langt lettere vilde de modstaae deres Fjender, om Saadanne end engang vilde vorde dem fat- lige og vove Noget imod dem; og tilin- tetgjøre deres Anslag, naar de gjorde fælleds Sag med hinanden og forenede sig til et mæg- tigere Forbund og et, hinanden tro, Heelt! Og om Man end, formedelst de forandrede Om- standigheder og Forhold, nu ej længer har Dette at befrygte; er da ikke allerede den Fordeel vigtig nok, at en saadan udvoortes Forening vilde befordre Enighed i Land og nærme Mange af begge Partiers Sindelag mere til hinanden, hvilke endnu ikke saa venligen taale og saa broder-

---

*) Saa taler en Tjefschirner. Mon og alle lu- theriske Karde og Uarde ere af Hans Mening! Hvorledes besvare de nyere Tiders Uttringer dett- igtige Spørgsmaal?

ligen elske hinanden; blot fordi de ikke have eet og samme Navn, og i deres Samfunds ydre Form, i enkelte ligegyldige Ceremonier, eller vel endog i enkelte ligemeget betydende Udtryk afvige fra hinanden? — Og Hvad — siger det selv! — Hvad staaer nu i vejen for en saadan Forening?" F. slutter med det oprigtige Ønske herom — Ønsket: "At der maa blive een Hjord og een Hyrde og Kristus Alt i Alle!"

Dvertro, forbunden med Lægekunsten. *)

Under denne Dverfskrift er i "Allgemeine Kirchen-Zeitung No. 19" anmeldt et Skrift, be-

---

*) Den kaster sig nutilbægs paa Altning; i Religionsvæsenet, i Philosophien, i Poesien har den alt længe øvet et særækkeligt Herredom og styrket alt Sundt, Fornuftigt og Rigtigt overende. Hvi skulde da Lægekunsten være den eneste Videnskab, hvilken Dvertroen ikke tog under sin Beskyttelse? Hvi skulde denne forvorne Mober forsømme at antage sig ogsaa den som Varn?

titlet: "Ueber Etwas, das der Heilkunde Noth thut; ein Versuch zur Vereinigung dieser Kunst mit der christlichen Philosophi *) von A. J. H. Windischmann," Prof. i Philosophien og Medicinen i Bon 1824. Uagtet F er Katholik og, som Saadan, gaar ud fra sin Menigheds Begreber om sacramentalste Foreninger, i det Djemed at ulede deraf hvad Han onsker, efter sit Skrifts Titel; vrimler dog det i Tidsskriftet Anførte af saadanne virkelige Urimeligheder, saadant Galimathias, at Man maa undres over, at en lægekundig Professor i Philosophien kunde betroe Sligt til Papiret og Publicum. Recensenten, en praktisk Læge, behandler F. og Hans Hjerneskind med største Humanitet; men siger dog, hvilket maa være indlysende for Alle med sund Fornuft, uansægtede af Dvertro, Sværmen og Mysticisme: "Lægekunstens Væsen, Oprindelse og Djemed staar som en heterogen Ting imod hvad hin F. vil have den til. Den er

---

*) "Om Noget, som er yderst nødvendigt for Lægekunsten; et Forsøg til at forene denne Kunst med den kristelige Philosophi." (!! ??)

og bliver intet Andet, end en Erfaringsvidenskab, oprunden af Naturens rene Betragtning og dens mangfoldige Love og Phænomener, uddannet og sat i praktisk Anvendelse ved Lægens, disse Erfaringer benyttende og heraf videre sluttende, Aand. Noje Kundskab om den menneskelige Natur, saabei den sunde som den syge, og om alle udvortes Ting, hvilke velgjørende eller skadeligen virke paa Samme, Anvendelsen af denne Kundskab til at vedligeholde Sundheden og afvende Sygdomme, dette udgjør Lægekunstens Bæsen og Djemed. Ifølge den inderlige Forbindelse og den gjensidige Afhængighed, hvori Aand og Legeme staae med og af hinanden, kommer det, at der, hvor Aanden lider, lider og Legemet med, og omvendt. Vi bemærke, at Begge atter, efter Omstændighederne, virke enten velgjørende, eller skadeligen paa hinanden. Den ved langvarigt, vedholdende Arbejde hypochondrist Blevne, i Melankoli Hensjunkte faaer, ved een eneste Rejse, der nogenlunde ryster Hans Indvolde og sætter den langsomme og standfede Blodets Circulation i Underlivet i Bevægelse, sin Munterhed og sit glade Sind tilbage. Paa den

anden Side lærer os Erfaring, hvad den kraf-
tige Billie formaaer i Legemets Sygdomme;
hvor saare ofte Indbildningen bidrager saavel
til at avle, som til at helbrede Sine.
Derpaa berøver Reliquiernes Bøgkraft; derpaa de
ndergjørende Helgenbilleders, en Gassners
Underkurer, en Hohentohes, ligesom og
Virningen af de daglige, hos menig Mand, i
Anvendelse bragte sympathetiske Midler. Det
er Indbildningskraften, den blinde Tro derpaa,
som her, under maaskee ellers gunstige Om-
stændigheder, undertiden har hjulpet. Naar
vi nu betragte saadanne Helbredelser fra denne
Synspunkt, saa falder alt Mirakuløst bort.

(Fortsættes.)

Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Hr. Cancelliraad Behrman's Bidrag
indkommer til den 14de August.

Borger = Venner.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 33.

Løverdagen den 13 August 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,

Trykt hos J. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

Overtro, forbunden med Lægekunsten.

(Slutning.)

Det er meget naturlige Phænomener, hvilke bevise den store Forbindelse mellem Aand og Legeme, og naar de forekomme vore svage Dine som et Under, saa er dette dog sandeligen intet større Under, end Helbredelsen af en eller anden Sygdom, der opnaaes ved en eller anden physisk Ugens, eller, for endnu at tage noget Sædvanligere, end et Sædekorns Fremspiren og dets Voren og Trivelse til en fuldkommen Plante. Intet Menneſke kalder dette et Mirakel, og dog lader dette sig ligesaaalibet forklare, som hiin Helbredelse. Sinds

bevægelsernes Virkning paa Legemet er be-
kjendt. Den til Fanatisme grændsende Re-
ligionstro er intet Andet, end en Sindsbevæ-
gelse. Om vi nu end ikke ville eller kunne
nægte denne blinde Troes Indvirkning paa
Legemet i mange Tilfælde, saa er det dog
Spørgsmaal, om det overhovedet er os tilladt,
at benytte os af den til legemlige Sygdoms-
mes Helbredelse. Og da troe vi bestemt at
kunne svare: Nej! Denne blinde Troe be-
roer nemlig ene og alene paa Døvertro; og
Denne, som den aabenbare Modsetning til al
Fornuft, skulle og bør vi herved ikke ville be-
fordre og befæste. Djævelen heller ikke Mid-
let. Eller er det maaskee ingen Døvertro, at
et Stykke Træ, et Billede, Korsets Tegns, eller
endog den onde Fiendes Udbrivelse og Besvær-
gelse vil hjælpe, og at jeg, i denne blinde Tillid,
tilmed heller bekjender mig til Feltischedyrkelsens
Religion, end til reen, fra alle jordiske Ting
abstraheret, kristelig Lære? Naar vi fremdeles
holde for, at en fuldkommen kristelig Wan-
del, d. e. Efterlevelse af Kristi Lære, eller den
kristelige Moral, hvis Grundsetninger ere os
opbevarede i den hellige Skrift, maa have en

saare velbædig Indflydelse, saavel til at forebygge som til at helbrede Sygdomme, og at det ej alene er enhver kristelig Læges Pligt, selv at følge disse Forskrifter i sin hele Tænke- og Handlemaade, men og at vække og nære dette kristelige Sind, denne Moral hos sine Syge og Disses Omgiwelser, for herved at befordre Helbredelsens Djemed — saa kunne vi dog umuligen troe, at de angivne Sacramenter hertil skulde bidrage Noget.”

De afrikanske Slavers Skiebne ombord.

(Efter Mungo Park.)

Disse Ulykkelige, hvoraf meer end 80000 aarligen slæbes fra Hjemstavn, indskibes omstøder til Bessindien. Havde de forhen og paa Land udstaaet skrækkelige Lidelser, saa begynder her, paa Skibet, et nyt Optrin af deres Jammer. Lader os indskibe os paa Oceanet

med disse Slagtoffere og see, hvorledes det gaar dem under deres nye Tugtemestere!

Alle Djevidner, der retmæssigen ere forhorte for det brittiske Parlament om Tingenes Sammenhæng, have enstemmigen bevidnet, at sort Melankoli og end sortere Redsomhed til Pibet bemæstre sig de Staffels Negre, i det Djeblig de bringes ombord. De see sig nu paa eensgang udrevne fra deres Fædreland, deres Familie og deres Venner, og uophørligen bragte til Slagterbænken.

Paa Skibet vorde stedse To og To ved Benene bundne tæt sammen, og i Neder-Dele af Skibet bragte i det Jængsel, som er bestemt for dem. Her blive nu 500 til 600 af disse Ulykkelige, i den underste Bund af Skibet, der er forgiftet med Pestluft, hvori Mennesket neppe formaar at aande, smeddede til hinanden i lange Rækker og til Gulvet, og Ingen af dem given saa meget Rum til Legemets Bevægelse, som Man giver det døde Legeme i Rigkisten. For nogenlunde at forestille os disse beklagelsesværdige Skabningers sande Stilling, er her en lille Ufsildning af samme, ligesom, i det brittiske Parlaments

Rets Akter, Samme offenkjend er bekjendgjort i en Tegning:

"I de fleste Skibe kunne de, paa hele Rejsen, der varer i flere Maaneder, kun lægge sig en Smule paa Siden, og aldrig staae oprejste, undtagen naar det undertiden i smukt Vejr tillades dem, med Bænker, besættede ved Skibet, at de ej skulle springe i Vandet, en Timestid paa Dækket at drage frisk Luft. Højden af deres Fængsel beløber sig ikke til meer end 4 til 5 Fod, saa at de ikke deri kunne staae ret op; og saaledes ere flere Hundrede af dem naglede til Gulvet. Man tænke sig nu den Søsyge, der paa hele Farten næsten angriber Alle, Sygdommene og saa Manges kvalfulde Død, der ere smeddede til hinanden, Fortvivlelsen, der raser i deres Sjæl, og er forbunden med total Haabløshed; Man tænke sig den pinlige Straf af Pidsken, hvorved deres Plagere fordoble deres Qualer; Følelsen bæver tilbage for et Syn, der søndersriver det Underste og holder os Menneskenaturen, i dens dybeste Fornedrelse, dens største Elendighed, for Dine.

Er det et Under, om den indtil Døden mishandlede Slave, saalænge han end besidder noget Mod, Nat og Dag pønser paa, at sønderbryde sine Bænker og at hevne sig paa de Umennesker, der have revet ham ud fra Familie og Fædreland, for kun at drive skændig Ager med hans Egeme og hans Kraft? — Og har han, under de Qua-ler, som dagligen beredes ham, tabt dette Mod, er det da et Under, om Døden, i denne formørkede Tilstand, uden Troen paa Gud og Evighed, er ham fjærere, end Livet, og han betænkt paa de frygteligste Midler til at gjøre en Ende paa sine Piinsler? Enten kaste de sig i Havet, saasnart de et Djeblik løses af deres Bænker, eller de gribe, naar de kun kunne komme til, efter en Strikke, for at qvæle hinanden og sig selv. Den uundgaaelige Følge heraf er, at paa denne pinlige Transport, i 6 til 8 Uger, hendsæer altid paa en elendig Maade den fjerde Deel af disse Ulykkelige, medens de fleste Overlevende, lige halvdøde og befængte Lig, sættes i Land, og fordetmæste behøve lang Tid, før de paa den

offenlige Markedsplads, som Dyrene paa Marsken, kunne stilles til Auction."

Ej kunne vi slutte disse Negerklager, uden med det Dnske og den hjertelige Bøn, at hver Menneſkeven af Indflydelse maatte føle sig ovfordret til af alle Kræfter at interessere sig for denne ulykkelige sorte Slave-ſlægt, hvoraf, end i denne Time, Hundrede- tusende, paa denne Maade, aarligen, paa franske, spanske og portugisiske Skibe, undrages deres Fædreland, og bringes i Slaveri til Vest-Indien,

---

Held os Danske, der ingen saadan svær Byrde have paa vor Samvittighed, og der, uden Anger, nu kunne istemme hin Thaarups skønne Sang i Peters Bryllup! Giv Gud, at alle Europas Nationer kunde det!

S a r k a s m e r

af

E. H. Friederich.

Den nærværende Dplysning ligner et Fyr-
værkeri. Hvislende og sprudende hæve sig de
philosophiske Sværmere, de politiske Raketter
og de poetiske Gldfugler. Der staar den gas-
bende Pøbel og raaber: Ah, seer, det er guds-
dommeligt! det er himmelsk! — Dog —
neppe et Minut har Dogn-Kunstværket lysset,
saa springer det med et Knald, og Intet ef-
terlader det, uden Stank, og hist og her et
nedbøjet Dumboved, hvem den blinkende Raket-
stok traf i Faldet. Men Mørket bliver det samme.

Menneskehedens Fremskriden ligner det
blinde Mul=Esels, der gaar omkring Hjul-
let. Det gaaer vel fremad, men kommer al-
drig videre.

Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed.

Hr. Cancelliraad Behrmans Bidrag
indkommer til den 14de August.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 34.

Løverdagen den 20 August 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøthersgaden, Nr. 334.

Arcachon og La Teste.

(Efter en engelsk Fodgængers Beretning.)

Distriktet Arcachon i Frankrige, med dets lille Hovedstad, La Teste, er sikkert en af de skjulteste Affroge i det hele dannede Europa.

Beliggende ved de fjerne og lidet tillokkende Kyster af Bayen (Bugten) ved Biscaya, synes det næsten at være adskilt fra hele Verden. Sjeldent seer Man en Fremmed, og Indbyggernes physiske og moralske Udsigter ere paa tre Sider begrændsede ved Orkener, paa den Fjerde ved den aabne Sø. De ere enten Fiskere, eller leve af Fyrreskovene; og deres Kjendskab til Lande strækker sig ikke over faa Mile baade til Lands og Vand. Egnen har en uregelmæssig og flad, men ikke

uvenlig, Belliggenhed. I Flod-Tiden er Udsigten over den rolige Bay, Arcachon ikke ubehagelig — saaledes hedder nemlig den, Hestehov lignende, Udhuling, ved hvis inderste Punkt Staden er bygget. Men naar Bølgerne træde tilbage, og der 3 engelske Mile bort er intet Andet at see, end Slam, kan Man ej tænke sig noget Landskab, der vilde være mindre tillokkende. Oceanets Højtidelighed fattes ganske, da den store Havbugt ved Biécaya er alt for fjernet til, fra denne Deel af Kysten at kunne sees.

Og dog er der en Skjønhed i Udsigten ej at overse, nemlig: paa højre Side af Bugten kjede sig store Sandhøje til hinanden, der i Soelskin glimre som Brillanter, og kun finde deres Lige i andre Verdensdele. Til Venstre udvider sig langt hen en tyk Skov, ved Flod-Tiden befulpet af Bølgerne; saa at Man maa gjøre en lang Omvej for at naae derhen; men ved lavt Vand er Stranden ganske fri, og hvo der elsker Skovens ensomme Skygge, kan naae den efter en Vandring af en halv Mil.

Men allermærkværdigst i dette Bildnis er den hellige Thomas's Illyricus's Ka-

pel, der er bygget for de herværende Fiskeres Bidrag og indviet til den hellige Jomfrue, paa Grund af den underfulde Yndest, hvilken hun viste hin Helgen end i levende Live, Aar 1521; hvis man skal troe de gamle Folk, La Vestes eneste Krønike. Den ærbærdige Thomas blev nemlig til sin Tid agtet som en stor Prædikant, og da han en tidlang havde anvendt sin usædvanlige Beltaalenhed imod Kjetternes Fremgang, dog uden synderlig Virkning, — thi det ugudelige Dplysningsværk fra den menneskelige Aand greb desuagtet om sig — fattede han den Beslutning, at drage sig bort fra Verden, førend den modnende Forstand, som dengang netop havde skudt Knappe, ved sin Blomsterduft vilde overtræffe Pugten af hans egen Hellighed. Ifølge denne vise og hellige Beslutning vendede han sig mod Vesten.

Hele Verden laae overalt aaben for ham, og han kom til Bredden af Søen Ariachon, hvor han byggede sig en Hytte, hvis Sted end stedse foreviges de fromme Besøgere. Thomas, en Ven af ensomme Spadsengange, plejede stedse, i Storm og Uvejr at overgive sig til Aands og Legems Styrkning. Da han

en Aften, trodsende Stormen, der vist, havde Begejstringen ej været stærkere havde ført ham til sin Hytte, lystvandrede, opdagede han et Skib langt ude paa Havet, og aabenbart i Fare for at forlise. Da det ej var ham muligt at hjælpe paa anden Maade, end ved Bøn, kastede han sig paa Knæer og havde neppe begyndt at bede, før det lille Skib, styret af en usynlig Magt, øjeblikkeligen drejede af imod det Sted, hvor han knælede, pilesnart gjenemskar de bjerghøje Bølger og pludseligen, fra Horizontens yderste Rand, naaede Stranden, hvor Eneboeren knælede. Denne tabte næsten Besindelse, da han i Skibets Forstavn fik Dje paa en i glindsende Hvidt klædt Skikkelse, med et himmelsk Helgenskin. Dette himmelske Væsen holdt Hænderne over Hovedet, som om det bar Noget. Dets glimrende Vinger sloge i Bølgernes Skum, hvilke glindsede i Soelskinnet; — i næste Øjeblik var Alt forsvundet, Skibet var borte; om undergaaet eller i Luften forsvundet, kunde Munken ikke forklare, og han hørte intet Videre, end en Vingernes Slagren over sig og en herlig Musik, der gjenlød i de øvere Regioner. Thomas stod

op, og skuede med hellig Gysen paa Egnen. Bølgerne vare rolige — Vinden taug, — Solen traadde frem af de underlige grupperede Skræer — Stormhylen var gaaen over i den stille Flod Murmlen, der rolig overfømmede Kystlandet og syntes deri at udhvile fra den kort tilforn stedfundne Bevægelse. Ved Munkens Fødder laa et lille Billede af den hellige Jomfrue. Han betragtede det med Andagt og Vrefrygt, da det, til hans Forundring, sprang i hans Arme, hvor han omslyngede det med en Følelse, der bedre lader sig tænke end beskrive. I sin Hytte rejste Han den fra Himlen sendte Reliquie et simpelt Alter; men Landsfolkene byggede, i det de holdt det uværdigt, at opbevare Under-Billeder i dette Rum, et lille Kapel trindt om det; ved en Overfømmelse blev Bygningen siden ødelagt, og da — højst vidunderligt! — de fromme Byggere vilde bortbringe det lille Billede, der, i sit Skrin, havde trodsset Bølgernes Anfald; modstod det tolv Menneskers Anstrængelser, og kun ved Thomas's mægtige Bøn lykkedes det 40 Par af de stærkeste Dyr at bringe det bort. Forresten var Billedet tolv Tommer

højt. Et andet Kapel blev bygget, og der hændtes et lignende Vanheld. En af de bevægelige Sandhøje omstyrtede, ugudeligvis, Kapellet; men Billedet trodsede dens Vælde. Midt under Udelæggelsen stod det oprejst, og om Morgenen efter Stormen ragede det frem over Sandhøjens Spidse. Paany blev, til dets Beskyttelse, det nærværende Kapel byggt, hvis simple Elegans i det Ydre og rigtsmykte Indre forraade paa engang god Smag og Pragt. Bildniiset trindtom — dets Beliggenheds Ensomhed — de tykke Skove — de enfoldige Sjæles overtroiske Grefrygt, hvilke her frembringer deres Bønner — denne hele Forening af naturlig Højtidelighed og religiøs Enthusiasme laaner Pladsen en ubeskrivelig og uimodstaaelig Ynde. Tæt derhos er en Encho, hvilken om Sommeren huser en god og oplyst Præst, der med meer end almindelig Grefrygt hædres som en ægte Descendent af den hellige Thomas. Den 25de Marts er den Dag, da hver Rejsende, der vil tage Deel i saadan barnlig rørende Scene, maa stille sig i Kapellets Dør, for at bivaane Ceremonien; saasom paa denne Dag den første Vaar Fisk, der fan-

ges, effres til den hellige Tomfrue, der umiddelbart skal have sendt Billedet fra Himlen. Man troer endnu stedse, at det er kommet ligesaa umiddelbart fra Himlen, som Trojansernes Palladium — eller som Piasail, denne Trylle. Steen, der skal være bragt til Irland af de første Indbyggere, af hvilke Den fik Navnet Innisfail.

S a r k a s m e r

af

D. H. F r i e d e r i c h.

Vor Tidsalder ligner en gammel Bedesøster. Efterat Hun har uddrøkket Syndens Kalk indtil Bærmen, antager Hun pludseligen en from, gudfrygtig Mine, sukker over Sædernes Fordærvelse, og spiller Helgeninden. Men den gamle Suurdey gærer frem; Beelsebub er end ej ud-dreven; han har kun skiftet Farve og Skikkelse. Istedetfor Bønnebogen, skyder han hende allehaande erotiske Svinerier, istedetfor Lammet en Gris frem. O, Thjernesyge, skinhellige Mystikere i vore Dage, som jøre det Første i Skjoldet! hvor Mange blandt Eder ere ikke det Sidste?

Den nærværende Slægt vil ligesaa lidet vende tilbage til Barnlighed, som en ublevet Dind. Dog, gamle Folk vorde tilsidst barnagtige og hovedsvage. Her have I Nøglen til den dybe Hemmelighed, — Nutidens barnagtige Poesi!

Oftte maatte Man ønske at kunne flygte i Skovene til de vilde Dyr, for at undflye det meest rivende af alle Dyr — Mennesket.

Der gives Mennesker, der ej anderledes kunne vorde rørte, end af — Slag.

Paa nøgne Klipper boe Menneskene med bløde Hjerter; i Blodagtighedens Skjød — Petrefakter (Forsteninger.)

Jo hulere Sangbunden, desto stærkere Lyden; jo tommere Hovedet, desto lydeligere Skriget; jo hjerneløse Værket, desto mere straldende Basunen.

Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed.

Borger = Bennen.

Tryk og kredite Aargang.

Nr 35.

Løverdagen den 27 August 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos J. Dalberg,
Søttersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

De i General-Forsamlingen den 4de forrige Maaned afgaaede, og i deres Sted valgte Repræsentantere, ere:

I første Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Etatsraad og Postdirekteur Kolderup Rosenvinge (død).	Hr. Kammerherre, Baron og Admiralitets-Deputeret Solsten, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

I 2den Klassifikation.

Afgik:	Blev Valgt:
Dhrr. Justitsraad og Renteskriver Boesen. Kammerraad og Havne-Controleur Roede.	Dhrr. Justitsraad og Bankedirekteur J. Thomsen. Justitsraad og Admiralitets Kasserer L. Jürgensen.

3die Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Krigsraad og Forvalter Gaderup.	Dhrr. Commandeur Fabricius.
Sæe-Krigs-Commissair og Inspektør Franck.	Captain T. Lytken, Ridder af Dannebrog.

4de Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Captain og Regimentsquartemester Severin.	Dhrr. Major Glahn, Oberst Michaelsen.
General-Krigs-Commissair Müller.	

5te Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Præsten Michelsen, Professor Brorson, Ridder af Dannebrog.	Dhrr. Doktor Theologie Præsten Mynster, Ridder af Dannebrog, Provst Ellgaard

6te Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Professor Petersen, Professor Degen (død).	Dhrr. Doktor Theologie Professor P. E. Müller, Professor Klingberg.

7de Klassifikation.

Afgik:	Blev valgt:
Dhrr. Grosserer Sæster, Captain og Mægler Witter.	Dhrr. Grosserer S. Kirkerp, Grosserer J. Holm, Ridder af Dannebrog

38de Klassifikation.

Afgik:

Dhrr. Vinhandler Schou.
 Captain og Klædekrammer
 Laury
 Major og Klædekrammer
 Ponsaing
 Urtekrammer Vegholm.

Blev valgt:

Dhrr. Vinhandler J. Jürgensen.
 Urtekrammer Ølste.
 Klædekrammer N. Jacobsen.
 Vinhandler G. Hansen.

39de Klassifikation.

Afgik:

Dhrr. Kunstdreier Schwartz
 Juveler Holm.
 Juveler Christensen.
 Parfymager Bang (død).

Blev valgt:

Dhrr. Captain og Bogtrykker Seidelin.
 Major og Seglmager Weisbach, Dannebrogsmænd.
 Captain og Lømmestier Wahl.
 Captain og Juveler Winther.

310de Klassifikation.

Afgik:

Dhrr. Mægler Gerson.
 Mægler Wallich

Blev valgt:

Dhrr. Grosserer J. S. Trier.
 Mægler J. N. David.

Administrationen for det foreenede Under-
 tøjteselskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

I. Købte.

Et Fruentimmer uden Syn og Hørelse.

Omtrent i Midten af det forrige Aarhundrede fik et vorent Fruentimmer i England Børnekopperne og blev haardt medtaget af samme. Dog bleve de farlige Tilfælde, som forenede sig med Sygdommen, ved passende Lægemidler, hævede, og man troede den Syge var uden Fare, da hun en Dag, efterat hun havde taget den sidste Dosis af sin Medicin, om Aftenen blev pludselig angreben af heftige Smerter og Krampetrækninger i Underlivet, som dog lidt efter lidt bleve svagere og tilsidst ganske forsvandt. Den følgende Dag, henimod Middag, angrebe imidlertid Krampetrækninger den Syge igjen med end større Hestighed og varede ved i to Timer. De havde taget fat paa flere Dele af Legemet og

da de holdt op vare Mustlerne og Sennerne t Underkjaeben saa svækkede, at denne hang ned paa Brystet. Den Enge selv lae dets paa i næsten to Timer i en saadan Afmagt, at man vilde holdt hende for død, hvis man ikke havde kunnet mærke et, skjøndt yderst svagt, Aandedræt.

Fra den Tid af indfandt disse Tilfælde sig sædvanligen igjen paa samme Tid om Dagen, og, skjøndt de i Forstningen ikke bleve forværrede, toge de dog siden i Hestighed saa stærk til, at de angrebe hele Legemet. Arme-
mene bleve undertiden ved Krampetrækninger ganske trukne sammen og den Arm, som havde lidt mindst, blev som oftest endnu to Timer efter Convulsionen, udstrakt, stiv og ubøielig liggende i den Stilling, den under Krampen havde antaget. Hovedet blev saa forvredet, at Ansigtet sad i Nakken, og Mustlerne i Ansigtet vare saa fordreiede, at ingen kunde mærke eller gjenkjende nogen Lighed med hendes naturlige Ansigts-Dannelse. Selv hendes Fødder bleve, ved Krampetrækninger, bagvendte, saa hun ikke kunde gaae undtagen paa Hælene.

Man prøvede mangehaande Midler for at hæve eller lindre disse Smerter og iblandt andre ogsaa det kolde Bad. Men, om det var Lægemidlernes eller den aldeles besorgsniserede Organisation af hendes Lægemes Skyld, den ulykkelige Syge blev først blind og snart derefter døv. Efterat hun var berøvet disse to Hovedsanser, skulde man neppe troet, at der endnu kunde møde hende større Ulykker og større Glendighed, og dog skedte det. Thi hendes Svælg var ved de idelige Krampetræksninger blevet saa snevert, at hun ikke kunde synke det Bitterste, end ikke Drikkevare. Hun kunde blot tygge Madden og derefter spytte den ud igjen, og fylle Munden med Drikke, for igjen at stille sig af med dem paa samme Maade, thi at synke noget, var hun aldeles ikke istand til.

I tre Fierdingaar levede hun saaledes alene ved at tygge Maden og holde den, ligesom Drikkevarene, længe i Munden.

Det er en bekjendt og gammel Erfaring, at Folk, som har mistet en af de ædlere Sanser, nogenledes kunne erstatte samme ved de andre. Dette blev ogsaa Tilfældet hos hende.

Thi, siden hun var bleven berøvet baade Synet og Hørelsen, blev hendes Følelse og hendes Lugt saa fiin, at hun ved den første Kunde adskille Farverne paa Silke og andre Tøier og ved Lugten fornemme, naar en Fremmed var i et Værelse med hende.

Dette beviiste hun ved følgende Leilighed. I Bevidstheden af sine overordentlige Mangler og menneffelige Ufuldkommenheder lod hun sig nødigen see af Fremmede, men forblev paa sit Værelse, hvorhen ingen pleiede at komme, uden Personer af Familien.

I Særdeleshed havde hun megen Tillid til en Veninde, som var af hendes Familie, dog uden at boe i samme Huus. Denne gav sig hende ikke blot ved Følelsen, d. e. ved visse Tryk, med Haanden og Fingeren tilkjende, men talde ogsaa paa denne besynderlige Maade med hende. En Dag, da denne besøgte Familien, gik hun op paa den Ulykkeliges Værelse og bad hende, ved Følelsestegn, at ville komme ned til den øvrige Familie, med den Forsikkring, at der ingen Fremmed var tilstede.

Den Syge indvilgede og lod sig føre ned til Dagligstuen, men saasnart hun traadte ind

i Døren, vendte hun om igjen og gik misfornøiet tilbage til sit Værelse, i det hun ved Tastelse tilkjendegav sin Veninde, at der befandt sig Fremmede i Værelset, som ogsaa rigtig forholdt sig saaledes, thi disse Fremmede vare konne, imedens hendes Veninde havde været hos hende. Hun gjorde sin Veninde Bebreidelser over at have villet narre hende, men da denne forsikkrede hende, at hun ei selv havde vidst det, lod hun sig tilfredsstille og tilkjendegav, at hun havde fornummet det ved Lugten.

(Fortsættes.)

H. Behrmann.

Borger - Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 36.

Løverdagen den 3 September 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

Hermed følger Extrakten af dette Aars
2det Quartals Regnskab.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

G. Koble.

Et Fruentimmer uden Syn og Hørelse.

(Slutning.)

For i sin sørgelige Eensomhed at fordrive sig Tiden pleiede hun for det meste at sye eller brodere, og det er mærkværdigt nok, at hendes Syning var pæn og næt. Iblandt mange Arbejder af hendes Haand, som Familien gjemte, skal ogsaa have været en Syepude, som en Seende ei kunde gjort bedre. Ligeledes morede hun sig undertiden med at skrive, og hendes Skrift gav hendes Syning intet efter i Smukhed; Linierne vare lige og Bogstaverne tydelig skrevne. Det Forunderligste derved var, at hun, naar hun siden læste Brevet eller hvad hun havde skrevet, efter, ved at stryge med en Finger

over Linierne, opdagebe, hvor hun havde udeladt et Ord eller Bogstav. Ogsaa pleiede hun om Natten at sætte sig op i Sengen for at sye.

Disse Omstændigheder forekom nogle saa overordentlige, at de tvivlede om hun aldeles havde mistet sit Syn, og iblandt disse var selv hendes Læge.

Man anstillede besaarsag flere Forsøg, men alle beviiste tydelig, at hun ligesaa lidet kunde see som høre. Ogsaa viiste det sig siden efter mere og mere.

Saaledes blev hun engang, under et meget heftigt Tordenveir med stærke Lyn, roligere ved at sye, uagtet hun sad med Dinene imod Binduet og ellers havde været bange for Torden.

For at lindre hendes heftige Smerter under de voldsomme Krampetrækninger sendte man hende til Badet i Bath. Badet hjalp hende ogsaa, thi Convulsionernes Voldsomhed toge af, hvis man ikke heller vil tilskrive denne Forandring den totale Svækkelse af hendes Legeme, som var en naturlig Følge af, at hun ikke kunde nyde noget uden hvad

der ved de indslugende Kar kunde bringes i Blodmassen.

I Bath beskæftigede hun sig ideligen med at skrive Breve til sine Paarørende, som disse gjemte, som en hellig Sjeldenhed. Efterat hun var kommen fra Bath, visnede hun hen som en Plante der ikke vandes.

H. Behrmann.

E x t r a c t

af

2det Kvartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

i Kvartalet fra 1ste April til ultimo

Juni 1825.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.		R S
	Rbd.	/3	
Kasse-Beholdningen fra forrige Quartal incl. Restancerne. (see No. 23) var	2215	41	230
A. Ugentlige Indkomster for Ugebla- dets 37te Aargang No. 14 à 26 inclusive	451	68	—
B. Quartals Kontingent for 2det Quartal fra 1ste April til ult. Juni	716	11	—
C. Laans Afbetaling i dette Quartal	—	—	93
D. Tilfældige Indtægter for anviste men ei hævide Laan	—	—	15
	Rbd.	3383	24 338

At forestaaende Extract af 2det Quartals Regnskab
er overensstemmende med Administrationens Co
bevidne

Konrath. Lindstorff. Friedenreich

C. Røb

U d g i f t.

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß	Rbd.	ß
De åarlige staaende Udgifter, som, for Ugebladets Trykning, Papiir, Lønninger &c.	305	32	385	—
De aarlige Pensionister i dette Quartal	546	57	—	—
Laan til 2 Medlemmer	—	—	350	—
Tilfældige Udgifter, for ei be- talte Quartals Quitt. ringe hos afdøde Medlemmer	10	52	—	—
Saldo bliver Casse-Beholdningen, inclusive Rbd. 1519. 61 ß. Sed- ler og Tegn & 1224 rede Solv for udstædte men ei betalte Laans og Quartals Quitteringer . . .	2520	75	2652	46
	Rbd.	ß	Rbd.	ß
	3383	24	3387	46

Kjøbenhavn den 30 Juni 1825.

L u n d,

Kassere.

Borger, Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 37.

Løverdagen den 10 September 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Meine von Peines Drab ved Henning von Stofe.

At Barbariet, som før Reformationen herskede over hele Europa, efter og ved samme ei endnu var blevet udryddet, derom have vi flere Exempler, især hvad den saakaldte Næveret, eller, som man rigtigere kunde kalde det, Stratenrøveriet angaaer. Uagtet alle den romerske Keisers Forbud imod samme uagtet de strængeste Lovbud imod samme, kunde den ligesaa lidt udryddes, som Slagsmaalene paa Haandværkernes Herberger, saa ofte og saa strænge de end ere forbudne. Smidlertid bliver det dog i vore Tider ved et eller et Par blaae Dine eller nogle Huller i Hovedet o. s. v., men dentid gik det sjældent af uden at en af

Heltene blev paa Stedet. Næven blev rigtignok beskyldt for at maatte frygtes, men Kaarde, Sabler, Knive &c., i samme vare dog vel farligere. Det kunde vel ikke have anrettet saa stor Fare, naar man havde tilladt Folk at bruge deres Næve, naar man blot havde forbudt dem at føre Vaaben i samme, da Næveretten endnu gjelder hos alle Naturmennesker.

Lovene imod Næveretten vare i Eærdeleshed stillede imod Dystlands Adel, som ei allene bekrigede hinanden indbyrdes, d. e. plyndrede gjensidigen hinandens Undersaattere; men ogsaa, naar den kunde see sit Enit, anfaldt reisende Kjøbmænd fra deres Borge og Slotte. Hvad det har kostet for Umage, at faae Folk, som med Modermelken havde indsuget denne slemme Vane, afvænnede med samme, uagtet alle, endog de strængeste, Forbud, derom have vi mange Exempler, men at en forbedret Religion, om vi saa ville kalde det, ikke kunde føre dem tilbage til moralske Grundsætninger, er et paafaldende men dog sandt Særsyn. Her et Exempel.

Henning von Stofe, som havde begaaet mange Skjelmstykker s. Ex. nedlagt og plyndret Rejsende, gjort falsk Mynt o. s. v., kom under Tiltale i Rybek, men blev, efterat han havde svoret Ursehde, d. e. aflagt Eed paa at han ikke vilde hævne sig for sin Hæstelse, sat paa fri Fod. Skjøndt han end, efter Loven, maatte bortfjerne sig fra Staden Rybeks Gebet: opholdt han sig dog i Nærheden af samme i et Værtshuus, hvor han tilfældigviis saae en rig Kjøbmand fra Brunsvig, Meine von Meine, kjøre forbi til Holssteen. To andre Gæster, Greger von Danneberg og Thomas Eiche, gjorde Stofe opmærksom paa den forbireisende Fremmede, som var dem bekjendt, som en rig Mand. Da vaagnede strax den ædle Drift at plyndre igjen hos Hofe og han besluttede tillige med Danneberg at overfalde ham underveis, og bemægtige sig hans Varer. Stofes Dreng en pommersk Adelsmand paa tyve Aar, blev sendt efter den Rejsende for at see hvor han tog sit Natteleie. Dette stedte i Arensborg. Saa snart denne Efterretning kom, ilede von Hofe og Danneberg med Budet af-

sted, passede paa den Reifende og Stofe skjød ham ihjel paa en offentlig Vandvei, og man bemægtigede sig den Kuffert, hvori hans Koftebarheder, hans hele Rigdom gjemtes. Nævernes Begjærlighed lod dem ei engang Tid til at bringe Rovet i Sikkerhed, men de aabnede Kisten paa Stedet.

Imedens de vare beskjæftigede med at undersøge og udpakke Fangsten, kom tre Bønder ridende samme Wei. Man maatte nu i Hast pakke ind igjen og derved tabtes nogle Koftebarheder og Dokumenter. Da man troede sig i Sikkerhed, blev Byttet efterseet og fordeelt. Hofe fik til sin Part en Deel Regninget, Forskrivninger o. s. v. i Papirer, men i Contant 60 Guldringe, 3 Guldfjæder, 20 Dreringe, 3 Halsbaand og en Hat fuld af Perler. Greger von Danneberg erholdt omtrent den tredie Deel af Byttet.

Hofe havde et Fruentimmer med sig, som han snart udgav for sin Koffepige, snart for andet. Dette Fruentimmer overleverede han Alting paa en Guldfjæde nær, som han siden, af Trang, pantsatte for 22 Gylden. Kjæresten brandte Papirerne og beholdt Guldet.

Efter Gjerning red Hofe til Oldenburg i Holsteen for at besøge sin der boende Fader, som han dog ikke traf hjemme. Smidlertid rygtedes ikke alene Udaaden, men man var ogsaa paa Spor efter Gjerningsmanden. Dønnenberg, Thomas Eiche og Stofes Koffepige faldt i Justitiens Hænder. Den Første hængte sig i Fængslet, de andre maatte, efter Loven, miste Livet ved Rettsfærdighedens Sværd.

Hældigere var Hovidsmanden selv, thi saa snart han mærkede Uraad, sadlede han Hesten og red ud af Landet.

Paa Flugten plyndrede Hofe, efter gammel Bane, med en anden Kammerat, Anders von Krug, som han havde faaet paa Glid med, endnu en brabantst og nogle lybste Kjøbmænd og gjorde efter sit eget Udsagn, et Bytte af omtrent 2000 Rd. deels i Penge deels i Varer, men, efter Kjøbmændenes Paarstand for 15000 Rd.

Efter høvt Uleilighed begav han sig ud af Landet til Sachsenlauenburg. Her traf han hendelsesviis sammen med en Kammertjener hos en dansk Prinds, med Navn Preuß. Kammertjeneren Preuß havde to smukke Hind:

spillere hos sig som Herren von Hofe fandt megen Behag i. Han befalede derfor sine Dreng, to unge Adelsmænd fra Mark Brandenburg, at føre disse bort og imidlertid at indspærre Hestene. Drengene adløde. Men neppe savnede Kammertjeneren sine Hunde, førend der imellem ham og Hofe reiste sig en Trætte, som endtes med, at Preuß jagede denne Kaarden i Livet.

Frygten, og Angsten for at have stultet sin Modstander ihjel, bevægede Preuß til med sine Kammerader at flygte tilføds derfra, da Hestene vare indspærrede. Imidlertid var Saaret ikke saa farligt, som Preuß havde formodet, thi Stofe og Krug bemægtigede dem i al Magelighed to af de Undvegnis Heste tillige med alle Geværer og travede affted til Perleberg, hvor han lod sit Saar curere af en Barbeer.

Men netop den Hest, Hofe havde valgt sig til sin Livhest, blev hans Forræder.

Det kan ikke interessere os hvad der blev af Hestene og Hundene, os vedkommer ikkun Hofe.

Efter længe at have brevet om, snart i det Mecklenborgske, snart i det Brandenburgske, hvor han især havde sit Ophold og sine Kammerader, kom han til Rupin i Priegnig, hvor Høvidsmanden, Curt Rhor, lod ham sætte fast. I et summarisk Forhør foregav den Fange, at han havde studet Meine von Meine, fordi denne havde ladet ham fængsle i Lybek; at han, paa Johan af Poggwisches Anstiftelse, med otte Heste havde lagt an paa Joachim Ranzau, og at han havde flyet en Deel af de, Meine fratagne, Glenodier til Benedict von Wiefeldt paa Noer. Da han altsaa bekjendte Forbrydelsen og ved sit Udsagn indviklede tre bekjendte, brave, holsteenske Adelsmænd med i sin Sag, blev han, for nyere at inquireres, sendt til Köln under Spree, d. e. Berlin.

Nu sendte saavel Kongen af Danmark som den Dræbtes Familie Procuratorer til Berlin, for at føre Sagen imod Stofe. Da han i sit første Forhør havde modsagt sig selv, hans Udsagn ei heller stemmede overeens med Vidnernes og de bekjendte Kjendsgjeringe: saa stode begge Procurorene paa

et piinsligt Forhør. Dette blev dem, deres alvorlige Erindringer uagtet, og uagtet hans egen Tilstaaelse af sin Forbrydelse, nægtet.

Man søgte derimod at stifte et Forlæg imellem Parterne, men da Procuratorerne vedbleve deres Paastand, efter deres Instrux, med Haardnackenhed, gav den kölnske Kammerret endelig efter i Juli 1557.

H. Behrmann.

Borger - Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 38.

Løverdagen den 17 September 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Meine von Peines Drab ved Henning von Stofe.

(Fortsættelse.)

Paa Forbryderens Frækhed og Haardnakkenhed anfører den danske Procurator, Wolf Hoffmann, et Beviis. Da Stofe nemlig, i begge Procuratorernes Nærværelse, skulde piinligen forhøres, raadte og formanede Hoffmann ham til at bekjende Sandheden, for ikke at forspilde sin arme Sjæl tilligemed Legemet, som han noksom havde forbrudt, hvorpaa Stofe koldblodigen lod sig fornemme, "han vilde hellere gjøre sin Sjæl ondt end sin Krop."

Alligevel tilfod han i det piinlige Forhør, da Legemets Smerter ei længere kunde veie

op med den arme Sjæls Styrke, endnu mange flemme Ting, nægtede og gjenkaldte derimod Alt, hvad han tidligere havde udsagt om et Anfald paa Joachim Ranzau, om Depositionen af flere Klenodier hos Bendix von Alesfeld &c.

Churfyrsten havde oftere tilbudt Procuratorerne, ei at ville nægte dem i deres Sag Ret og Dom efter Loven, men saasnart disse androge paa den efter Loven bestemte Straf, Forbryderens Henrettelse, bleve de anmodede om Dpsættelse og om at indgaae et Forlig.

Jo mere altsaa Churfyrstens Lovte om Ret og Dom havde berettiget de beskikkede Procuratorer til at vente en Doms Affigelse efter Loven, i des større Forundring maatte de falde over denne sæere Anmodning. Paafludet, under hvilket man søgte Dpsættelse, var, i Henseende til den kongelige Procurator, at man vilde henvende sig i denne til hans Herre, Kongen selv, og, i Henseende til den Myrdedes Slægtningers Procurator, som selv var den Myndredes Svoger: at man vilde affinde sig med Familien. Man tilbød samme og virkeligen en Skadeserstatning af 5000 Fl. til

Forsoning, naar de vilde lade Sagen fare. Dog hverken den Ene eller den Anden vilde lade Sagen gaae til Forlig, men forlangte, ifølge deres Instrux, heftigen, endog i haarde Udtryk, blot at Straffen skulde fuldbyrdes efter Loven. De beraabte dem tillige paa: at Qvinden, som dog havde været i Stofes Magt og ganske ladet sig lede af ham, havde mistet sit Liv ved Retfærdighedens Sværd; at Thomas Eiche, som Deeltager i Sagen, ligeledes havde maattet miste sit Liv, og at Dannenberg i Fængslet selv havde taget Livet af sig.

Det vilde altsaa, søiede de til, være imod Gud og Ret, ifald Stofe, for Penge og for Personens Anseelses Skyld, Verden til Behag, skulde slippe frie. — Men her hjalp hverken fornuftige Forestillinger eller knappede Ord, thi Forbryderen havde vidst at skaffe sig meget formaaende Personer, som bade for hans Liv. Iblandt disse var ei alene Høvidsmanden i Berlin tilligemed andre fornemme Personer, men endog Folk af endnu høiere Qua- litæt. "Man holder for," skriver den kongelige Procurator, "at Morderen er en stabselig

rig og fornem Herre, og troer, hvis han skulde blive frie, at faae noget derfor. Der skal være lovet store Folk meget, isald det skedte. Ogsaa Meine von Peines Frændskab er der blevet budt 5000 Fl. til Afdrag, naar de vilde lade Sagen fare, men dette Tilbud blev af sammes Befuldmægtigede ei modtaget og forlanger han ikke andet end Ret og Retfærdighed, da man ikke var tilfands at lade sig spiise af med Penge. Det rygtes ogsaa, (bliver Procuratoren ved) at man har formaaet en Borgers Datter her, at bede for Morderen og tage ham til Wgte, hvis man ikke kunde formaae os paa vore Principalers Vegne, til at bevilge den Fordring, at maatte slippe ham løs" ic.

Desuagtet opgav den Colnske Kammerret ei endnu Haabet om at see Forbryderen paa frie Fod, og affærdigede derfor strax Courcerer, saavel til Danmark som til Brunsvig, Skjøndt begge Procuratorerne erklærede dem derimod, i det de vedbleve deres Paaastand om Ret og Retfærdighed. Men til al Ulykke for den stakkels Stofe tænkte man i Kjøbenhavn og Brunsvig ligesom Procuratorerne, som heller

ikke havde forsømmet at indberette Sagens besynderlige Gang; Hoffmann skildrer i sin Beretning tillige sin egen Stilling, "jeg er her i ei ringe Fare," skriver han til en af sine Colleger, "jeg tør ikke gaae ud, fordi jeg er her ganske alene, thi jeg er her ilde lidt baade af Herrer og Damer, og kan ieg ikke begribe, hvad Behag man finder i en saa nederdrægtig Kjeldring, at man tager sig saa høiligen af ham, thi han er ikke tre Penninge værd."

I den Skrivelse, Churfyrsten, som interesserede sig for den ulykkelige Fangne, lod sende til dennes Slægtstam i Brunsvig, nægtede han ikke selv paa nogen Maade, at Stofe jo var en Morder og Stratenrøver, som havde fortjent Døden; ogsaa havde han villet lade Forbryderen, som selv havde tilstaaet sine Misgjerninger, henrette, men saa havde det imidlertid hændet sig, at nogle Folk af Ansæelse, af særdeles Medlidenhed og ifølge Forbryderens Løfte i Fremtiden at ville forbedre sit Levnet, havde bedt ham om at ville udsætte Dommens Fuldbyrkelse; og saa vilde de skrive til Kongen af Danmark og bede om, at Livet maatte blive ham skjenket, lige-

som de vilde affinde dem med von Meines Familie med en Sum Forsonings-Penge ic.

Churfyrsten yttrede endvidere, siden Skaden engang var skeet og ikke lod sig forandre, saa vilde Tilbudet om de 5000 Fl. dog være antageligt og i Særdeleshed maatte man lægge Mærke til, at den stakkels Fange var en fornem Person. Dog, søier Churfyrsten til, ifald der, fra Kongen af Danmark og den Dræbtes Families Side, skulde gjøres nogen Modsigelse i Henseende til den Fanges Løseladelse: saa vilde han lade Retten gaae sin Gang.

Paa denne Skrivelse svarede Meine von Meines Frænder den 27de Juli i en Skrivelse, hvori de med Foragt afviiste disse Forslag og alvorligen vedbleve deres Paastand om piinlig Ret, nemlig om Forbryderens Henrettelse.

Langt fildigere ankom Svaret paa den Forbøn for Forbryderen, man havde sendt til Danmark, thi derved havde man tillige brugt en anden Omvei, som man ei troede kunde slaae feil.

Churfyrst August af Sachsen havde nemlig Kong Christian III Datter til Hgte. Disse høie Personer befandt dem netop, paa en Reise til deres respective Fader og Svigerfader, i Berlin, i Begyndelsen af Julimaaned, altsaa paa samme Tid, da Stofes Krop allerede efter Loven var dømt til at miste sit Hoved.

Man benyttede denne Leilighed til at formaae disse høie Gæster, især Churfyrstinden, til ved sin vægtige Forbøn hos sin Fader at understøtte den allerede indsendte Ansøgning om Benaadning for Forbryderen.

Imidlertid var Kong Christian ikke Churfyrst Joachim, thi hos ham gjaldt ikkun Ret og Retfærdighed, en Dyd, som man i Köln an der Spree, synes ei at have kunnet begribe.

Churfyrsten af Sachsen og Gemalinde opfyldte det Colnske Hof's Begjæring, da de vare ankomne til Danmark, men uagtet begge havde gjort dem al muelig Flid for at bevæge Kongen til Mildhed og til at ffjenkte den Fængne Raade, havde de ikke udrettet det Mindste; Kongen var endog

bleven fortrydelig derover. Dette melber Churfyrst August til Churfyrsten af Brandenburg i en Skrivelse fra Falster dat. den 28de August.

(Sluttes i næste No.)

H. Behrmann.

U n m æ r k n i n g.

I det foregaaende No. staaer af Forseelse, da Forfatteren ei havde haft Leilighed til selv at læse Correcturen, flere Gange Hofe istedetfor Stofe, som bedes undskyldt.

Hr. Doktor og Professor Nissens Bidrag indkommer til den 25de September.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 39.

Løverdagen den 24 September 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Borbersgaden Nr. 334.

Meine von Peines Drab ved Henning von Stofe.

(E. utalng.)

Nærende førend Svaret fra Danmark var indløbet i Berlin, havde den Myrdedes Brødre og Slægtninger fra Brunsvig gjentaget deres Ansøgning om Morderens Straf.

Til Exempel paa hvorledes man dengang skrev, maae følgende Periode af deres Skrivelse tjene. Efter tilbørlig og underdanig Taksigelse i Henseende til det naadige Tilbud i Forbrynderens Sag at ville lade Ret være Ret, og ei at ville opholde Sagens lov-mæssige Gang, vedblive de; "Som vi da enfoldigen og underdanigen med idelige Bøn-ner har gjort Ansøgning om Retfærdighed,

men, Gud forbarme sig! hidtil ei endnu have kunnet erholde samme; at man endog har anmodet os om, at vi til Erstatning for den morderiske, onde, Gjerning og det os forarsagede Tab skulde lade os affinde med en Pengesum eller andre Midler, hvorved Forbryderen kunde undgaae sin reifærdige Straf, at vi skulde bevilge dette, det vide vi paa ingen Maade at gjøre, som vi allerede for længe siden tilstræffeligen have erklæret — troe ogsaa, at vi derved med Forsæt vilde paadrage os den almægtige Guds Vrede o. s. v.

Foruden Churfyrst Augusts Beretning om hvad Udfald hans Vrende havde havt, havde Churfyrst Joachim ligeledes erholdt en Skrivelse fra Kongen selv, hvori denne beklagede sig over Justitiens Forhaling. Nu lode Procuratorene (der var endnu ankommen en tredje, som de andre to Hertuger af Holsteen havde sendt, Thomas Kalund, men den brunsvigiske Procurators Part havde Hoffmann paa taget sig) erindre Churfyrsten, imedens han var paa Jagten, ved hans Ministre om hans givne Løfte og Retfærdighedens endelige Fuldbyrkelse, med det Tillæg: "men ifald Eders

Ch. Naade skulde have andre Betænkninger og ikke vilde lade ssee Retfærdiggjørelse, som vi dog efter den os givne Bæsteb og efter Ret og Billighed ei kunde formode: saa bede vi underdanigen, at vi maae erholde Beviis og Segl so: paa hvad vi i denne Sag have søgt og hvorfor Retfærdiggjørelsen hidtil ei har maattet tilstædes."

Churfyrsten, som ved dette, Ultimatum vilde det kaldes i vore Tider, ei havde noget Haab mere om at kunne søie de fornemme Folks Forbøn for Forbryderen, lod sig ved sin Kammerret undskyldte hos Procuratorerne for Rettens Forhaling og befalede Retten tillige endnu at tilstede disse endnu et Forhør over den Fangne, og derpaa at henvette denne med Sværdet.

Om dette nye, piinlige, Forhør meddeelte den Colnske Kammerret, i sin Herres Navn, Procuratorerne et Vidnesbyrd, hvori følgende Ord forekomme: "da saa den kongelige Bærbighed til Dannemark venligen, ved sin Secretær, Wolf Hoffmann, har ladet os anmode om at ville meddele ham Henning von Stofes Beskjendelse under vort Segl: saa have vi ta-

get den kongelige Bærdigheds venlige Anmodning i Betragtning og udgivet Fredsbryderens Bekjendelse under vor Kets Segl, thi bekræfte vi herved Brevet og ville at der altid skal sættes Troe til dette Vidnesbyrd. ic.

Kongens Skrivelse til Churfyrsten havde været affattet i haarde Udtryk. Hvor dybt denne sølte dette, fremlyser af hans Svar fra 14de Sept. s. U. "Eders Kongl. Bærdigheds Skrivelse," saaledes lyder det, have vi modtaget og deraf ei uden Fortrydelse fornummet, at vi af E. K. B. er ansæet for, som om von Stofes begaaede Misgjerninger skulde være fæctede til vores Behag og for at gjøre E. K. B. Fortræd; thi vi have al vor Levetid ei fundet Behag i hans Røver- og Morder-Gjerninger ic.

Allerede i ti Aar søvøede en anden Proces ved den Cölnske Kammerret, som Kongen, udgæt sine idelige og bestige Forestillinger og Churfyrstens udtryffelige Løfter ei kunde faae afgjort. Dgsaa denne Udfærd havde Kongen anført og bittert dabledet i sin Skrivelse.

Sagen var i Korthed denne. En forgjeldet Meßlenberger, Morten von Waldenfels,

havde tjent Christian II en kort Tid i Borgerme-
 sterseiden ved Lybeks Beleiring og troede sig ei
 rigeligen nok belønnet. Da det efter flere nøiag-
 tigen anstillede Undersøgelser befandt, at Kon-
 gen ei Tlydte ham en Hvid, blev Manden vred,
 undsagte Kongen og erklærede ham Krig. For ei
 at finde dette endnu latteligere end det virkelig er,
 maae man sætte sig ind i den, den Tid ei endnu
 uddøde, Ridder-Land. Waldenfels begyndte
 sit Fiendskab med at bortføre Biskop Balt-
 har Manzau af Lybek, idet han med sit
 Følge overfaldt ham paa hans Gaard Kallenhof
 i Holsteen. Saavel Waldenfelses grove Udfor-
 dringsbrev som denne hele lovstridige Udsærd,
 udøvet i Kongens og hans Brødres Lande, op-
 irrede disse og bevægede dem til at forfølge Men-
 neske-Røverer allevegne. At en saadan Bortfø-
 relse af en regjerende Fyrst og Biskop af Lybek
 og Gutin ei kunde løbe af uden onde Følger,
 indseer enhver. Og saa toge ei alene Kongen og
 hans Brødre sig af deres, dengang paa en vis
 Maade endnu, Undersaat og den fornemste hol-
 steenske Adelsmand, men og den Bortførtes mæg-
 tige Slægt og Benner pønsede paa at gjøre
 Lige for Lige. En Deel markiske og branden-

borgiske Adelsmænd havde nemlig været i Ledetoug med Waldensels, deels ved at bortføre Biskoppen, deels ved at huse Menneſſerøverne. Da Manzauerens Familie havde opspurgt deres Brændes Fængsel: søgte de, for at frie dem for de 20000 Fl. Løsningspenge, som Waldensels forlangde for sin Fangne, at faae en af Waldensels nærmest beslægtede i deres Bold. De havde erfaret, at der i Mark-Brandenhorg ſkulde holdes en Formæling imellem en Søn og en Datter af to Deeltagere i Bortførelsen. De sloge dem ſammen med nogle Heste, ſom det hedder i den Tid, forſtaaer ſig med en Rytter paa, for at gik re Tagt, thi anderledes kunne vi ei falde det.

Eyv Mile fra Lybek holdt de paa Luur, for at vente paa Vedkommende, ſom ſkulde blive Formælingen og det derpaa følgende Gjæſtebud. Eaasnaart Bryllupsgjæſterne viiſte dem paa Vandveien, modtoges de med Piſtolſkud; de ſtaffels Fruentimre ſprang ud af Wognene og over Grøvter og Gjerder, Mandfolkene kom i Strid, id af Bryllupsgjæſterne og Deeltagere i Biskoppens Bortførelſe bleve ſatte paa Heste og ſaa gik der i fuld Hæft til Lybek iſſedetfor til Bryllup.

I Biskoppens Bortførelſe var den ſørſte Deel af den mecklenborgiſke, lauenborgiſke, mar-

kiste og brandenburgiske Adels indviklet, nogle, fordi de havde Part i Sagen, andre, fordi de havde haft Kundskab om Tingene, uden, efter Loven, at kundgjøre det for Keiseren.

Imod disse havde nu Kongen, ligesom imod Waldensels, ladet anlægge Sag i den Colnske Kammerret; det gik haardt til; de bleve overbeviste om deres Deeltagelse eller deres Medvidenbed, og havde, ifølge Rigsloven, samtligen forbrudt deres Ære, Liv og Gods. Men der vare saa mange, som vare saa strænge, Manden, som skulde dømmes, var død, Processen havde varet i 8 Aar, endel af de Skyldige vare døde fra Straffen og Resten vilde man gjerne skaane &c.

Denne den Colnske Rets Udfærd var det netop, Kongen, som ei vilde andet end Ret og Retfærdighed, saa bitter havde dadlet i sin Eftersigelse. Og saa ved denne Bebreidelse følte Churfyrsten sig krænket, netop fordi han følte sig truffen, og siden man aldrig er mere rask paa det end naar man ikke har en reen Samvittighed: saa blev ei heller denne Bebreidelse i Svaret forbigaaet. At E. K. B. ogsaa har villet erindre os om Waldensels, da have vi med vort Vidende aldrig hørt ham i vore Lande, ei heller vægget E. K. B. &c.

gensinde Ret i den Sag; men hvilke Misgjerninger og Boldsombheder der er skeet i vores Lande ved nogle af E. K. B. Udsendte, som have slaaet Dore, grebet dem og ført dem bort med sig og ei engang forstaaet Fruer og Jomfruer, dette er uden tvivl ogsaa indberettet til E. K. B., imidlertid lade vi det staa ved sit Værd ic.

Derpaa beder Churfyrsten Kongen om venstabeligen at ville undskyldte den ved de fornemme Folks Mellemkomst skeete Forhaling i Stofes Sag, med den Forsikking, at han ei vilde beskjylte nogen af Kongens Kiender i sine Lande.

Efter Alt dette skulde man troet, at der ikke haade været noget i Veien til Dommens Fuldbyrkelse, men, "siden der jo alletider i denne Sag er nogen Mangel eller Forhindring," skriver Hoffmann, "saa er der nu ingen Me ster mann ved Haanden. Procuratorerne maatte da atter vente indtil man forfæred en Skarpretter, som endelig fuldbyrdede Dommen i deres Nærværelse, hvorpaa de reiste hjem"

H. Behrmann.

Hr. Doktor og Professor Nissens Brev indkommer til den 25de September

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 40.

Løverdagen den 1 October 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Exempel paa to Rotters Omsorg for en blind Rotte.

Hr. Pudew, den første Saarlæge paa et engelsk Orlogsskib, meddeler dette Exempel med følgende Ord.

Jeg læste engang i mit Kammer, da jeg hørte en Kradsen imellem Skibets indre Tafelværk og ydre Side, som imellem holdt et Dieblik op, formodentlig fordi Dyret, som forarsagede samme, vilde lyfte efter om der ogsaa var Fare paa Færde. Jeg formodede, at det var Rotter, som klavrede op imellem Skibets Ribbeen igiennem et Hul, som man havde gjort ved at tage et Brædt bort, for at lufte Skibet. Denne Abning befandt sig tæt under Loftet af mit Kammer. Ved at

holde mig rolig, blev jeg ogsaa snart en Rotte
vaer, men som strax forsigtigen trak sig tilbage.
Det varede ikke længe, førend den kom tilbage
med en anden Rotte, som den trak ved Dret
og lod blive tilbage ved Abningen. Derpaa
kom den ned og strax derpaa endnu en anden;
begge gave dem til at søge efter de smaa
Brokker Tvebakker, som laae paa Gulvet, som
de bragte til den og som jeg nu tydeligen
kunde see var blind men nu roligent fortæ-
rede, hvad dens Forsørgere forsynede den med;
formodentlig vare de dens Unger. I det jeg
med Behag betragtede den barnlige Dmsorg,
disse saa skadelige og saa foragtede Dyr viiste
imod deres Moder, kom nogen ned ad Stigen.
Derved bleve mine Gjæster forskrækkede, flug-
tede bort, men forglemte ikke med Dmhygge-
lighed at tage den Blinde med, paa samme
Maade, som de havde bragt den.

Nogle besynderlige Inscriptioner i forrige Tider.

Si alene de offentlige Bygninger, som Kirkerne, Raadhuset o. s. v. vare i forrige Tider fulde af Indskrifter, — som ogsaa var meget naturligt, da enhver Familie, som nogenledes havde Evne dertil, lod reise sine afdøde Kjære et Minde med et Par Ord til Erindring, — men endog en stor Deel af de private Huse eiede et eller andet Bibelsprog eller selvgjort Vers over Indgangen. De tilkjendegive tildeels den Tids Smag og Sprogets Aand. Vi ville derfor til Exempel anføre nogle. Paa Hellig Gjøstes Kirke Gaard stod skrevet paa en Liigsteen:

Der mand skreff M. D. Aar

L. X. oc V. det vaar

Der døde Matz Jensen

De hans Hustru Karen

De vaar bode til Ecte

De til raete

De lefvede tilsammen foruden meen
 Her ligger de begravden under denne Steen
 Vi thet Hober oc visselig Troff (troe)
 At thi nu hvilis i den evige Rof (Roe)

En anden Indskrift paa samme Kirkegaard
 lyder saaledes:

Hans Steinholtffsens og Else Nielsbatters Been
 De hviler her under denne Steen
 De naar Gud vil da Bogner op
 Hvor der samlis baade Sjel oc Krop
 At de maa siden leffve tillige
 Til ævig Tid i Himmerige.

I et Kapel i St. Nicolai Kirke var der
 en Liigsteen med Gravskrift paa for en Klof-
 ker og hans Kone, hvilken han formodentligen
 selv i levende Live har forfattet. Den lyder
 saaledes:

Her er mit Legeme i Søffnen fød
 Glugdom mon det ei røre
 De rensis i Jorden aff ald Rød
 Til Gud sin Røst lader høre
 Med Basuns Liud i Himmels Sky
 De kommer for Dem tillige
 Alle Folk ihver land og Bye
 De Fattige med de Rige

En Klocker jeg vaer som du nu est

De tjente hver Mand til hende

I denne Kirke som jeg nu best

I 23 Aar til Ende

Der jeg haffde leffvet i fulde Aar

Det kan jeg siige med sande

I 2 til visse det var

Da kom jeg først til Haande

Denne Tjenist ubi god Loff

En Kircke tjener at være

De strax jeg mig i Ecteskab gaff

At leffve i Tugt oc Vre.

Med en Dannequinde Erlig oc From

Anne var hendes Raffen

Med hende jeg leffved i Verden om

Til begge voris Nytte og Gaffen

I Ecteskabs stadt vi leffde baade

Alt saa for Mand oc Quinde

Som Gud gaff os sin Aand oc Raade

Som vi maa være bekjende

Vi aflede samme ubi Guds Raffen

Thoe deilige Sønner smaa

Deris Sjele er ført i Abrahams Gaffen

Legemed til denne Braa

Der jeg haffde brugt Verdens stik

Mod hvad som hun mon freste

I 44 Aar min Alder paa gik

Saa bleff Døden min gjeffe

Min Sjel til Gud aff Englerne fort
 Legemet til sorten Muld
 Der hvilis hun oc har udfjort
 Ald Graad oc Syndsens fuld
 Her hvilis mit legem under en Steen
 Med trende Sønner mine
 Oc Anna min kjere Hustru Ven
 Som oc hviler Venene sine
 Gud lad os Goffve oc hassve Noe
 Under vort rette Eide
 Indtil vort legem er kommen at boe
 Med Sjelen i Himmerrigs Glæde.

Hand døde 1583 den 29de August.

I Holmens Kirke staer paa en Liigsteen,
 uden Angivelse hvem der hviler under den,
 blot Aarstallet 1648, og følgende Indskrift:

Leff Erlic oc Vel,
 Gjør Ret oc Skjel,
 Kom Døden ihu,
 Gjør et aff thu,

I Himmerig er glæde oc gode Dage
 I Helvede er Pine oc evig Plage.

Den synes altsaa mere at være sat for
 de Levende end over en Afscød.

Ogsaa paa adskillige Huse i Gaderne vare der Inscriptioner, hvoraf een paa Nørregade fra 1647 lyder saaledes:

Anno 1593 bleff dette Huus bygget aff Røe *)
 Gud lade ald offverfald stede fra det sløv **)
 At vi paa Jorden saa maatte bygge og boe
 Oc siden leffve med Gud i Røe.

Disse Indskrifter forekomme i Resens. Ljøbenhavnske Inscriptioner; følgende ere tagne af Pontoppidans Marmora Danica, som indeholde for det meste kun Gravskrifter udenfor Hovedstaden.

I Antworsskov Kloster laae forðum en Liigsteen med følgende Stavelser paa:

he. hu. ha. hö.

som skulde betyde:

Her hviler Hans Høne.

Denne Høne havde nemlig været Prigrens Kof, og formodentlig opvartet ham med saa lækre Retter, at han lod ham sætte denne Liigsteen.

---

*) Blev dette opbygget paa Røe.

**) Gud lade alt Dverfald fra det sløve.

Et andetsteds anfører Pontoppidan følgende Indskrift, som, da den er halv latinisk og halv dansk, vi her oversætte.

Her ligger John Præst
 Som gav sin graa Hest
 Og af Byg two Læst
 Han aad stedse det Bæst
 Nu hviler han i Nordvest.

Præsten fik altsaa kun liden Tak for sine Gaver.

Paa et Sted staaer en Gravskrift over en Frue, som denne vel ligesaa gjerne havde undværet, som Præsten sin. Den lyder:

Her ligger Frue Karen Rotte
 hende bider hverken Muus eller Rotte.
 Hun er født i Mors 2c.

Under Hr. Prof. og Rector Nissens Forhindring i at skrive Bladet i denne Uge formædelst Examen i Metropolitan-Skole scripsi

H. Behrmann.

Formædelst Etedets Salg i Stormgade, Undertegnede har iboet, henflytter jeg til Vestervold paa Halmtorvet i Gaarden No. 69 paa første Sahl, hvor jeg fra Mandagen den 10de denne Maaned er at træff. Lund,
 Selfabets Kasserer.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Mr 41.

Løverdagen den 8 October 1825.

Forlagt af Understøttelse = Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gothesgade Nr. 334.

Noogle Træk af Joseph Lancasters Liv og Character.

Jos. Lancaster, Stifteren af den lanca-
sterke Underviisnings = Methode, hvis Virk-
somhed i et Tidrum af 2 Sekel har udbredet
sig ei alene over hele den cultiverede Verdens
Lande, men fremtrængt sig til Afiens, Afri-
cas, Amerikas og Australiens yderste Egne,
er i den sidste Tid ogsaa hos os bleven saa
interessant en Gjenstand for Almeenhedens Op-
mærksomhed, i det hans Underviisnings-Me-
thode baade af den danske, for alt Godt nid-
kjære, Regjering har været befaleet at under-
kastes den nøieste Prøvelse, og dens Indførelse
i Landets Almueskoler derefter med særdeles
Virksomhed og Iver er bleven opmuntret og

fremskyndet saavel fra Statens Side, som ved mange Privates nidkjære og patriotiske Bestræbelser, at intet dannet Menneſke kan være aldeles ligegyldig ved at kjende Noget til denne Verdens Historie. Egsaa har hans Stjebne, der i en saare kort Række af Aar udviklede sig indtil den sørgelige Catastrophe, der endte den for ham glimrende og for Verden velgjørende Periode, hvori han virkede for sit Værk, uden at Frugterne af den tabtes for andre end ham selv, noget saa interessant ved sig, at intet følsomt Menneſke kan forblive uden inderlig Deeltagelse ved at lære at kjende den. Den ærefulde Glands, som i nogle saa Aar omstrålede hans Virksomhed, de Lidelser, ham selv under denne i Kraftens Dage maatte prøve, og saa den Kingeagt og Armod, hvori han overlevende sig selv, levende død, derefter begrov sig i melancolisk Utilfredshed med hele Verden, uretfærdig mod sine Velgjørere og miskjendende deres agtværdige Bestræbelser for ham, indtil han nu atter omtales at være fremtraadende virkende for sin Sag i Sydamerikas Lande — alt dette maa bevække ethvert ædelt Menneskes Interesse for ham som Menneſke,

som Menneskeven og som Menneske-
hedens Belgjører. Dette maa være min
Undskyldning for, at jeg har valgt denne
navnkundige Mand's Liv til Gjenstand for
disse Blade, i det jeg har føgt, af hvad der
er skrevet om ham, at uddrage alene det, som
har reen menneskelig Interesse, og der
som Saadant maa opvække vor Deeltagelse for
ham som Menneske. Som Mennesker
kan intet, der angaaer Mennesket,
være os ligegyldigt.

Altsaa her intet videre om selve den Lan-
caster'ske Underviisnings-Methode til Forklaring
af denne Methodes Væsen, uden alene for den
Enkeltes Skyld Dette, at den kaldes den gjen-
sidige! (indbyrdes) Læremaade, fordi
Børnene i de Lancaster'ske Skoler indbyrdes
undervise hverandre og ligeledes holde hver-
andre til Orden, i det Læreren selv kun har
Overopsyn over det Hele og leilighedsviis hjæl-
per efter, og fordeler Underviisningen til en-
kelte Børn som de Dvriges Lærere i sær-
skilte Partier, saa at 100, ja flere hundrede
Børn kunne undervises under (for ei at sige
af) een eneste Lærer. De bedre Elever un-

derwise da de Svagere, der efter deres for-
 skjellige Fremgang deles i Klasser eller smaae
 Afdelinaer, og gaae efterhaanden, som de gjøre
 Fremfrit, fra een til en anden Afdeling.
 Dp syns mænd udvælges ligeledes iblandt Lær-
 lingene, af hvilke da enhver har sin Afdeling
 at passe. Fordelene ved denne Methode blive
 da, at de Undervisende lære saameget grun-
 digere, og faae saa meget tydeligere Begreber
 om det, de lære, som de faae Leilighed til at
 udbruge disse, naar de skulle lære fra sig til
 andre, hvad de selv have lært; ligesom ogsaa
 Fremgangen flaar hurtigere ved Elevernes nøie
 Klassifikation efter deres Fremgang, ved den
 uafsladelige Bestjæftigelse, hvori de ere, og
 formedelst det Liv, som er i Underviis-
 ningen, og den større Kappelyst, som Me-
 thodens Opfinder har søgt (det er et Spørgs-
 maal, om han deri har handlet efter rigtige
 psykologiske Principer) at vække ved Attraaen
 efter at forfremmes til Hjælpe lærer- og
 Op syns mands Poster i Skolen; men frem-
 for Alt, hvad der egentligen har været det
 første virkende Princip hos Opfinderen, Bes-
 sparelse i Skolepenge for den ringeste, fattige

Almues Børn, som af Mangel paa Evne hertil levede deres Barndoms Aar uden Underviisning og uden Opdragelse, og saaledes opvoxede i Laster og Ryggeløshed som Følge af Uvidenhed og forsømt Opdragelse, saaledes som det var Tilfældet i Englands Hovedstad, da S. Lancaster fandt paa at iværksætte den af ham opfundne Methode. Man har i Henseende til Besparelserne af Bekostninger paa Underviisningen ved denne Methode beregnet, at i Paris, hvor der ere 50,000 Børn, som behøve Elementair-Underviisning, koster disses Underviisning efter den Lancasterste Plan $2\frac{1}{2}$ Million Fr. aarligen mindre end efter den gamle Methode.

Jeg kommer nu tilbage til vor Lancaster selv. S. Lancaster er fød i London 1778; han er altsaa endnu kun 47 Aar gammel. Hans Fader var afflediget Soldat. Gist allerede som Ungling maatte han i sit 20de Aar see sig om Udvei til at erhverve Underholdning for sin Familie; og han besluttede da, for at erhverve sig Brødet, at aabne en Skole for en usædvanlig ringe Skoleløn, hvorved Udgang aabnedes den allerfattigste Almue til at

faae deres Børn undervise for en høist ringe ugentlig Betaling af omtrent 3 p. om Ugen eller 1 Spec. i dansk Mynt om Aaret for et Barn, omtrent 6 engelske Skilling. Det er allerede anmærket, at det var for at spare Udgifterne til Hjælpelærere i Ordets sædvanlige Betydning, at Lancaster fandt paa at lade de ældre og bedre Elever hjælpe sig med at undervise de Yngre og Svagere; iøvrigt viste hans Uegenyttighed sig allerede i de første Aar ved Antagelse af Gratister, hvis Tal ei var mindre end 30 af 100. Denne Skole aabnedes i Aaret 1798.

Det er mærkeligt, at Hovedideen af denne Methode allerede 1789 var anvendt af en engelsk Præst, Dr. Bell, i Madras paa Coromandel-Kysten, hvor det Ostindiske Compagnie da havde stiftet en Skole for Sønner af det derværende Militair, af indianske Mødre, der opvokrede i Glendighed og Laster. Dr. Bell blev een af Skolens Directeurer og fik Overopsynet over Underviisningen. Her vare 100 — 200 Børn, 4 Lærere; men disse hindrede ethvert Skridt, som Bell gjorde for at forbedre Underviisnings-Metho-

den; de modsatte sig planmæssigen enhver Nyebed, og vare ei at overtale til at forlade den sædvanlige Gang; og det Værste var, at der paa Stedet ingen var at saae til at erstatte dem. Dr. Bell havde saaledes anmodet Læreren i nederste Klasse at lære Børnene Bogstaver ved at male dem i Sand — en Maade, han havde seet bruges i en malebarist Skole — og, da Læreren ei er at formaae dertil, overdrages Opsigten over denne Klasse til een af de ældre Læringer, paa hvis Føilighed han kunde stole, og Underviisningen lykkes over al Forventning; denne Eleve bliver Klassens bestandige Lærer; Børnene gjøre usædvanlige Fremskridt; samme Forsøg gjøres med de øvrige Klasser tilsammen, og Udfaldet er det samme i Alle. Følgen var, at Underviisningen fratages alle Lærere, og fra 1795 meddeles den ene og alene af Læringer. Dr. Bell forfattede 1796, da han for sit flette Helbred nødtes til at reise tilbage til England, en Beskrivelse over sin Methode som Model og Ledetraad for Fremtiden; den sendtes ogsaa til Directionen for det Ostindiske Compagnie, og tryktes i London af Dr. Bell

ved hans Ankomst dertil. Saaledes var denne Methode, som i det væsentlige var den samme som Lancasters, allerede ved Trykken bekendtgjort et Aar, førend Lancaster aabnede sin Skole og af Sparsomhed og oekonomiske Grunde faldt paa samme Methode, uden at kjende det mindste til, at den af andre var opfundet før. Sandheden heraf er nokså oplyst og bevist; men jeg har dog troet ei at kunne undlade ved denne Leilighed at omtale ogsaa denne Mand, formedelt hans pædagogiske Ideers nære Slægtskab med de Lancasterske; og jeg troer derfor ei heller at behøve at gjøre Undskyldning for denne lille Udskielse i min Materie, hvor det koster mig Overvindelse at lade være at dvæle længere ved en Mand, hvis Liv ogsaa frembyder meget interessant biographiske Træk, og til at kjende hans Aand jeg alene tillader mig endnu at anføre de Ord, med hvilke han overleverede sit Manuskript til den engelske Boghandler, sigende: "De vil kalde mig en Sværmer; men, dersom vi kunde leve 1000 Aar, vilde vi faae at see den her beskrevne Methode antagen af hele Verden."

(Fortsættes.)

N. E. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 42.

Løverdagen den 15 October 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Nogle Træk af Joseph Lancasters Liv og Character.

(Fortsættelse.)

Skjøndt saaledes Hovedideen af den Lancasterske Methode var opfundet og udøvet og bekendtgjort, førend den af ham udtænkte og udøvedes, var dog den hele Stilling, i hvilken han levede og syblede, alt for fjernet fra videnskabelig Opmærksomhed for Literaturen, til at det ei skulde være ganske troeligt, begribeligt og sandsynligt, at han kunde være bleven ubidende om Tilværelsen af Bells Piece om Madras-Methoden, der allerede som en Piece, der folgtes for en engelsk Skilling (24 $\frac{1}{2}$ Dansk i gammel Mynt) gjorde slet ingen Opsigt. Og saa kan man med Sandhed sige, at Ideen

anvendtes først ret i det Store af Lancaster, og ved hans Iver og udmærkede Driftighed først fandt almindelig Modtagelse i Stor-Brittannien.

Besparselserne i de Lancasterske Skoler dreves videre, og udvidedes ogsaa til Bæremidler: Bøger, Papiir o. s. v. Saaledes læste 9 Børn sammen i een Bog, i det den var med stor Stil og hang paa Væggen, saa at flere kunde læse Skriften, i det de stode om den i en Halvcirkel.

Velvillige og velgjørende Mennesker, som bleve opmærksomme paa Gavnligheden af Lancasters Bestræbelser, understøttede ham med Pengebidrag og samlede Subskriptioner, der ei alene dækkede Omkostningerne, men sikrede endog Stifteren aarligen 15 eng. Skill., lidet over $2\frac{1}{2}$ Spec., for hvert Barn i Skolepenge. Uegenyttig og besjelet af reen og ædel Iver for at gavne i den Wei, han havde valgt som Levebrød, men hvor han havde fundet en ædlere Tilfredsstillelse ved at forvandle den raaeste Gadepøbel ved Lediggang og Uvidenhed forvildede Børn til saa lærvillige og ordentlige Lærlinge, at han ene kunde have 1000 Børn

sammen i een Stue — var han dermed tilfreds, og, stolende paa Forsynets Hjælp og fremdeles Understøttelse af Publicum, forvandlede han samme Aar sin Skole til en Friskole. I 1804, det syvende Aar af hans Virksomhed, udvidedes Skolebygningen, og Børnenes Tal steg fra 350 til 800, hvilken stærke Tilvæxt dog slet ikke forstyrrede Skolens hidtilværende gode Orden; og, da han formedelt det gode Udfald af denne Prøve meente, at hans Underviisnings-Methode lod sig anvende paa ethvert nok saa stort Antal Elever uden Skade for deres Fremgang og Skolens Orden, saa blev det nu det høieste Maal for hans Vergjerrighed, at see sin Skole udvidet indtil 1000 Børn; og dette Antal havde Skolen allerede 1805, dens ottende Aar. Samme Aar anlagde Lancaster i samme Huus ved Hjælp af sine 2 Søstre en Skole for 200 Pigebørn; og den samme Underviisnings-Methode anvendtes her, ligesom i Drengeskolerne, paa Læsning, Skrivning, Regning, saaledes ogsaa paa Syning og andre qvindelige Haandarbejder.

I dette Aar brædede Kong Georg den 3.

Lancaster med en Audients, hvori han omstændeligt lod sig underrette om hans Læreplan og Methode, forsikrede ham om sit fulde Bifald og om sin Beskyttelse, subskriberede for 100 Guineer, hvilket ophølede Exempel de tilstedeværende Kgl. Prindsen og Prindsesser efterfulgte. L. kaldte disse af den Kgl. Familie subskriberede Summer: den Kgl. Fond, og grundede for den et Institut, som sattes i Forbindelse med Skolen, nemlig et Seminarium til at danne Lærere til at indføre hans Methode i andre Skoler.

Men denne Kgl. Naade synes at have opvakt den første Forsølgelse mod Lancaster; thi fra denne Tid begyndte Bladet at vende sig for ham. L. var nemlig i 1801 gaaet over til Wemneres Selskab (Dvæernes Sect) men aldeles uden at Religionsiver gjorde ham kold mod andre Sectar. Men den høie eng. Geistlighed fandt det betænkeligt, at see, hvorledes hele Almue. Underviisningen stod Fare for at komme ganske i en Dvæers Hænder, som, i det han modtog i sine Skoler Børn af alle christelige Religioner og Religions Sectar, ingen særskilte Dogmer lærte dem, men alene lod Børnene læse i Bibelen, og overlod den videre

christelige Underviisning og Bibelens Fortolkning til Forældrene ved deres huuslige Andagt eller de respective Geistlige; hvorimod den engelske Geislighed vilde have Catechismus brugt som Grundvold for Religions- Underviisningen i Almueskolerne. Man udgav nu Skrifter imod ham, hvori man skildrede ham som et farligt Menneske, erklærede at Kirken stod i Fare, advarede Publicum imod ham, ja udsprede endogsaa det løgnagtige Rygte, at Kongen havde unddraget ham sin Besyttelse. Følgen var, at de subskriberede Summer næsten ganske tilbageholdtes, og inden kort Tid indskrænkede sig til det Kgl. Husets Bidrag, som, alle Rygter uagtet, vedbleve at ydes.

Men Modgang opflammede hans Iver, istedetfor at kjølne den; han sparede ingen Ansfrængelse, ingen Bekostning for at udbrede sin Methode, reiste til den Ende omkring i Landet, holdt Forelæsninger i mange Stæder, for at gjøre Publicum bekjendt med sit System, og fik derved flere Skoler anlagte efter sin Plan, for hvilke han i sit Seminarium dannede Lærere. Enthusiast for sin Methode, havde Penge i hans Dine intet Værd, uden

som Middel til at befordre den; og, da han, uagtet sine smaae Indtægter, var høist gavnlig og uforsigtig i Bortgivelse af Frie-Pladser i sin Skole, saa havde han paa mange Maader sat sig i Gjeld, som i 1807 var opløbet til omtrent 6,500 Pd. Sterling, over 25,000 Spec. i D. M. Hans talrige Creditorer begyndte at blive utaalmodige; og han blev i Maj 1807 virkelig engang af 2 af dem sat i Fængsel. Hans Arrestering gav Anledning til en rørende Scene. Det var Aften, da han skulde bringes derhen; og, da Veien faldt forbi hans Huus, bad han Politie-Betjenten, som fulgte ham, at tillade ham at gaae derind, for at forrette sin Aftenbøn, efter Dvæernes Skik, med sin Familie. Betjenten traad ind med i Bedestuen, hvor hans inderlige, tillidsfulde Bøn til Gud, at dog ei hans begyndte Værk maatte lide under de ham trykkende Omstændigheder, gjorde et saadant Indtryk paa Betjenten, at denne, da de gik ud, tog ham ved Haanden, bad ham være ved godt Mod, og tilbød sig at gaae i Borgen for ham hos Opsynsmanden over Gjeldsfængslet; og, da Lancasters Skole laae

i det District, hvor Gjeldsbusets Fanger om Dagen maatte gaae frit omkring, naar Nogen sagde god for dem, saa kunde han ogsaa som Fange om Dagen være virksom i sin Skole, i det han om Morgenen gik med en Betjent til Skolen, og om Aftenen fra Samme til Fængslet.

Før at undgaae sine Creditorers Forfølgelser, maatte L. stundom opholde sig uden for London; men selv under disse Omstændigheder var han ei uaktiv, men vedblev, hvor han kom, at holde Forelæsninger over sin Methode og at oprette nye Skoler; og det var lykkeligviis ved en saadan Leilighed, at han lærte at kjende Tandslægen Prof. Jos. Fox, der kort efter, da hans Nød var størst, blev hans Skytsgenel og hans Methodes Fjælsker. Hans Creditorer, som stedse bleve utaalmødigere, satte ham Udgangen af Jan. M. 1808 til Betalings-Termin, og L. maatte nu alvorligen see sig om Penge for at tilfredsstille dem. Terminen nærmede sig med stærke Skridt, da L. i sin Forlegenhed besluttede at søge Hjælp hos sin nye Ven Fox, der efter Indbydelse mødte den 19 Jan. 1808 hos Ls. Ven Hr. Corston,

hvis Gver for den fattige Ungdoms Opdragelse havde gjort ham til en Ven af E., der ofte, naar han var i Forlegenhed, var bleven hjulpen af ham. Es. Sammenkomst med Fox ved denne Leilighed er yderst interessant, og Millioner fattige Børn ville, som Dr. Hamel *) udtrykker sig herom, velsigne denne Sammenkomst og denne Dag, som ogsaa blev en Frelses-Dag for dem. (Fortsattes.)

---

*) Denne Dr. Hamel var i Aaret 1813 af den russiske Keiser Alexander sendt til England for blandt Andet ogsaa at gjøre sig bekjendt med Underviisningsvæsenet. Ved denne Leilighed studerede han ogsaa den lancasteriske Underviisnings-Methode, hvorom han derefter meddeelte det Offentlige Beretning i det Skrift, hvortil her sigtes. Det er, om jeg husker ret, dette Skrift, hvoraf jeg fornemmeligen har taget disse Bemærkninger, der i en anden Anledning for omtrent 5 Aar siden optegnedes til mundtlig Meddelelse i et blandet Selskab.

N. E. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 43.

Løverdagen den 22 October 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

Til Efterretning for Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paa-ligger det enhver Klassifikations Repræ-sentanterne, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Oplysning for samt-lige Repræsentanterne, ved de, i General-Forsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

Før at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Bærdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelden, om hun sidder i sin afdøde Mandes Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre Komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelden Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees gjældende.

Lovrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at opgive Cieren af Stædet de beboe, at bibræge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Onsdag undtagne, forinden Mandagen den 14de November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Koble

Nogle Træk af Joseph Lancasters Liv og Character.

(Fortsættelse.)

Da Fox efter Maaltidet begyndte Samtalen med L. om hans Forsætning, spurgte han ham uden Umsøb: Hvormeget er De skyldig? er det 1000 Pd.?

L. svarede; Ja.

F. Er de 2000 Pd. skyldig? —

L. (med sagtere Stemme og med nedslagne Dine) Ja. —

Fox sprang nu op, flappede ham venlig paa Skulderen og sagde: nu velan da! ud med Sproget! Er de 3000 Pd. skyldig?

L. kunde ei længere holde sig; han brast i Graad, og sagde: Spørg William! Corston! han veed bedre end jeg selv, hvad jeg er skyldig.

Fox vendte sig til W. Corston, og, da han hørte, at Ls. Gjæld var henved 6,500 Pd. Sterk., satte han sig ned, med Haanden for

Ansigtet, og der paafulgte en Taushed, som kun afbrødes ved Es. Hulken. Efter eet Minuts Forløb stod For op, greb Corstons Haand og sagde: Med Deres Hjælp kan jeg gjøre det; og, da W. Corston lovede den, lovede at acceptere, hvad For traf paa ham til Es. Gjelds Afbetaling, udraabte For: Nu, saa er Eagen reddet. E. og Corston sprang nu ogsaa som begejstrede op fra deres Stole; alle 3 omarmede hverandre, og stode saaledes en Tid lang gradende som Børn. Da denne rørende Scene var tilende, forbandt For, som ingenlunde var nogen bemidlet Mand, sig med en Beslutningskraftbed, som neppe har Mage, til at give E. Forstod til sin Gjelds Afbetaling, og betalte allerede i de første Dage 3,600 Pd. Sterl. i Bexler paa Corston, som denne, i Tillid til Forsynet, uden Indvendinger accepterede. Saaledes bleve 44 af Es. meest paatrængende Creditorer tilfredsstillede, E. fri og udrevet af sin Forlegenhed, og hans Bærk reddet.

Vi have i det Foranførte seet, hvorlidet E. duede til selv at bestyre sine Pengeanliggender; og vi kunne derfor ei andet end glæde

os paa Es. Begne over, at en Forening (Com-
 mission) af 6 Personer dannede sig, som skulde
 modtage de subskriberede Summer, holde Regns-
 skab derover, og afgjøre alle Udgifter, med den
 Betingelse, at E. skulde forpligte sig til ingen
 Udgifter at gjøre, uden dertil at have Commis-
 sionens skriftlige Samtykke. Saa nødvendig
 og billig denne Betingelse end var, for at E.
 kunde befries for at bryde sig med Pengesager,
 og ganske opoffre sig for Underviisningen, for
 hvilken han var saa fortrinligen skikket, og for
 at Publicum, naar det opfordredes til at yde
 Bidrag, ogsaa kunde have berøeliænde Wisshed
 om deres hensigtsmæssige Anvendelse; saa an-
 tog E. dog ei uden lang Bægning dette For-
 slag, da det gjordes ham; og det er ei uden
 Interesse at lære at kjende denne sjeldne Mand
 ogsaa i hans Svagheder, til hvilke unægteligen
 den Uvillie hører, hvormed han foiede sig
 nødvingen under denne Afhængighed for Die-
 bliffet, men som han dog siden saalibet kunde
 finde sig i, at han paa en Maade, der ei kan
 frikjendes for Utafnemmelighed, affastede
 et Nag, der syntes ham utaaleligt, og derved
 atter styrtede sig i Nød og Armod og Uvirk-
 somhed.

Es. Kraft var imidlertid nu frigjort og stiftede saare megen Nytte ved Udbredelse af Kundskaben om hans Methode paa hans Reiser, ved Forelæsninger omkring i Landet, og ved nye Skolars Anlæggelse formedelst Subskriptioner, der tilveiebragtes paa saadanne Steder, saa at han til 1811 havde gjort 19 Reiser, holdt 141 Forelæsninger, indrettet 95 Skoler, til hvis Opførelse 20,000 Pd. Sterl. (80,000 Sp.) vare subskriberede, og hvori omtrent 30,000 Børn undervistes. Iblandt disse Skoler var den i Manchester paa 1000 Børn, og den i Newcastle paa 500 Børn.

Ogsaa udenfor England indførtes den lancasterste Underviisnings Methode i Nord-America, i Africa paa Sjerra Leona, det gode Haabs Fjorbjerg, i Calcutta i Ostindien, ja endog paa Nye Syd Wales i Australien; og saaledes besadde i 1813 alle 5 Verdensdele Skoler efter den lancasterste Methode, i hvilke over 100,000 Børn, hvis Opdragelse sandsynligt uden den ganske vilde have bleven forsømt, nødde gavnlig Underviisning.

Med Aaret 1813 begynder en ny og høist vigtig Epoche for den lancasterste Underviis-

nings-Methode; thi indtil den Tid havde hans Skole, endskjøndt pantsat til Finantscommis- sionen, været hans private Eiendom. Det var saaledes vanskeligt at undgaae Forvirring, og at holde Es. private Anliggender adskilte fra Publicums. Man var betænkt paa Forholds- regler for at forebygge dette Onde, da Es. Ubesindighed og Uformuenhed til at be- regne sine Foretagenders Udfald i oeconomisk Henseende, imod Commissionens Forventning, lettede Udførelsen af dens Plan paa en Maade, som gav det Hele en Fasthed, som Commis- sionen, uden denne Overlæelse fra Es. Side, vans- keligen skulde have kunnet forskaffe den An- stalt, den med offentlig Ansvar skulde sørge for at vedligeholde uafhængig af Es. Finantser.

(Fortsattes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 44.

Lørdagen den 29 October 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

Anneldelse.

Til Efterretning for Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paa ligger det enhver Klassifikations Repræsentanterne, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Dplysning for samtlige Repræsentanterne, ved de, i Generalforsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelden, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelden Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Søvrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at opgive Tieren af Stædet de beboe, at bilægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Lørdag undtagne, forinden Mandagen den 14de November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det foreenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Koble.

Nogle Træk af Joseph Lancasters Liv og Character.

(Fortsættelse.)

Lancaster havde nemlig, paa egen Haand, uden at underrette Commissionen om sin Plan, ja endog aldeles imod dens Villie, besluttet i Dooting, nærvæd London, for egen Regning, og til sin egen Fordeel, at oprette en ny Skole for et vist Antal Pensionairer, og deri at anvende sin Underviisningsmaade ogsaa paa Underviisningens høiere Grene. Man seer, L. ønskede ei længere at virke i Forbindelse med Commissionen; og, da han for det nye Anlæg atter maatte gjøre Gjæld, var det Commissionens Pligt at forhindre, at ei den ældre Anstalts Fonds, der tilhørte Publicum, skulde sammenblandes med denne Ls. Privatgjæld. L. var saa indtagen af sit nye Project, at han foreslog, een af Commissionens Medlemmer,

at overlade til Commissionen Skole-Bygningen i Forstaden Southwark, med alt Inventar af Tabeller og Apparater, naar den vilde løsgjøre ham fra al Forbindlighed for de Summer, der vare hans foresludte. Alle Foreslinger, at han paa denne Maade løsrev sig fra sit Værk, som man saa gjerne vilde beholte ham i Spidsen for, — at man var vilig til at interessere sig ogsaa for hans private Fordiel, ligesom man havde interesseret sig for hans Værk, naar han vilde vedblive i Harmonie med Commissionen, vare forgjeves; han vilde ei lade sig bringe fra sit nye Project. Og, da han derfor erklærede, at, naar man antog hans Forslag, vilde han af alle Kræfter vedblive at være Commissionen til Tjeneste i at fortsætte det begyndte Værk; saa indsaae Commissionen, at der var for den ei andet at gjøre end at indlade sig paa hans Forslag, saa meget mere, som det var meer end sandsynligt, at han vilde ruinere sig ved Udførelsen af sit Project i Dooting, i hvilket Fald de for det offentlige Værk subskriberede Penge maatte opoffres for at betale denne nye private Gjeld. Man antog da hans Forslag;

der opfattes et lovformeligt Document deraf, og denne Forholdsregel reddede anden Gang denne Underviisnings- Anstalt fra at gaae under.

Nu først blev det mueligt at gjøre Bæret ganske til Publicums. Administrationen af Anstaltens Fond overgaves til et af de contribuerende Medlemmer valgt Udskud, og det Hele sattes paa en ny og fast Fod, saaledes at Finantscommissionen aarligen skulde aflægge Regnskab over dens Arbejder i Aarets Løb, lade Beretningerne trykke med Tillæg af Correspondents- og andre Efterretninger, Subskribentlister o. s. v. For, om mueligt, at beholde E. ved Underviisnings- Anstalten, og at drage Nytte af hans Erfaringer, tilbød man ham en Overopsynsmands Post ved Skoleanstalten og Læreseminariet med en Løn af 365 Guincer om Aaret. Efter nogen Vægning modtog han denne Post. Men E. kunde ei finde sig i at staae under en Commissions Tilsyn, og efter en Deel Ubehageligheder, som forefaldt, forlangte han i April 1814 sin Afsted, som ogsaa strax meddeelttes ham, da han

i nogen Tid snarere havde skadet end gavnét Indretningen.

Saaledes endtes Es. Virksomhed for dette Værk, som han med saa megen Iver og Held havde sat i Gang. Han faldede strax derefter; og hans nye, kun halvt fuldførte, Etablissement i Dooting, som han havde tænkt at indrette til saa stor Fordeel for sig, gik ganske til Grunde. Endnu i et Par Aar reiste han omkring i Skotland og Irland, og stiftede meget Godt ved de Forelæsninger, han der holdt, og som ved de private Gaver, der samlede ved Indgangen, indbragte ham Understøttelse og Erstatning for Reisens Omkostninger. Overalt modtoges han som de fattige Børns Velgjører; men han skadede sig selv og sin Sag, i det han ei kunde finde sig i Omstændighederne, og ilde omtalte de Mænd, der havde bevist ham saa meget Godt, ved at paastaae, at de blot vare fremtraadte for at rive ham Værket af Hænderne, og at tilegne sig selv det. Derved og især ved en Pjece af saadant Indhold, som han udgav i 1816 i Bristol under Titel af Undertrykkelser og Forsølgelser, tabte han efterhaanden gan-

ste Publicums Agtelse og selv sine nærmere
Venners Godhed, af hvilke han kun havde faa
tilbage. Han levede efter den Tid i menne-
skesjendst Uvirkksomhed, eensom og ubemærket,
af en anden Mands Godhed i Manschester,
plaget af den fixe Idee, at hans bedste Ven-
ner vilde berøve ham Æren og Fordelen af
hans Arbeide.

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 45.

Løverdagen den 5 November 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

U n m e l d e l s e.

Til Efterretning for Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paa ligger det enhver Klassifikations Repræsentantere, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Dplysning for samtlige Repræsentantere, ved de, i General-Forsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelde, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelde Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Tovrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at opgive Eieren af Stædet de beboe, at bislægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Løverdage undtagne, forinden Mandagen den 14de November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det foreenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Koble.

Nogle Træk af Joseph Lancasters Liv og Character.

(Slutning.)

Dog, var Lancaster end tabt for sig selv her, saa var hans Værk det dog ei. Hans Skoler vedbleve at bestaae og udbrede deres velgjørende Virksomhed over hele Kloden. Det maa smerte Enhver, som erkjender Os. Fors tjenester af hele Menneskeheden, at erfare denne sørgelige Ende paa den glimrende Rolle, han i alt for kort Tid spillede; men ingen vil over de menneskelige Svagheder, han havde, glemme hans gode Egenstaber og deriblandt den Uegennyttighed, hvormed han, uden at tænke paa sig selv og sine gamle Dage, gjorde sin Skole til en Friskole for den fattigste Almues Børn. Og, for at formilde det Indtryk, denne sørgelige Catastrophe maa efterlade sig i Enhvers Sjæl,

som har interesseret sig for hans Skjæbne, tillader jeg mig, istedet for her at ende dette Udfæst, at tilføie en Scene fra hans Virksomheds første og bedre Periode, der lærer os at kjende saa vel Uretfærdigheden af den, af den zeltistiske engelske Geistlighed først opvakte Forsølgelse mod ham som Dvæker, og fordi Religions-Underviisningen i hans Skole foredroges uden Hensyn til Sect. Hvorledes nemlig den hele Aand i Ls. Skole indgjød hos Eleverne, Børn af den raaeste Pøbel, Agtelse for Dyd og virkelig Religiositet, som ei den grundigste Underviisning, efter befalet Lærebog, pleier at opvække, viser følgende Anekdote. En Discipel, som fra en anden Skole, der havde en meget orthodor og for sin strænge Religions-Underviisning bekjendt Lærer, nyligt var kommen i Ls. Skole, havde ved sin Banden opvakt saadan Affkye mod sig hos sine Meddisciple, at de, under Trudsel at forjage ham af Skolen, med den største Uvillie slæbte ham hen til L. Denne troede, at den Fremmede maatte have begaaet et Mord eller anden Udaad; saadan Forfærdelse stod malet paa Alles Ansigter. Et Par af Børnene skulde sige L. de

stammelige Ord, Synderen egentligen havde brugt; men ingen kunde overtale sig til at føre Ordene over sine Læber; den ene skrev dem paa Tavlen; den anden stavede dem, for at undgaae at udtale Ordene i Sammenhæng. Med Føie spørger den danske Udgiver af den Lancasterste Underviisnings-Methodes *) Historie,

-
- *) Skulde dette ei være den retteste Benævnelse for denne nu saa almindeligen udbredte Underviisningsmaade, en Benævnelse, som Billighed og Taknemmelighed mod denne hæderligen fortjente Mand's Navn, hvem Methoden skylder sin Tilværelse, saa meget mere synes at have Forbring paa, som den ellers sædvanlige Benævnelse af den gjensidige, indbyrdes Underviisningsmaade dog i Grunden ikke rigtig og bestemt betegner denne Methodes Væsen? Vi skulle siden faae at see, at L. selv benævner sin Underviisningsmaade med dette, som et almindeligen antaget, Navn. — Da jeg iøvrigt ikke har bemeldte Bog nu ved Haanden, maa jeg her bemærke det Samme, som jeg ovenfor bemærkede med Hensyn til Dr. Samels Skrift, at jeg mueligen, ved at nedskrive disse Optegnelser, har betjent mig af denne Bog ei mindre end af Hiin.

Hr. Lieutenant Bruun, her: "Kan man sige, at der i en saadan Skole ei læres Religion paa en Maade, som er denne Underviisningsgreen værdig?" — Her ende sig mine første Optegnelser om denne berømte Mand, gjorte i 1820. Fortsættelsen vil jeg, da Skuepladsen for hans personlige Virksomhed forandrer sig fra Europa til Sydamerika, lade følge under Overskrift: J. Lancaster i Caraccas.

Joseph Lancaster i Caraccas i Sydamerika.

Her see vi da Lancaster, efter at have forladt vor Verdensdeel, og efter ligesom en kort Ovale, atter fremtræde til ny og selvstændig Virksomhed for sit ædle Værk paa hiin Side af Atlanter Havet. Han lever nu i Caraccas, Hovedstaden i Provindsen Venezuela i Columbien, hvor vi ville finde en ung Dansk, Hr. Biggo Badskjær, i hæderlig Forbindelse med denne originale Mand, og ansat af ham som Lærer ved hans der oprettede Skole.

Jeg skal om denne Forbindelse siden levere nogle Oplysninger, der ei ville kunne mangle Interesse for danske Læsere; men, da det, som først gjorde mig opmærksom paa Hr. Lancasters Fremtrædelse i hiin i vore Dage ligesom anden Gang nye Verdensdeel, og gav mig Anledning til at fremtage de her meddeelte Notitser om denne berømte Mand's Liv og Character, var den ham af den end berømmeligere Mand og Helt, Columbias og Perus Befrier, General Bolivar, tildeelte Understøttelse af ikke mindre end 20,000 Pjastre til hans Værks Fremme, hvorom Aviserne havde givet Underretning, saa maa jeg frem for Alt ile at meddele følgende Brev i denne Anledning fra Bolivar til Lancaster, uddraget af Avisen el Colombiano, og derefter indrykket i den engelske Avis the Times, fra 20 Sept. 1825, saaledes som det her i Oversættelse meddeles.

(Fortsættes.)

N. E. Nissen.

Borger = Vennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 46.

Løverdagen den 12 November 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Anmeldelse.

Til Efterretning for Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar maatte ville ansøge om Laan og Understøttelse.

Efter Lovens 2det Kapitel 20 §. paa ligger det enhver Klassifikations Repræsentanterne, at undersøge Ansøgningerne fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning, til Dplysning for samtlige Repræsentanterne, ved de, i Generals Forsamlingen, paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maae derfor enhver Ansøgende efter Lovens 19de § godtgjøre sin Værdighed og Trang, og de, som søge Understøttelse, maae derhos anføre deres Alder, saa og om de have u-opdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at de nyde nogen Hielp af offentlige Indretninger, opgive hvori samme bestaaer; og naar den Ansøgende er Enke, maae hun tillige anmelde, om hun sidder i sin afdøde Mands Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen.

De som efterlade dette eller herom, samt om deres Alder, gjøre u-rigtige Angivelser, skal enten aldeles tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde syldestgiørende og rigtige Oplysninger, ligesom ogsaa de Ansøgende, der anmelde Svagheder, derom skal lade

medfølge Attest fra en Læge, hvilken maae være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees giældende.

Tovrigt skulde Administrationen have samtlige Ansøgende erindrede om, at opgive Eieren af Stædet de beboe, at bislægge Ansøgningerne med deres Lovbog, og indlevere samme til Selskabets Bogholder Koble, boende i Frederiksberggade No. 26 paa anden Sahl, alle Formiddage, indtil Klokken 10, Tirsdag og Løverdage undtagne, forinden Mandagen den 14de November, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det foreenede Understøttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Koble.

Joseph Lancaster i Caraccas i Sydamerika.

(Fortsættelse.)

Brev fra General Bolivar til Lancaster.

Til Hr. Lancaster.

Lima den 16de Marts 1825!

Min Kjære Herre!

Jeg har havt den Ære at modtage Deres meget smigrende Brev fra Baltimore, hvorpaa Svaret blev sendt til de forenede Stater i America ad en Dmpei, der betydeligen vil forsinke Sammes Modtagelse af Dem. Jeg har nu med største Glæde af Deres ærede Skrivelse fra Caraccas erfaret den Beslutning, De har fattet, at boesætte Dem iblandt os, i det roesværdige Niemed at udbrede og bringe til Fuldkommenhed det Lancasteriske Underviisnings-System, der har stiftet, og vil fremdeles vedblive at stifte

væsentlig Gavn i at fremme den menneskelige Forstands Udvikling — et beundringsværdigt Værk, som vi skyldte den Mand's udmærkede Genie, der har havt den Godhed at hellige sig ganske til mine unge Medborgeres Underviisning. De synes at ansee Understat- telse nødvendig til Udførelsen af deres vel- dædige Hensigter. Jeg iler derfor at til- byde Dem Tyve Tusinde Piastre til Anven- delse for at fremme Ungdommens Underviis- ning i Caraccas. Disse Tyve Tusinde Pia- stre ville blive Dem udbetalte i London ved Perus Agenter, paa hvem De kan trække for dette Beløb om tre eller fire Maaneder. Bemældte Agenter have Ordre til at betale Beløbet til den eller dem, som De maatte anvise til Sammes Modtagelse. I Til- fælde det ikke maatte være Deres Vnske at anvende den hele Summa i London, vil De let kunne lade Resten oversende til Caraccas. Jeg har endvidere at tilføje, at jeg med For- nøielse vil forstrække dem en større Summa i somme Tiemed, dersom De skulde troe, at den nyttigen kunde anvendes. For at sætte mig istand til at opfylde dette mit Tilbud,

villø De behøge at meddele mig Deres For-
 mening ganske paa den Maade, som De
 maatte finde passende. Perus Regiering har
 paa tusinde Maader været høist gavmild imod
 mig, og har endydermere stillet en Million
 Piastre til min Raadighed til Colombianer-
 nes Tjeneste. Den offentlige Underviisning
 vil erholde min første Opmærksomhed i denne
 Summas Anvendelse. Det er dekaarsag
 ikke forbundet med nogen Banstælighed for
 mig at understøtte de Underviisnings-
 Anstalters Fremgang, som ere under Deres hers-
 lige Genies Bestyrelse. Modtag Forsikrin-
 gen om min Beundring, min Agtelse og
 min Taknemmelighed for det Fortrin, De
 har givet mit Fødeland, ved at hoesætte Dem
 i Samme. Jeg er Deres særdeles hengivne
 og forbundne Tjener. Bolivar.

Dette interessante Brev vil, da det ogsaa
 lærer os i Helten at kjende Oplysningens Ven
 og Beförderer, ei kunne mangle at læses med
 Deeltagelse; og dobbelt maa det interessere
 enhver det Lancasteriske Underviisningsystems
 Ven, at see, med hvilken gavmild Haand Bo-

livar har ladet Lancaster tilflyde den rundeligste
 Understøttelse til at fremhjælpe Skolevæsenet i
 Columbien efter hans Methode og i den af ham
 der begyndte Virksomhed. Det er meer end be-
 griabeligt, at denne Bolivars hæderlige Erkjen-
 delse af Lancasters Beskræbelsers Værd maatte
 være E. en behagelig og glædelig Erfaring og en
 stor Opmuntring for ham til at søge at fremme
 sit Værks Udbredelse i hiin Verdensdeel. Og
 saaledes lære vi ogsaa E. livelige og elskvær-
 dige Character at kjende i den glædelige Over-
 raskelse, dette Brev skjenkede ham. „E. er sjele-
 glad,” skriver Hr. Wadsfjær herom i et Brev
 til sin Fader, hvori han mælder ham denne
 lykkelige Bending i Hr. E. pædagogiske Eri-
 ling, og tilføier, at E. havde lovet ham, sin
 trofaste og utrættelige Medarbejder i sin Eko-
 le, 1000 af hine Bolivarste Piaastre. Det er
 nemlig, som det fremlyser af alle Hr. Wad-
 sfjærs Uttringer om denne berømte Mand, et
 Hovedtræk i hans Character, at føle en le-
 vende og oprigtig Erkjendtlighed mod En-
 hver, der mæner det ærligt med ham, og som
 troligen staaer ham bi under Udførelsen af hans
 mæsifommelige Arbejder. Og en saadan trofast

Din og uforsvunden Medarbejder maae vi som
 Danske ligesaameget glæde os ved at kunne
 lykønske Hr. L. med at have fundet i vor un-
 ge Landsmand, som vi maae lykønske Hr. Wad-
 skjær med at have været saa heldig, paa den
 modige Vandring, han med ikke almindelig
 Nærværelse vovede at tilræde, ved at begive sig ud
 i den vide Verden for at søge sin Lykke, at have
 fundet denne sin Lykke i hiin, ei blot berømte, men
 i Sandhed hjertensgode og ædle, Mands Arme,
 at kunne arbejde for ham og med ham, og
 at see sin Duellighed og sin Flid i hans og
 Verdens Tjeneste paaafkjønnet og belønnet med
 det, som er mere end Guld og verdslig Væ-
 re, en herlig og ædel Mands Venfkab og
 Taknemmelighed. Hvor forunderlige ere
 de Veie, ad hvilke Mennesket skal ledes til
 sin Bestemmelse, som han ved sin Vandringss-
 Begyndelse ei havde end ikke den ringeste
 Ahnelse om, hvad den skulde blive!

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 47.

Løverdagen den 19 November 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos S Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Joseph Lancaster i Caraccas i Sydamerika.

(Slutning.)

Det var den 18 Juli d. A. at L. modtog hiint Brev fra Bolivar og deri det ædelmodige Tilbud om Understøttelse og Anviisning paa ikke mindre end 20,000 Piaastre til Skolevæsenets Dphjælpelse i Columbien. Vi kunne have Anledning til at troe, at Hr. L., efter at have modtaget denne betydelige Hjælp og General Bolivars gavmitde Tilbud om videre Understøttelse, isald behøves, vil i denne for hans Værk heldige Omstændighed finde en Bestemmelses-Grund for sit følgende Liv, og at han rimeligviis vil hellige det Land, i hvilket han har boesat sig, og dets Lands Ungdom, hvil-

ket er kommet hans Bestræbelser paa saa hæderlig og saa gavmild en Maade i Møde, sine kommende Dages Virksomhed. Førend Hr. L. nemlig havde modtaget denne opmuntrende Skrivelse og deri lovede Hjælp, er det rimeligt, at hans Forfatning i Sydamerika har været mislig, og at han har havt i Sinde at vende tilbage til Europa igjen. Thi af en Skrivelse fra Hr. L. til Hr. Major T. L. Wadskjær, vor foromtalte unge Landsmands Fader, dat d. 25 Januar d. A., som af bemældte Hr. Major W. er mig meddeelt, seer jeg, at Hr. L. da med et Slags Bestemthed taler om sin Tilbagereise til England; og kan det ei være os Danske uinteressant at underrettes om, at denne berømte Mand, ved at omtale saadan Tilbagereise til sit Fædreland, tilføier, at, dersom han paa denne sin Hjemreise kunde aflægge et Besøg i Danmark, vilde han ganske vist gjøre det, og at det inderligen vilde glæde ham at see de forskjellige der oprettede Lancaster'ske Skoler. Dog skulle vi ikke mene, at det er, fordi vor unge Landsmand er kommen i Forbindelse med

Hr. E. i Caraccas, først der, at Hr. E. er bleven vidende om, hvor Meget der i Danmark er gjort for Udbredelsen af hans Underviisnings=Maade. Thi saa skriver han i samme Brev til Hr. Major W. desangaaende: "Da jeg var i Nordamerika, (Hr. E. har da der opholdt sig i nogen Tid, — jeg kan ei see, hvortil, — i det Mellemrum efter 1816 og før 182, da vi finde ham i Caraccas) hørte jeg, hvad jeg ogsaa siden har hørt her i Landet, at det Lancaster=skæ Dypdragelsesystem er blevet indført i Danmark. Offentlige Beretninger, Bøger, alt hvad der er udføjet i Trykken, denne Sag angaaende, vil være mig meget velkomment o. s. v.. Hr. E. omtaler ved samme Leilighed et Besøg, han i Aaret 1803 eller 1804 havde i sin Skole der, hvor han dengang boede (i London eller ved London) af en dansk Mand, nemlig, saavidt jeg kan slutte, Hr. Commerceintendant J. Fr. Hage, hvis Godhed og Vedelmødighed mod sig han forsikrer ikke at have forglemt. Jeg maa her, med Hensyn til min Anmærkning, i det Fore-

gaaende S. 370, bede det bemærket, at nysans-
 førte Methodens Benævnelse er Hr. Lancasters
 egne Ord, da han stedse omtaler sin Methode
 under Navnet den Lancasterske. Og ikke
 mindre fortjener det, synes mig, at bemærkes,
 at Hr. L selv altid benævner sin Underviis-
 nings Methode med Navnet Opdragelses-
 maade (the Lancasterian system of educa-
 tion). Og det kan vel ikke heller nægtes, at
 den store og vigtige Indflydelse paa Børnens
 Tilvænnelse til Orden og Regelmæssig-
 hed, som denne Methode ei kan mangle at
 have, ere Egenstaber, som allerede vilde være
 anbefaling nok for den, og hævde den Ud-
 komst til Navnet Opdragelses-system.
 Og, naar det derfor kunde synes, som om just
 det, der udgjør Methodens Grundvold for
 denne vigtige Deel af Ungdommens Dannelselse,
 Orden, Orden, ja frem for Alt Orden, har
 opvakt mod den maaskee ikke den mindste, men
 den største, Deel af den Modstand, den har
 mødt, saa tager jeg dog ikke i Betænkning at
 bekjende det, at det, da jeg første Gang saae
 denne Underviisningsmaade for flere Aar siden
 udført i Casferneskolerne under Hr. Major

Abrahamsons egen Styrelse, var især fra denne Side (og det kan vel efter min Embedsstilling holdes mig tilgode) at Methoden allermeest interesserede mig. Jeg er nemlig her ved en Materie, som har for mig den største Interesse, og som denne Methode end mere maa tilskynde Enhver, der elsker Orden, til at tænke nærmere over. Men her er ikke Stedet til at afhandle et Emne, som endnu er et Problem, jeg vilde ønske paa en tilfredsstillende Maade at see løst.

Da jeg har bragt disse mine korte Eftersretninger om Lancaster i den efter Omstændighederne naturlige Forbindelse med nogle Data om vor unge Landsmand Hr. Vigo Wadskjær, saa anseer jeg det ei upassende her at meddele endnu af denne unge Mand's Breve til sin Fader, hvad han, der maa kjende denne sjældne Mand saa særdeles nøie, yttre om ham i disse sine Breve for at characterisere ham baade i Henseende til hans Indvortes og Udvortes. E., siger han, er en lille, tyk, smuk Mand med vittige, spillende Dine og en lang spids Næse. Han er, som vi kunde formode,

efter hans Beskrivelse en særdeles Ven af
 Børn, saare godhjertet, erkjendelig og velgjø-
 rende, en oprigtig og ædel Ven. Han el-
 sker mig, skriver Hr. Wadskjær, som sin
 Søn. Undertiden, naar han seer
 mig saa uførtroden ved mit Arbeide,
 (den Afcopiering efter forstørret Maalestok af
 smaae Tegninger for Skolen, hvortil Hr. W.
 fra Begyndelsen af blev antagen i Es. Tje-
 neste) saa trykker han mig til sit Bryst,
 og kysser mig, og siger: jeg vil være
 din Fader, naar du altid vil vedblive
 at være en god og flittig Dreng.
 Du har her ingen Fader, ingen Ven,
 ingen Slægt; jeg vil være dig Fa-
 der, Ven og Alt, og, sjoer Hr. Wadskjær
 til, det viser han hver Dag, at han
 er; han belønner mig alt for tidt
 med baade Penge og nye Klæder.

Og her ville vi da slutte disse korte No-
 titser om denne berømte, af Menneskebeden
 saa høiligen fortjente, Mand med det Ønske,
 at hans Bestræbelser i hiin Verdensdeel maae
 krones med Held, og at han maa af sin Wirk-
 somhed der høste al den Løn og Tilfredshed og

Glæde, som de særdeles heldige Auspicier, under hvilke vi see ham fremtræde der under Helten Bolivars hæderlige Beskyttelse, synes at love ham.

Hr. Bigo Wadskjær bliver Lærer ved Hr. J. Lancasters Skole i Caraccas.

Efter det, hvad jeg i det Foregaaende har mældt om Hr. B. Wadskjær, vor unge Landsmand, i Anledning af hans Forbindelse med Hr. Lancaster, som Lærer ved hans Skole i Caraccas, kan jeg vel forudsætte, at mine Læsere ei ville mangle at dele med mig nogen Interesse for denne unge Danske, og at de vel kunde ønske at underrettes om, hvorledes det er gaaet til, at han er kommen didhen, saa langt fra Fødeland og Slægt og Venner, og at han er indtraadt i denne Stilling. Jeg troer derfor at gjøre mine Læsere en behagelig Tjeneste, ved at meddele nogen Efterretning herom.

Efter sin noget ældre Broders, Hr. Skjold Wadskjærs, Exempel, der i Forveien var gaaen til Vestindien, og der var bleven ansat paa Advocatus regius Hr. Auditeur S. Billes Comptoir paa St. Croix, besluttede denne unge Mand ligeledes at prøve sin Lykke ad samme Wei; og da en Ven af hans Fader, førnævnte Hr. Major L. E. Wadskjær her af Staden, paa samme Tid gik til Vestindien, ansat som Embeds-Mand paa St. Thomas, reiste han i 1823 derover med Bøfte om Ansættelse paa Dennes Comptoir. Det traf sig imidlertid saa uheldigt for ham, at han kom til St. Thomas før sin forventede Principal, og sattes derved i en Forlegenhed, der nødte ham til at modtage hos en Plantageeier der paa Stedet, der stod i venstabeligt Forhold med Hr. Ws. Familie her, og gjerne vilde gjøre noget for den unge Mand under de Omstændigheder, hvori han befandt sig, en Spynsmands Post paa en Plantage.

(Slutningen følger.)

N. E. Riisen.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 48.

Løverdagen den 26 November 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J. Dalberg,

Gøtterøgaden Nr. 334.

Hr. Bigo Wadskjær bliver Lærer
ved Hr. J. Lancasters Skole i
Caraccas.

(Slutning.)

I denne Stilling havde han det ret godt; indtil Aaret derefter en Misvæxt af Sukkerskroten satte Plantagens Eier ud af Stand til at yde Hr. Wadskjær den samme Lønning, som han hidtil havde oppebaaret. Ikke tilfreds med sin Stilling paa saadanne forringede Bilskaar, som tilbøds ham, besluttede han at vandre videre ud i Verden, forlod d. 11de Sept 1824 St. Thomas, og ankom efter en Seilads af 3 Dage til Lagucira i Columbien, hvorhen han havde havt Selskab af en ligealdrende ung Mand, med hvem han havde staaet i Forbindelse som Ven, og som han havde laant det Meste af sine rede

Penge. Med et Adressebrev til en Mad. * *, Dennes Beslægtede, gik han, maadeligen forsynet med Penge, til Caraccas, hvor Mad. * * boede, i det Haab at faae det hans Ven gjorte Laan af 35 Pattacons udbetalt; sin Kuffert havde han med nogle faa Dalere deri, han havde tilbage, ladet blive i sit Logis i Lagueyra hos sin Ven. Men hans Haab om at faae Betaling af Mad. * * slog ham feil. Hvad var herved at gjøre? Hans Koft og Logis i Caraccas skulde betales hver Dag; thi Folkene vare fattige; og han havde ikke en Stilling mere i sin Lomme. En Engelskmand, som han paa Veien til Caraccas havde gjort Bekjendtskab med, og som havde anvist ham dette Logis for den billige Betaling af 4 Real (4 Mk) om Dagen for Koft og Værelse, betydede disse Folk, at Hr. W. ingen Penge havde; og disse gode fattige Mennecker svarede, at de intet vilde have af ham. Dagen derpaa vilde han forhøre om Emploi i Caraccas, og, hvis han ei var saa lykkelig at opspørge nogen, da Natten derpaa gaae tilbage til Lagueyra. Hans Bestræbelser om Dagen vare forgjæves. Men, naar Nøden

er størst, er Hjælpen nærmest. Som han var i Begreb med at vende tilbage til Lagueyra, møder han en Spanier, som havde seet ham om Formiddagen og lagt Mærke til ham, for hvem han derpaa, da denne synes at have bemærket hans hjælpeløse Forsatning, aabnede sit Hjerte, og forklarede ham sit Dasse, at komme paa et Comptoir. Den gode Spanier viste ham til en Engelskmand, Hr. Attkins. Da denne modtog ham med det Spørgsmaal: "Hvorfor gaaer De ikke til deres Landsmænd, f. Ex. Hr. Behrendt og Ekardt?" benyttede Hr. W. med Glæde denne Anviisning, søgte strax hen til Hr. Behrendt, og var heldig nok til, ved underveis at spørge sig for efter hans Bopæl, at træffe paa Hr. Ekardt, der var just paa Veien til ham, og med hvem han fulgtes derhen. Hr. Behrendt viste strax, saasnart han erfarede Hr. Ws. Forlegenhed, den største Beredvillighed til at understøtte vor unge Landsmand i alt, hvori han behøvede hans Hjælp; han tilbød ham Spise i sit Huus og at betale Huusleie for ham, indtil han kunde anbringe ham ved sin Handel, eller anden Virkekreds maatte aabne sig for ham. Hr. W.

Skrev nu fra Caraccas til sin Rejsesælle i Pa-
 guayra med en Bonde, til hvem han bad sin
 Ven udlevere hans Kuffert. Faa Dage efter
 kom Bonden tilbage med Kufferten, men uden
 Folgebrev; og, da han aabnede Kufferten, vare
 alle hans Pattacons borte med mere; hvor
 hans Ven var bleven af, fik han hverken da
 eller siden at vide. Medens Hr. W. saaledes
 saavnede en bestemt Virksomhed, var den ædle
 Hr. Behrendt ikke uvirksom for hans Vel; og
 det lykkedes ham snart at forskaffe Hr. W. en
 Plads hos Hr. J. Lancaster, hvor han fik at
 bestille med at afskopiere og forstørre smaae Teg-
 ninger, for hvilket Arbeid han fik Alting frit
 i Huset hos Hr. L. og 6 Pesos (spanske Dalere)
 om Maanedes; og da Hr. L. erfarede vor Lands-
 mands Tab i Penge og Klædningsstykker, som
 manglede i den tilbagekomne Kuffert, tilbød Hr.
 L., at han vilde betale Halvdelen af enhver Tings
 Priis, som H. W. kjøbte sig; selv indkjøbte
 han til ham adskilligt Binned og Klædnings-
 stykker. H. W. havde i denne Stilling Veilig-
 hed til at lykønske sig med, at han i Kbhvn.
 havde lært Bygningstegning, som kom ham
 her vel tilpas; thi hans Arbeide var me-

get forskjelligt, Enebfren, Tømren, Maltegning, Indbinding af Bøger o. s. v.; hun havde i Febr. 1825 alt indbundet over 400 Bøger for Hr. P. Saa godt er det, at have lært Noget i sin tidlige Ungdom; og saaledes viser det sig ogsaa her, at, hvad det end er, man har lært, finder Anvendelse, hvor man minst ventede det, og baner Veien for et Menneske til hans Lykkes Befordring der, hvor han mindst drømte om at skulle komme hen. Hr. Ws. Stilling var iøvrigt i andre Henseender ikke uden Vanskeligheder formedelst Forhold, der krævede den største Opmærksomhed og Forsigtighed fra hans Side, for at bevare sig sin Belgijersers Yndest, i hvor kjærlig og faderligfindet end Hr. P. var og vedblev at være mod ham. Men ogsaa disse Vanskeligheder vidste han ved sin retsindige Wandel og uroffelige Hengivenhed for P. saaledes at overvinde, at Hr. P. allerede i Nov. Maaned s. A. forhøiede hans Løn i Penge fra 6 til 20 Pesos om Maaneden. Dertil var Anledningen denne, at en Kjøbmand i Caraccas, en Holstener af Fødsel, tilbød Hr. W., naar han vilde tage i hans Tjeneste, 40 Pesos maanedligt, og om

nogle faa Nar at overlade ham sin Handel, og dertil at assistere ham med Penge og al anden Fornødenhed. Hr. E., som erfarede dette, sagde da til vor unge Landsmand disse smukke Ord: "Du ved ei, hvad jeg vil og kan gjøre for dig; jeg vil give dig Alt, hvad han vil give dig. Jeg vil ikke see paa Penge. Skulde jeg derfor give Slip paa en ung Mand, som jeg sætter saa megen Priis paa?" Hr. E., som er Erkjendtligheden selv, har, som vi kunne vide det, holdt Ord og rigeligen givet Hr. W., som han har betroet Alt i Huset, og som er bleven ham uundværlig og derfor næsten aldrig kan være fra hans Side, Beviser paa sin Tilfredshed baade i Penge og Klædninger, saa at Hr. W. selv siger, at han belønner ham alt for meget.

I Februar d. A. indtraad Hr. W., da Hr. Es. Svigersøn reiste fra Caraccas til Nordamerika, for i de forenede Stater eller i Mexico at oprette en Skole efter det Lancasteriske System,

Es. Skole som Lærer i Tegning og Regning og som hans eneste Medhjælper, og har fra den Tid havt en Lønning af 720 Pesos aarligt; han arbejder 5 til 7 Timer om Dagen

i Skolen. Børnene lære Geographie, gammel Historie, spansk Grammatik, Regning, Læsning og Skrivning i Bog og paa Tavle. I Begyndelses Klassen lære de blot at stave paa Bræt, og at skrive Bogstaver paa Tavle og i Sand. Skolen har 80 Børn. I Midten af Juli d. 2. visiterede General Clemente og et Cabildo. (Regjerings-) Medlem Skolen, for at erfare Børnenes Fremgang; og skulle de især have yttret Tilfredshed med Børnenes Fremskridt i Skjønsskrivning. Mod August's Ende ventedes et lignende Besøg i Skolen af Intendanten i Caraccas, Hr. Craloni, med Municipalitetet, for tillige at uddele Præmier til de Børn, som maatte have gjort størst Fremgang. Det er i dette hæderlige Værksted, under Sydamerikas Washingtons Beskyttelse, i Forbindelse med hiint af Skole- og Opdragelsesvæsenet i den hele cultiverede Verden høiligen forjente Mand, og ved denne berømte Mand's Side at vor unge Landsmand staaer som hans Medhjælper og Medlærer i hæderlig Virksomhed. Reisen, han dertil maatte vandre, var tornefuld og besværlig; men Maalet, han gjennem Reiens Besværligheder skulde føres til, var herligt og belønnende. Held den modige Landmand,

som ei trættedes, da Veien blev tung at gaae, eller tabte Modet, da mørke Skyer drog sig sammen over hans Isse. Hæder og Glæde af hans Idræt vorde længe hans forjente Løn!

Endnu mener jeg ikke upassende at kunne slutte denne Skizze med et Par Linier om Caraccas Egnen og Climatet.

I Caraccas opholde sig mange Fremmede, især Engeltmænd og Franske, kun faa Danske og Tyske; der ere dog 6 Danske, hvoriblandt den ædle Hr. Behrendt, der har vist sig som vor unge Landsmands troefaste Ven og Belgjører, er en Kjøbenhavnner. Climatet i Caraccas beskrives af Hr. W. som overmaade behageligt og sundt, Egnen at være himmelsk fortryllende. Caraccas ligger i en Dal, som er 2900 Fod over Vandfladen, og har 3 til 4 Mil (danske eller engelske, siges ei) i Omkreds. Climatet skal være som i Danmark om Sommeren, og man veed der aldrig af Frost. Skjøndt det i Vintertiden (i Februar) skal kunne være temmeligt koldt, og det før Solens Duggang ei i ringe Grad. Om Middagen mellem 2 og 3 er Varmen stærkest, dog ei saa trykkende som i Danmark i Hundedagene. Byen er omgivet af høie Bjerge, bevoxte med Buske og langt Græs, hvilket hver 3die Maaned afbrændes for Indbyggernes Sundheds Skyld; og det skal da, som er begribeligt, give et skjønt Syn, at see et majestætisk høit Bjerg om Natien at staae i lys Lue.

N. L. Nissen.

Hr. Professor Thornings Bidrag indkommer Søndagen den 27 November.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 49.

Løverbagen den 3 December 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gothersgaden Nr. 334.

Opdragelses-Frugter.

(Af Morgenblatt f. April 1825.)

Ikke alle Mennesker ligger der egentligen paa Sjæret, at søge Dannelse. Mange ønske sig kun en Art Sunsmiddel til deres Velvære i Forskrivter, hvorefter de kunne skaffe sig Rigdom og enhverformhelst Lyksalighed.

G d t h e.

”Tro mig, kære Broder! sagde Lady Leith, din Opdragelse kan Du tilregne det, at Du ikke er kommen videre frem i denne Verden. Havde vore Forældre lige saa meget bestræbt sig for, at gjøre Dig bekendt med Menneskernes Kunstgreb og Krumspring, som de lode sig det være magtpaaliggende, at indprente Dig Dyd og Redelighed: Du kunde da have været Hr.

kebisshop af Canterbury, i Stedet for, at leve som Præst i denne Kede, med en aarlig Indkomst af nogle 100 Pund Sterling."

"Syster! tog den gamle Præst Rusby tilorde, jeg er tilfreds; thi, endskjønt mit Kald ei yder mig meget Mere, end det, Livets første Fornødenheder fordre, har jeg dog ogsaa undgaaet de Udnyggelser, hvilke de fleste Mennesker, der ville høit iveiret, have maattet underkaste sig. Ogsaa synes det mig, Du tager feil, naar Du troer, vore Forældre kunde have opdraget mig til en Verdensmand. Nu laa engang hos mig Hang til et stille Affsondringsliv, kanske en Følge af min Begjemsbeskaffenhed: hvad havde vel da Opdragelsen kunnet formaae?"

"Nu, jeg vil ikke tvistes med Dig derom, svarede Systeren; men jeg haaber dog, Du ikke har ifinde, paa denne Raade at opdrage dine to Døttre?"

"Hvorfor ikke? Jeg vil give dem Anvisning til, at være dydige og vise; det Overrige overlader jeg til Forsynet."

"Køb dem hellere en Stige og stig dem, at de skulle betragte denne, som et Billed paa

Verden. Lad dem stedse have sine Dien henvendte paa Stigens øverste Trin, holde sig fast med Hænderne, og tilbørligen bevæge sine Fødder, samt af alle Livsens Kræfter bestræbe sig for at stige fremad: saa kan det ikke mangle, ai de jo maa komme høitop."

"Kun at de ikke styrte ned og brække Halsen!"

"Altid bedre, end, om de deres hele Liv igiennem blive ved Foden. Broder! modtag af mig den Ære: Ergierrighed er Mennesket medfødt, og dennes Mangel gjør Livet tomt. Naar Børneaaarenes Munterhed og Ungdoms-Tilbøielighederne ere forsoundne, maae vi styres af en vis heftig Eidskab, der ansporer os, hvis vi ikke skulle forfalde til Dorskheds-Bæsen."

"Dette indseer jeg dog sletikke. Vi kunne haabe at vorde lykkeligere, naar vi indskrænke vore Ønsker og Forhaabninger, end, naar vi endnu videre udstrække disse. Der gives jo desuden saare mange Midler til, at behageliggjøre Livet, udenat vi nødvendigen maae tage Tilflugt til Ergierrighedens stærke Driqt."

”Du mener rimeligviis Læsning, Plantning, Tegning og andre hendsøsende Syssler, hvortil svage og i sine Forventninger stuffete Mennesker hentye; f. Ex. Romer-Keiseren Diocletianus, der nedlod sig til at plante Kaal; Tydscklands Keiser, Carl den Femte, som lagde sig efter Uhrmager Kunst; Engländeren Lord Bolingbroke, der blev Ugerdyrker, og den engelske Geistlige, Swift, som underholdt sig med Sælfsaber af den ringere Stand, og sysslede med lave Digtninger. Dog valgde disse Mænd saadan Tidsfordriv blot, fordi de maatte have Noget at giøre, men ikke af sand virkelig Smag for Samme.”

”Dette kan vel være; men vilde disse Mennesker da ikke have været lykkeligere, hvis Uergierighed mindre havde besjelet dem? Hvad Godt have vel ærgierrige Mennesker gjort sig selv, eller Menneskeheden? Med større Maadehold i Onsker havde hine kunnet, elskte af Paarsørende og Venner, tilbringe, i den stille huuslige Kreds, roligen og muntert sine Dage, i dets Sted de, plagete af Uergierighed, ingensinde fandt det, de søgde; altid aabnede de sig

nye Udfigter, altid nærrede de friske Forhaabninger; men stedse paany saae de sig stufete og frænkete."

"Jeg seer nok, Broder! at med Dig Intet videre kan udrettes. Alligevel maa jeg dog sige Dig, det er din Pligt at gjøre for dine to Døttre alt det, som kan fremme deres Lykke i Verden. Dette vil nu ikke skee, med mindre Du vækker deres Uergierighed. De robe begge Anlæg til Skønhed, og man sporer hos dem ikke saa Mandsevner. Nu maa Skønheden uddannes, ja aflibes efter visse, i Selskaber af den gode Tone, indførte Regler, og dine Piger maae lære at høste den bedste Nytte af sine Naturogaver. Naturen er Intet, naar den ikke staaer under Kunstens Forekripter, og Du foreskommer mig, Broder! at være iblandt alle Jordens Mænd den, jeg mindst anseer stikket til at opdrage to Piger for Verden."

Hr. Rusby tilstod gjerne dette, og meende, at hans Syster, hvis heldige Lod det var blevet, at have ægtet en saavel riig som fornem Mand, og efter Brylluppet at have vedligeholdt sit Herredømme over ham, vel maatte liende Noget til den Sag.

"Ja, yttrede Søsteren, Du kan frit tilskrive min Fissighed den Lykke, jeg har gjort. Du veed selv, hvormange Mænd jeg gav Kurven, inden Sir James Leith fik mit Ja. Han var hverken den Yngste, den Smukkeste, eller den Elskværdigste iblandt mine Tilbedere; men han var den Rigeste, og tegnede til at blive den Høieligste, den meest Estergivende. Ingenstunde fandt jeg mig stuffet i mine Forventninger: mit Hgteskab var stedse Et af de Lykkeligste, og til at krone mine Duffer mangle mig nu kun Børn. Jeg vilde derfor gierne meddele dine Døttre min Erfaring, og lade dem opdrages under mit Tilsyn. Min Mand er noksom riig til, at kunne anvende paa dem nogle tusinde Pund Sterling, udenat hans Brodersøn, hvem han har bestemt til sin Arving, skulde kunne savne denne Sum."

"Nu ja, sagde den værdige Præstemand, skal det da endeligen saaledes være, maa Du faae En af Pigerne; dem Begge kan jeg ikke assee."

Den hofmodige Frue fandt sig inderligen tilfredsstillt ved dette Præstens Foreslag. Da nu heldigviis hendes Valg faldt paa Moni-

mia, Præstens ældste Datter, behøvede denne
 værdige Olding ikke at see sig berøvet den
 yngste Datter, som var ham den Kæreſte.
 Lady Leith treede, at have hos Monimia
 opdaget Noget, der ſaa ganſke ſtemmede med
 hendes egen Sindsbeſtaffenhed, ja syntes ſaa
 heldigen at ſvare til hendes Forhaabninger og
 Udſigter, at det glædede hende, hun kunde an-
 tage ſig Pigen ſom ſin egen Datter. Faderen
 paa ſin Side meende, at have fundet hos den
 yngre Datter, Clara, en ſaadan naturlig
 Hjærtes Godhed og elſkværdig Blidhed, at
 han ikke tvilede om, hun jo engang vilde blive
 hans Alders Glæde. Begge havde ikke taget
 fejl i deres Formodning.

Lady Leith havde, hvilket vi nyligen
 ſaae, gjort ſig den Foreſtilling egen, at Men-
 neſkets Ekæbne afhænger ikke af den Opdra-
 gelse, det modtager i Skolen, men af den An-
 viiſning og Veiledning, men giver det til, paa
 den fordelagtiſte Maade at benytte ſine Na-
 turgaver og Aandsevner; ja hun troede at
 have fundet, i ſig ſelv og ſin Broder, Be-
 ſiſer, der godtgjorde hendes Sætningſ Nig-
 tighed. Begge vare de Børn af en anſeet

Handelsmand, der havde ladet dem give, ifølge sin Formue, den bedste Skole Opdragelse. Da Miss Kusby var omtrent atten Aar gammel, tog en Slægtninginde hende til sig, der, saasom hun havde bemærket Anlæg til Elionhed hos sit Pleiebarn, gjorde sig al Umag for, paa det Omhyggeligste at nære og udvikle de Egenfiærligheds- og Gierrigheds-Følelser, der pleie at være det menneskelige Hjertes Arv. Hun lærde Pigen, at betragte sin Elionhed som en Skat, med hvilken hun kunde aagre, og et fordelagtigt Ægteskab som Maalet for sine Ønsker, samt, at hun maatte forjage af sit Indre alle de blidere Kiærligheds-Følelser, hvorved saamange Fruentimre have giort sig aldeles ulykkelige.

(Fortsattes.)

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 50.

Sønderdagen den 10 December 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Gøthersgaden Nr. 334.

Annældelse.

Mandagen den 12te denne Maaned om
Eftermiddagen Klokken 5 holdes General-
Forsamling paa Prindsens Palai bag Slot-
tet; til hvilken Tid De Herter Repræ-
sentantere ville behage at møde.

Administrationen for det forenede Under-
støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich,

E. Koble.

Opdragelses-Frugter.

(Fortsættelse.)

Disse Lærereglers Rigtighed beviisde hun, til høieste Klarhed, med Exempler paa Iykelige og ulykelige Ægteskaber i sin Bekendtskabs-Kreds. Ogsaa bleve hendes Formaninger ingentunde frugtløse. Det unge Fruentimmer var af Naturen alfor listigt og forsigtigt, tilat disse velmeente Læreregler ikke skulde have rodfæstet sig hos hende; ja, omendskiønt der endog indfandt sig en Mængde Beilere, var hun dog noksom flog til, ikke ubetænksomt at kaste sig i Armene paa den Første, den Bedste — hun ventede paa en riig Beiler. Jo ældre hun blev, destomeer fastnede sig hos hende den Beslutning, at ægte en riig Mandsperson; ja allerede begyndte hendes Skønhed

at falme, og de unge Herrer forholdsviis at blive koldere, da hun gjorde Bekjendtskab med Sir James Leith. Denne var en gammel Pebersvend, som ved stadig Flid, forbunden med vorigt Handelsheld, havde i sin Ungdom, erhvervet sig stor Formue, og ved Hjælp af denne skaffet sig saavel Rang, som ogsaa Sæde i Underhuset. Miss Rusby blev ham skildret som et Fruentimmer, der med Nere kunde forestaae et fornemt Huus. Sir James havde nogle gange havt et Anfald af Gigt; Miss Rusby var af sit Speil bleven gjort opmærksom paa, hun ikke havde stort Nere at haabe fra Kiærligheds Siden; Sir James indsaae, at snart en Pleierinde maatte være ham fornøden; Miss Rusby skønnede, hvorlunde det om søie Tid vilde mangle hende paa Elskere. Sir Leith friede da, og Miss Rusby gav ham ikke Afslag.

Underledes derimod forholdt det sig med hendes Broder. Næppe havde denne overflaaet Examen, og modtaget det lille Præstembede, hans Fader købte til ham, førend han forelskede sig i en god, men fattig Pige, hvilken han strax ægtede. Deres Kaar vare

ikke glimrende; men Egteparret nød den stille Lykke, hvilken uafbrudt Sind for de Glæder, det huuslige Livs Indskrænkethed yder, og hvis Nydelse seldent er den Riges Lod. Dog, kun alfor snart rev Døden ham den elskte Kone fra hans Side: nu søgte han da, og fandt sin Lykke i at opdrage de to Døttre, hans Kone efterlod ham, og i at leve med disse. Den Æne af dem var allerede tolv Aar gammel, den Anden i en Alder af ti Aar, da, under et Besøg, Lady Leith aflagde hos sin Broder, ovenansførte Samtale fandt Sted, og som førde til den Beslutning, der i det Foregaaende er fortalt. Gierne vilde den, for sine Børns Vel omhyggelige, Fader have afflaaet sin ærgierrige Systers Tilbud, da han medrette ansaa hendes Tænkemaade som farlig for sine Døttre; men han var fattig, og denne ængstelige Mand frygtede da for at handle urigtigen, naar han lagde nogen Hindring i Veien for sin Datters timelige Lykke.

Efter nogle Dages Forløb bortreisde Lady Leith med Monimia. Meget nær gif det Faderhjærtet at tage Afsked med sit Barn; thi en hemmelig Følelse sagde ham, at ved denne

Skilsmisse hans Datter var stedse tabt for ham. Den lille Pige fødte rigtignok ogsaa en siebliffelig Smerte, idet hun forlod Fader og Søster; men de mangehaande nye Genstænder, hun saae paa Veien, og Forventningen om det, hun haabede at see i London, trostred hende snarligen. Saasnart hun nu var kommen der, og saae Pragtværelset i den hofmodige Sir James Leiths Huus, men tillige tænkte paa sin Faders usfle Bolig, opstod hos hende en uvilkaarlig Følelse af Foragt.

Lady Leith begyndte strax, at anvende sit Opdragelses-System paa den unge Maria. Det Første, hun da foretog sig, var at give hende en fransk Guvernante, der vidste ved sit fløbne Væsen at gjøre sig elsket af Alle. Hun besad noksom tilstræffelige Kundskaber for, at kunne undervise en Begynder i Sprog, Jordbeskrivelse og Musik; men hun var fornemmeligen Mester i Forstillingskunsten. Hun forstod, at behandle enhver Mennekkelasse paa den meest passende Maade; derfor var hendes frastødende Kulde mod Tyendet ikke mindre paaafaldende, end hendes krybende Underdanighed imod Herskabet, og, idet hun forstod at

erhverve sig det Sidstes Agtning, forskaffede hun sig tillige sin Discipelindes Kiærlighed.

Man kan nok skønne, at den unge Landsbypige maatte, under disse to Fruentimres Veiledning, hurtigen gjøre Fremmskridt i den Kunst at leve. Naturen skulde efterhaanden undertrykkes hos hende, og det varede ei længe, inden hun havde lært, at man maatte hverken tale, eller tie, hverken smile, eller see alvorligen, hverken gaae, eller sidde, hverken spise, eller drikke, hverken astrække, eller paa-trække Handsker, ja hverken gjøre et Skridt, eller bevæge en Finger, uden den Tanke, derved tillige at ville behage. Hendes Faders Armød blev hende en Genstand, hvorover hun, ifølge de hende bibragte Grundsætninger, maatte være skamfuld, og hun følede sig ei meer krænkert, end, naar den gode, gamle Præst nu og da kom til Staden, for at see sit Barn, og hendes Bekjendterinder faldt paa den Formodning, at han kanskee var en Paarørende af hende, hvilket hun, endskjønt hun behandlede Oldingen med hartad foragtende Kulde, dog ikke altid kunde forhindre.

Lady Peith imødesaa, med Henryk-felse, hvor herligen hendes Plan vilde lykkes

hende. Dog, da hun noksom skønnede, hvor farlig en ubesindigen fattet Kiærlighed kunde worde denne, var det fornemmeligen hendes Niemed, at kvæle alle blidere Følelser i sin Broderdatters Hjærte, og at tilintetgiøre i Fødse-
 len enhver Omheds-Gæring, der kunde yttre sig i Samme. Hendes Forsigtighed deri gif saavidt, at, da hun engang saae Monimia rødme, idet man nævnde en fattig, men smuk, Mandsperson ved Navn, greb hun strax Forholdsregler, der skulde hindre Personen fra, at komme der i Huset. Endeligen indfandt sig en saadan Veiler, Lady en ønskede sin Broderdatter. Denne var eneste Søn af en riig Uagerkarl, hvis Formue man holdt for at beløbe sig til en Million. Det var strængeligen paa budet Monimia, at henvise Endoer, der vilde giøre hende Egteskabs-Foreslag, til Faderen, og det kostede hende ikke megen Nøie at adlyde. Den unge Mand fremførde altsaa sit Ansøg for Lady Leith. Sir James Leith bragde Sagen i Rigtighed med Faderen, og snart skulde ingen Hindring være for Opfyldelsen af de unge Folks Attraa. Alligevel vilde den listige Dame ikke tillade Broderdat-

teren at overlade sig til sine Ungdoms=Følelser, men hun iagttog ethvert hendes Skridt for, ikke at tillade nogen Eidenstabs Opkomst hos hende. "Nu er det Tid, pleiede hun at sige, Du faaer over din tilkommende Mand det Herredømme, der kan sikke Dig din fremtidige Lykke. Giver Du engang efter for Rærligheds Følelser, da er det ude med Dig; Du vil blive hans Slavinde, og har vphørt at herske. Vi foragte snart dem, som ere os med tankeløs Rærlighed hengivne. Lad ham troe, Du elsker ham, men overbeviis ham aldrig derom! o. s. v." Ved saadanne Læregler lykkedes det Ladnen, at gjøre Pigen til den hjærteløse Duffe, hun ønskede at see i hende, for hvem Rærlighed var blot et Middel til at faae en riig Mand. Derfor blev det ogsaa hende en let Sag, ifølge sin Fasters Befaling, at hæve denne Forbindelse da hendes Forlovedes Fader kom, ved en uventet Banferot, i største Armød. (Fortsættes.)

T r y k f e i l.

S. 379, L. 12, læs: *Belværes; Foreskriver,*
i Stedet for: *Belvære i o. s. v.*

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 51.

Løverdagen den 17 December 1825.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos J Dalberg,

Rechersegaden Nr. 334.

Opdragelses = Frugter.

(Slutning.)

Lady Leith kunde nu ikke Andet, end meddele Broderen den Triumf, hendes Opdragelseskunst havde forskaffet hende; men den gode Diding rystede med Hovedet og saug. — Den yngre Datter ybede ham berlige Frugter af hans Opdragelses = Naade. Hun havde fattet Aierlighed til en Officer, der vel ikke besad Formue; men hans Hjerte og Sindsbestaaffenhed behagede den Gamle. Offiseren var gaaet til Spanien i det Haab, at han, ved Kamp for Fædrelandet, kunde erhverve sig Befordring, inden han vilde føre sin Clara for Brudekramlen. Dog, han saae sig stuffet; thi

allerede i det første Slag blev han skudt til Krøbling. Alligevel ægtede Clara ham, og hun var, i hans Arme, med hans liden aarlige Indtægt og den ringe Hjælp, han fik af sin Fader, langt lykkeligere, end hendes forkunstlede Søster haabede at vorde i det meest glimrende Ægteskab. Det varede virkeligen ogsaa ei længe, inden hendes egen Vnde og Sir James Peiths Anseelse skaffede hende en riig Beiler. Denne var en aldrende Person, Enkesmand med to Børn, og raa af Bæsen. Dog, dette bragde Monimia ikke i Bilerede, thi — han var rigere, end den Forrige; han forde et fornemt Huus, havde Diener, Rioretøi samt Kudske, og dette alene var den Lykke, hun havde lært at søge i Ægtesstanden. Faa Maaneder hengik, og hun blev den rige Baronets Ægtefælle.

Nu var da den vigtige Hensigt, af Lady Peiths mangeaarige Bestræbninger, opnaaet: hendes Broderdatter havde nemlig, ligesom hun, opfounget sig, ved kunstig Brug af sine personlige Fortrin og Vandsevner, til den Højhed, et Fruentimmer efter hendes Mening kunde naae; hun var uindstrænket Behersker.

inde af en riig og fornem Mand. Dog, snart skulde Lady en erfare, at, ligesom Dpfindelsen af et dræbende Skyderedskab ofte bliver Dpfinderen til Skade, saaledes vende ogsaa Børn, der blive opdragete til Hjærteløshed, Bedrageri og Egeennyttighed, de dræbende Vaaben mod sine Dpdragere, saasnart Veilighed viser sig, og lønne med Utaf dem, som ikke regnede Taknemmelighed til de Dyrer, hvormed de fandt det nødvendigt at udruste hine. Sir James Peith havde, uagtet sin Rigdom, endnu stedse fortsat sine Handel=Sykler, men saae sig pludseligen, ved adskillige store Handelshuses Bankerot, hvilke havde den største Deel af hans Penge til Handelsbrug, stedet i Forlegenhed. Laanet af en betydelig Sum kunde imidlertid endnu redde ham fra Fald. Nu tvilede hans Kone ikke paa, hendes Broderdatter jo vilde bestræbe sig for, at tilbeiebringe hos sin Mand den Penge=Forstrækning, Sir Peith fortiden behøvede. Broderdatterens Modtagningsmaade gav Lady Peith kun liden Forhaabning, og, da hun giorde hende Bebreidninger for hendes kolde Utafnemmelighed, svarede hin med tørt Stivheds=Væsen: "De maa jo vel vide, hvor

lunde det er min Pligt, for Alting at paasee min Mands Fordeel. Saavidt nu dette mit Forhold kan tillade, vil jeg med Fornøielse være Deres Talsmandinde hos ham." Dette havde Ladyen ikke ventet. Hestigen opbragt forlod hun Huset, og denne nye Krænkelse kastede hende paa Sygeliet, hvilket hun, først efter adskillige Maaneders Forløb, mægtede at forlade. Til hendes fulde Helbredelse raadede Lægen hende den friske Luft paa Landet. Hun valgde da selv sin Broders lille Bolig. — Ganske anderledes blev hun der modtagen. Hun syntes at føle dette, og tilstod ofte sin Broder, ja endnu oftere sig selv, at hun havde bedrøget sig med Hensyn til Frugterne af sin Opdragelsesmaade.

Sir James Leith havde imidlertid sunbet Wenner, der hindrede hans Handelshuus's Fald, og efter saa Aars Forløb var det ligesaa blomstrende, som det forhen havde været. Clara blev nu Ladyens Yndling, og fik ved hendes Mands, Sir James Leiths Død en Arv af 10,000 Pund Sterling, hvilke havde været bestemte for Monimia.

Notarius Fungles.

(Af Skrivtet: Lesebr. v. Dr. Pappé, 2 Bds. 2 H. f. 1823.)

Gjør saa i Dalen, at Du frygter ei, hvor der staaet paa Salden (d. e. Klippen)!

I den engelske Stad Ramsay levede engang en Præst, af Navn Wilks, som vilde sin Gudsfrugt derved, at han i sit Liv foregik Alle med et godt Exempel. Han havde arvet Formue efter sin Familie, og hans Præstestald var ikke Et af de Sletteste: han levede altsaa i Overflod, hvilken han alligevel ikke betragtede som Noget, der tilhørde ham, men anvendte denne til de Fattiges Bedste. Isærdeleshed burde, ifølge hans Mening, alt det, han fik tilovers af sine Embeds Indkomster, komme de Trængende i hans Menighed til Gavn. Sin egen Formue derimod bestyrede han, hvem Døden tidlig berøvede en Kone, over hvis Tab han sørgede sit øvrige Liv igiennem, ligesaa samvittighedsfuldt, da han sagde, den skulde iestertiden tilhøre hans Arvinger. Nu traf det sig just, at selve disse bleve Eiere af en betydelig Rigdom, hvilket bestemde Præ-

sten til, ved et Testament, at skienke de Fat-
tige sit hele Efterladenskab. Han lod derfor,
da han var af den Alder, at han kunde vente,
den Evige snart vilde bortkalde ham, Nota-
rius Fungles anmode om at komme til
ham. Wilb's meddelte nu Fungles sit
Ønske om, at faae sin sidste Villie skriftli-
gen optegnet, og hin nedskrev denne. Da
de havde næsten fuldendt Forretningen, blev
Wilb's henkaldet til en Døende, der længe
havde været hans Ven, for at meddele ham
Trøst i Dødstunden. Han ilede dithen; men
bad isorveien Notarius'en at vente paa ham;
da han anede, det maatte være høi Tid for
ham at beskikke sit Huus. Fungles ven-
tede efter Præsten til langt ud paa Aftenen;
mæn, da han ikke kom tilbage, og Notarius'en
havde andre vigtige Forretninger at udføre,
tog han Testamentet, der, paa Underskriverne
nær, var færdigt, med sig og gik hjem. Næ-
ste Morgen erfarede han med Stræk, at Wilb's,
heftigen rystet ved sin Vens Sygeseng, var
om Natten pludseligen død af Slag. Fung-
les, en retskaffen ung Mand, i en Alder af
24 Aar, og som først nyligen havde tiltraadt

sit offentlige Embøde, betragtede nu med ængstende Overlæg Wilbs Testament. Nøie kiendte han den Hedenfarnes velgiørende Hensigter, og nu skulde han see, hvorledes de Fattige maatte, til Fordeel for hins Arvinger, der desuden svømmede i Overflod, berøves en saa anseelig Understøtning. Dette kunde han ikke taale. Midt i denne sit Hjertes heftige Bevægelse, satte han den Bortdødes Underskrift under Testamentet, idet han paa det Nøiagtigste efterlignede Wilbs Navn i det Brev, ved hvilket denne havde kaldet ham til sig. De Fattige beholdt da det, som var dem tiltænkt.

Wilbs's Paarørende, kiønt rigeligen velsignete med Lykkens Gaver, vare alligevel utilfredse over dette Tab, hvilket de, ifølge deres Mening og i Betragtning af Wilbs's tidlige Ytringer, troede at maatte med Uret lide. Ei sieldent opstod hos dem endog Tvil om Testamentets Ægthed; men uden Beviser kunde man ikke angribe Fungles.

Saaledes hengik da et Par Aar, i hvilke denne erhvervede sig alle Retssafnes udeelte Høiagtning, og tillige en lille Formue. Han havde

just nyligen, ægtet den ei alene smukke, men tillige gode Mis Gonor, og allerede drømde han sig Fremtiden som den, der vilde skienke ham Livets høieste Lyksalighed, da han med Et kom til at strande paa en uformodet Klippe.

(Fortsattes.)

Hr Prof. Nyerups Bidrag indkommer
Søndagen 25 December.

Borger = Bønnen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 52.

Efterdagen den 24 December 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet,
Trykt hos S Dalberg,
Gøttersgade Nr. 334.

Annældelse.

Da de 3de Aar, i hvilke jeg, Mon-
rath, den 23 Decbr. 1822, paatog mig,
at vedblive Administrationen, nu ere ud-
løbne, blev, efter Lovens 4 Cap. 55 §,
i General-Forsamlingen den 12te denne
Maaned, foreslaaet et Medlem af hver
Classification, iblandt hvilke Hr. Grosse-
ter S. G. Christensen, ved et snæ-
være Valg, ved flætte Stemmer blev valgt
til Administrator, som har behaget at an-
tage Valget.

I samme General-Forsamling blev fremlagt Kassererens Extract af dette Aars 3die Quartals Regnskab, som her medfølger.

Som nye Medlemmer af Selskabet bleve antagne:

- Hr. J. E. Flygenring, Smedermester
- J. E. Thaning, Cancellie-Sekretair
- v. Schaltz, Lieutenant, Thee- og Porcelainshandler
- J. Quistgaard, Institutbestyrer i Roskilde
- A. Jensen, Værtshusholder
- H. W. Henriksen, Slagter
- J. J. Svenstrup, Brændevinsbrænder
- J. G. Bast, Thee- og Porcelainshandler
- J. N. Seth, Malermester
- L. Becken, Hof-Boghandler
- Fischer, Vinhandler
- N. Østergaard, Fiskebeens-Fabrikant
- E. J. Kiunge, Handelsbogholder
- Aagaard, Murmester
- E. v. Stocken, Borger og Fæstemand i Slagelse

- Hr. Widalin, Under-Officer i Søe-Staten
 — H. C. Lund, Kongelig Rudsst
 — Welding, Bagermester
 — N. Sørensen, Høker
 — J. R. Lund, Goffardie-Captain
 — N. J. Blaumüller, Maler-Formester
 — N. Pleisch, Conditior.

Administrationen for det foreenede Under-
 støttelses-Selskab.

Monrath. Lindstorff. Friedenreich.

C. Røbbe.

Notarius Fungles.

(Fortsættelse.)

Engang besøgte Fungles, i Selskab med sin unge Kone, et Badsted. En smuk Sommersten sadde der i Haugen, paa en Bænk langt borte fra Bygningerne. De talte om underfulde Hændelser, og om vigtige Tilfælde, der i Livet kunne møde. Deres Samtale tog en religiøs Bending, under hvilken Fungles fortalte Tilfældet med hiint Testament som Beviis paa, hvorlunde ogsaa den Redelige kan blive ført i Fristelse, og udøve en Handling, der ei staaer paa nogen fast moralsk Grund. Næppe var Fortællingen endt, før en fremmed Mand, der teede sig meget vildt og lidenskabeligen, stod for de med Ekstræk Belagte, og forlangde af Fungles 100 Pund Sterling, hvis denne vilde, han skulde tie med Testament-Gaafningen, hvorefter han havde hørt den tale. Fungles, der i Diebliffet ikke aldeles kionnede Faren, gav ingen anden Selskabs Rum, end Breven over den Fremmedes Stakbets-Kdsfærd. (Fortsættes.)

Hr Prof. Nyerups Bidrag indkommer
Eondagen 1 Januar 1826.

Extract

af

3die Quartals Regnskab,

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

i Quartalet fra 1ste Juli til ultimo

September 1825.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegn.	
Kasse-Beholdningen fra f. Q. (see Ugebladet No. 33) var	Rbd. 1/2	26
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 37te Uargang fra No. 27 til No. 39 inclusive	2520 75	26
B. Kvartals Kontingent for 3die Quartal fra 1ste Juli til ut. Septbr.	466 42	—
C. Laans og Forskuds Afbetaling i dette Quartal	703 87	—
D. Tilfældige Indtægter:		
1) Renter for et Aar af optagne Rbd. 9500 consignable	—	—
2) Opsagte og ubetalte consignable Bankfonds Obligationer	—	9
3) for solgte Rbd. 400 r. S. til at indfri et Laan i Banken à 214 pCt.	428 —	—
Rbd.	4119 12 13	7

At forestaende Extract af 3die Quartals Regnskaal er overeensstemmende med Administrationens bevidne

Konrath. Lindstorff. Friedenrei

U d g i f t.

	Sedler og Degn.		Røde Elev.	
	Rbd.	ß	Rbd.	ß
De aarlige staaende Udgifter, som: K. Naestadets Trykning, Papir, Bønninger &c.	269	—	427	—
De aarlige Mentioner i dette Kvartal	516	57	—	—
Udfældige Udgifter:				
) betalt et i Bankensgjort Laan incl. Renter	814	11	—	—
) betalt for købte Rbd. 10500. 4 pCt., Kongl. Dølig. efter Anvisning	—	—	9459	18
) solgt for at indløse Bank- Laanet	—	—	400	—
) betalt de anviste Regninger .	38	84	—	—
altså bliver Casse-Beholdningen, inclusive Rbd. 1490 Sedler og Degn & 1374 røde Elev for udstødte men vi betalte Laans og Kvartals Quittinger	2480	52	3185	76
Rbd.	4119	12	13471	94

København den 30 September 1825.

L u n d,

Kassere.

Borger = Bennen.

Syv og tredivte Aargang.

Nr 53.

Løverdagen den 31 December 1825.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos J Dalberg,
Gøttersgaden Nr. 334.

Notarius Fungles.

(Slutning.)

Den fremmede Person, ophidset over et Tab, han havde lidt ved Faro-Bordet, og i det Haab, ved denne Leilighed at oprette det Tabte, var noksom dristig til at paastaae, han uden Begring maatte have den forlangte Sum. Da nu Fungles sletikke gav efter, men overlod sig aldeles til den Opbragthed, en saadan Nedrigheds-Tænke maade maatte vække, styrtede hiin rasende bort, og Fungles sysselfatte sig blot med sin Kone, der, hartad i Besvimmelse, havde kun utydeligen hørt Mændenes Tale.

Næppe var Fungles igien kommen til Ramsay, førend han blev færgslet; thi hiin Fremmede havde, imod en Sum Penge, med

deelt den bortdøde Præsts Arvinger sin Opdagelse. Forgieves tilbød den, til Fortvilelse bragte, Fungles Erstatning af hele Summen, de Fattige havde modtaget, naar man vilde lade Profæsen mod ham fare. Dog, iblandt hine Paarørende var en ung Mand, hvem Miss Ganor engang havde givet Kurven, og han vilde ved denne Leilighed tage Hevn. Fungles, der oprigtigen tilstod Alt under Forhøret, blev af de Eedsvornes Ret, i Følge Lovens Bud, dømt til at hænges. Selve Dommerne skælvede, idet de skulde affige Dommen; men Loven var just nyligen, i Anledning af de mange Forbrydelser, Advokaterne havde begaaet, eller understyttet, bleven skærpet, og derfor kunde hine ikke gjøre Andet, end indstændigen paalægge Lord Overdommeren at udvirke Naade for Fungles. Nu vilde hiin ikke igien strax lamme den skærpete Lovs Kraft: han ilede derfor selv til Ramsay, i den Hensigt, at faae Klagerne til at bifalde et Middel, ved hvilket den Anklagete kunde reddes. Dog ogsaa hans Bestræbninger bleve uden Virkning. Alligevel befalede han at opsætte Dommens Fuldbrydelse. Han kunde nu ikke noksom hastigen komme til London, hvor han, strax ilende til Kong Georg

den Dreie, fik ved Dommen tilføiet: at Fungles skulde, til Skaansel for hans Familie, den tidligste Morgenstund og med bedækket Hoved føres til Henretnings-Stedet. Denne Formildelse maatte benyttes til, at føre didhen en slem Forbryder i Stedet for den ulykkelige Notarius. Fra en skændig Dom blev han nu rigtignok befriet; men ethvert Haab om fremtidigt Livsheld var bortfundet for ham. Hans Kone, henfalden til Tuningsind, var endeligen død i Ufsindigheds-Tilstand, hans Eiendom kommen i Rettens Hænder, og hans Reddelse bortskræmmede ikke hans Hjertes Rummer. Han tog strax efter Tjeneste paa et Krigsskib, og faldt, næppe 30 Aar gammel, som Soldat i Slaget ved Trafalgar. Paa hans Bryst fandt man en Tegnebog, hvori hans Kones Billed laa, og som forresten ikke indeholdt Andet, end følgende Ord: "Dag saa for det Godes Skyld gjøre man ei noget Utiladeligt! Mennesket er ikke Herre over Følgerne og Fremtiden."

Den underfulde Reddelse.

Guds Hjælp er næst, naar Angest er meest.

(Af Morgenblatt f. April 1824)

Et af de Dagblade, der udkomme i de forenede nordamerikanske Stater, læstes engang følgende af en Kaptain for et Skib, der var kommen fra Guinea, fortalte mærkværdige Begivenhed.

"Havet var roligt. En utaalelig Hede vakte hos os Eysten til, at bade os i Farsvandet ved Congo; men Frygten for Havroddyr holdt os tilbage. Endeligen kastede Mastrofen Campbell, der var lidt beruset, sig, trods alle vore Modforestillinger, ned i Bølgerne. Næppe var han kommen et temmeligen langt Stykke bort fra Fartøiet, førend vi bleve vaer en Kaiman, der kom frem bagfra en nærliggende Klippe, og svømmede lige hen mod Campbell. Nu syntes hans Død uundgaaelig. I min Forlegenhed henvendte jeg mig til Styrmand Johnson, der, ligesom jeg, overbeviist om Rednings-Umulighed, greb en Flint for at dræbe den Ulykkelige, inden Hav-Uhyret naaede ham. Da jeg nu ikke vilde give mit Sam-

tykke til denne Fremfærd, blev os intet Andet tilbage, end at oppebie Udfaldet af denne sørgelige Begivenhed, hvilken vi med megen Skræk saae imøde. Paa samme Tid lod jeg en Baad sætte ud i Eøen, og vi skøde togange med vore Flinter paa Kaimanen, dog uden Virkning; thi Kuglene glide ned ad dens skællede Krop, som Hagel ad Teglsteenstag. Smid- lertid blev dog Campbell, saavel ved de to Flinteskud, som ved den Larm, Negrene ombord paa Skibet affedkom, opmærksom paa den Fare, der truede ham. Han saae Uhyret nærme sig ham, og svømmede derfor usfortøvet henimod Kysten. Næppe var han, ideligen forfulgt af Kaimanen, kommen i Nærheden af nogle Buske og Rør, der vorde ved Strandbredden, førend en Tiger foer derfra hen mod ham, just i det Dieblik, da hint Uhyre aabnede sit Gab for at opsluge ham. Denne Omstændighed reddede Campbell, idet Tigeren, der havde gjort et alfor høit Spring, styrtede ud over ham hen paa Kaimanen. Nu opstod en en Kamp imellem disse to Uhyrer, og snart var Havet farvet af Tigerens Blod, da denne forgieves anstrængede sig for, at sønderrive den

Kælbredte Gud paa Raimanen, der bestandigen holdt sin Modstander under Vandet, og snart fik denne dræbt. Begge forsvandt herpaa, og vi kunde ikke meer see Hav-Uhyret. Imidlertid indhentede Baaden Campbell, der saalænge han var ombord paa denne, ikke frembragde et eneste Ord, omendstiont han, efter den overstandne Fare, var ved den fulde Brug af sin Fornuft. Saasnart han kom op paa Skibsbækket, kastede han sig paa Knæe, og takkede Gud for sin Reddelse. Efter denne Tid var han ingensinde beruset."

Anekdoter.

Nysgierrighed i Klemme.

(Af Allg. Modenzeitung f. 1822.)

Pohlens Konge, August II, havde, i Aaret 1729, aflagt et Besøg hos Kongen af Preussen, Friderich Wilhelm I. Da nu hiin reisde tilbage, igiennem Frankfurth an der Oder, maatte den preussiske Konges Koffenmester, v. Holzwedel, ledsage ham, med Kongens Koffenvæsen og behørigt Biinforraad, til ovennævnte Stad. —

Den pohliske Konge var, som bekjendt er, særdeles gavmild, og derpaa ydede han ogsaa hiin sin Ledfager et Beviis, idet han forærede ham en betydelig Lut Dukater. v. Holzwedel, for hvem Sligt var en Eieldenhed, fødte inderlig Eyst til at vide Dukaternes Antal. Da han nu troede, Kongen ikke lagde Mærke til ham, aabnede han Penge-Lutten i Lommen, og begyndte hemmeligen at tælle Dukaterne. — Kongen, som alligevel havde mærket dette, gottede sig derover, og spurgte ham ganske uventet, af hvormange Mil man vel ansaa Weien, fra Berlin, til Frankfurth, at være. v. Holzwedel, der ved Dukat-Tællingen, var just kommen til Tallet 40, svarede iilsærdigen: 40, Deres Majestæt! — Det var meget, sagde Kongen; jeg havde ikke troet, at jeg i saa faa Timer skulde kunne have tilhagelagt et saa langt Stykke Wei.

Kongen af Preussen, der snart erfarede denne Tildragelse, morede sig særdeles derover, og v. Holzwedel, der isøvrigt var en retskaffen Mand, maatte af ham høre mangen Spot i Anledning af hint Tilfælde.

En høi Tanke.

Den saa bekiendte Pastor Gdetze, i Hamburg, udlod sig engang, i En af sine Feidesprækener mod den Tids Bantro, paa følgende Maade: Hellere ønskede jeg, I opdrage Ederes Børn til ugudelige Christne, end til fornuftige Hedninger.

Det rette Skøn.

Den græske Filosof, Diogenes, saae engang en Dreng, der opførde sig uanstændigen. Han gav derpaa Drengens Lærer et Slag med sin Stok, og sagde: hvorfor opdrager Du ikke Drengen bedre?! (Hvis Diogenes levede i vore Dage, mon han da ikke stundum vilde faae Anledning til, at bruge sin Stok?)

R. R. Thoring.

Hr Prof. Nyerups Bidrag indkommer
Søndagen 1 Januar 1826.